

ПУБЛИЧЕН СЕКТОР

Средносрочна оценка на Оперативна програма Регионално развитие 2007-2013

Окончателен доклад

Съгласно проект BG161PO001/5-01/2008/037, изпълнен с финансовото съдействие на Оперативна програма „Регионално Развитие 2007 – 2013 г.“, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

28 февруари 2011

СЪДЪРЖАНИЕ

1 УВОД.....	17
1.1 Цел на Окончателния доклад.....	17
1.2 Преглед на дейностите.....	17
1.3 Структура на доклада.....	18
2 МЕТОДОЛОГИЯ.....	19
2.1 Подход.....	19
2.2 Рамка на оценката.....	19
3 ОБЩ НАПРЕДЪК.....	25
3.1 Финансово разпределение.....	27
3.2 Финансов напредък.....	29
3.3 Декомпозиционен анализ.....	31
3.4 Проектно портфолио.....	32
3.5 Прогноза.....	39
3.6 Други въпроси, свързани с напредъка.....	40
4 КОНСТАТАЦИИ ОТ ОЦЕНКАТА.....	44
4.1 Въведение.....	44
4.2 Уместност.....	44
4.3 Изпълнение.....	68
4.4 Оценка на въздействието на ОПРР върху околната среда.....	130
5 ЗАКЛЮЧЕНИЯ.....	131
5.1 Напредък.....	131
5.2 Уместност.....	131
5.3 Изпълнение.....	133
5.4 Оценка на въздействието на околната среда.....	138
6 ПРЕПОРЪКИ.....	139
6.1 Напредък.....	139
6.2 Уместност.....	139
6.3 Изпълнение.....	142
6.4 Оценка на въздействието на околната среда.....	146
6.5 Други технически препоръки.....	146
6.6 Категоризация на препоръките.....	147
7 РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОЕКТА.....	153
8 АНЕКСИ.....	154
8.1 Анекс към напредък.....	154

8.2	Анекс към Предишни оценки	159
8.3	Анекс към SWOT анализа	183
8.4	Анекс към съответствие на целите.....	193
8.5	Анекс към Индикатори.....	200
8.6	Анекс към времева ефективност	212
8.7	Анекс към график на схемите	214
8.8	Анекс – Подбор на проекти.....	215
8.9	Анекс към Партньорство.....	246
8.10	Анекс към информация и публичност	247
8.11	Обобщени резултати от проучване мнението на бенефициентите	249
8.12	Списък с проведени интервюта.....	262

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

Съкращения	Пълн израз
BGN	Български лев
КФ	Кохезионен фонд
ДА	Декомпозиционен анализ
Становище по ЕО, СЕО	Становище по екологична оценка
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОВ	Оценъчни въпроси
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕС	Европейски съюз
EUR	Евро
ОД	Окончателен доклад
МЗ	Междинно звено
МД	Междиен доклад
ВД	Встъпителен доклад
КЕ	Ключов експерт
СС	Стартираща среща
УО	Управляващ орган
КН	Комитет за наблюдение
ООВ	Основен оценъчен въпрос
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
n.a.	Не е приложимо
НКЕ	Не-ключов експерт
ОП	Оперативна програма
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие”
ПО	Приоритетна ос
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
СФ	Структурни фондове
ТП	Техническа помощ
РЕ	Ръководител на екип
ТО	Техническа оферта
ТЗ	Техническо задание

СПИСЪК С ФИГУРИТЕ

Фигура 1 – Концепция за триангулацията	19
Фигура 2 - Структура на проекта, дейности и под-дейности	20
Фигура 3- Заглавна страница на въпросника за бенефициенти	23
Фигура 4 – Първоначално разпределение на средствата	27
Фигура 5 – Разпределение на финансовите средства след пре-разпределението	27
Фигура 6 – График за разпределението на средствата за периода 2007-13 (по ПО и общо за ОПРР)	28
Фигура 7 – Концентрация на разпределението на средства за периода 2007-13	28
Фигура 8 – Преглед на прогреса по ПО (млн. BGN).....	29
Фигура9 – Концентрация на договорени проекти	30
Фигура10 – Фактори на процеса на напредъка (базирани на резултатите от декомпозиционния анализ).....	31
Фигура11 – Фактори на процеса на напредъка (базирани на резултатите от декомпозиционния анализ).....	31
Фигура12 – Регионално разделение на договорени средства по Приоритетни оси (млн. BGN)	32
Фигура 13 Договорени средства в полюсите на растеж (mBGN)	33
Фигура 14 - Договорени средства и БВП (2007) по региони (BGN).....	34
Фигура 15 - Договорени средства и население по региони (BGN, глава от населението)	34
Фигура 16 - Договорени средства (2007-31.12.2010г., BGN)/ БВП (2007) по регион (% от 2007 БВП, BGN)	34
Фигура 17 - Договорени средства/глава от населението по региони (BGN)	34
Фигура 18 - Разпределение на агломерационните ареали според финансирането по ОПРР	35
Фигура 19 – Разпределение на неагломерационни ареали според финансирането по ОПРР	35
Фигура 20 - Териториално разпределение на договорени проекти по общини (млн. BGN)	35
Фигура 21 – Популярност по общини (хиляди хора) – в реда от Фигура 22.....	35
Фигура 22– Регионално разпределение на договорени средства (млн. BGN)	36
Фигура 23 – Регионално разпределение на договорени средства по Приоритетни оси.....	37
Фигура 24 – Разделение на бенефициентите по договорени проекти по Приоритетни оси (млн. BGN).....	38
Фигура 25 – Разделение на бенефициенти по договорени средства по операции (млн. BGN).....	38
Фигура 26 – Прогноза за стойности на одобрени и изплатени средства (при зачитане на правилото N+2).....	39
Фигура 27 Постигнати стойности за индикатора за създадени работни места на програмно ниво към 31.12.2010г	40
Фигура 28 Обща йерархия на целите	53
Фигура 29 – Цели на схемите спрямо очакванията на бенефициентите	56
Фигура30 – Брой индикатори за въздействие, резултат и продукт по операция на ОПРР.....	68
Фигура 31 – Видове индикатори използвани на ниво (Необходими/ други индикатори).....	71
Фигура32 – Брой индикатори в грантовата схема	72
Фигура 33 – Необходими индикатори, налични в схемите (29 схеми)	74
Фигура 34 - Измеримост (29 схеми)	74
Фигура 35 – Съответствие на индикатори на ниво схема с ОПРР индикатори (29 схеми)	74
Фигура 36 – Смятате ли, че индикаторите за продукт и резултат, заложи в формуляра Ви за кандидатстване, са все още постижими?	74
Фигура37 - Разпределение на договори подписани със закъснение	81
Фигура38 – Времева ефективност на плащанията.....	81
Фигура 39 – Присъдени точки при адресиране на хоризонтални въпроси	86
Фигура40 - Общ брой служители на УО към 31.08.2010	88
Фигура41 – Как оценявате доколко е полезна помощта на УО при кандидатстване?	89

Фигура 42 – До каква степен сте доволни от подкрепата на Управляващия орган при изпълнението на административни задължения във връзка с изпълнението на проектите?	89
Фигура 43 – До каква степен сте доволни от подкрепата на Управляващия орган при изпълнението на административни задължения във връзка с приключването на проекта?	90
Фигура 44 – Ефекти от икономическата криза	98
Фигура 45 – Постигнати стойности за индикатора на ниво програма – създадени работни места към 31.12.2010	100
Фигура 46 - С оглед на текущото състояние на изпълнението на проекта ви, очаквате ли вашият проект да постигне желаното въздействие?.....	101
Фигура 47 - Ефекти на икономическата криза	101
Фигура48 - Хронология: График на ОПРР схеми през 2007-10	104
Фигура49 – Отговори на бенефициенти.....	120
Фигура50 – Резултати относно трудностите при кандидатстване	120
Фигура51 – финансови средства за изпълнение на КП (общо 10 млн.евро)	126
Фигура52 – Имайки предвид цялостния си опит по кандидатстване и управление на проекти, как бихте оценили трудността при получаване на първоначална информация?	126
Фигура 53 – Откъде за първи път научихте за конкретната схема, по която кандидатствахте?	126
Фигура54 – Хронология: График на схемите по ОПРР в периода 2007-10.....	214

СПИСЪК С ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1 – Обща информация за проекта	17
Таблица 2 – Ключови моменти от изпълнението на проекта	17
Таблица 3 - Структура на Основните оценъчни въпроси	21
Таблица 4 – Методи, използвани в оценката	24
Таблица 5 – Цветово разграничаване на Приоритетните оси в доклада	25
Таблица 6 – Бюджет на ОПРР	27
Таблица 7 – Бюджетни разпределения за 2007-13 спрямо 2007-10	27
Таблица 8 – Основни данни за напредъка на ОПРР	29
Таблица 9 – Преглед на напредъка по ПО	30
Таблица 10 Разпределение на договорените средства по териториална категория	33
Таблица 11 – Категоризация на договорените средства по общини	36
Таблица 12 – Състояние на стойностите на индикаторите на ниво операция	40
Таблица 13 – Постигнати стойности на индикаторите към 31.12.2010г.	41
Таблица 14 – Изпълнение на препоръките от предходни оценки	44
Таблица 15 – Основни макроикономически показатели	46
Таблица 16 – Макроикономически данни 2005-2010	50
Таблица 17 – Нови фактори	50
Таблица 18 – Специфични цели спрямо целите на ниво приоритетни оси спрямо целите на ниво операция на ОПРР (различията са подчертани)	54
Таблица 19 – изменения в ОПРР спрямо политики на ЕС/национални политики	57
Таблица 20 – Общини облагодетелствани от Операция 2.3	63
Таблица 21 Промени в индикаторите	69
Таблица 22 Изменение на ОПРР, отразено в промени в индикаторите	69
Таблица 23 Основни индикатори на ОПРР	70
Таблица 24- Резултат от ККВЦМ анализ	71
Таблица 25 – Наличие на индикатори	72
Таблица 26 – Статус на стойностите на индикаторите	75
Таблица 27 Точност при отчитане на индикатори	75
Таблица 28 – Времева ефективност от регистрация до техническа и финансова проверка (дни)	77
Таблица 29 – Времева ефективност от регистрация до техническа и финансова проверка, по видове процедури за подбор на проекти	77
Таблица 30 – Времева ефективност от техническа и финансова проверка до одобрение (дни)	78
Таблица 31 – Времева ефективност от техническа и финансова проверка до одобрение, по видове процедури за избор	78
Таблица 32 – Обща времева ефективност на процеса за кандидатстване (дни)	79
Таблица 33 – Обща времева ефективност на процеса за кандидатстване по видове процедури (дни)	79
Таблица 34 – Обобщена таблица за времева ефективност	80
Таблица 35 - Продължителност на проект (дни)	81
Таблица 36 - Хоризонтални индикатори, приложени на ниво схема	85
Таблица 37 - Допустими дейности, свързани с хоризонтални въпроси	85
Таблица 38 - Очаквани резултати от грантовите схеми, свързани с хоризонтални въпроси	87
Таблица 39 - Съгласуваност на хоризонтални въпроси през нивата на изпълнение на ОПРР	87
Таблица 40- Възможности на УО	88
Таблица 41 - Напредък и изчисление на ефикасност	92

Таблица 42 - Брой общински проекти по всички ОП	95
Таблица 43 – Индикатор за въздействие на ОПРР.....	99
Таблица 44 – Индикатори за въздействие на ниво операция	100
Таблица 45 - Планиран спрямо реален график на схемите.....	105
Таблица 46 – Хронология за последните схеми със закъснение над 2 месеца	108
Таблица47 – Процент на отхвърлени предложени по схеми на ОПРД.....	111
Таблица48 - Цели, целеви групи и комуникационни канали/методи на КП за информация и публичност (И&П)	123
Таблица49 – Индикатори за дейностите по информация и публичност	124
Таблица50 – Индикативен бюджет по години – млн. евро	126
Таблица51 – Комуникационни проекти по Техническата помощ	126
Таблица 52– Очаквани резултати от проекта	153
Таблица 53 – Списък на общините по население и договорени средства.....	154
Таблица54 - Препоръки от Предварителната оценка.....	159
Таблица55 – Препоръки от Прегледа на първите открити грантови схеми	166
Таблица56 – Анализ на силните и слаби страни, на възможностите и заплахите съгласно оригиналната ОП ..	183
Таблица57 – Изменения в SWOT анализа.....	185
Таблица58 – Предложение за нов SWOT анализ.....	191
Таблица59 – Цели на ниво ПО спрямо цели на ниво схема	193
Таблица60 – Цялостна оценка на съответствието на целите на схемите с целите на по-високо ниво (ОП и ПО)	195
Таблица61 – Сравнение на стратегическо ниво между ОПРР и ПРСР	198
Таблица62 – Легенда за оценка на индикатори	200
Таблица 63 – Индикатори на Ниво програма	200
Таблица 64 – Индикатори на ниво Операция	201
Таблица65 – Препоръки за подобрене на индикаторите	204
Таблица66 – Легенда на използваните символи	206
Таблица67 – Индикатори на ниво схема	206
Таблица68 – Индикатори на програмно ниво.....	208
Таблица 69 – Легенда за уместност на индикаторите.....	208
Таблица 70 – Уместност на индикаторите -Програмно ниво	208
Таблица 71 – Уместност на индикаторите – ниво операция	209
Таблица72 – Средна времева ефективност на схемите на ОПРР.....	212
Таблица73 – Съответствие на целите на грантовите схеми и критериите за оценка	215
Таблица74 – Координация на комуникационните дейности	247
Таблица75– Списък с проведени интервюта и срещи.....	262

Ограничение на отговорността

Настоящият доклад е изготвен единствено във връзка със и за използване в съответствие с условията на нашето участие по договор от 30.08.2010 г.

Текущото състояние на този доклад е окончателно и трябва да се смята за такова. Съдържанието на този доклад е обсъждано и съгласувано с ръководството на Министерството на регионалното развитие и благоустройството на 24.02.2011 г. и в доклада са включени корекции, забележки и допълнения. Нашето мнение в документа се ограничава единствено до заключенията, изложени в доклада, и се основава на пълнотата и точността на горното и на изложените по-долу факти, предположения и представи. Ако един или повече от гореспоменатите факти, предположения или представи не е изцяло пълен или точен, е наложително да бъдем незабавно информирани, тъй като неточността или непълнотата може да окаже съществен ефект върху нашите заключения. Ние няма да актуализираме мнението си във връзка с последващи промени или изменения на закони и други нормативни актове или на съдебните и административните им тълкувания.

Цялата отговорност за съдържанието на доклада се носи от Изпълнителя - Консорциума, състоящ се от КПМГ България ООД и КПМГ Адвайзъри ООД, Унгария („Консултантът“) и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този доклад отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

РЕЗЮМЕ

Министерството на регионалното развитие и благоустройството на България ангажира консорциум, включващ КПМГ България и КПМГ Унгария (Консултантът), с цел извършването на Средносрочна оценка на Оперативна програма „Регионално развитие 2007-2013” (ОПРР). Настоящият доклад е окончателен за проекта за средносрочната оценка. Договорът е с продължителност от 30.08.2010г. до 28.02.2011г.

Целта на оценката се състои от три части:

- да се извърши оценка на съгласуваността и **уместността** на стратегията и резултатите от изпълнението на ОПРР
- да се извърши оценка на съответствието на целите на програмата с резултатите и реалните нужди от развитие и да се анализира качеството на **изпълнението** и на мониторинга на ОПРР, и
- да се анализира **оценката на въздействието на изпълнението на ОПРР върху околната среда**.

За да се постигнат тези цели, в Заданието са заложи очаквани резултати във формата на отговори, заключения и препоръки, свързани с двадесетте Основни оценъчни въпроси (ООВ) и техните подвъпроси. Тези ООВ покриват всички релевантни аспекти на програмата и на нейното изпълнение, включително уместността, изпълнението и оценката на въздействието върху околната среда.

Консултантът използва широк набор от методи, за да постигне описаните цели. Прилагането на методологията до голяма степен е базирано на данните, събрани чрез преглед на документи и информация, получена от заинтересованите страни, и валидирани чрез въпросници, интервюта, семинари и други срещи. Заинтересованите лица включват Управляващия орган (УО) и Регионалните му отдели, които работят в системата на управление и изпълнение на Структурните фондове (СФ), както и представителите на конкретните бенефициенти на интервенциите. Датата, към която са предоставени данните за целите на оценката, е 31.12.2010 г., освен ако изрично е посочена друга дата.

По-долу Консултантът представя основните заключения и препоръки относно оценката в структура, съответстваща на двадесетте Основни оценъчни въпроси.

Напредък

ОПРР е **една от най-добре представящите се** (първа по брой на договорените проекти, трета по извършени плащания) и една от най-популярните програми за развитие сред българските оперативни програми. Стабилното покачване на основните финансови индикатори е фактор, на базата на който може да се счита, че има висока вероятност всички алокирани бюджетни средства да бъдат одобрени към края на 2011г. Тази вероятност, обаче, води до две заключения относно подготовката за следващия програмен период. От една страна, изглежда, че програмата е изправена пред по-голямо търсене спрямо първоначалните очаквания, което трябва да се вземе под внимание за следващия програмен период. Второ, липсата на възможности за финансиране на общински проекти за развитие през 2012-13 може да доведе до обратен ефект: потенциалните бенефициенти може да възприемат този период, в който няма налично финансиране, по-скоро като недостатък при планирането, отколкото като успех.

Друго важно заключение на оценката е това, че **постигането на нефинансовите индикаторни стойности** на ОПРР до края на периода на изпълнение, е изложено на риск. Причините за това са две: първо, не всички цели, заложи през 2006, са реалистични към настоящия момент; и второ, данните от изпълнените проекти не показват нивото на изпълнение, което се очаква от постиженията на нефинансовите цели. Затова предлагаме да се обмисли намаление на целевите стойности съобразно промените във външната среда и постижимите нива на изпълнение.

Обемът на изпълнените плащания съставлява 12% от бюджета на програмата. Тази цифра е ниска, ако се разглежда спрямо изтеклото по програмата време. Всъщност, темпът на извършване на плащанията представлява голям риск по отношение на осигуряването на пълно усвояване на средствата. Ако се разглежда оптимистичният сценарий, средствата по бюджета ще бъдат изплатени до 2015. Благодарение на скоро въведените мерки от УО за опростяване и ускоряване на процедурите по плащане, темповете на усвояване успешно са нараснали. Въпреки това, ниските показатели на напредъка към момента показват, че ограниченият ръст на плащанията все още е един от най-сериозните проблеми. Това води до две отделни препоръки: по-нататъшно ускоряване на плащанията през настоящия период на изпълнение; и подsigуряване на предпоставки за по-лесно извършване на плащания през следващия период - 2014-2020 година. Второто може да бъде направено на базата на детайлен

преглед на процесите, които директно предшестват плащанията, и на идентифицирането на фактори, които потенциално водят до пречки при изплащането на сумите по проектите. В допълнение, добре е да се извърши оценка на проектите в процес на изпълнение, за да може да бъдат анализирани в детайл след-договорните проблеми, които стоят пред бенефициентите. Тези проблеми (като законодателство, свързано с обществените поръчки, проверки на място) могат да доведат до забавяне на изпълнението на проектите и на извършването на плащанията.

При определянето на **годишното разпределение на финансовите алокации** по програмата се препоръчва да се обмисли темпа на планираното разпределение на финансови ресурси към крайните бенефициенти. Това означава да се премисли планираното на високо ниво обявяване на грантови схеми, институционалният капацитет, и очакваните напредък и коефициенти на усвояване. С цел намаляване на риска от липса на капацитет за усвояване се препоръчва да се планират програми с по-голяма тежест в началото на програмния период (т.е. да се предоставят повече средства през първите години на периода на изпълнение, а не през последните). Това обаче изисква предварително подготвени пакети за интервенции, съобразяване с правилото $N+2/N+3$, и вече установена стабилна и балансирана институционална система, която да може да се справи с високи нива на търсене.

Предидни оценки

Най-значимите препоръки от предишни оценки са **взети под внимание и адресирани**. УО следва да **продължава с изпълнението на препоръката**, свързана с преразглеждането на критериите за техническа и финансова оценка на проектни предложения с оглед на по-доброто отразяване на особеностите на съответната грантова схема, и за целите на извършването на обективна оценка. В допълнение се препоръчва да се въведат промени в настоящата платформа на уеб страницата по отношение на раздела „Въпроси и отговори“ с оглед на създаването на по-лесен за употреба модел на отговор до всички заинтересувани лица.

Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT анализ)

ОПРР е програмирана в период, когато общата социално икономическа ситуация се характеризира с растеж и малки регионални различия. В този период **SWOT анализът съответства на приоритетите** и предоставя солидна основа за стратегията на ОПРР. По-късно, бюджетните ограничения и промените на секторните политики (здравна стратегия; индустриални зони, газови връзки) водят до изменения на мерките по ОПРР и стартиране на някои нови схеми. Световната икономическа криза има както положителни, така и отрицателни ефекти върху ОПРР. С оглед на това първоначалният SWOT анализ да съответства на настоящата и бъдеща (до 2015г.) социално икономическа среда, както и на това да се запази уместността на стратегията на ОПРР, **е нужно да се направят няколко малки поправки и преформулировки на SWOT анализа**, както е посочено в доклада.

Продължаваща уместност

Има няколко външни фактора, които възникват след формулирането на ОПРР и които са оказали значително въздействие върху продължаващата уместност на логиката и стратегията на програмата. Факторите са смесени, с положително, отрицателно влияние, или с комбинация от двете. Политическите фактори (напр. националните и местни избори през 2005, 2007 и 2009, които доведоха до смяна на правителствените приоритети) в по-голямата си част оказват позитивен ефект върху ОПРР.

Въпреки това, налице са и фактори с негативно влияние, като липсата на последователност в прилагане на политики (здравеопазване) и практически проблеми, свързани с прилагането на Закона за обществените поръчки. Промените в секторните стратегии (национална подкрепа за индустриалните зони) също оказват положително влияние като позволяват на ОПРР да преразпредели част от финансовите си средства към мерки, които се нуждаят от неотложно внимание. **Новите операции и изменения на ОПРР съответстват на новите цели, които произлизат от новите фактори. Останалите цели, идентифицирани по време на програмния период, са все още уместни (с някои изключения).**

Интегрираните планове за градско развитие се разработват с подкрепата на ОПРР. Това е значителна стъпка към **регионална политика, която е по-фокусирана и базирана на търсенето**. Този подход трябва да бъде използван и в програмирането на следващата ОПРР. В следващия програмен период следва да бъдат поставени ясни цели и приоритети, както и добре фокусирани инструменти, които да са базирани на регионалните различия и специфичните нужди на всеки регион.

Съгласуваност на целите

Целите на ОПРР на високо равнище в основата си са все още валидни, релевантни, и съответстващи на логиката и стратегията на програмата. По време на настоящия програмен период е било важно ОПРР да се фокусира върху отстраняването на пречките за развитие (напр. защита срещу природни бедствия – предотвратяване на пожари, свлачища и наводнения). Препоръката за следващия програмен период е да се пренасочи обхвата на дейностите на регионалната ОП към **активно промотиране на динамичното развитие на регионите**. Трябва да

отбележим, все пак, че в това отношение понастоящем има някои изключения, представляващи активни интервенции, като: инициативата JESSICA, развитието на туризма или на градския транспорт.

Като цяло, **ОПРР и Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) взаимно се допълват**. Това до голяма степен се дължи на установения механизъм за избягване на дублиране на дейностите и двойно финансиране. Съгласуваността и допълването на ОПРР и ПРСР трябва да продължи през остатъка от периода на изпълнение, както и през следващия програмен период. За да може това да бъде постигнато се препоръчва да се използва **постоянно действаща система за мониторинг**, както и редовно и систематично да се проверява за потенциално припокриване на дейности в програмите или за неумишлено пренасочване на бенефициенти от едната към другата програма. Друга препоръка във връзка с този проблем е да се заложат **контроли за проверка** в процеса на планиране на новите схеми за регионално развитие. Тъй като териториалните граници (демаркацията) на ОПРР и ПРСР са базирани на статистически данни, трябва да се предвиди **преглед и редакция на категоризацията на селските общини** след извършването на националното преброяване през 2011г.

Ефектът от интервенциите, и съответно от ОПРР като цяло, може да бъде подкрепен от текуща **оценка на съответствието във фазата на планиране**. Като потенциални инструменти за тази оценка може да бъдат въведени контроли за проверка в механизма за изготвяне и изменение на бъдещи интервенции.

Програмиране

Препоръчва се подходът към следващия програмен период да бъде до известна степен различен от предишния. Оперативната програма трябва да има **по-интегриран поглед и подход към регионалното развитие**, да поставя ясни цели и приоритети относно включването на определени интервенции в програмата. На базата на тези приоритети изборът на интервенции трябва да бъде извършван много внимателно, дори и това да означава премахване на интервенции, които не съответстват на политиката на следващата ОПРР. Секторните интервенции (напр. газови връзки, здравеопазване, ИКТ, жилищна политика) могат да бъдат преразгледани от гледна точка на устойчивост и възможност за постигане на цели; някои от тях могат да бъдат подкрепени като част от други стратегически интервенции или като отделно финансирани програми.

При планирането за следващия програмен период е важно да се идентифицират регионите, които ще са двигатели за развитието на страната през следващите години. **Подходът на „полюсите за растеж“** също трябва да се анализира от гледна точка на неговата дефиниция и начина, по който е изпълняван до момента. Трябва да се вземе под внимание фокусирането върху развитието на агломерационните ареали, планирането на интегрирани дейности в градските центрове и използването на интегриран подход за регионите на планиране.

По отношение на регионалните интервенции трябва да се обърне внимание на определянето на начините за постигане на растеж и конкурентоспособност, както в региони с приоритет „конкурентоспособност“, така и в региони с приоритет „сближаване“. По отношение на бюджетните разпределения може да се обмисли въвеждането на **регионална квотна система**.

Важно е подготовката за следващия програмен период да е основана на солидна база, състояща се от **стабилна национална политика и стратегически опит**. Това изисква създаването и/или обновяването на национални политики и стратегии в съответствие с резултатите, получени от настоящия период на изпълнение 2007-13. За планирането и дизайна на интервенциите могат успешно да бъдат използвани интегрираните планове за градско развитие.

УО трябва да вземе под внимание следните практики: въвеждането на системата на „глобален грант“, акцентирание на директното финансиране, преустановяване практиката на разделяне на бенефициенти в зависимост от формата на собственост (държавна/общинска), укрепване на регионалните отдели, които управляват проектите на регионално ниво, разработване на готови за изпълнение „узрели“ проекти, и адекватен мониторинг. Препоръчва се и по-голяма на гъвкавост и проактивен подход от гледна точка на правилото $n+3/n+2$. За следващия програмен период се препоръчва и създаването на активни Междинни звена с разширени административни правомощия и функции за управление на проектите.

Система на индикатори

Системата на индикаторите принципно съответства на системите, използвани в други подобни оперативни програми. Разликата се състои в големия брой индикатори, което води до усложнена индикаторна система, която не позволява лесното измерване на напредъка. Затова Консултантът препоръчва прилагането на **по-малко, но по-добре дефинирани индикатори** – такива, които са по-лесни за измерване и наблюдение. Освен това, Консултантът препоръчва да се подготвят конкретни насоки за измерване и изчисляване на индикаторните стойности във формата на **ръководство (наръчник)**.

Индикаторът за въздействие на ОПРР „създадени работни места“ не отразява правилно същността на програмата. ОПРР не е създадена за директна подкрепа на заетостта или конкурентоспособността, затова този индикатор не изпълнява ролята си на отразяване на напредъка на ОПРР по отношение на постигане на заложените цели. Консултантът предлага **въвеждането на нов индикатор за въздействие** за следващия програмен период, който по-правилно да отразява характера на програмата. Примери за такъв индикатор са „нарастване на БВП на глава

от населението в региона (%)" ; „нарастване на БВП на глава от населението (лв.)" ; „БВП на глава от населението като процент от средния за страната (%)" ; или „Удовлетворение на населението, облагодетелствано от градското или екологично развитие (%)".

Напредъкът, базиран на индикаторите, изостава спрямо междинните целеви стойности за 2009 – с изключение на индикаторите за развитие на образователната инфраструктура и по техническата помощ. Малко вероятно е да се постигнат заложените цели, особено след периода на финансовата криза. Затова УО следва да обмисли залагането на нови цели за онези индикатори, чието постигане е по-реалистично. Тъй като са налице някои ненадеждни данни, свързани с мониторинга на стойностите на индикаторите, УО трябва да **проверява и верифицира представените стойности на индикаторите** като цифра, брой и вид.

Времева ефективност

Средната времева ефективност е 118 работни дни за обработка на проектните предложения, което е близко до международните стойности. Тази цифра е между съответните за Румъния (където процесът е по-дълъг) и Унгария (където процесът отнема значително по-малко време). Затова е препоръчително да се направи **разширено сравнение** между данните за времевата ефективност на ОПРР и данните от другите регионални оперативни програми на страните от ЦИЕ, както и другите оперативни програми в България. Това ще помогне за определянето на недостатъците на процеса на кандидатстване по програмата и за предприемането на стъпки за промяната му, имайки предвид националните и международни практики.

Въпреки мерките, предприети по ОПРР за оптимизиране на времевата ефективност, УО следва да положи допълнителни усилия за **прецизирането на детайлите на процеса на изпълнение**. Това е важно с оглед посрещането на заложените в законодателството срокове и улесняването на по-кратки процеси за изплащане, което е в интерес на всички заинтересувани страни. Също така е добре да се направи цялостна оценка на процеса на кандидатстване с цел идентифициране на специфични препятствия. До момента, в който ще бъдат обработени по-голямата част от проектните предложения (до втората половина на 2011) се препоръчва да се направи **подробен преглед** на причините за забавяния в процеса на кандидатстване. В допълнение се препоръчва въвеждането на **система за измерване и наблюдение на времевата ефективност** в институционалната система.

Хоризонтални въпроси

Хоризонталните въпроси **са адресирани правилно и в съответствие с характера** на интервенциите на ОПРР, както във фазата на програмиране, така и във фазата на прилагане. С цел цялостното адресиране на проблемите по хоризонталните теми Консултантът препоръчва прилагането на подход, който включва по-нататъшното използване на цели, критерии за подбор на проекти, индикатори, и съответно отчитане по хоризонталните политики. За следващия програмен период УО трябва да прецени дали е нужно поставянето на хоризонтални цели на програмно ниво и дали целите на новите или актуализираните схеми изискват включването на критерии за избор на проекти, свързани с хоризонтални въпроси.

Що се отнася до програмирането, схемите, стартирани през втората половина на 2009, съдържат критерии, отчитащи хоризонталните въпроси, като критерии за допустимост на ниво „схема". Няма идентифицирани специфични практики, обаче, които да дават възможност за **мониторинг на хоризонталните въпроси** във фазата на изпълнение. УО трябва да въведе задължителен мониторинг на индикатори, свързани с хоризонтални въпроси, при проверките на място. Препоръчително е да се включат настоящите стойности за хоризонталните индикатори за всички схеми в годишния доклад, както и да се отдели специално място за хоризонтални въпроси в доклада.

Капацитет и възможности

Международният опит показва, че правенето на политики, управлението на програми и рутинното администриране изискват различни подходи и **отделни организационни структури**. Съчетаването на управлението с оперативното изпълнение в рамките на една организационна структура може да създаде предпоставки за конфликти в дългосрочен план. Затова, за следващия период Консултантът предлага функциите на управлението и изпълнението да се отделят в две или повече организации, т.е. УО да е отговорен за политиките, а междинните звена да са отговорни за изпълнението и управлението на проектите.

Изпълнението на текущата програма и програмирането за следващия период ще се осъществява паралелно, което ще представлява **значителна тежест** за УО по отношение на капацитета. Увеличаващият се брой на договорите в период на изпълнение изисква използването на външна техническа експертиза по Техническата помощ за оценка на качеството на физическото изпълнение по време на проверките на място.

Консултантът препоръчва да се развият **техническите възможности на регионалните отдели** чрез обучения в сферата на обществените поръчки, финансов контрол и мониторингови процедури, използване на ИСУН и законови изисквания, свързани с изпълнението на строителни работи. В допълнение, следва да се започне набирането на технически експерти, финансирано по линия на Техническата помощ.

Ефикасност

Оценката на ефикасността беше възпрепятствана поради **липсата на ключови индикатори за ефикасност** на ниво схема и липсата на предварително зададени целеви стойности. На ниво проект оценката на ефикасността беше възможна за само три от отчетените индикатори (ученици, облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура, километри рехабилитиран път и население, облагодетелствано от дребномащабни инвестиции).

Препоръката на Консултанта към УО е **да се въведе система, която да се използва като изходно ниво за оценката на ефикасността** чрез следването на определени стъпки, предложени в доклада.

Въздействие на ОПРР

Твърде рано е да се правят задълбочени заключения относно възможното въздействие от изпълнението на ОПРР. Двете опорни точки за този тип оценка са окончателните доклади на приключените проекти и настоящите стойности на индикаторите.

Взимайки предвид настоящия брой на приключени проекти (общо 81), е **твърде рано да се правят изводи** за въздействието на проектите. Според първоначалните очаквания на УО тази цифра е следвало да нарасне до 100-150 към края на 2010 г. За съжаление, тя е все още ниска, следователно е възможно да се извърши само предварителна оценка на този етап като част от настоящия доклад за оценка.

Настоящите индикатори показват, че с изключение на образователната инфраструктура и проектите за Техническа помощ, **вероятността стойностите на индикаторите да бъдат достигнати до края на периода на изпълнение е малка**. Това се дължи на факта, че с промяната във външната среда (най-вече финансовата криза) някои от първоначалните цели са вече нереалистични; и от друга страна, изпълнените до момента проекти не достигат очакваните индикаторни стойности. Що се отнася до приключените проекти (81), броят им не позволява цялостна оценка на стойностите.

Подходът при програмирането следва да се фокусира върху установяването на инвестиционните приоритети, като се отдаде по-голямо внимание на финансирането на големи проекти и такива със стратегическа важност.

Влияние на кризата

Като резултат от световната икономическа криза, **ОПРР се превърна в основен източник на инвестиционни средства за общините**. Основните промени във външната среда се отразяват на ОПРР, като новите или модифицирани мерки са преустановени или отменени. Въпреки това, тези промени не изискват промяна в общите и специфични цели на Програмата.

Постигането на индикаторите, които се повлияват от икономическата криза, се отнася само до индикатора, свързан със заетост на национално ниво. Създадените работни места по определени проекти на ОПРР могат да бъдат разглеждани като минимална компенсация на процента безработица на национално ниво. Повишеното ниво на конкурентоспособност сред доставчиците прави бенефициентите по-активни и амбициозни в усвояването на средства. От гледна точка на политиката е неблагоприятно нарастването на между-регионалните и вътрешно-регионалните различия.

Системата на управление и изпълнение на ОПРР дава различни варианти за отговор на кризата: финансови реалокации вътре в ОП; въвеждането на нови подходи, като финансовия инструмент ФЛАГ или инициативата JESSICA. Предвид настоящия статус на напредък по ОПРР, може да има нужда от привличане на средства от други ОП с по-малък капацитет в усвояването на средства

Препоръчва се инициативата JESSICA и техническата подкрепа JASPERS да се използват и развият и за бъдещи периоди като ефективни инструменти, които адресират отрицателните ефекти от финансовата криза.

Управление и контрол

Като цяло, установената система на управление и контрол на ОПРР, прилагана от УО, е ефективна и адекватна по отношение на постигането на целите на ОПРР и намаляване на съответните рискове. С цел подобряване на ефективността и ефикасността на прилагането на оперативната програма могат да се наложат малки корекции и опростяване на процесите за мониторинг и контрол.

Въпреки че УО използва информационна система за управление, проектирана да следи изпълнението на ОП, ИСУН не поддържа функция, която дава възможност на Управляващия орган за наблюдение на индикаторите и за натрупване на стойности на ниво ОП. Препоръката към УО е да стартира такъв модул и да предостави на бенефициентите **ясни насоки относно изчисляването и отчитането на стойностите на индикаторите за изпълнение**. УО трябва да провежда, където е възможно, проверки относно действително постигнатите стойности, като част от посещенията на място на проектите. Това може да включва делегиране на съответните правомощия на регионалните отдели.

Ключов момент е **ускоряването на плащанията** с цел да се осигури усвояемост в края на периода на изпълнение. Изглежда тежестта, възникнала като резултат от административните процедури, значително възпрепятства плащането и съответно насочването на паричен поток в българската икономика (например

предварителния контрол на процедурите по възлагане на обществените поръчки, проверки на исканията за плащания). Съществува необходимост от по-обстойна оценка на риска и създаване на балансираност в системата от проверки на базата на съществуващия риск. Проблематична област е тенденцията за така наречен „златен стандарт“, т.е. системата изисква 100% контрол и дублиране на верификацията на разходи на регионално и централно ниво. УО може да разгледа възможността да **делегира процеса по верификация на заявките за плащания изцяло на регионални отдели**, което ще доведе до ускоряване на процеса на одобряване на разходите.

Планиране на схемите

Планирането на схемите като цяло е в съответствие с реалните дати на обявяване и крайните дати на набиране на проектни предложения, с две основни закъснения в периода на изпълнението на ОПРР. Първоначално откритите схеми са били отворени през ноември 2007, което показва 10-месечен период без обяви за набиране на предложения по време на периода на изпълнение. Второ, има много случаи, в които обявите са публикувани със значително закъснение, въпреки всички положени усилия. Тези закъснения, обаче, не са имали значително въздействие върху напредъка. Опитът от текущия период показва, че **кратките процедури за кандидатстване с определени срокове** са били по-ефективни от тези без краен срок за кандидатстване. За да се поддържа гладко планиране на схемите, УО следва да продължи настоящата практика: да стартира схемите с интензивен и кратък период от време за набиране на проектни предложения, и с определен краен срок. Препоръчва се УО да изработи и въведе **система за планиране на база „гърсене“**, за да управлява времето за обявяване на процедурите за кандидатстване, като по този начин се предотвратят извънредни пикови периоди за получаване и обработване на заявления за кандидатстване.

Има няколко мерки, където е все още отворена обявата за набиране на предложения, въпреки че финансовите средства са изчерпани. С цел насърчаване прозрачността на системата от обявявани схеми, Консултантът препоръчва **затварянето на схеми**, чиито бюджети са вече договорени.

Подбор на проекти

Критериите за подбор на проекти показват добро ниво на съответствие с целите на схемите. Въпреки това, в някои случаи целите не са подкрепени достатъчно от критериите за подбор. Консултантът предлага критериите за подбор на проекти да бъдат преформулирани по начин, който промотира избора на проекти, които са в съответствие със **специфичните цели** на схемите.

Бенефициентите като цяло са удовлетворени от дизайна и управлението на схемите, и помощта, оказвана от УО. Те считат, също така, че изискванията за подбор на проекти и общата предоставена информация е разбираема и уместна.

До момента не е имало затруднения при договарянето на бюджета на ОПРР. С цел по-нататъшно повишаване на ефективността при планирането на следващия програмен период, УО следва да избере такива проекти, които са в съответствие с политическите цели, до голяма степен чрез **по-стриктни критерии за допустимост и по-прецизна целева ориентация** (на базата на предварителни анализи). Това също би облекчило институционалната система от тежестта на оценката на заявленията, които са преминали леките критерии за допустимост, но чието техническо и финансово съдържание не е достатъчно добро, за да бъдат финансирани.

Като цяло, по-малка тежест се поставя върху критериите за допустимост, отколкото върху критериите за подбор на проекти. Функцията на критериите за допустимост за „отсяване“ на проектите обикновено е ограничена до спазването на нормативната уредба и изисквания, без да води до техническо или финансово филтриране на предложенията. Препоръчва се УО да гарантира, че административните изисквания, отнасящи се до управление и изпълнение, са като цяло пропорционални на потенциалния риск, чрез въвеждане на **класификация на интервенциите** по общ бюджет, сложност, риск на проектното изпълнение, и устойчивост (напр. категории „лесни“, „нормални“ и „сложни“ проекти). Също така се препоръчва промяна в механизма за подбор на проекти и на критериите за подбор по такъв начин, че да съответстват на класификацията на интервенциите.

Партньорство

Като цяло **УО счита партньорството за важен принцип**, който следва да бъде адресиран постоянно с цел да се отговори на нуждите, възникващи от изпълнението на Структурните фондове.

Участието на социални партньори е било интензивно по време на етапа на програмиране. В етапа на изпълнение **процесът на партньорство е по-малко интензивен**, изразявайки се основно в заседания на Комитета за наблюдение, наскоро организирани дни на отворени врати и активното използване на други форми на комуникация. Само в малък процент от схемите се промотира между-регионалното, местно и регионално партньорство, а публично-частното партньорство липсва на този етап на изпълнение. Като цяло, **бенефициентите по ОПРР са доволни от модела на партньорство**, следван от УО.

Препоръчва се да бъде анализиран подходът на **публично-частно партньорство** от гледна точка на неговата целесъобразност и да бъде доразвит, и използван, където е уместно. УО следва да изгради стабилни връзки с

институциите, отговорни за околната среда, за да се гарантира съответствие с политиките на ЕС за устойчиво развитие. Укрепването на процеса на партньорство с други бенефициенти на ОПРР, и по-специално с нововъведени конкретни бенефициенти, които се нуждаят от засилена подкрепа при разработването на проекти и тяхното изпълнение, е ключово. Местното и регионално сътрудничество между бенефициентите с общи нужди и проблеми трябва да бъде преразгледано в процеса на създаване на схемите за подпомагане, търсейки възможно най-добрия подход за постигане на интегрирани резултати

Информация и публичност

Като общо заключение, дейностите, свързани с информация и публичност, не представляват проблем за успешно изпълнение на ОПРР. Както мерките за повишаването на осведомеността, така и тези, свързани с разпространението на информацията, подпомагат дейностите по ОПРР.

С цел да се придобие ясно и актуално разбиране за настоящето състояние на изпълнението на комуникационните дейности, свързани с ОПРР, Консултантът предлага да се извършва **мониторинг на индикаторите**, дефинирани в Комуникационния план и представянето на състоянието им в Годишните доклади.

Консултантът препоръчва също и установяването, и представяне на успешни „**образцови проекти**“ в рамките на ОПРР, с цел публичното оповестяване на информация в ЕС и България. Този документ ще служи и за ориентацията на бъдещите бенефициенти (т.е. това, което УО счита за успешно) и за комуникационни цели, когато става дума за отразяване на реални резултати от ОПРР (срещи на национално или ЕС ниво, презентации).

Допълняемост

Структурните фондове са се превърнали в основен източник за общински инвестиционни дейности в областите, предмет на интервенция по ОПРР.

Препоръчително е да се даде приоритет на стратегически проекти, които допълват текущото изпълнение на националните политики и/или общински инициативи за развитие, финансирани от национални източници. Когато такива допълващи проекти са финансирани по ОПРР, трябва да влезе в действие механизъм за контрол (включително измерими, постижими и обективни индикатори), с цел гарантиране спазването на принципа за допълняемост

Оценка на въздействието на околната среда

Като цяло изискванията за околна среда, залегнали в ОПРР, са взети предвид, с някои изключения. Въздействието върху околната среда на приключените проекти (81) за периода 2007 – 2010 е положително.

Предложените изменения на ОПРР като цяло ще имат **положителен ефект** в сравнение с първоначалната версия на програмата. Въпреки това обаче, по отношение на оценката на въздействието върху околната среда на новите мерки, изменението изисква координираните усилия от страна на УО и Министерството на околната среда и водите (МОСВ), и по-специално становището на МОСВ.

Някои от **мерките, предвидени в Становището по екологична оценка (СЕО), са все още релевантни**, като изпълнението на мерките е адекватно. Мерките, предвидени в СЕО, които са оценени като подходящи в окончателния доклад за ОВОС, следва да се изпълняват, където е приложимо за съответните проекти, в съответствие с изискванията на СЕО. В процеса на консултации за приложимите мерки за околна среда по схемите и проектите следва да бъде включен експерт по околната среда.

Оценката на събраните данни за индикаторите, свързани с околната среда, се ограничава от факта, че **към момента на докладване са отчетени малък брой индикатори**. Това частично се дължи на факта, че такива индикатори като цяло са измерими само след приключване на проекта. Няма изпълнени или завършени проекти, свързани с някои от индикаторите, както е предвидено в СЕО. Всички релевантни индикатори, отбелязани в СЕО, и съответните промени относно индикаторите, предложени в окончателния доклад за оценка на въздействието на ОПРР върху околната среда, следва да бъдат прегледани и отчетени.

1 УВОД

Настоящият документ е Окончателен доклад (ОД) за проекта, озаглавен Средносрочна оценка на Оперативна програма „Регионално развитие 2007 – 2013 г.” (ОПРР), по проект за Техническа помощ BG161PO001/5-01/2008/037 на Министерство на регионалното развитие и благоустройството („Клиентът”), и консорциума, състоящ се от КПМГ България ООД и КПМГ Адвайзъри ООД, Унгария („Консултантът”).

Таблица 1 – Обща информация за проекта

Наименование на проекта	
Държава	България
Клиент	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
Консултант	Консорциум на КПМГ България ООД и КПМГ Адвайзъри, Унгария
Целеви групи	Съгласно Заданието (ТЗ)
Начална дата на проекта	30 август 2010 г.
Продължителност на проекта	6 месеца

Източник: КПМГ

1.1 Цел на Окончателния доклад

Окончателният доклад представя детайлно описание на всички дейности, предприети по време на проекта, и постигнатите окончателни резултати.

Настоящият документ съдържа също окончателните заключения и препоръки на Консултанта по отношение на всички последващи дейности и други дейности в подкрепа на осигуряването на междинното и по-широкото въздействие на проекта, както и устойчивостта на неговите резултати. В допълнение, Окончателният доклад съдържа оценка на постигнатото по отношение на очакваните резултати, посочени в техническото задание.

1.2 Преглед на дейностите

Ключовите моменти от изпълнението на проекта са следните:

Таблица 2 – Ключови моменти от изпълнението на проекта

Дата	Ключов етап
30.08.2010	Подписване на договора
07.09.2010	Среща на експертите (техническа въстъпителна среща)
13.09.2010	Стартираща среща
28.09.2010	Среща по проекта с ръководителите на ОПРР
29.09.2010	Предаване на Въстъпителния доклад
14.10.2010	Семинар за валидизация на SWOT анализа
25.10.2010	Среща за представяне на предварителните заключения
18.11.2010	Работна среща за синтезиране на предварителните резултати
17.01.2011	Предаване на окончателен Междинен доклад
08.02.2011	Предаване на проект на Окончателен доклад

Дата	Ключов етап
28.02.2011	Предаване на Окончателен доклад

Източник: КПМГ

1.3 Структура на доклада

Окончателният доклад следва структурата, определена в Заданието:

- **Раздел 1 „Увод”**

Този раздел представя кратко описание на предмета на проекта, обхвата на задачите и напредъка към момента.

- **Раздел 2 „Методология”**

Раздел 2 представя преглед на общия подход, прилаганата методология и източниците на информацията, използвани по време на оценката.

- **Раздел 3 „Общ напредък”**

Този раздел дава поглед върху напредъка, показан от ОПРР до крайната дата (31.12.2010 г.) на оценката и представя обяснение относно възможните причини за настоящото състояние. В него са описани подробно релевантните части и аспекти от проекта и са представени прогнози за разпределението и усвояването на средствата.

- **Раздел 4 „Констатации от оценката”**

Този раздел е разделен на три под-раздела: уместност, изпълнение на ОПРР и оценка на въздействието върху околната среда, според планираната и приетата в Заданието и Техническата оферта структура. Тази част от доклада насочва вниманието към отговорите на Основните Оценъчни Въпроси (ООВ), съответстващи на свързаните с оценяването теми, които са приети като подход за оценката (съгласно Встъпителния доклад).

- **Раздел 5 „Заключения”**

Този раздел представлява логически категоризирани обобщени заключения на оценката.

- **Раздел 6 “Препоръки”**

Този раздел обобщава окончателните препоръки от оценката по отношение на всички последващи дейности и други дейности в подкрепа на осигуряването на междинното и по-широкото въздействие на проекта, както и устойчивостта на неговите резултати

- **Раздел 7 “Резултати по проекта”**

Този раздел представя обобщение на критериите, използвани при оценката, включително стойности на индикаторите, и показва как проектът е постигнал осъществяването им.

2 МЕТОДОЛОГИЯ

2.1 Подход

Подходът на Консултанта се състои от два основни елемента, както е описано в Техническата оферта и Въстъпителния доклад. Подходът ни отразява както основните оценъчни принципи, които трябва да бъдат спазвани по време на изпълнението на проекта, така и съблюдаване на триангулационния подход, който се ползва с широка подкрепа от страна на Оценъчното звено на ГД Регионална политика.

2.1.1 Оценъчни принципи

Както е описано във ВД, Консултантът се води от следните принципи по време на оценката (детайлно описание на принципите може да бъде намерено във ВД):

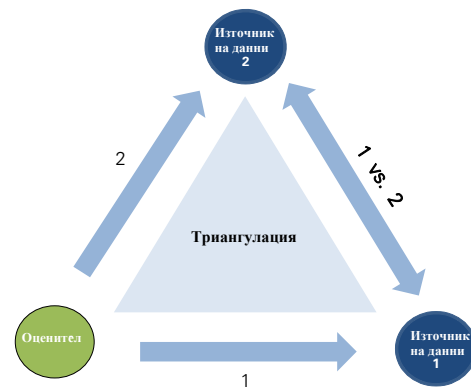
- Формативен подход
- Фокусиране върху Заданието
- Провеждане на количествено и качествено проучване
- Подход на активно участие
- Съгласуване с международни практики
- Използване на висококвалифициран екип

2.1.2 Основен подход

Като основен подход Консултантът базира дейностите си върху концепцията на триангулация, поддържана от Оценъчното звено на ГД Регионална политика. Основната концепция на триангулацията е, че данните и заключенията трябва да бъдат обосновани чрез използване на поне два източника на информация с цел получаване на потенциално адекватно ниво на достоверност.

В практиката **триангулацията (Фигура 1)** обикновено означава, че Консултантът ще използва множество източници на информация по време на оценяването и ще разчита на данни, които се подкрепят съгласувано от информационните източници. В собствения ни основен подход КПМГ е съблюдавал подход, **базиращ се на доказателства** (тоест количествен, основаващ се на факти и цифри) и **базиращ се на мнения** (тоест субективни източници, такива като интервюта, проучвания, фокус групи) с цел да изследва по метода на триангулацията получените данни и заключенията относно всички оценъчни въпроси, когато този подход е приложим.

Фигура 1 – Концепцията за триангулацията

Източник: КПМГ

2.2 Рамка на оценката

2.2.1 Структура на оценката на високо ниво

Структурата на оценката на високо ниво е описана в таблицата по-долу (Фигура 2) според данните от ВД.

Фигура 2 - Структура на проекта, дейности и под-дейности

Източник: Встъпителен доклад

2.2.2 Методи за събиране на данни и оценка

Таблица 3 показва детайлната структура на процеса на оценката като разделя под-дейностите на Оценъчни теми и съответни Основни оценъчни въпроси (ООВ), на които Консултантът трябва да отговори и да даде коментар.

Таблица 3 - Структура на Основните оценъчни въпроси

Под-дейности	Оценъчни теми	Основни оценъчни въпроси
2.1 Анализ на резултатите от предишни оценки	Преишни оценки	Взети ли са под внимание резултатите от предишни оценки в планирането и изпълнението на ОПРР?
2.2 Валидност на SWOT анализа	SWOT анализ	Факторите на SWOT анализа все още ли са уместни и валидни, отчитайки настоящия контекст на ОПРР?
2.3 Уместност и съгласуваност на стратегията	Продължаваща уместност	Съществуват ли нови фактори (особено икономическата криза), оказващи въздействие върху постоянната уместност на стратегията на ОПРР?
	Продължаваща съгласуваност	До каква степен е съгласувана йерархията на целите на ОПРР (вътрешно и външно)?
2.4 Ключови въпроси за планиране на следващия период	Програмиране	Кои са основните съображения за планирането на следващата ОПРР?
3.1 Количествено определяне на целите – продукти, резултати и въздействия	Качество на системата от индикатори	Уместна ли е системата на индикаторите на ОПРР?
3.2 Оценка на ефективността и очакваните социално-икономически въздействия и на тази основа, оценка на разпределението на финансовите ресурси	Напредък	Какъв е реалният напредък и финансовото изпълнение на ОПРР?
	Времева ефективност	Каква е времевата ефективност на основните дейности в ОПРР?
	Хоризонтални политики	Адекватно ли са взети под внимание хоризонталните политики в ОПРР?
	Капацитет и възможности	Достатъчни ли са капацитета и възможностите на системата за управление и изпълнение на ОПРР?
	Ефикасност	Колко ефикасно е било изпълнението на ОПРР?
	Въздействие	Какво е въздействието на глобалната криза върху ОПРР? Какво е потенциалното въздействие на ОПРР?
3.3 Оценяване на ефективността и ефикасността на процеса на изпълнение и наблюдението на ОПРР	Механизми за управление, мониторинг и контрол	Адекватни и ефективни ли са били системите за управление, мониторинг и контрол?
	Планиране (график) на стартирането на схемите	Как графикът на стартирането на схемите е оказал въздействие върху изпълнението на ОПРР?
	Избор на проекти	Обективни, адекватни и прозрачни ли са по принцип критериите за избор на проекти?
	Партньорство	Какъв е приносът на партньорствата по време на изпълнението на програмата?
	Информираност	Предприетите мерки за информираност на обществеността били ли са достатъчно адекватни, за да привлекат най-добрите проекти?
3.4 Добавена стойност за Общността	Допълняемост	Кои аспекти от напредъка в изпълнението на ОПРР не биха се осъществили без подкрепата на СФ?

<p>4.1 Оценка на въздействието на резултатите от ОПРР върху околната среда</p>	<p>ОВОС</p>	<p>Какво е въздействието от изпълнението на ОПРР върху околната среда?</p>
---	-------------	--

Източник: Встъпителен доклад

Оценката до тук вече използва широк спектър от **методи за събиране на данни** (точка 2.2.2.1) и **ключови методи за оценка** (точка 2.2.2.2), които са внимателно подбрани за целите на успешното приключване на оценката.

2.2.2.1 Методи за събиране на данни

В процеса на изпълнението на проекта Консултантът е използвал част от следните основни методи за събиране на данни:

- Преглед на документи
- Анализ на данни
- Интервюта
- Работни срещи/семинари
- Въпросник (проучване)

2.2.2.1.1 Преглед на документи

По време на оценката Консултантът е проучил следните релевантни документи:

- Правна рамка и работни документи на ЕС (Постановления на Министерския съвет №121, №62 и №245, Методология на ЕК – работен документ №3, №9, №5, №8, Регламент на Съвета (ЕС) № 1083/2006, Наръчник за оценка на социално-икономическото развитие)
- Доклади от предишни оценки (предварителна оценка на ОПРР, преглед на първите отворени грантови схеми по ОПРР)
- Програмни документи (ОПРР, насоки за кандидатстване, покани за подаване на проектни предложения, документи, обосноваващи вътрешно преразпределение на бюджета на Оперативната програма, актуализираната ОПРР (версия от октомври 2010 г. и др.)
- Извадка/извлечение от досиетата с подадени проектни предложения
- Доклади за напредъка и състоянието на изпълнението
- Протоколи от заседанията на Комитета за наблюдение
- Годишни доклади на Управляващия орган
- Основни стратегически документи
- Наръчник за управление и изпълнение на ОПРР
- Окончателен доклад относно планирани проверки на място по BG161PO001/2.1-01/2007
- Окончателни технически доклади за приключени проекти
- Стратегическа оценка за въздействие върху околната среда
- Индикативен план за изпълнение на дейностите по информация и публичност
- Комуникационен план за информация и публичност на ОПРР
- Индикативни годишни работни програми
- Най-актуални документи за оценка на риска при проверки на място
- Насоки за изпълнение на мерките за информираност и публичност на ОПРР

2.2.2.1.2 Анализ на данни

Необходимите данни за тази оценка са събрани от базата данни на УО:

- Данни от ИСУН на ниво проект (крайна дата 31.12.2010 г.)
- Хронология на обявите за набиране на проектни предложения (отваряне и затваряне на схемите)

- Годишно финансово разпределение по операции
- Индикатори (базови, ключови, реални)
- Данни относно капацитета и възможностите
- Окончателни технически доклади на завършени проекти

По време на анализа бяха използвани и други публично достъпни статистически данни от Eurostat, Националния статистически институт и Българска народна банка.

За съжаление, при валидиране на данните преди техния анализ възникнаха някои трудности. В тази връзка, се препоръчва системата ИСУН, използвана за целите на управление, мониторинг и оценка, да бъде изчистена от грешки при въвеждането на данни, да се запълнят съответно липсите на информация и да се отстранят други проблеми относно коректността на данните, потенциално възпрепятстващи отчетността.

2.2.2.1.3 Интервюта

Консултантът проведе няколко интервюта със служителите, отговарящи за системите за управление и изпълнение, и с бенефициентите:

- Управляващ орган
 - Старши ръководители (заместник - министър, главен директор, заместник главни директори)
 - Началници на отдели
 - Експерти
- Конкретни бенефициенти

Пълният списък с интервюта и срещи се намира в **Анекс 8.12**.

2.2.2.1.4 Работни срещи/семинари

Освен за събиране на информация, работните срещи бяха подходящи за синтезиране на мнения, формиране на професионален консенсус и получаване на обратна връзка. Различни заинтересовани страни споделиха мнението си и дискутираха гледните си точки по едно и също време, на едно място, по добре структуриран и правилно организиран начин.

Бяха организирани две работни срещи и един семинар:

- Семинар за валидиране на SWOT анализа (14.10.2010)
- Среща за представяне на предварителните заключения (25.10.2010)
- Работна среща с ръководството на УО за синтезиране на предварителните резултати (18.11.2010)

2.2.2.1.5 Въпросник

Фигура 3- Заглавна страница на въпросника за бенефициенти

В периода 25.10.2010 – 08.11.2010 г. беше изпратен въпросник до всички общини, съставляващи основната целева група на ОПРР. Въпросникът беше попълнен изцяло за 166 общински проекта и частично за 154 общински проекта.

Въпросникът беше изготвен от КРМГ и се проведе на следният електронен адрес: www.surveysandfeedback.com.

Въпросникът бе приложен с цел да се обобщят мненията на бенефициентите относно изпълнението на ОПРР, извличайки възможни препоръки за бъдещо развитие. Извършваното проучване се базираше на представителна извадка с цел получаване на съответни непредубедени резултати.

Въпросникът беше разпространен до всички 264 общини и над 120 общини за минимум един проект, което предоставя 45% извадка от правилни и обективни резултати.

Обобщените резултати на бенефициентите от въпросника се намират в **Анекс 8.11**.

2.2.2.2 Методи за оценка

Използваните методи за оценка са описани в Таблица 4

Таблица 4 – Методи, използвани в оценката

Методи за оценка	Методи на оценка
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Сравнителен анализ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Анализ на капацитета, възможностите и разходите
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Оценка на външни фактори 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Анализ на критериите за избор на проекти
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Анализ на индикаторите 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Преглед на партньорския принос
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Маркиране на различни нива 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Оценка на системата за отчитане и контрол
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Декомпозиционен анализ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Анализ на мерките за информация и публичност
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Оценка на текущите стойности на индикатора 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Оценка на въздействието върху околната среда

Източник: Встъпителен доклад

Изброените методи са описани подробно във Встъпителния доклад.

3 ОБЩ НАПРЕДЪК

Основно предварително условие за всички средносрочни оценки е да се направи преглед на напредъка на програмата до момента. Точният поглед върху състоянието на изпълнението на програмата предоставя добра основа за осъществяването на оценката. От друга страна, определянето на напредъка според Заданието се разглежда като отделна Оценъчна тема.

Консултантът подхожда по два начина при адресирането на този въпрос. На първо място, базирайки се на наблюденията си, Консултантът представя резултатите по отношение на реалните постижения на базата на факти и доказателства от базата данни на ИСУН (данните са с крайна дата 31.12.2010 г.). На второ място, консултантът представя синтез на резултатите, получени с качествените методи на оценка.

В този смисъл, оценката на напредъка не е базирана единствено на количествени данни. Консултантът дава коментари на напредъка на ОПРР и приоритетните оси на програмата относно виждането му за възможно постижимото усвояване на средствата до края на периода на изпълнение.

С цел улесняване на визуалното възприемане на информацията, всички диаграми, фигури и таблици в документа са **организиранни цветово**. ОПРР като цяло и всяка Приоритетна ос са оцветени по определен начин – както е показано в **Таблица 5**.

Таблица 5 – Цветово разграничаване на Приоритетните оси в доклада

Приоритетна ос	Приоритетна ос 1	Приоритетна ос 2	Приоритетна ос 3	Приоритетна ос 4	Приоритетна ос 5	ОПРР
Кратко наименование	Градско развитие	Достъпност	Туризм	Местно развитие	Техническа помощ	-
Цвят						

Източник: КПИМГ

Консултантът трябваше да използва прогнозни стойности, за да направи по-реалистичен преглед на основния процес. Следва да се има предвид, че нито една от стойностите няма значителен ефект върху резултатите от анализа, както следва:

- Заявени средства:** Има 185 проекта като цяло (от общо 1427), от които 11 са оттеглени и 18 са подадени след крайния срок. За останалите 157 проекта, които са отпаднали в ранна фаза на процеса за избор на проекти, няма информация в ИСУН за стойността на поисканите средства. Все пак тази информация е необходима, за да се осигури реална представа относно търсенето на средства по ОПРР. Поради това, липсващите заявени средства бяха изчислени, като се използва средната стойност на операцията, за която е бил предложен проектът. Например, ако има 5 проекта в рамките на операция X, където при 2 от тях има липсваща стойност за исканите средства, а стойностите за поисканите средства при трите проекта с налична такава информация, са съответно 100, 200 и 300, тогава приемаме, че трите проекта, при които липсва такава стойност, са с поискани средства на стойност 200 за всеки проект (средно аритметично за 100, 200 и 300). Тази средна стойност се изчислява за всяка операция и се прилага към всички проекти с липсваща такава стойност (освен за подадените след крайния срок или оттеглените).
- Регионална принадлежност:** Вместо да се използва (главното) месторазположение на бенефициента, беше използвано мястото за изпълнение на проекта, за да могат проектите да бъдат свързани с общините. Проектите, чието място на изпълнение не може да бъде свързано директно с община, бяха изключени, за да бъдат избегнато евентуално изкривяване на резултатите.
- Разделяне по региони:** На регионално ниво, някои проекти не могат да бъдат отделени, тъй като те влияят на цялата страна (например някои проекти, свързани с туризъм и ТП). За целите на калкулирането на разделянето по региони, тези средства са разделени поравно между регионите.

Статусът на напредъка на ОПРР се измерва с **два основни индикатора**:

- Напредък (%)**, т.е. договорени средства/разпределение; и
- Усвояване (%)**, т.е. изплатени суми/разпределение.

С цел по-добро разбиране на напредъка на програмата, Консултантът базира своите заключения не само на периода 2007 – 2013, а и 2007 – 2010. Данните от периода 2007 – 2010 помагат за оценката на напредъка пропорционално във времето през първите почти четири години на изпълнение на програмата.

Анализът на данни, който е представен в следващите раздели, е базиран на централизиран набор от данни, събран и проверен от Управляващия орган на ОПРР до 31.12.2010. Всички данни са изчислени на базата на информация за средствата от европейския и републиканския бюджет (национално съфинансиране). Там, където е необходимо, се прилага фиксиран **обменен курс** BGN/EUR от 1.95583/1.00.

3.1 Финансово разпределение

3.1.1 Общ бюджет на ОПРР

Общият бюджет на ОПРР за периода 2007-13 (ЕС плюс национален бюджет) е **3,132 милиона BGN** (1,601 милиона EUR). За периода 2007-10 общият бюджет на ОПРР (ЕС плюс национален бюджет) се очаква да бъде **1,494 милиона BGN** (763 милиона EUR) – Таблица 6.

Първоначалното разпределение се използва като основа за сравнение на постигнатия напредък при финансовите средства. Обхватът на оценката не включва индивидуалното оценяване на разпределенията (това е основна задача на предварителната оценка). Въпреки това, с цел по-доброто разбиране на напредъка е добре да се направи един преглед на разпределенията (Фигура 4).

3.1.2 Разпределение на средства по Приоритетни оси

Разделянето на първоначалния бюджет по Приоритетни оси показва, че по-голямата част от финансирането е разпределено между Градско развитие (ПО1) и Достъпност (ПО2), докато Туризм (ПО3), Местно развитие (ПО4) и Техническа помощ (ПО5) получават по-малка част от бюджетното разпределение – съответно 12%, 6% и 3% от общото финансиране.

След множество пре-разпределения на финансовите средства се наблюдават малки промени в съотношенията – 2% от общото финансиране преминават от Туризм към Градско развитие (Фигура 5).

3.1.3 Годишно разпределение на средствата

Съотношението на разпределението за периода 2007-10 към периода 2007-13 е 48% (Таблица 7). Това показва, че през последните три години от седемгодишния период за изпълнение трябва да се усвоят 52% от общия бюджет, което води до заключението, че мерките по ОПРР в края на периода носят по-голяма тежест. Фигура 6 илюстрира разпределението на средствата през периода на изпълнение на програмата.

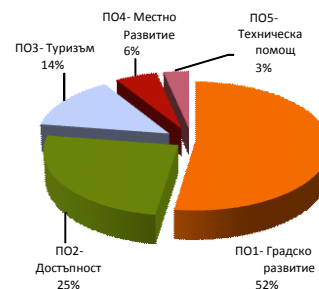
В заключение може да се каже, че по-голямата част от средствата по ОПРР ще бъде достъпна за потенциалните кандидати през втората част от периода на изпълнение. Поради тази причина, референтните стойности за първите години на програмата са дори по-ниски спрямо дела, който би следвало да се очаква за този почти четиригодишен период.

Таблица 6 – Бюджет на ОПРР

Общ бюджет на ОПРР	
132 mBGN	1 601 mEUR

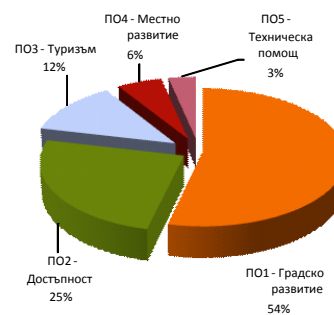
Източник: КПМГ (данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

Фигура 4 – Първоначално разпределение на средствата

Източник: КПМГ (данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

Фигура 5 – Разпределение на финансовите средства след пре-разпределението

Източник: КПМГ (данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

Таблица 7 – Бюджетни разпределения за 2007-13 спрямо 2007-10

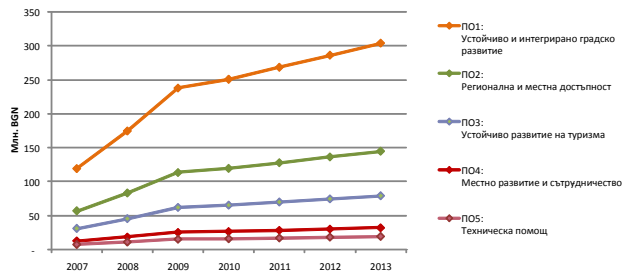
Приоритетна ос (mBGN)	Бюд. е 2007-13	Бюджет 2007-10	
Градско развитие	1641	783	8%
Достъпност	783	373	48%
Туризм	427	203	48%
Местно развитие	175	4	48%
Техническа помощ	106	5	48%
Общо ОПРР	3 132	1 494	48%

Източник: КПМГ (данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

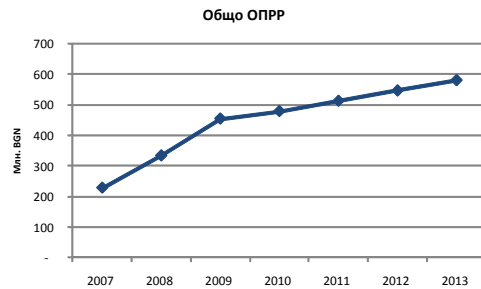
Фигура 6 представя две важни характеристики на ОПРР. Първо, наблюдава се нарастваща тенденция в годишното разпределение на средствата. Второ, вътрешното разпределение между Приоритетните оси остава в същото съотношение всяка година.

Фигура 6 – График за разпределението на средствата за периода 2007-13 (по ПО и общо за ОПРР)

Годишен бюджет – разпределение по Приоритетни оси

Годишен бюджет на ОПРР

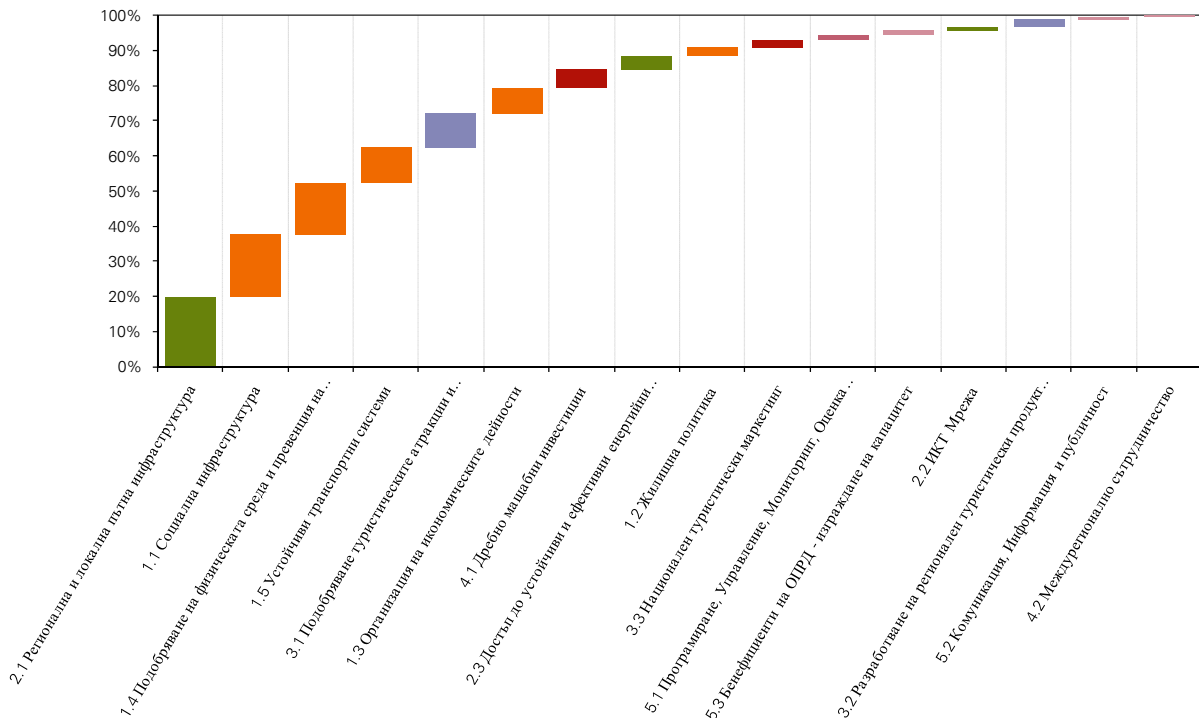
Източник: КПМГ (на базата на годишни финансови разпределения)

3.1.4 Концентрация на разпределенията

Финансовите данни, свързани с разпределенията на средства по проекти, показват определена концентрация на проекти (**Фигура 7**). Разпределението на ниво операция показва, че в шест операции, основно по ПО1 (Градско развитие) са съсредоточени 80% от общия бюджет на ОПРР.

Това показва, че програмата е фокусирана върху няколко интервенции със стратегическо значение и множество други по-малки интервенции.

Фигура 7 – Концентрация на разпределението на средства за периода 2007-13

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

3.2 Финансов напредък

3.2.1 Напредък

Индикаторите за текущия напредък на ОПРР са:

- **Напредък** (договорени проекти спрямо разпределени средства): **54%**; и
- **Усвояване** (изплатени проекти спрямо разпределени средства): **12%**.

Към крайната дата с данни почти половината от средствата по ОПРР са били договорени и 12% са били изплатени на бенефициентите под формата на предварителни плащания или възстановяване на разходи. Стойностите на индикаторите са изчислени на базата на данните в **Таблица 8**.

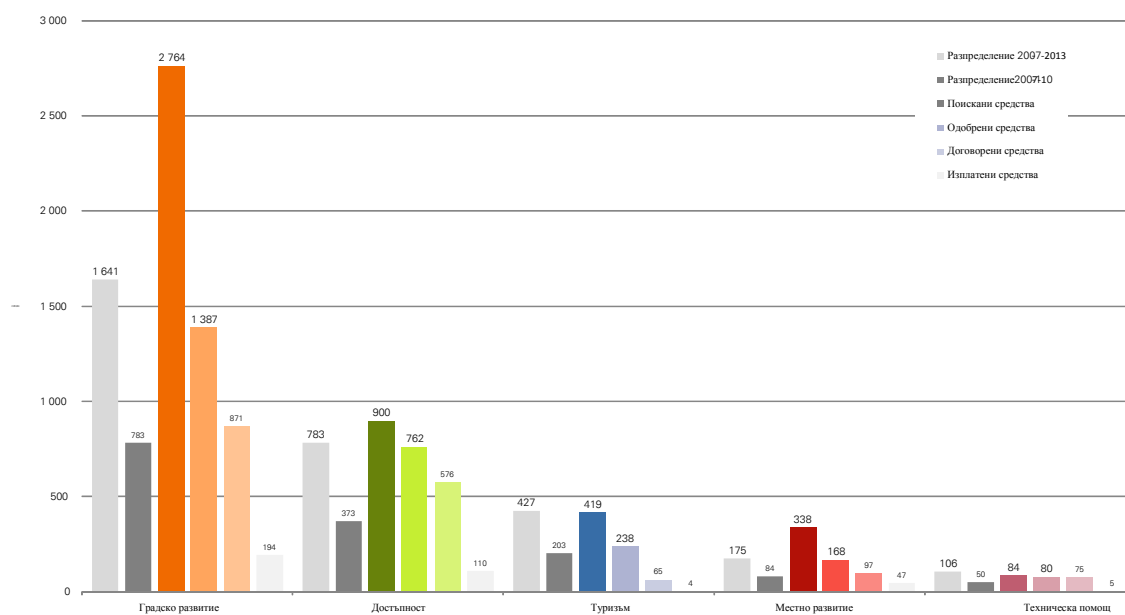
Таблица 8 – Основни данни за напредъка на ОПРР

Етап	Млн. BGN	Млн. EUR	% на разпределение
Разпределение	3 132	1 601	100%
Поискана безвъзмездна помощ	4 036	2 331	146%
Одобрени средства	2 635	1 347	84%
Договорени средства	1 684	861	54%
Плащания	361	184	12%

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

Фигура 8 показва основните данни за прогреса на ОПРР по Приоритетни оси.

Фигура 8 – Преглед на прогреса по ПО (млн. BGN)

Фигура 8 илюстрира значителните разлики между отделните ПО по отношение на реализирания напредък:

- **ПО1 – Градско развитие:** в тази ПО са съсредоточени по-голямата част (52%) от наличните средства и тя е най-популярна. Оста се характеризира с високо ниво на търсене и добро усвояване на средствата.
- **ПО2 – Достъпност:** по-голямата част от средствата по тази ос (74%) е вече договорена, силно надвишаваща бюджета за периода 2007-10 (154%). Плащанията са на относително добро ниво (14%), имайки предвид спецификата на проектите за рехабилитация на пътния фонд.
- **ПО3 – Туризм:** мерките показват тенденция на подобрение, въпреки че процентът договорени средства е все още нисък (15% от бюджета е договорен). Въпреки това, стойностите относно търсенето (поискани средства) и одобрените средства показват, че този Приоритет също има добър шанс да усвои заложените средства. Все пак, трябва да се отбележи, че Туризм е единствената ПО, където договорените средства са по-ниски от заложеното за периода 2007-10.
- **ПО4 – Местно развитие:** разпределението от бюджета за тази ПО е ниско (6% от целия бюджет на ОПРР), но търсенето е голямо (200% от бюджета за 2007-13). Оста демонстрира средно ниво на напредък (55%) и забележително ниво на усвояване на средства (27%), отчасти дължащо се на сравнително малкия бюджет.

- **ПО5 – Техническа помощ:** при договорени средства за половината от бюджета, тази ПО отчита добър напредък. Въпреки това, плащанията са все още на значително ниско ниво (5%).

Таблица 9 обобщава основните индикатори за финансов напредък по Приоритетни оси.

Таблица 9 – Преглед на напредъка по ПО

Приоритетна ос	Бюджет		Получена безвъзмездна помощ	Одобрени средства	Договорени средства	Изплатени средства	Напредък		Усвояване	
	2007-13	2007-10					2007-13	2007-10	2007-13	2007-10
Градско развитие	1 641	783	2 382	1 387	871	194	53%	111%	12%	25%
Достъпност	783	373	903	762	576	110	74%	154%	14%	29%
Туризм	427	203	394	238	65	4	15%	32%	1%	2%
Местно развитие	175	84	274	168	97	47	55%	116%	27%	56%
Техническа помощ	106	50	84	80	75	5	71%	149%	5%	11%
Общо ОПРР	3 132	1 494	4 036	2 635	1 684	361	54%	113%	12%	24%

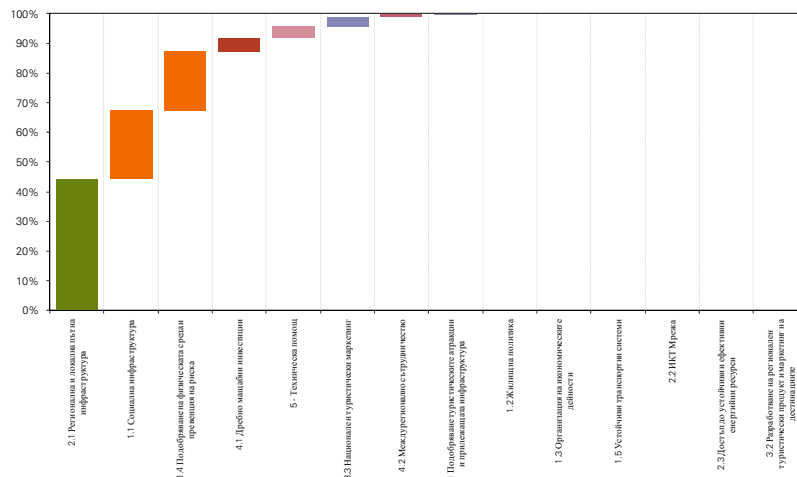
Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

Данните относно **напредъка** са относително балансирани. Въпреки това ПО Достъпност е с почти изчерпани средства, докато по ПО Туризм все още е налична по-голямата част от предвиденото финансиране. Напредъкът в сравнение с 2007-10 е забележителен (113%).

Данните относно **усвояването** показват ниски стойности пропорционално на изминалото по Програмата време, като резултат от големия брой проекти за развитие на инфраструктурата. Усвояването на ПО Местно развитие е впечатляващо (27%). Самата ос има едва 6% от бюджета на ОПРР, но е отговорна за 13% от усвояването.

3.2.2 Концентрация на договорените средства

При договорените средства (на които са базирани данните за напредъка) се забелязва висока степен на концентрация (**Фигура9**). Тази концентрация отразява (i) броя покани (схеми) за проектни предложения, публикувани за даден период, (ii) популярността на мерките сред кандидатстващите, и (iii) лекотата на административния процес, свързан с оценката на предложенията.

Фигура9 – Концентрация на договорени проекти

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

Законът на Парето¹ се наблюдава в това, че три операции (около 20% от общия брой) покриват около 80% от договорените средства в цялата програма. Следователно, може да се заключи, че трите най-важни операции по отношение на размера на договорени средства (2.1 Регионална и местна пътна инфраструктура, 1.4 Подобряване на физическата среда и превенция на риска и 1.1 Социална инфраструктура) имат най-голям принос към ОПРР до момента. Съществуват различни причини за липсата на договорени средства за някои от операциите. Например, Операция 1.3 (индустриални зони) е отменена, а Операция 1.2 (жилищна политика) все още не е стартирала. Като резултат, може да се отбележи, че до момента има практически опит със само половината от операциите.

¹ Законът на Парето (познат като правилото 80-20 и „Закон за елита“) гласи, че във всяко едно начинание, 20% от вкараните ресурси в проект допринасят за 80% от изходния резултат.

3.3 Декомпозиционен анализ

При разбиването на крайната сума на усвоените средства (която е основен индикатор за напредъка на програмата) на подходящи и значими пропорции е възможно да се идентифицират потенциални пречки или възможности за подобрене в рамките на процеса за подбор на проекти (Фигура10).

Фигура10 – Фактори на процеса на напредъка (базирани на резултатите от декомпозиционния анализ)

Коефициент на усвояване	=	Админ. съответствие		Оценка за допустимост		Техническа и фин. оценка			×	Коефициент на договаряне	×	Коефициент на платени						
		Коефициент на популярност	×	Коефициент на обработени	×	Коефициент на одобрени	×	Коефициент на обработени					×	Коефициент на одобрени				
Възстановени средства	=	Заявени средства	×	Админ. одобрени заявени средства	×	Обработени за допустимост заявени средства	×	Одобрени за допустимост заявени средства	×	Обработени тех. и фин. заявени средства	×	Одобрени тех. и фин. заявени средства	×	Одобрени средства	×	Договорени средства	×	Възстановени средства
планиран бюджет		планиран бюджет		Админ. обработени заявени средства		Админ. одобрени заявени средства		Обработени за допустимост заявени средства		Одобрени за допустимост заявени средства		Обработени тех. и фин. заявени средства		Одобрени тех. и фин. заявени средства		Одобрени средства		Договорени средства

Източник: КПМГ

При разглеждане на настоящите проценти на усвояване и напредък за ОПРР като цяло и отделно за всяка ПО, става ясно, че ОПРР има добър коефициент на популярност, много високи коефициенти на преминаване (одобрение) на етап административна оценка и на етап оценка за допустимост, добър коефициент на одобрение на проектните предложения, относително висок коефициент на сключване на договори и среден коефициент на плащания. Стойностите за всеки коефициент са отбелязани във Фигура11.

Фигура11 – Фактори на процеса на напредъка (базирани на резултатите от декомпозиционния анализ)

Приоритетна ос	Код на операция	Операция	Популярност	Админ. одобрени	одобрени допустимост	одобрени техн/фин	Одобрени	Договорени	Платени	Разпределение	Усвоени
			%	%	%	%	%	%	%	%	%
ПО1 Градско развитие	1.1	Социална инфраструктура	298%	91%	96%	90%	94%	46%	25%	169%	19%
	1.2	Жилищна политика	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1.3	Организация на икон дейности	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1.4	Подобряване на физ. среда и превенция на риска	325%	61%	71%	78%	90%	96%	20%	98%	19%
	1.5	Устойчиви транспортни системи	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ПО2 Достъпност	2.1	Рег. и локална пътна инфраструктура	144%	99%	93%	95%	97%	76%	19%	122%	18%
	2.2	ИКТ Мрежа	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2.3	Достъп до устойчиви и ефективни енергийни ресурси	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ПО3 Туризм	3.1	Подобряване туристическите атракции и прилежащата инфраструктура	126%	91%	70%	91%	89%	11%	0%	65%	0%
	3.2	Разработване на рег. тур. продукт и маркетинг на дестинациите	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3.3	Национален туристически маркетинг	68%	100%	100%	100%	99%	100%	10%	68%	7%
ПО4 Местно развитие	4.1	Дребно мащабни инвестиции	189%	72%	96%	75%	95%	55%	50%	94%	26%
	4.2	Междурегионално сътрудничество	234%	95%	81%	73%	87%	90%	38%	114%	39%
ПО5 Техническа помощ	5.1	Програмиране, управление, мониторинг, оценка и контрол	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	5.2	Комуникация, информация и публичност	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	5.3	Изграждане на капацитет при бенефициентите на ОПРР	80%	100%	95%	100%	100%	93%	7%	76%	5%
ОПРР общо			144%	82%	87%	88%	94%	64%	21%	84%	12%

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

Обикновено тези коефициенти са адекватни на или по-добри в сравнение с международните критерии и резултати (в случая с данните за процесните съотношения стойностите не могат да надвишат 100%). Има три важни стойности, които подлежат на коментар:

- **Напредък в ПОЗ Туризъм:** Приоритетна ос Туризъм и мерките по нея имат нужда от допълнително подобрене по отношение на процента за напредък (15% и 32% пропорционално във времето за периода 2007-10) от първоначалното разпределяне на бюджета. Фактът, че една от схемите не стартира добре, представлява потенциален риск за усвояването на тази фаза от изпълнението (т.е. повече от половината от периода на изпълнение е изтекъл). Въпреки това, има няколко схеми, които междуременно са обявени с потенциал да увеличат усвояването на средства.
- **Нисък коефициент на договорени средства в Градско развитие (Операция 1.1):** Стойността 46% показва, че до момента са сключени договори по по-малко от 5 от всеки 10 одобрени проекта. Това може да бъде обяснено с относително големия брой одобрени проекти, намиращи се в резервен списък поради липса на средства.
- **Ниски коефициенти на плащания като цяло:** Средният коефициент „Плащане” е 21%, което сочи, че само една пета от договорените средства са получили плащания (авансови плащания или възстановяване на разходите) към крайната дата. Единственото изключение са Операции 4.1 и 4.2 (Местно развитие), които имат пропорционални (съответно 50% и 38%) за изминалия период стойности, както и Операция 1.1 (Градско развитие) със средна стойност (25%).

Като цяло, споменатите по-горе негативни фактори не излагат изпълнението на ОПРР на значителен риск.

3.4 Проектно портфолио

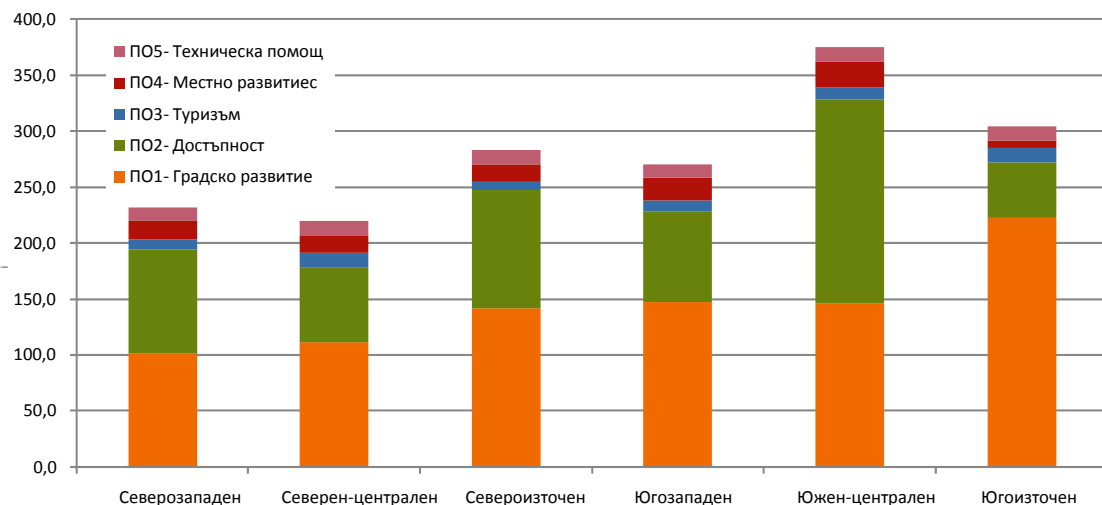
С цел оценката на проектното портфолио, което е резултат от процеса на набиране на проектни предложения, Консултантът прегледа два основни аспекта: териториалното и организационното разпределение на договорените средства.

3.4.1 Териториално разпределение на договорените средства

3.4.1.1 Регионално разпределение на договорените средства по ПО

Регионалното разделение (Фигура12) показва, че районите Южен - централен и Югоизточен са водещи по отношение на стойностите на договорените средства, а северните райони (Северен - централен и Северозападен) и Югозападният район имат малко по-ниски резултати. Южен - централен район може да постигне висока стойност на договорените средства в ПО Достъпност, докато Югоизточният район има показателно високи стойности по отношение на ПО Градско развитие.

Фигура12 – Регионално разделение на договорени средства по Приоритетни оси (млн. BGN)

Разпределението на договорените безвъзмездни средства по териториални категории, както е описано в ОПРР (т.е. София, 6-те големи града - полюси на растеж, 29 центрове на агломерационни ареали, останалите общини в рамките на избраните 86 и 178 малки общини) показва следната картина [Таблица 10].

Таблица 10 Разпределение на договорените средства по териториална категория

Териториална категория	Бр.	Договорени средства (mBGN)	Дял от общото (%)	Население (млн. души)	Договорени средства на глава от населението (mBGN)
София	1	87,9	7%	1,25	70
Големи градове	6	302,8	23%	1,36	222
Центрове на агломерационни ареали	29	525,9	40%	1,96	269
Други избрани общини	50	310,6	23%	1,25	249
Малки общини	178	94,7	7%	1,75	54
Общо	264	1 322	100%	7,56	175

Източник: КПМГ (на базата на данни от ИСУН), 31.12.2010 г. и данни за населението от Националния статистически институт)

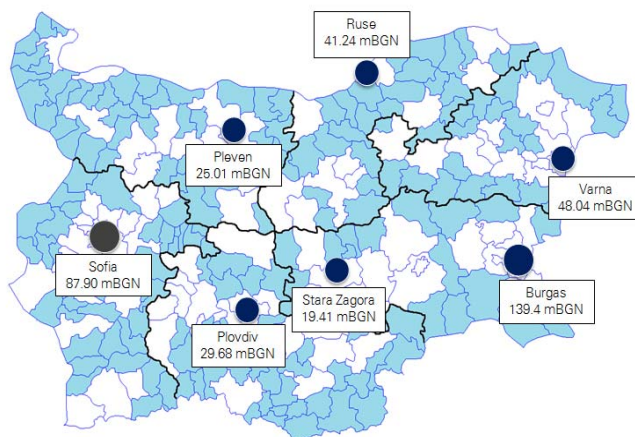
Съгласно Таблица 10, настоящите предварителни резултати от изпълнението като цяло са в съответствие със заложеното в ОПРР.

Фигура 13 Договорени средства в полюсите на растеж (mBGN)

Основен подход, който се прилага при ОПРР, е, че големите градове могат да действат като регионални двигатели на икономиката. Акцентът на мерките за подпомагане следва да бъде поставен върху повишаване на капацитета на по-големите градове, което ще се отрази на целия регион, като се осигури по-нататъшен растеж. По този начин, полюсите на растеж трябва да включват големите градове - областни центрове.

Трудности могат да възникнат поради липсата на дефиниция на „полюсите на растеж“ и липсата на стратегическо политическо решение или стратегия в подкрепа на развитието на такива градове. Към момента, законодателството и Националния статистически институт не предлагат легална дефиниция за полюсите на растеж. ОПРР следва подход, включващ столицата и шестте най-големи града

(Бургас, Плевен, Пловдив, Русе, Стара Загора и Варна).

Източник: КПМГ (на базата на данни от ИСУН), 31.12.2010 г.)

Фигура 13 показва териториалното разпределение за столицата и шестте големи града по отношение на сумата на договорените средства. София и Бургас са градовете с повече от 50mBGN договорени средства (87.90, съответно 139.40 mBGN). При останалите пет града размерът на договорените безвъзмездни средства е по-малък от 50 mBGN.

По-малко от четвърт (23%) от договорената сума е предоставена за шестте големи града. В Бургас напредъкът е забележителен, привличайки повече от 10% от общия обем на договорените средства; останалите пет града са постигнали по-малко от 4% всеки. Дори по-малките градове, като например Смолян (95.04 mBGN) или Ловеч (56.88 mBGN) са привлекли по-голяма сума на договорените средства. Въз основа на тези данни, изглежда, че въпреки очакванията, столицата и шестте града-полюси на растеж не могат да привлекат голяма част от средствата на ОПРР.

На базата на настоящото ниво на изпълнение и преценката относно прогнозната стойност, цялостната концепция за подкрепа на полюсите на растеж в България трябва да бъде преосмислена. За да се постигне по-високо

усвояване, би било полезно да се разшири обхвата на фокуса, да се преразгледа този подход или начините за прилагане на концепцията.

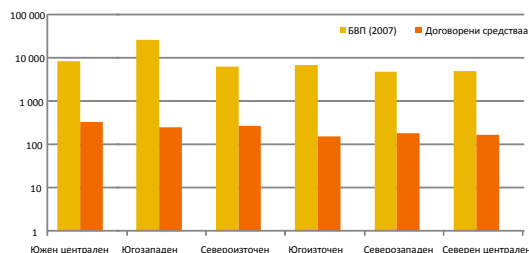
3.4.1.2 Сравнение на регионалното разпределение с БВП и населението

При сравнение на регионалното разпределение на договорени средства със стандартните стойности на критериите за определяне на нивото на регионално развитие (БВП и население), резултатът е многообхватен (Фигура 14, Фигура 15, Фигура 16, Фигура 17):

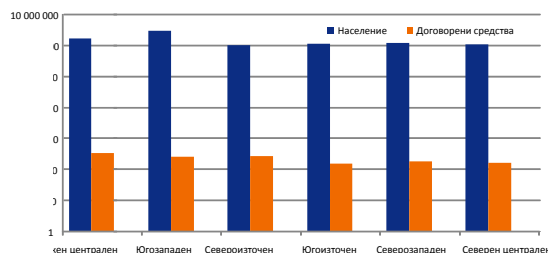
- Стойностите на БВП за 2007 г., сравнени с общата стойност на договорените средства по райони, показват, че получените средства от СФ съставляват около 3% от БВП за 2007. Има значими стойности по този показател в Северозападния район с 5% (най-високата стойност), и в Югозападен район с 1.1% (най-ниската стойност).
- Стойностите, свързани с населението (т.е. стойност на договорени средства на глава от населението), варират между 270 BGN/човек (Югоизточен и Североизточен район) и 95 BGN/човек (Югозападен район).
- Разпределението на средствата между районите е почти равномерно, следователно населението и БВП не определят регионалното разпределение на средствата. Недоброто представяне на Югозападния район (фигура 16 и Фигура 17) може да бъде обяснено с равномерното разпределение на средствата.

Регионално разпределение на договорените средства в сравнение с релевантни стойности за сравнение (население, БВП)

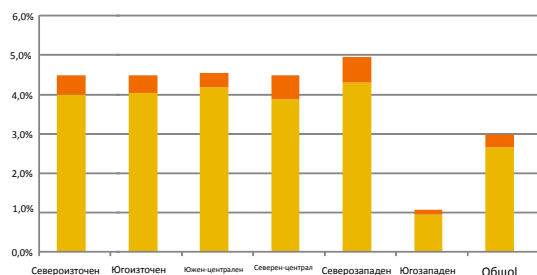
Фигура 14 - Договорени средства и БВП (2007) по региони (BGN)

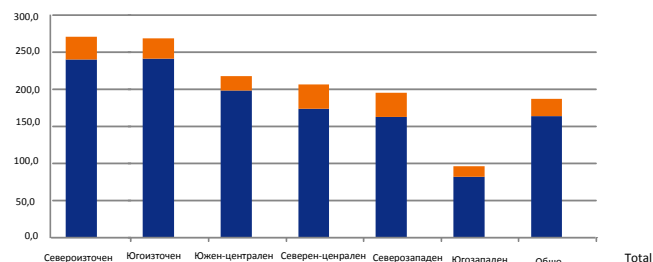
Фигура 15 - Договорени средства и население по региони (BGN, глава от населението)

Фигура 16 - Договорени средства (2007-31.12.2010г., BGN)/ БВП (2007) по регион (% от 2007 БВП, BGN)

Фигура 17 - Договорени средства/глава от населението по региони (BGN)

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

3.4.1.3 Териториално разпределение на средства по общини

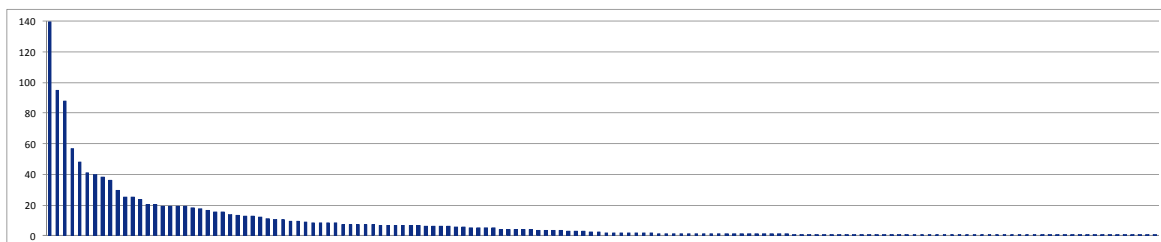
Към 31.12.2010 г. 187 общини имат сключен договор за финансиране по ОПРР. Общата сума, изплатена на България, е 1 684 млн. BGN.

Първите три общини по договорени средства са Бургас (139.4 млн. BGN, което представлява 8.28% от общите средства), Смолян (95 млн. BGN, 5.64%) и София (87.9 млн. BGN, 5.22%) с близо 20% от сумата на всички договорени средства. Само 7 от 86 общини, попадащи в обхвата на агломерационните ареали, нямат договорени средства (Божурище, Добрич-селска, Камено, Кюстендил, Садово, Септември и Стамболийски) (Фигура 18). 178

общини могат да кандидатстват само за проекти по Приоритетна ос 4, операция 4.1, и все пак 108 общини са получили финансиране по ОПРР, но с по-ниска средна стойност на договорените средства (**Фигура 19**). Информацията по-горе е обобщена в **таблица 11**.

Фигура 20 показва разпределението на договорените средства по общини в низходящ ред.

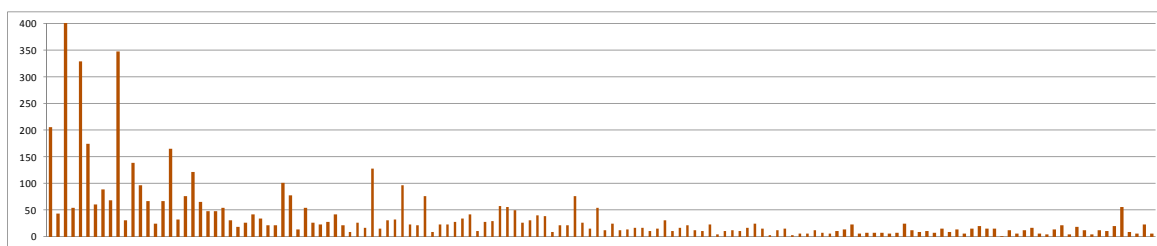
Фигура 20 - Териториално разпределение на договорени проекти по общини (млн. BGN)

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

Фигура 21 илюстрира разпределението на населението в реда на общините, показан в **Таблица 53**. Тези цифри сочат, че най-големите по население общини имат и най-големите/най-много договорени средства с по-умерено разпределение, отколкото във **Фигура 20**. За Таблицата, изброяваща общините по население и договорени средства, моля вижте **Таблица 53, Анекс 8.1**.

Фигура 21 – Популярност по общини (хиляди хора) – в реда от Фигура 22

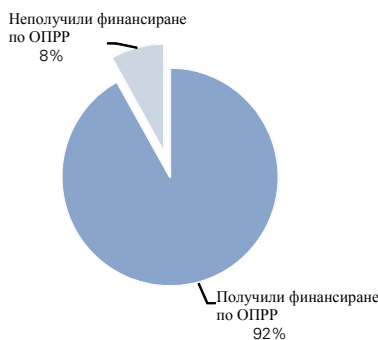

Източник: Български Национален статистически институт

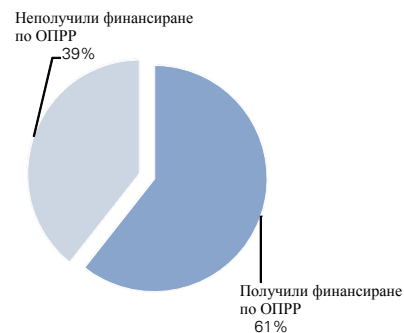
Таблица 11 обобщава информацията, която е получена от **Фигура 20**, като показва броя общини и съответните договорени средства, разделени на релевантни категории по размер на договорени средства.

Таблица 11 показва, че в агломерационните ареали са съсредоточени 93% от договорените средства, докато общините в не-агломерационни ареали са получили значително по-малка финансова подкрепа (7% от договорените средства).

Фигура 18 - Разпределение на агломерационните ареали според финансирането по ОПРР

Фигура 19 – Разпределение на неагломерационни ареали според финансирането по ОПРР

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010 г.)

Таблица 11 – Категоризация на договорените средства по общини

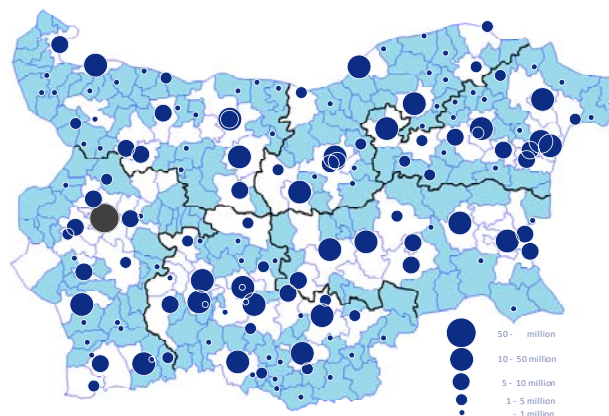
Категория	Общо		Агломерационни ареали		Не-агломерационни ареали	
	Общини (брой)	Общо договорени средства (млн. BGN)	Общини (брой)	договорени средства (млн. BGN)	Общини (брой)	договорени средства (млн. BGN)
25+ млн. BGN	12	663.1	12	663.1	0	0
25-15 млн. BGN	12	224.8	12	224.8	0	0
15-10 млн. BGN	8	96.7	8	96.7	0	0
10-5 млн. BGN	27	189,6	27	189,6	0	0
0-5 млн. BGN	128	147.8	20	53.1	108	94.7
Общо ОПРР	187	1 322²	79	1 227.3	108	94.7

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

Териториалното разпределение по Приоритетни оси (Фигура 22 и Фигура 23) показва различни резултати:

- **ПО1 – Градско развитие:** Проектите са разпределени относително равномерно.
- **ПО2 – Достъпност:** Относително балансирано разпределение (Договорени проекти по региони: ЮЦ – 14, ЮИ – 6, ЮЗ – 10, СЦ – 8, СИ – 14, СЗ – 8).
- **ПО3 – Туризм:** Малко проекти са започнати и повечето от тях не се отнасят пряко към дадена община, като по този начин имат влияние върху цялата страна.
- **ПО4 – Местно развитие:** Добре балансирано разпределение на дребномашабни проекти в страната.
- **ПО5 – Техническа помощ:** Техническата помощ се използва за подкрепа на организации от системата за управление и изпълнение на ОПРР. Поради това мястото на изпълнение не може да бъде пряко свързано с дадена община. Моля, обърнете внимание, че за ПО5 няма приложена карта.

Фигура 22– Регионално разпределение на договорени средства (млн. BGN)

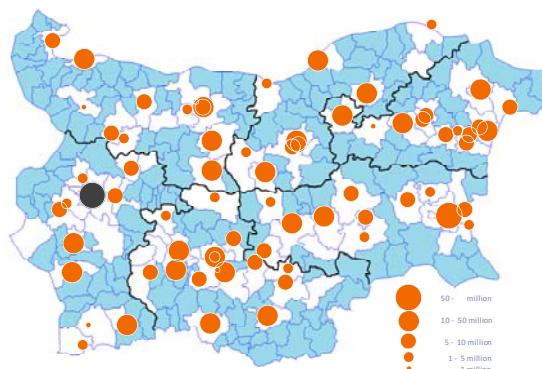

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

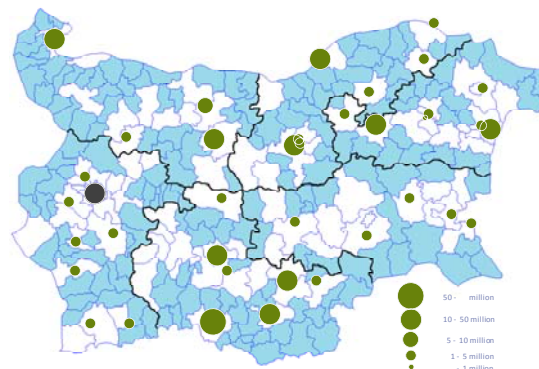
² Договорените средства не съдържат всички безвъзмездни средства, като проекти, чието място на изпълнение не може да бъде пряко отнесено към община, са изключени.

Фигура 23 – Регионално разпределение на договорени средства по Приоритетни оси

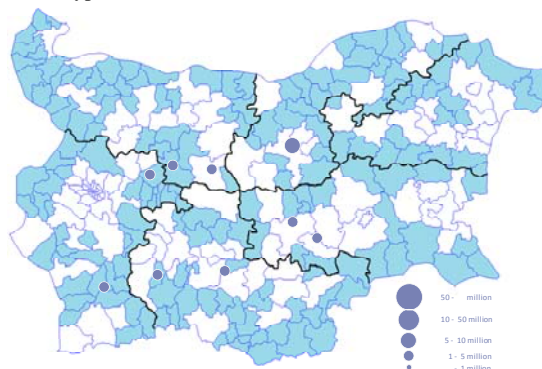
ПО1 – Градско развитие

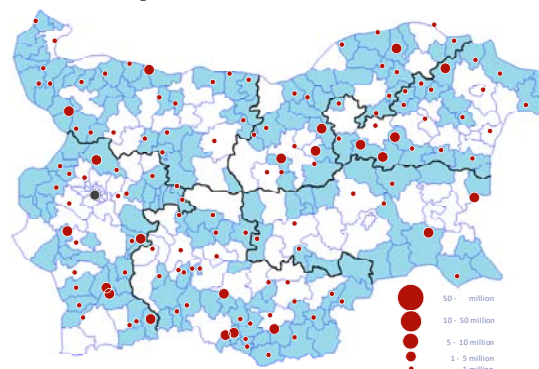
ПО2 – Достъпност

ПО3 – Туризъм

ПО4 – Местно развитие

Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

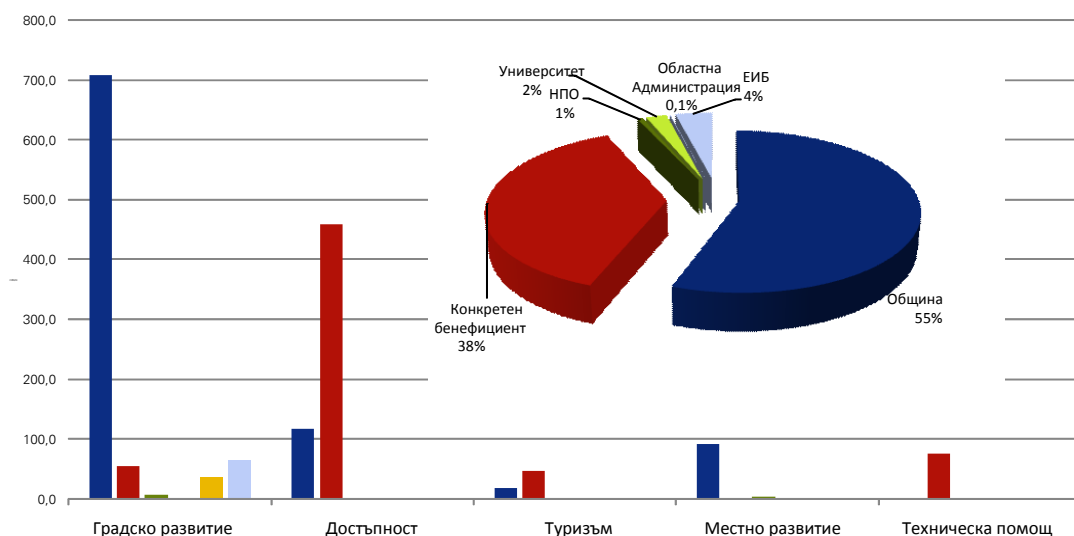
3.4.2 Разпределение на договорените средства по бенефициенти

В ОПРР има шест основни групи бенефициенти:

- Общини
- Конкретни бенефициенти
- НПО
- Университети
- Областни администрации
- Европейската инвестиционна банка (ЕИБ)

Фигура 24 илюстрира разпределението на договорените средства между тези шест основни типа бенефициенти (вж. кръговата диаграма) и дела на финансирането им в рамките на всяка Приоритетна ос (вж. блок диаграмата).

Фигура 24 – Разделение на бенефициентите по договорени проекти по Приоритетни оси (млн. BGN)

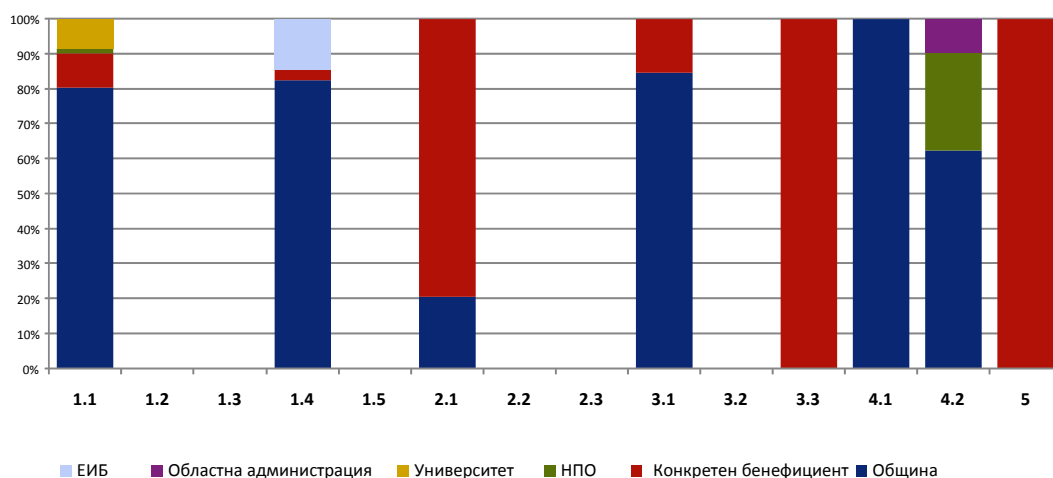
Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

На базата на **Фигура 24** могат да се идентифицират ясни връзки между операциите и вида бенефициенти според проектните схеми, напр.:

- **ПО1 – Градско развитие:** Подкрепата е насочена основно към общини, някои университети, областни администрации, някои конкретни бенефициенти (напр. МВР, Министерство на културата) и проектът с Европейската инвестиционна банка също може да бъде намерен под ПО1
- **ПО2 – Достъпност:** Агенция „Пътна инфраструктура” (конкретен бенефициент) е на първо място, заедно с общините като бенефициенти
- **ПО3 – Туризм:** Малкото договорени проекти са свързани с конкретни бенефициенти и общини
- **ПО4 – Местно развитие:** Основно общини
- **ПО5 – Техническа помощ:** Проектите са насочени към конкретни бенефициенти (МРРБ)

Фигура 25 показва разделението на ниво операция, което засилва и детайлизира горните заключения относно връзките между Приоритетните оси и вида бенефициенти.

Фигура 25 – Разделение на бенефициенти по договорени средства по операции (млн. BGN)

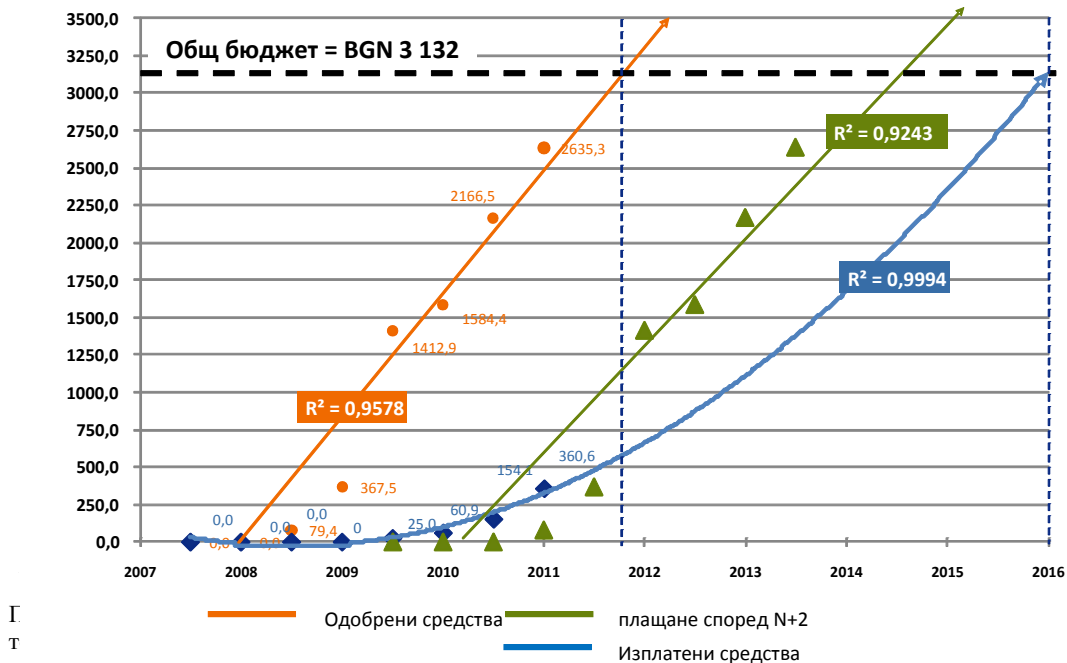
Източник: КПМГ (базирано на данни от ИСУН, 31.12.2010г.)

3.5 Прогноза

Целта на тази прогноза е да се оцени възможния напредък на ОПРР в рамките на времето, определено от програмния период (2007-13) и периода за изпълнение на проектите (2007-15, като се има предвид правилото $N+2/N+3$).

Прогнозата цели да бъде лесна и удобна за възприемане, като използва екстраполация на историческите трендове, свързани с изпълнението на програмата до 31.12.2010г.

Фигура 26 – Прогноза за стойности на одобрени и изплатени средства (при зачитане на правилото $N+2$)

Прогнозата е направена, като се използва реалистична оценка, която цели да минимизира разликите или квадрата на разликите между точките на отделните състояния. Прогнозата използва линейни и многочленни криви за установяването на трендове, като се отчитат допълнителните ефекти, като „кривата на обучение“ (learning curve) или намаляващия тренд на налични средства. Тази крива се използва за прогноза на одобрени и платени средства [Фигура 26], за да се отчете правилото за $N+2/N+3$.

За това изчисление Консултантът използва реалистичен подход като взема средната стойност за 2,5 години, изминали между одобряването на безвъзмездните средства и тяхното изплащане. Този подход предполага, че с оглед на високия брой бенефициенти, периодите между одобрение и плащане трябва да бъдат близко до средната максимална дължина на периода, определен в съответния регламент (т.е. 2,5 години, тъй като диапазонът варира от максимум 2 години до максимум три години). Следва да се обърне внимание, че това правило е по-скоро указателно към момента, поради временното спиране на прилагането му в резултат на реакцията на ЕО към финансовата криза.

Заключение от прогнозата е насочено в две посоки:

- **Одобрените средства** е вероятно (реалистична прогноза) да бъдат изразходвани до края на 2011 година. Това определено е благоприятно от гледна точка на потенциалното ранно усвояване на безвъзмездните средства, но от друга страна може да ограничи възможността за планирано насрочване на плащанията.
- **Изплатените средства** като прогноза определено се нуждаят от помощ, тъй като има малък шанс да получат тласък, необходим, за да отговорят на правилото $N+2$, т.е. зелената трендова линия, и срокът 31.12.2015. От средата на 2010 г., е видно, че нараства компромисът между зелената и синята трендови линии, което изисква внимание. Управлението на промяната от една тенденция към друга със сигурност изисква незабавна намеса.

3.6 Други въпроси, свързани с напредъка

Според Заданието и Техническата оферта има допълнителни и по-маловажни оценъчни въпроси, свързани с въпроса за напредъка на програмата, на които Консултантът трябва да отговори в доклада. По-долу са описани коментари, свързани с тези оценъчни въпроси, които не са били адресирани в предишния раздел. Те са отбелязани самостоятелно или заедно с референции към други раздели от доклада.

3.6.1 Реалният напредък на проектите

До момента на датата, към която са предоставени данните в настоящия доклад - 31.12.2010г., има 81 завършени проекта и 403 проекта в процес на изпълнение. Данните, които можем да използваме от тези проекти, са недостатъчни за систематичен преглед на проекти във фазата след сключване на договор. Консултантът базира заключенията си за реалния напредък на проектите на малкия брой проекти.

3.6.2 Резултати и напредък по целите на ОПРР

Състояние на стойността на индикаторите

Информацията относно постигнатите стойности на индикаторите е пресметната на базата на приключените проекти. Поради тази причина за голяма част от индикаторите няма отбелязани постигнати стойности.

След оценката на 58 индикатори на ниво операция бяха измерени 26 стойности – 14 за продукт, 9 за резултат и 3 за въздействие (Таблица 123). За 1 индикатор резултатът все още не може да бъде измерен. За около една трета от индикаторите стойностите не са налични поради факта, че свързаните с тях проекти не са завършени. За 8 индикатора няма постигнати стойности, тъй като не е стартирало изпълнението по проектните дейности (Таблица 12).

Таблица 12 – Състояние на стойностите на индикаторите на ниво операция

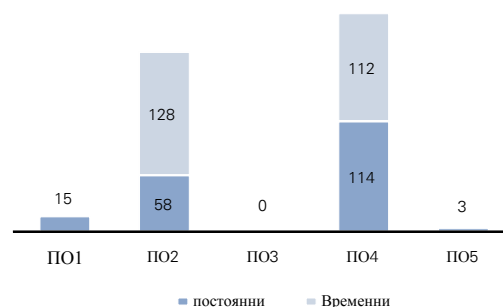
Легенда	Пояснение за статуса на индикатора	Брой
✓	Налични стойности за индикатора	26
✎	Към момента неизмерим/о резултат/въздействие	1
📁	Към момента няма приключени проекти	19
☒	Нестартирало изпълнението по дейностите	8
⚠	Няма информация, не приложимо	4
Общо		58

Източник: Годишен доклад 2009, УО и КППМГ

Фигура 27 Постигнати стойности за индикатора за създадени работни места на програмно ниво към 31.12.2010г

Що се отнася до индикатора за въздействие „Създадени работни места” 430 работни места (от които 190 постоянни и 240 временни) са създадени към крайната дата на оценката. Повечето (226) работни места са създадени по Приоритетна ос 4, а 186 работни места са създадени в резултат на проектите, изпълнявани по ПО 2. Въпреки че не съществуват целеви стойности за броя на създадените работни места, засега въздействието на ОПРР за стимулиране създаването на работни места е незначително.

Относно индикаторите на ниво операция, повечето стойности на индикаторите са налични за Приоритетна ос 1. Получените стойности (към 31.12.2010 г.) за подобрена културна инфраструктура, спестена енергия от обновяване на сгради, и проекти, подобряващи физическата среда, не достигат заложените средносрочни стойности за 2009 г. Те представляват само 3-6% от заложените средносрочни стойности. Броят ученици, които се облагодетелстват от подобрената образователна инфраструктура надхвърля заложените средносрочни стойности (съответно 138% и 154%), което показва задоволителен напредък. Броят на населението, облагодетелствано от обновените сгради (с изключение на образователна и здравна инфраструктура), достига 20% от заложените средносрочни стойности (100,000). Няма постигнати стойности за индикатора за обновени здравни заведения, въпреки че до 2009 г. повече от 20% от проектите за обновена инфраструктура в здравеопазването трябваше да са приключили. Също така, няма стойности за обновена инфраструктура за социални услуги и за разработени интегрирани планове за градско развитие. Според ОПРР около 40% от инфраструктурата за социални услуги трябва да е обновена и 20% от планове за градско развитие трябва да са разработени в рамките на средносрочния период. Не може да бъде отчетен напредък на базата на индикатор по отношение на обновени многофамилни сгради и социални жилища.

Що се отнася до Приоритетна ос 2, пътните проекти също изостават предвид постигането на средносрочните целеви стойности. Стойността на км реконструирани пътища, която е постигната, представлява само 23% от предварително заложените цели. Няма завършени проекти по отношение на ИКТ и изграждане на газови връзки, въпреки че за средносрочния период е трябвало да са приключени 30 проекта (включително пътни проекти).

За Приоритетна ос 3 няма предоставени стойности на индикатори, което затруднява анализа на напредъка на тази основа. До момента няма приключени проекти за развитие на туризма, което е значително изоставяне, дори спрямо средносрочните заложените стойности (36). Съгласно ОПРР, до 2009 г. около 25% от проектите за развитие на туризма трябва да са приключили.

Имайки предвид заложените средносрочни стойности, около 60% от планираните дребномасабни инвестиционни проекти и от проектите за междурегионално сътрудничество са изпълнени до момента в рамките на ПО 4. Броят на пренесените и приложени иновативни практики в резултат от междурегионалното сътрудничество е достигнал повече от 80% от планираната средносрочна стойност, докато броят граждани, които се възползват от дребномасабни инвестиции вече надвишава целевите стойности за 2015 г.

По отношение на индикаторите, свързани с Техническа помощ, броят обучени служители на УО и броят обучени бенефициенти вече достига целевите стойности за 2015 г., докато броят стартирани дейности по информация и публичност вече надминава целевите стойности за 2015 г. Броят на човекодните по техническа помощ и консултации изостава от заложените средносрочни цели (достигайки 7% от заложените средносрочни стойности) [Таблица13].

С изключение на индикатор 'Подобренa образователна инфраструктура' и съответно, индикатор 'Ученици, облагодетелствани от подобрената образователна инфраструктура', е трудно да се приеме, че предварително зададените целеви стойности ще могат да бъдат постигнати по Приоритетна ос 1. Що се отнася до Приоритетна ос 2, само два индикатора показват очаквания напредък (стойността за спестено време в евро/година, в резултат от реконструирани пътища за пътници и товари, и увеличаване на трафика на пътници и товари по рехабилитирани пътища). За останалите е малко вероятно предварително зададените целеви стойности да бъдат постигнати, както в случая на Приоритетна ос 3, където не са представени никакви стойности на индикатори. За Приоритетна ос 4, с изключение на индикатора 'Население, облагодетелствано от дребномасабни инвестиции', не се очаква да бъдат постигнати други стойности на индикатора. Приоритетна ос 5 е най-добре представящата се по отношение постигането на индикаторни стойности. С изключение на индикатори 'Техническа подкрепа, консултации' и 'Ниво на обществена информираност по отношение на ОПРР', всички стойности на индикаторите показват добър напредък (или дори надвишават заложените целеви стойности за 2015 г.).

Таблица13 – Постигнати стойности на индикаторите към 31.12.2010г.

Индикатор	Мерна единица	Базова стойност (2005-2006)	Средносрочна целева стойност (2009)	Целева стойност (2015)	Постигнато (31.12.2010г.)	
1.1	Подобренa образователна инфраструктура	Брой	0	20	45	29
	Подобренa инфраструктура в сферата на културата	Брой	0	35	90	2
	Спестяване на енергия от обновени сгради	MW/h	n.a.	44 400	189 000	1 949
	Ученици, облагодетелствани от подобрената образователна инфраструктура	Брой	n.a.	6 300	10 000	8 742
	Население, облагодетелствано от обновени сгради (с изключение на образователни и здравни институции)	Брой	n.a.	100 000	230 000	18 165
1.4	Проекти, подобряващи физическата среда, привлекателността на градовете и превенция на риска	Брой	0	80	200	2
1.5	Намаляване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквиваленти, kt)	кт	n.a.	21	56	0.721
2.1	Брой проекти	Брой	n.a.	30	70	13
	Километри реконструирани пътища	км	n.a.	500	1300	113.54
	Стойност на спестено време в евро / годишно, в резултат от реконструирани пътища за пътници и товари	Евро/ година	n.a.	46 000	208 000	294 335
	Увеличаване на трафика на пътници и товари по рехабилитирани пътища (на	%	n.a.	10	27	17.57*

	Индикатор	Мерна единица	Базова стойност (2005-2006)	Средносрочна целева стойност (2009)	Целева стойност (2015)	Постигнато (31.12.2010г.)
	базата на 2006 г.)					
2.3	Намаляване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквивалентни, kt)	kt	n.a.	4	39	20%
4.1	Изпълнени проекти за дребномащабни инвестиции	Брой	0	60	250	36
	Население, облагодетелствано от дребномащабни инвестиции	Брой	0	75 000	166 000	293 901
	Спестена енергия от обновени сгради	MWh	n.a.	n.a.	n.a.	587,582
4.2	Проекти за междурегионално сътрудничество (брой)	Брой	0	15	40	9
	Обучения и семинари, свързани с околната среда	Брой	0	n.a.	n.a.	5
	Иновативни практики, обменени и приложени на базата на междурегионално сътрудничество	Брой	0	30	80	25
5.1	Техническа помощ, консултации, т.н.	Човекодни	1 500	5500	15 500	360
	Обучени служители на УО	Брой	600	1500	4 500	4 442
	Извършени оценки	Брой	0	3	10	3
	Проведени заседания на Комитета за наблюдение	Брой	0	6	14	6
5.2	Проведени информационни кампании и публични събития съгласно Комуникационния план	Брой	6	20	60	7
	Ниво на информираността на обществото за ОПРР	%	n.a.	15%	40%	10%**
5.3	Техническа подкрепа, консултации и др.	Човекодни	1 500	5 500	15 500	360
	Брой обучени бенефициенти	Брой	600	1 500	4 500	4 442

*Отчетената стойност 533, предоставена от УО, е в брой вместо в %.

**Стойност към 31.12.2008

Източник: УО

3.6.3 Вероятност за постигане на целите, свързани с въздействието

С цел отговаряне на оценъчния въпрос, свързан с въздействието (ОВ31) в рамките на постигнатия напредък, трябва да се използват съобразени с изтеклото време получени стойности на индикаторите за въздействие. До момента, обаче, е измерен само един индикатор за въздействие от един приключен проект. Това би могло да се дължи на ред причини, сред които и niskият брой приключени до момента проекти (81). Тази извадка е недостатъчна за база, на която да може да се изведат заключения. Освен това, за повечето индикатори трябва да измине поне една година, преди да могат да бъдат измерени.

В резултат на това, не съществува фактическа основа за оценка на вероятността за постигане на целите, свързани с въздействието. Въз основа на събраната информация, която се базира на отделни мнения (т.е. интервюта, въпросник, работни групи/семинари), налице е положително отношение към постигането на очакваните въздействия, която е частично подкрепено от факта, че програмата се развива добре, като по този начин се елиминират няколко риска, свързани с постигането на въздействие, например: потребностите на бенефициентите, възможностите за усвояване, разпределението на времето и т.н.

3.6.4 Финансова тежест на приоритетите

Разделянето на първоначалния бюджет по Приоритетни оси показва, че по-голямата част от финансирането е разпределено между Градско развитие (ПО1) и Достъпност (ПО2), докато Туризъм (ПО3), Местно развитие

(ПО4) и Техническа помощ (ПО5) получават по-малка част от бюджетното разпределение – съответно 12%, 6% и 3% от общото финансиране. След пре-разпределението на финансовите средства се наблюдават малки промени в съотношенията – 2% от общото финансиране преминават от Туризъм към Градско развитие (**Фигура 5**).

На базата на стойностите, свързани с основния напредък (**Таблица 9**), може да се заключи, че първоначалното финансово разпределение е подходящо, т.е. било е в съответствие, както с нуждите и възможностите за развитие на потенциалните бенефициенти, така и с целите на политиката. В процеса на изпълнението и като резултат от изменението на нивото на бюджетите по ПО, финансовото разпределение е променено заедно с промените в политическите цели.

Данните, свързани с напредъка (**Таблица 9**), показват, че вътрешното разпределение между осите е адекватно, а бюджетът на ниво ОП все още може да бъде увеличен, с цел да се отговори на търсенето (особено по ПО1 – Градско развитие).

4 КОНСТАТАЦИИ ОТ ОЦЕНКАТА

4.1 Въведение

В тази част са представени основните констатации, направени като резултат от оценката, проведена от Консултанта. Констатациите са разпределени по съответните Оценъчни теми, одобрени с Въстъпителния доклад от УО. Всяка една Оценъчна тема е представена в съответната дейност от структурата на оценката [Фигура 2 и Таблица 3], а именно уместност, изпълнение и оценка на въздействието върху околната среда.

Описанието на констатациите по Оценъчните теми е представено по сходен начин. В частта Общи положения е представена настоящата ситуация, докато анализът описва дейностите, изпълнени от Консултанта и обобщение на констатациите от оценката. Заключениеята, достигнати в резултат на оценката, са включени в **част 5 - Заключениея**.

4.2 Уместност

4.2.1 Предходни оценки

4.2.1.1 Общи положения

Извършени са две предходни оценки във връзка с програмирането и изпълнението на ОПРР:

- **Предварителната оценка** е изпълнена преди одобрението на ОПРР – окончателният доклад от оценката е издаден на 24 февруари 2007 г. и включва тридесет и девет препоръки.
- Преглед на първите отворени схеми на ОПРР е направен през 2009 г. Окончателният доклад е издаден през Януари 2010. Оценката е финансирана от ОПРР по искане на УО, като целта е да бъдат оценени първите четиринадесет отворени схеми и да се идентифицират на ранен етап слабостите при изпълнението на програмата. Окончателния доклад съдържа осемдесет и седем препоръки.

4.2.1.2 Анализ

Консултантът е анализирал изпълнението на препоръките, дадени при предварителната оценка на ОПРР и прегледа на първите отворени схеми. Изпълнението на препоръките беше проверено. В допълнение, Консултантът е провел интервюта с началника на отдел „Програмиране и оценка“ към УО за изясняване на възникналите въпроси.

Анализът на Консултанта се базира на документален преглед на:

- Предварителната оценка на ОПРР
- Прегледа на първите отворени схеми на ОПРР 2007-2013

Коментарите на Консултанта и статуса на изпълнение на препоръките са представени в **Анекс 8.2**.

Резюме на напредъка при изпълнението на препоръките е направено в **Таблица 14**.

Таблица 14 – Изпълнение на препоръките от предходни оценки

Оценка	Констатации /препоръки	Изпълнени	Частично изпълнени	Не релевантни	Неизпълнение	Неприети от УО	Препоръки, за които Консултантът не може да достигне констатация базирана на доказателства
Предварителна оценка на ОПРР	39	27	4	6	2	-	-

Оценка	Констатации /препоръки	Изпълнени	Частично изпълнени	Не релевантни	Неизпълнение	Неприети от УО	Препоръки, за които Консултантът не може да достигне констатация базирана на доказателства
Преглед на първите отворени схеми	87	50	Частично (4), в процес на изпълнение (4)	5	-	17	9

Източник: КПМГ

Въз основа на направения преглед и анализ, Консултантът счита следното:

- УО е предоставил достатъчна обосновка защо не приема някои от препоръките. В повечето случаи препоръките не са изпълнени, защото няма доказателство, че водят до създаване на добавена стойност или вече съществуват като контрол или процедура, или са адресирани по друг начин.
- Не са въведени съществени промени в програмата в резултат от проведените предходни оценки.
- В точка 4.5. Резюме на констатациите от предварителната оценка УО реферира към изготвянето на Програмно Допълнение, което да прецизира дейностите, свързани с подаването на проектни предложения и да създаде необходимите критерии за подбор на проекти, наръчници относно финансирането с безвъзмездна помощ и обществени поръчки, които да улеснят идентификацията, оценката, изпълнението и управлението на стойностни проекти. Такова Програмно допълнение понастоящем не е разработено. Документите и процедурите са интегрирани в Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР и Насоките за кандидатстване по отделните схеми.
- Прегледът на първите отворени схеми на ОПРР 2007-2013 използва друга методология за оценка на грантовите схеми. Той е фокусиран изцяло върху проблемите на оперативното ниво, поради което за Консултанта бе трудно да използва информацията, представена в доклада при оценката на програмирането и изпълнението на Програмата. Прегледът е използван като предварителна информация при изготвянето на настоящата оценка.
- Налице са девет препоръки, приети от УО, за чието изпълнение Консултантът не намери доказателства или открити, че са частично изпълнени. Препоръките не са съществени, с изключение на следното:

Препоръки	Отговор на УО
Препоръка 16 от Прегледа на първите отворени схеми: Необходима е промяна на критериите за техническа и финансова оценка, за да бъдат отразени спецификите на отделните схеми. За повишаване на обективността на оценката следва да бъдат въведени критерии, които позволяват по-голяма измеримост (квантифицирани)	Препоръката ще бъде взета по внимание при разработването на следващите схеми, които ще бъдат отворени след началото на 2010. Не са необходими други промени или действия.

Източник : Обобщен доклад: Преглед на първите отворени схеми

За горната препоръка, Консултантът смята, че някои от схемите, които са започнали през 2010 г., целят осигуряване на критерии за оценка, които в по-голяма степен да бъдат адаптирани към спецификата на поканата за представяне на проектни предложения. Например, грантовите схеми от 2010 г. (4.1-03/2010, 1.1-09/2010), свързани с мерки за енергийна ефективност, изрично се позовават на очаквания резултат от енергийния одит и прилагането на мерки за възобновяеми енергийни източници като част от техническите критерии „Цялостен ефект от изпълнението на проекта“.

Трябва да се отбележи и новият подход по отношение на оценката на предложенията на конкретните бенефициенти. Това се вижда от поканите, свързани с подкрепа за разработване на планове за градско развитие (1.4-07/2010) и устойчиви системи за градски транспорт (1.5-01/2010). Техническите и финансовите критерии са специално разработени, за да отговорят по-добре на целите на поканата. Самата методология за оценка напълно отразява вида на процедурата за подбор (пряко възлагане), предвиждаща проста „да/не“ система за одобрение на проектното предложение.

Все пак, горният подход не е въведен последователно във всички грантови схеми от 2010 г., тъй като по ПО 3 има директно предоставяне, при което се използва „старата“ методология за оценка с неопределени количествено технически и финансови критерии, прилагани за редица проекти на един и същ бенефициент (напр. 3.2-01/2010).

4.2.2 SWOT анализ

4.2.2.1 Общи положения

В периода на програмирането външната социално-икономическа среда бележи устойчиво развитие и стабилност. Основните характеристики на средата могат да бъдат описани така:

- Средната стойност на растежа на БВП през периода 2000 – 2006 е 5.4 %
- За периода 2000 - 2006 брутните инвестиции са се увеличили повече от три пъти, за да достигнат 6,2 млрд. евро
- Наблюдава се тенденция на непрекъснато намаляване на населението, както и влошаване на възрастовата структура.
- След 2000 г. нивото на безработицата постепенно се намалява, като през 2006 г. процентът на безработицата е 9.1, което се доближава до средните стойности за ЕС-25 от 7.9 % за 2006 г.
- Сравнително малки междурегионални различия в сравнение с другите страни членки на ЕС

ОПРР е програмирана да предложи набор от интегрирани мерки, създадени да допринесат за постигането на дългосрочните цели на страната като взема предвид териториалните фактори за растеж. Изпълнението на някои от предложените операции е следвало да се съгласува с различните секторни политики, докато други са обект единствено на регионалната политика. Има редица политики, дефинирани както на ниво Европейска общност, така и на национално ниво, които са съобразени при разработването на ОПРР. Първоначалният SWOT анализ е представен в Таблица 56, Анекс 8.3.

4.2.2.2 Анализ

4.2.2.2.1 Промени във външната среда

Понастоящем се отчита значителна промяна в социално-икономическата среда. Очакваните растеж и стабилност не се реализират поради промяна в световната макроикономическа среда. Глобалната криза се отрази на макроикономическите индекси на НСРР и ОПРР и предизвика понижаване на показателите. Някои от тях са показани в таблицата по долу:

Таблица 15 – Основни макроикономически показатели

Показатели	Базова стойност	Целева стойност	Достигната стойност	Разлика (целева/достигната стойност)
Национална стратегическа референтна рамка				
БВП (средногодишна стойност)	5% (2000-2006)	5.73% (2007-2013)	-4.9% (2009) -1.4% (Q2 2010)	-185% (2009) -124% (Q2 2010)
Износ/БВП	60.8% (2005)	89.77% (2013)	47.83% (2009) 57.43% (Q2 2010)	-46.71% (2009) -36.03% (Q2 2010)
Ниво на безработицата	10.1% (2005)	7% (2013)	9.1% (2009) 9.3% (Q2 2010)	+29.99% (2009) +32.86% (Q2 2010)
Ниво на икономическата активност – 15-64 години.	62.1% (2005)	68.5% (2013)	53% (2009)	-22.63% (2009)
Преки чуждестранни инвестиции	3.2 млрд. евро (2005)	21.7 млрд. евро	3.281 млрд. евро (2009) 0.825 млрд. евро (Q3 2010)	-84.88% (2009) -96.20% (Q2 2010)
ОПРР				
Понижаване на емисията на парникови газове (CO ₂ и еквивалентни)	n.a.	21 (2009) 56 (2013)	4 (2008)	-80.95% (2008)
Заетост на легловата база (туристически сектор)	35% (2005-2006)	39% (2009)	15.11% (2009)	-61.26% (2009)

Източник: НСРР, ОПРР, НСИ, БНБ

Промените в правителството вследствие на националните и местните избори водят до някои промени в общите секторни политики, свързани с ОПРР (по конкретно здравната стратегия, свързана с операция 1.1, ПО1), но нямат сериозно отражение върху ОПРР.

Въведени промени от началото на изпълнението на ОП

Редица промени са направени през първите три години на изпълнение на програмата. Докато някои от тях са свързани с чисто технически и финансови преразпределения на средствата между операциите и приоритети, друга, по-малка част, са свързани с основните цели на ОПРР и затова със SWOT анализа:

- Определяне на 36 общини, центрове на агломерационни ареали, за конкретни бенефициенти по операция 1.4. „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” (новата номерация е операция 1.3.).

Изменението следва Териториалния Дневен ред на ЕС, признавайки значението на градовете като двигател за растеж и заетост. Интегрираните планове за градско развитие са посочени като основа за планиране и използване на инвестициите в устойчивото развитие на градовете в следващия програмен период. Според обобщавката на ОПРР, настоящата ситуация не изисква разработването на интегрирани планове за по-малките селища, които не са центрове на агломерационни ареали. Поради това, изменение се въвежда само за 36 агломерационни центрове, които са станали конкретни бенефициенти по ОПРР.

- Затваряне на операциите, свързани с развитието на индустриалните зони и сметосъбиране, и преразпределение на техния бюджет към нови схеми, свързани с мерките за енергийна ефективност в образователните институции (Операция 4.1)

Изменението се дължи на промяна в секторната политика в областта на бизнеса и индустриалните зони. След промяната в националната политика, строителството и рехабилитацията на индустриалните зони се считат за важна част от новата стратегия за привличане на инвестиции. Създадена е нова стратегия за развитие на индустриални зони, която предвижда подкрепа за промишлени обекти чрез финансиране с национални средства.

- Определяне на Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи” като конкретен бенефициент по операция 2.2. „ИКТ мрежа”.

Изменението е извършено поради ограничените финансови ресурси и значението на операцията, свързана с европейските приоритети за развитието на ИКТ. Операцията ще се съсредоточи върху една единствена дейност, а именно - изграждане на ширококоловни връзки към и в градските райони – „в този смисъл, тази операция ще подкрепя завършването на модернизацията на телекомуникационната предавателна мрежа, разширяването на местната телекомуникационна мрежа в слабонаселени, икономически неразвити и селските райони на страната (в „бяла” и „сива” зона) и бъдеща цифровизация на тази мрежа”³. Изменението се базира на обосновката за максимално оползотворяване на ограничените финансови ресурси, за да отговарят на политиката на ЕС и необходимостта от въвеждане на ширококоловен достъп до по-големи територии, както и осигуряване на хомогенна среда за функционирането на електронното правителство. В резултат на това всички средства, алокирани преди това за общините, са прехвърлени в държавна структура.

- Добавяне на нови дейности към операция 1.1 – подкрепа на институциите, предоставящи услуги на децата, лишени от родителска грижа и децата с увреждания

Политиката на ЕС за деца, лишени от родителска грижа и за деца с увреждания, посочва, че новите модерни институции и услуги, следва да заменят старите. Следвайки тази посока, нова дейност е добавена към Операция 1.1, насочена към реконструкция, рехабилитация или изграждане на нови места за деца, лишени от родителска грижа или деца с увреждания. Посочено е, че това ще са дейности, допълнителни към „меките” мерки по ОП „Развитие на човешките ресурси”, концентрирани в градските райони.

- Промяна в обхвата на операцията за газовата тръба – подкрепата се прехвърля, като ресурсите са насочени към строеж на газова връзка между България и Турция, към тази между България и Гърция и в последна сметка към изграждане на междусистемна газова връзка между България и Сърбия.

Промените са породени от новата икономическа ситуация и промяната в приоритетите на националната енергийна политика. Вследствие от газовата криза през 2009 г., България измести националните си енергийни приоритети към развиване на алтернативни газови връзки, включително към подсибяване на връзки със съседни страни.

Всички въведени промени са в резултат от промени във външната политика, социалната или икономическа среда. Тъй като SWOT анализът е отражение на вътрешната и външна среда за изпълнението на ОП, тези нови фактори следва да бъдат маркирани в SWOT като идентифицирани по време на анализа.

SWOT анализът, който бе направен по време на семинара, показва малки разлики в сравнение с първоначалния анализ. Таблица 57 в Анекс 8.3 обобщава валидността и релевантността на констатациите на SWOT анализа, които са идентифицирани по време на семинара.

³ ОПРР, версия от октомври, 2010 г.

4.2.2.2.2 Резултати от анализа

В резюме, SWOT на ОПРР остава валиден. През 2010 социално-икономическата ситуация в България се характеризира с:

- Минимални междурегионални различия в развитието на регионите за планиране на ниво NUTS II. От друга страна, все още има силни селски/градски различия (демографски профил, образование, здравеопазване, достъп до основни услуги/инфраструктура) и значими различия при развитието между районите и общините в рамките на регионите за планиране, и наличие на неразвити зони
- Добре развити големи градове в социално-икономически аспект, които могат да послужат като двигатели за икономически растеж
- Добре разпределени градове на територията на цялата страна
- Агломерационни ареали, които са гръбнакът на икономическото развитие във всички региони
- Съществува голям потенциал туризмът да бъде един от водещите сектори за страната.

Прегледът на слабите страни потвърждава отново описаните в ОП, с тази разлика, че е налице засилване на някои от слабостите и заплахите:

- Незадоволителни технически параметри и лошо качество на регионалните и местните пътища
- Едностранен туристически продуктов микс в комбинация със силна териториална концентрация на туризма
- Слабо планиране и слаб инвестиционен капацитет, особено в малките общини
- Слабо развито партньорство и сътрудничество между общините, партньорите и заинтересованите страни при разработването и изпълнението на съвместни проекти.

Като цяло и въз основа на наличната информация не е отчетена промяна през разглеждания период. Най – съществените промени са:

- Повишен е административният капацитет за усвояване на европейските фондове в общините. Опитът досега сочи, че общините са повишили капацитета си за разработване и изпълнение на проекти по Структурните фондове. Все още съществуват някои проблеми, свързани с изпълнението – прилагането на Закона за обществените поръчки, тежките административни изисквания и др., но като цяло е отбелязан прогрес при повишаване на административния капацитет на общините. От друга страна, конкретните бенефициенти, които имат сходни проекти (напр. общински училища и държавни училища) изпитват повече трудности и тяхното представяне е по-лошо в сравнение с общините.
- Разработените стратегии взимат под внимание регионалните фактори. Общините и регионалните администрации започват да изготвят фокусирани стратегии за регионално развитие. Междувременно, националните стратегически документи въвеждат регионалния подход при разработването на стратегически насоки и мерки.
- Все още не е налице диверсификация на доставките на газа. Планираните международни проекти (Южен Поток, Набуко и Бургас - Александруполис) са в процес на преговори. Липсата на алтернативи и диверсификация на доставките на газа създават необходимост от преориентация на някои от средствата за изграждане на международните връзки.
- Нововъведеното законодателство се отразява на изпълнението на ОПРР – например Закон за управление на етажната собственост. Тежките правила за създаване на т.нар. „сдружения на съ-собствениците” и изискваното одобрение на съсобствениците, заедно с необходимостта да се регистрира създадената организация, за да бъдат въведени каквито и да било мерки в сградите, поставя под въпрос изпълнението на мерките за жилищна политика, предвидени в ОПРР.
- Социално-икономическата ситуация в страната е значително променена в резултат на глобалната криза. Това води до увеличаване на между-регионалните различия. Липсата на достатъчно финансови ресурси определя промяната на насоката на стратегическото планиране. Ето защо, ОПРР продължава да се фокусира върху агломерационните ареали като движеща сила на икономическото развитие и „полуси на растежа”.
- Проведени са два избора (местни през 2008 г. и национални през 2009 г.) през периода, предмет на оценка. Вследствие на промените в правителствените политики, са направени промени в секторните стратегии, свързани с ОПРР (напр. здравна стратегия, индустриални зони и др.). Тъй като операциите на ОП трябва да следват констатациите от SWOT анализа, някои малки промени следва да бъдат направени.

4.2.2.2.3 Констатации

- SWOT анализът е все още валиден в почти всичките си аспекти
- Темите на SWOT анализа отразяват както базовите стойности, така и обновените социално-икономически данни
- Стратегията и операциите на ОПРР отразяват темите от SWOT анализа

- Приоритетните оси и мерките на ОПРР отговарят адекватно на нуждите, идентифицирани при SWOT анализа
- Индикаторите за резултат и въздействие на ОПРР са приложими за валидизацията на SWOT анализа. Методологията за мониторинг на индикаторите, дефинирана в ОПРР, осигурява измеримостта на въздействието на ОПРР
- Натрупаният позитивен опит в общините по отношение на стратегическото планиране, планирането на устройство на територията, разработването и управление на проекти, следва да се считат като силна страна, а не като възможност
- Слабото институционално партньорство и ограниченият финансов и технически капацитет на малките общини за усвояване на Структурните фондове е вътрешен недостатък, който трябва да се счита по-скоро за слабост, отколкото за заплаха
- Идентифицираните силни страни все още са валидни до голяма степен. Някои промени са необходими с оглед на новата социално – икономическа ситуация
- Някои нови силни страни следва да бъдат добавени в резултат на развитието на ОПРР
- Прегледът на всички слаби страни показва, че те са все още валидни; класирането на несъответствията се нуждае от малко преподреждане, тъй като някои от идентифицираните пропуски са загубили част от своето значение (затова някои операции са били анулирани и подменени с нови, класирани по-високо при новите обстоятелства)
- Следва да се направят промени в SWOT анализа, когато се въвеждат нови мерки и промени в ОПРР
- Необходими са минимални промени в идентифицираните възможности, за да продължат те да бъдат валидни в сегашната социално-икономическа среда
- Необходими са минимални промени в идентифицираните заплахи.
- Конкретните цели и приоритетите на ОПРР продължават да бъдат релевантни за несъответствията и пропуските, идентифицирани от SWOT-анализа.

4.2.3 Продължаваща релевантност

4.2.3.1 Общи положения

Анализът показва, че по време на фазата на програмиране България преминава през период на дългосрочна стабилност и устойчив растеж. Средният растеж на БВП през периода 2005 – 2006 превишава индекса на ЕС – 25 (6,4 % за България в сравнение с 2,2% за ЕС - 25). Бързото развитие на частния сектор, инвестициите и експортът се считат за основните двигатели за високия икономически растеж. Статистиката показва, че в България има сравнително малки между-регионални различия. За програмния период преките чуждестранни инвестиции се повишават повече от три пъти и достигат 6,6 млрд. евро. През 2006 г. инвестициите в сравними цени показват повишение от 17,6 % в сравнение с предходната година, което представлява 23,5% относителен дял от БВП. Социалните и икономическите промени в стандарта на живот водят до значителна промяна в демографската структура на населението. Основните проблеми са свързани с намаляващия брой на населението и влошаването на възрастовата структура. Основните фактори за отрицателния прираст са ниската раждаемост и емиграцията. Нивото на безработицата е значително понижено.

Икономическата криза през 2009 води до съществена промяна в макроикономическата ситуация в страната. Българската икономика отчита още едно свиване през второто тримесечие на 2010, но то е по-малко от това, отчетено през първото тримесечие (3,6%) и възлиза на около 1%. Покупателната способност на домакинствата и инвестициите в активи запазват своето негативно влияние върху динамиката на БВП, което до известна степен се компенсира от увеличението в запасите, нетния експорт и разходите на правителството. Очаква се, че през втората половина на 2010 г. икономическият растеж ще започне постепенно да се възстановява поради подобрението на международната среда, но предварителните данни все още показват понижението. Компаниите продължават да реструктурират своите разходи, включително разходите за персонал и очакваното повишение на социалните осигуровки и трудовият стаж за пенсия, което ще влоши индикаторите им през следващата година. Непредвидимостта на приходите доведе до намаление на спестяванията на домакинствата в края на третото тримесечие на 2010 за първи път от 15 месеца. Спестяванията на бизнеса непрекъснато намаляват.

Забавянето на свиването на икономиката през първото тримесечие на 2010, което показва БВП, изчислен по производствен метод, е поради намаляването на спада в следните сектори – земеделие, индустрия и услуги. Забавянето на темпа на понижението на БВП, изчислено на база на разходния метод, е породено от повишаването на износа на стоки. Строителството също бележи растеж от началото на годината, който е свързан с намаленото месечно строителство на годишна база, което се отнася в най-голяма степен за гражданското строителство. Предварителните данни за обема на преките чуждестранни инвестиции не са окуражаващи – едва 253 млн. евро или 0,7 % от БВП за първите пет месеца от годината. Нивото на безработицата в България не се различава от средното за ЕС-27. От март 2010 г. до май 2010 г. тенденцията показва намаление.

Таблица 16 описва измененията на основните макроикономически показатели за периода 2005-2010.

Таблица 16 – Макроикономически данни 2005-2010

Индекси	2005	2006	2007	2008	2009	Q2 2010
БВП (млн. лева)	45 484	51 783	60 185	69 295	68 537	16 875
БВП (среден растеж, %)	6.4	6.5	6.4	6.2	-4.9	-1.4
Износ на продукти и услуги (млн. лева)	18 438	31 696	35 790	40 342	32 783	9 692
Внос на продукти и услуги (млн. лева)	25 301	40 803	47 656	54 557	38 213	10 463
Заети лица (хил.)	2 177	2 268	2 380	2 467	2 295	–
Безработица (%)	10.7	9.1	6.9	6.3	9.1	9.3
Средна работна заплата (лв.)	324	360	431	545	591	640
БВП на глава от населението (лв.)	5 529	6 411	7 379	8 753	8 735	–
Преки чуждестранни инвестиции (млн. евро)	3 152.1	6 221.6	9 051.8	6 685.9	3 281.9	604.5
ПЧИ като дял от БВП (%)	13.6	23.5	29.4	18.9	9.4	1.7

Източник: НСИ, БНБ и Агенция по заетостта

4.2.3.1.1 ПИСТ анализ

По време на семинара за валидиране на SWOT анализа се откриха някои нови фактори, касаещи стратегията на ОПРР. ПИСТ (политически, икономически, социални, технологични) анализът е използван, за да се опише рамката от макро фактори при анализа на средата, компонент от стратегическото управление и за да опише различните макро фактори, които УО трябва да вземе предвид. В резултат на документалния анализ и обменените идеи по време на семинара, са открити следните фактори (Таблица 17).

Таблица 17 – Нови фактори

Фактор	Позитивен	Неутрален	Негативен
Политически	Наличие на общински планове за развитие	Национални и местни избори (2006, 2008, 2009), промяна в приоритетите на правителството	Проблеми при прилагането на Закона за обществените поръчки
	Промени в секторните стратегии (диверсификация на туристическите продукти)	Промени в политиките на ЕС – Лисабонска стратегия и Европа 2020	Промени в секторните стратегии (здравна, индустриални зони, доставка на газ)
	Членство в ЕС	Газова криза през 2009 – промяна в държавната стратегия за индустриалните зони и доставката на природен газ	Липса на децентрализация
		Процес на миграция (от областните градове към полюсите на растежа)	Липса на координационен механизъм за стратегиите и политиките на местно и централно ниво
Икономически	Наличие на нови финансови инструменти – Фонд ФЛАГ и JESSICA		Газова криза през 2009
	Икономическа криза: ОПРР е единствения източник за финансиране на общинското развитие Повишаване на конкуренцията в строителството и понижаване на цените		Икономическа криза: Проблеми при кредитиране на инвестиционните инициативи Бюджетен дефицит – липса на национални източници на финансиране Намаляване на ПЧИ

Фактор	Позитивен	Неутрален	Негативен
			Безработица Свиване на икономиката
			Повишаване на между-регионалните различия (Югозападен регион)
Социални	Подобрен достъп до публични услуги в резултат на изпълнение на проекти	Процес на миграция (от областните градове към полюсите на растежа)	Обедняване на населението
	Забавяне на презастрояването на крайбрежните зони (понижаване на вредата за околната среда)		Безработица
			Ниско качество на образованието
			Организациите от гражданското общество не са активни

Източник : КППМГ

Новите фактори, посочени в ПИСТ анализа, са свързани с цялостната социално-икономическа среда и регионалното развитие. Тъй като ОПРР пряко съответства на целите за социално и икономическо сближаване, всички промени и нови обстоятелства в областта влияят на изпълнението на ОПРР по един или друг начин.

Идентифицираните нови фактори покриват много аспекти от външната среда, в която се изпълнява ОПРР. Новите фактори възникват поради социално – икономическите промени, породени от глобалната икономическа криза и промени в местната среда.

Повечето фактори имат както позитивни, така и негативни ефекти, което затруднява оценката на въздействието им. Например, някои промени в секторните политики, като решението за подкрепа на националните индустриални зони, позволяват на ОПРР да преразпредели средства за някои по - важни мерки, докато продължаващата неяснота относно здравната стратегия затруднява изпълнението на някои големи схеми.

Засилената конкуренция между строителните компании води до подобряване на условията, които общините получават, а именно по-добро качество на по-ниски цени.

Между-регионалните различия не се променят съществено, освен по отношение на Югозападния регион, където се намира столицата. Представянето на останалите региони продължава да поддържа едно ниво. Това ниво се запазва и поради някои законодателни промени – въвеждането на разпределението на регионите на ниво NUTS II, на база минималния брой на населението (през 2008 г. към Северозападен регион се присъединиха районите на Плевен и Ловеч, за да се изпълнят изискванията на ЕС). Това позволява агломерационните ареали и полюсите на растеж да се разпределят по-равномерно на територията на страната, като по този начин се запазват минимални между-регионалните различия на ниво NUTS II.

В резултат на проведените избори през периода са променени националните приоритети, което се отразява на стратегията за програмиране и изпълнение на ОПРР. Програмата за здравна реформа и най-вече неяснотата относно броя на болниците, които ще бъдат запазени, както и дефиниране на техните функции, са фактори, които се считат за проблематични при създаването на схеми, които следва да имат осезаем ефект. Понижаването на лихвените проценти по депозитите ще доведе до постепенно намаляване на лихвите по заемите.

Въпреки новите фактори, установени по време на процеса на оценка и предложения актуализиран SWOT, целите и приоритетите на ОПРР продължават да бъдат релевантни по отношение на пропуските, които трябва да бъдат преодоляни. Основната цел на ОПРР е формулирани общо - тя е в пряка връзка с постигането на целите на НСРР и целите на Кохезионната политика. Промени във външно-политическата, икономическа и социална среда влияят върху целите на Програмата, но не по начин, който може да наложи изменение. Програмираните цели все още са постижими и са съгласувани с идентифицираните нужди и несъответствия. Някои нови фактори, които се нуждаят от нови дейности са адресирани от операциите, въведени с измененията в ОПРР (например газовата криза от 2009 г., която отразена в нуждата от алтернативни газови връзки, изисква подкрепа в тази посока. Тази подкрепа бе отразена чрез въведената промяна в ОПРР). Необходимостта от по-интегриран и воден от целите подход в планирането и програмирането на инвестиционни проекти (поради ограничените финансови ресурси за общини) води до въвеждането на по-целенасочени инструмент в разработването на планове за градско развитие (населени места, определени като възможни двигатели за регионално развитие, са определени като конкретни бенефициенти в рамките на операцията).

4.2.3.1.2 Констатации

- Новите фактори се дължат основно на социално – икономическите промени, породени от глобалната икономическа криза и някои промени в местната среда
- Ефектът от повечето фактори се проявява на много нива, което затруднява ясната позитивна или негативна оценка на въздействието им
- Типичните негативни фактори, например кризата в сферата на строителството, имат позитивен ефект върху изпълнението на ОПРР
- Между-регионалните различия не се променят съществено, освен в Югозападния район, който продължава да се развива с по - бързи темпове от другите региони
- Поради политическите промени се изместват приоритетите на правителството, което се отразява и на стратегията на ОПРР. Забавянето на здравната реформа създава объркване и проблеми при изпълнението на мерките за развитие на сектора на здравеопазването, заложен в ОПРР
- Индустриалните зони се финансират от източници, различни от ОПРР, а именно националния бюджет и други програми, и по тази причина са изключени от ОПРР
- Делът на преките чуждестранни инвестиции в БВП на годишна база продължава да намалява и това се отразява и на намаленият поток на инвестиции в регионите, и създава пречки за развитието на местния бизнес
- Тенденцията на намаляване на кредитната активност продължава поради слабата икономическа активност и непредвидимостта, което води до понижаване на търсенето на кредити и допринася за затягане на банковите стандарти за кредитиране
- Идентифицираните нови фактори покриват всички аспекти от външната среда, в която се изпълнява ОПРР. Нуждите, породени от тези нови фактори, са коректно отразени в предложенията за актуализиране на SWOT анализа
- Новите операции и промените в ОПРР отговарят на новите цели, породени от факторите. Останалите целеви стойности, които са идентифицирани през периода на програмиране, продължават да бъдат актуални.

4.2.4 Съгласуваност на целите

4.2.4.1 Общи положения

Оценъчната тема може да се раздели на три части, оценката на вътрешната и външната съгласуваност на целите на политиката, и разделението между ОПРР и Програмата за развитие на селските райони (ПРСР).

- **Вътрешна съгласуваност на целите:** Съответните нива от йерархията на целите на ОПРР са оценени чрез сравнение. Всички релевантни цели на различни нива – ОП, приоритетна ос, схема, са обобщени в таблица, което улеснява сравнението.
- **Външна съвместимост на целите:** Съгласуваността на релевантната външна политика и стратегия е анализирана чрез сравнение на целите, поставени в ОПРР, за да се оцени тяхната актуалност спрямо настоящата социално – икономическа среда.
- **Демаркация на ОПРР и ПРСР:** Направена е оценка на съгласуваността, допълването и потенциалното припокриване на ОПРР и ПРСР.

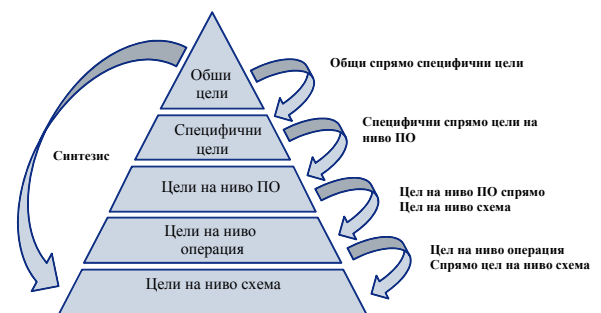
4.2.4.2 Анализ

4.2.4.2.1 Вътрешна съвместимост на целите

Резултатите от анализа на вътрешната съгласуваност на целите са показани в няколко таблици. Те представляват оценка на съгласуваността между различните нива в йерархията на целите. Оценката включва следните аспекти:

- Цели на ниво ОП (Общи цели спрямо специфични цели на ОПРР)
- Цели на ниво приоритетна ос (Специфични цели спрямо цели на ниво приоритетна ос)
- Цели на ниво операция (Цели на ниво ПО спрямо цели на ниво операция)
- Цели на ниво схема (Цели на ниво операция спрямо цели на ниво схема)
- Цялостна оценка (Синтез на предходните оценки)

Фигура 28 Обща йерархия на целите

Източник: КПМГ

Цели на ниво ОП

Обхватът на ОПРР е доста широк („Да подобри качеството на живот и работната среда чрез по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие“). Ето защо, не се очаква да бъдат открити цели, които да не са съвместими с тази цел. Като цяло, ОПРР се фокусира по - скоро върху разрешаването на въпроси, които премахват пречките, отколкото върху стимулиране на динамичното развитие на регионите. През настоящия програмен период за ОПРР е необходимо да премахва пречките (например превенция на бедствията – пожари, свлачища и наводнения), за да осигури стартирането на програми, стимулиращи развитието през следващия период. Все пак, в рамките на ОПРР има няколко схеми, които се фокусират върху регионалното развитие, например подкрепа за развитието на туризма, JESSICA, интегрирани планове за градско развитие, градски транспорт, и др.

В този смисъл няма противоречие между целите на ОПРР на високо ниво и целите на ниво схеми. В някои случаи обаче е трудно да се изведат целите на ниво схеми от целите на ниво ОП и приоритетна ос. Отчасти, като причина за това може да се счита липсата на подробен средносрочен програмен документ, ориентиран към изпълнението на програмата, въпреки че не се изисква съгласно регламентите за СФ за този програмен период.

Общата цел на ниво ОП е декомпозирана на ниво специфични цели, за да се осигури последователност при прилагането на йерархията на целите. Специфичните цели не покриват напълно цялата област, очертана от общата цел, а се концентрират върху основните проблеми в българския контекст.

Цели на ниво приоритетна ос

Таблица 18 обобщава съгласуваността на специфичните цели на ОП и целите на ниво приоритетна ос.

Таблица 18 – Специфични цели спрямо целите на ниво приоритетни оси спрямо целите на ниво операция на ОПРР (различията са подчертани)

Специфични цели на ОП (1-4)	Цели на ниво приоритетна ос (1-4)	Цели на ниво операция	Коментар
Изграждане на устойчиви и динамични градски центрове, свързани с техните по-слабо урбанизирани периферни територии, като по този начин се увеличат възможностите за благоденствие и развитие.	ПО1: Да се подпомогне развитието на устойчиви, свързани, достъпни градски центрове, които да бъдат привлекателни за жителите, посетителите, инвеститорите, приходящите работещи в тях и да се превърнат в двигател за повишаване конкурентоспособността на регионите.	Опер 1.1: Да се осигури подходяща и рентабилна, образователна, здравна, социална и културна инфраструктура, съобразена с бъдещите нужди на населението в градските центрове и прилежащите им територии	Целта на ниво операция съответства на целите на по-високо ниво и допълнително ги определя.
		Опер 1.2: Да се осигурят добри условия на живот за гражданите и да се допринесе за социалната интеграция чрез повишаване на жизнения стандарт и общо подобряване на качеството на живот на градските общности от хора в неравностойно и уязвимо положение	Въпреки, че целта на ниво операция се вписва в общата концепция за подобряване на качеството на живот, социалната интеграция има слаба връзка с целите на по-високо ниво
		Опер 1.3: да се повиши качеството на живот и съответните екологични условия, включително предотвратяване на рискове, както и подобряване на физическата среда на градските центрове и агломерации като част от по-широкообхватната стратегия за социално и екологично възраждане	Не е ясно как превенцията на риска и социалното възраждане се вписват в концепцията, очертана от специфичните цели на ОП и целите на ниво ПО
		Опер 1.4: да се осигури достъпност и сближаване чрез ефикасни и устойчиви градски транспортни системи	Добра теоретична съгласуваност между нивата
Осигуряване на по-добър достъп до пътни, ИКТ и енергийни мрежи за изостаналите райони	ПО2: Да се повиши достъпността и връзките в рамките на градските агломерационни ареали, между градските агломерационни ареали, техните периферии и съседните слабо урбанизирани райони.	Опер 2.1: Насърчаване на достъпността, взаимосвързаността и сближаването вътре в регионите чрез подобряване и ремонт на регионалните и местни пътища	Добра теоретична съгласуваност между нивата. Съвместимостта между специфичните цели на ОП и целите на ниво ПО не е очевидна
		Опер 2.2: Осигуряване на достъп до широколентова инфраструктура в прехода към информационно общество	Добра теоретична съгласуваност между нивата. Съвместимостта между специфичните цели на ОП и целите на ниво ПО не е очевидна
		Опер 2.3: Изпълнение на проекти за газова междусистемна връзка България и Сърбия, гарантиращи повишаване на сигурността и диверсификацията на доставките на природен газ за България	Добра теоретична съгласуваност между нивата. Съвместимостта между специфичните цели на ОП и целите на ниво ПО не е очевидна
Повишаване на регионалния туристически потенциал за развитие и маркетинг на устойчиви, разнообразни,	ПО3: Повишаване на регионалния туристически потенциал за развитие и маркетинг на устойчиви и	Опер 3.1: Да се развият интегрирани и специфични туристически продукти на базата на конкурентни и търсени атракции, които	Целите на по-ниско ниво са теоретично в съответствие с тези на по-високото ниво, като допълнително ги конкретизират.

Специфични цели на ОП (1-4)	Цели на ниво приоритетна ос (1-4)	Цели на ниво операция	Коментар
специфични за региона туристически продукти с висока добавена стойност	разнообразни, специфични за региона туристически продукти с висока добавена стойност, и увеличаване на приноса на сектора към устойчивото регионално развитие.	допринасят за диверсификацията на националния туристически продукт и териториалното разпределение на туризма	Целта на ниво операция уточнява конкретно начина, по който специфичната цел може да бъде разделена на мерки
		Опер 3.2: Да се увеличи броят на посетителите и продължителността на техния престой, подобряване на сезонното и териториално разпределение на туризма в различните райони и територии, основано на интегрирано управление и маркетинг на дестинациите, използване на различни средства, техники и системи, осигуряващи ефективна туристическа информация и маркетинг.	
		Опер 3.3: Повишаване ефективността и влиянието на националните маркетингови дейности, маркетинговата информация и прозрачността с цел да се подпомогне диверсификацията на туристическите продукти и пазари и устойчивото развитие на туризма	Целта на ниво операция е в съответствие с идеята на целите на по-високо ниво за развитие на туристическия пазар.
Мобилизиране на регионалните и местни технически и институционални възможности и ресурси за осъществяване на политиките за регионално развитие	ПО4: Да се даде възможност на по-малките общини да участват в процесите на развитие на страната и да се насърчат регионалните и местни иновации чрез междурегионален обмен.	Опер 4.1: Да се подпомогне местното развитие чрез реализацията на важни и полезни дребномащабни местни инвестиционни решения	Целите на ниво операция отразяват подхода на специфичната цел, а не на целта на ПО. Въпреки това, като цяло те са в съответствие.
		Опер 4.2: Да стимулира регионалните и местни иновации и обмен на добри практики чрез междурегионално сътрудничество в рамките на европейската територия	Целта на ниво операция съответства повече на целта на ниво ПО. Тя също ясно определя начина и средствата, с които ще се постигнат целите.

Източник: ОПРР

Специфичните цели на ниво ОП и целите на ниво приоритетна ос като цяло са съвместими. Четирите специфични цели на ОП могат да бъдат директно свързани с целите на ПО 1 - 4, като ПО5 се отнася за Техническата помощ (т.е. не попада директно в областта на интервенциите). Целите на ниво приоритетна ос (освен тази за ПО2) предоставят ниво на детайлност, което надхвърля специфичните цели. Ето защо, целите на ниво приоритетна ос представляват по-добра база и в голяма степен отразяват обхвата на грантовите схеми.

Съвместимостта между ПО2 и специфична цел 2 на ОП не може да се установи директно. Специфичната цел е с много ограничен обхват - достъп до пътни, ИКТ и енергийни мрежи, докато ПО2 подкрепя достъпността и връзките, без да уточнява специфично по отношение на какво, като по този начин разширява обхвата и оставя място за други видове интервенции. Целевата група също се различава значително, като специфичната цел е насочена към регионите, които са „изостанали“, докато целта на ПО2 е да подкрепя проекти за „градските агломерационни ареали, между градските агломерационни ареали, техните периферии и съседните слабо урбанизирани райони“.

Що се отнася до целите на ниво операция, те като цяло са в съответствие с идеята на целите на по-високо ниво. В повечето случаи, целите на ниво операция предлагат по-специфичен подход при разглеждането на специфичните цели или целите на ниво ПО. Въпреки това, в някои случаи (интервенциите, свързани с превенция на риска и социално включване) връзката между целите на ниво операция и тези на по-високо ниво не е очевидна. Освен това, тези цели понякога се връщат към ниво „обща цел“, която е многообхватна, като по този начин се предоставя възможност да се иницират различни видове интервенции. С целите на ниво операция в по-голяма степен е възможно да се покрият темите, свързани с директни интервенции, като по този начин се използват за операционализиране на дейностите на високо ниво.

Цели на ниво схеми

Таблица 59 [Анекс 8.4] описва съгласуваността на целите на ниво схема и тези на ниво приоритетна ос.

Съдържанието на **Таблица 59** ясно показва, че е налице съществена съвместимост между целите на ниво схема и тези на ниво приоритетна ос. С други думи, целите на ниво приоритетна ос са добре възпроизведени на ниво схеми. Можем да открием някои проблемни области:

- **Схема 1.4-01/2007 (Превенция на пожари):** Въпреки че целта на интервенцията отговаря на концепцията на ОП и на ПО1, връзките не са много силни. Целта на ПО1 не подкрепя целта на операцията и на схемата, и има слаба връзка с другите цели на приоритетната ос. Въпреки това, съществува ясна връзка между целта на ниво схема и тази на ниво операция.
- **Схема 1.4-03/2008 (Свлячища):** Както и при превенцията на пожарите, тази интервенция е много слабо свързана с целите на ОП и ПО1 и не подкрепя изпълнението на целите на другите приоритетни оси. Целите на схемата и целите на ниво операция показват по-голяма съгласуваност.
- **Схема 1.4-06/2010 (Превенция на наводненията):** Както и при предходните схеми, превенцията на природните бедствия не е изрично указана в целите на нито една приоритетна ос, нито на ОП. Тази интервенция се подкрепя частично от целта на ПО1, ето защо е налице известна съвместимост между тази цел и приоритетните оси. Все пак, истинската връзка е между целта на схемата и целта на ниво операция.
- **Схеми 1.4-07/2010 (Интегрирани планове за градско развитие):** Тази интервенция очевидно е съвместима с целите на всички приоритетни оси, освен с ПО2. Тя подкрепя развитието на интегрирана визия и цели разработването на нова концепция за регионално развитие, която се основава на новите планове за развитие. Тази концепция е добре обоснована от целите на ОП и тези на ниво приоритетна ос, и представлява пример за добра практика на използване на предходния опит в процеса на планиране и програмиране. Подкрепата, която се предоставя по ОП за тези подготвителни дейности, също показва релевантността на интервенцията.

Обща оценка на съгласуваността на целите

Таблица 60 (Анекс 8.4) представя в синтезиран вид информация от оценката на съответствието между съответните нива (в т.ч. ниво обща цел на ОП, ниво специфична цел на ПО, ниво приоритетна ос, ниво схема) на йерархията на целите на ОПРР. Съответствието между целите на ниво схема и по-високите йерархични нива е като цяло добро. Системата е добре структурирана и опитът показва, че е действаща.

Трябва да се вземе предвид, обаче, оценката на основната концепция на системата на целите и от тук, на системата на интервенции на ОПРР (вж. схемите маркирани с '?'). Тази оценка би могла да допринесе за процеса на планиране през следващия програмен период.

Цели спрямо нуждите на бенефициента

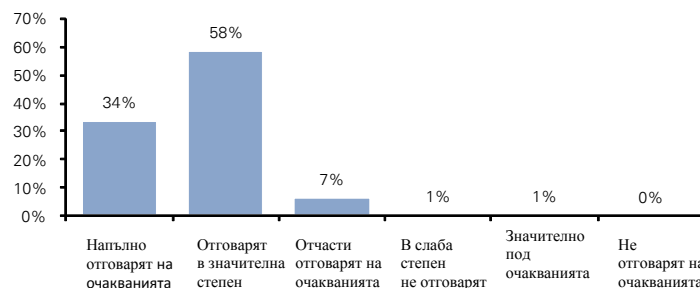
Според въпросника и проведените интервюта с конкретни бенефициенти, за по-голямата част (92%) от бенефициентите целите на съответната схема отговарят на техните очаквания или напълно отговарят.

Приблизително една трета от бенефициентите, които са попълнили въпросника и са участвали в интервюта считат, че целите на схемата са напълно в съответствие с техните очаквания.

Само 7% от бенефициентите заявяват, че целите на схемата отговарят частично на техните очаквания, докато нивото на тези, които частично или напълно са неудовлетворени от съответствието на целите, остава под 1%. (**Фигура 29**)

Фигура 29 – Цели на схемите спрямо очакванията на бенефициентите

Цели на схемите очакванията за развитие

Източник: Въпросник на бенефициентите, 2010

4.2.4.2.2 Външно съответствие на целите

Като цяло, някои от целите на ОПРР са породени от определени политики и според направената оценка няма значими разлики между целите на ниво политики и целите на ОПРР.

Важно е да се отбележи, че основните концепции на регионалното развитие, определени в ОПРР (ОПРР, секция 4.1 и 4.2) отразяват политиките към момента на изработване на програмата, и от тук някои от специфичните цели може да са изгубили част от своята уместност или тя да се е засилила междуременно. Тези специфични цели са свързани с определени интервенции, обхванати от ПО (напр., градско развитие, пътища, ИКТ, газови връзки, туризъм и т.н.), които могат да бъдат разгледани в светлината на настоящата социално-икономическа ситуация. Такъв преглед може да представлява ценен принос за разработването на ОПРР 2014-2020.

4.2.4.2.3 Съгласуваност на новите цели

В периода между одобрението на ОПРР и настоящата оценка са направени някои изменения и са въведени нови дейности. Някои от тях произтичат от новата икономическа и социална ситуация в страната и от новопоявили се фактори – например, промени в операцията, свързана с подкрепа за изграждане на газови връзки. Други са в резултат на промяна в политиките – например операцията за подкрепа на индустриалните зони. Всички въведени изменения са били одобрени от Комитета за наблюдение. Тъй като повечето нови дейности са резултат от някои нови идентифицирани нужди (вж. точка 4.2.2. SWOT и 4.2.3. Продължаваща уместност) те са свързани с някои нужди, които следва да бъдат адресирани. Новите дейности са в съответствие с целите на ОПРР. Всички те са обосновани от анализи, включително анализ на икономическата ситуация, преглед на документацията или момента снимка на бизнес ситуацията (основания за изменения, предложени на Комитета за наблюдение). Както измененията относно съответствието със SWOT анализа и целите на ОПРР, те съответстват на останалата част от интервенциите на ОПРР, осигурявайки пълен и съгласуван инструмент за интервенция. Всички изменения се базират на значими Европейски и национални политики или стратегии. Всички ОПРР интервенции трябва да имат конкретен фокус и да следват стратегически подход, в този смисъл свързаността с интегрирани регионални/общински планове за развитие е задължителна. Въздействието върху околната среда на новите изменения се анализира в раздела от доклада, отнасящ се за въздействието на ОПРР върху околната среда. Всички хоризонтални въпроси се адресират в интервенциите на ОПРР.

Таблица 19 – изменения в ОПРР спрямо политики на ЕС/национални политики

Изменения в ОПРР	Съответна ЕС/Национална политика
Определяне на конкретни бенефициенти за операция 1.5. „Устойчиви системи за градски транспорт“	Политика за подкрепа на полюсите на растеж, Инициативата JASPERS
Определяне на 36 общини, центрове на агломерационни ареали, за конкретни бенефициенти по операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска“ (нова номерация за операция 1.3.)	Териториалният Дневен ред и Лайпцигската харта за устойчиви европейски градове В съответствие с подкрепата за разработване на планове за социална и функционална диверсификация за справяне с високата концентрация от икономически, екологични и социални проблеми в градските райони (Регламент No.1080/2006, член 8)
Операция 3.1. – разширяване на териториалното покритие на операция „Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура“	Стратегически План на Министерския съвет за развитие на културния туризъм в България (2009)
Операция 2.3 - изменение в обхвата на операцията за подкрепа за изграждане на газови връзки – подкрепата е преориентирана към строителство на газова връзка между България и Турция, между България и Гърция и в крайна сметка - между България и Сърбия.	Директивата на ЕС 2004/56/ЕО, свързана с мерки за гарантиране на доставките на газ Национална политика в енергийния сектор.
Операция 2.2 „ИКТ мрежи“ - определяне на Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи“ за конкретен бенефициент по операцията	13 – ти европейски доклад за напредъка на единния телекомуникационен пазар (COM (2008) 153) Европейски план за икономическо възстановяване
Операция 1.1. дейност: ново строителство, реконструкция, обновяване и преобразуване на социални заведения в градските агломерации за деца, лишени от родителски грижи и деца с увреждания, в подкрепа на процесите за деинституционализация и реинтеграция.	Политиката на ЕС за деинституционализация и реинтеграция на деца, лишени от родителски грижи или деца с увреждания
Операция 4.1.- дейности, свързани с развитието на индустриални зони и сметосъбиране и сметоизвозване и реалокване на тези средства към нови схеми, подпомагачи мерките за енергийна ефективност в образователните институции.	Национална стратегия за подкрепа на индустриалните зони.

Източник: КППМГ

Докато новите операции продължат да бъдат релевантни спрямо целите на ОПРР, схемите, които остават нереализирани след измененията, не влияят на общите и специфичните цели на Програмата. Въпреки че някои операции са отменени (подкрепа за индустриалните зони), а други са променили обхвата си (подкрепа за газови проекти), това не е оказало влияние върху целите на ОПРР. Въпреки че са дефинирани конкретни бенефициенти по операция 1.4. – 36 агломерационни центрове, операцията продължава да бъде релевантна към специфична цел 1 „Изграждане на устойчиви и динамични градски центрове, свързани с техните по-слабо урбанизирани периферни територии, като по този начин се увеличат възможностите за благоденствие и развитие“. Промяната в обхвата на операцията за изграждане на газови връзки е запазила нейното съответствие с целта „да се гарантира на значително изостанали райони по-добра достъпност до пътища, ИКТ и газови мрежи“ [ОВ14 и ОВ15].

По отношение на стратегията за сближаване, след измененията делът и тежестта на всяка приоритетна ос и операции са все още запазени. Финансовото разделение на първоначалното бюджетно разпределение по оси показва, че основната част от средствата се насочват към ПО1 Градско развитие (52% и ПО 2 Достъпност (25%) [виж **фигура 4** и **Фигура 5** в точка 3.1.2. Разпределение на средства по Приоритетни оси]. След измененията и преразпределенията на средства от фондовете, приоритетна ос 1 все още остава с най-голям дял в общия бюджет на разпределение - 54%, като допълнителни 2% са придобити от Приоритетна ос 3. Теглото на операциите след преразпределението се запазва - местни и пътни инфраструктурни мерки все още държат най-голям дял от средствата, следвани от мерките за социална инфраструктура и подобряване на физическата среда. Разпределението на средствата между другите инструменти е в съответствие със стратегията и целите на ОПРР. Мерките, предвиждащи изпълнение на целта за подкрепа на устойчиви и динамични градски центрове, държат най-голяма част от средствата [ОВ31].

4.2.4.2.4 Разграничение между ОПРР и ПРСР

Разграничение/припокриване между ОПРР и ПРСР на стратегическо ниво

Мерките на ОПРР са допълнени от интервенциите на Програмата за развитие на селските райони и другите оперативни програми, действащи на секторно ниво.

В процеса на програмирането, два важни стратегически документа са изготвени и техните приоритети са използвани като основа за изработване на ОПРР и ПРСР. Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2005-2015 е основополагащият документ, формулиращ дългосрочните цели и приоритети на регионалната политика на страната. Той очертава стратегическите посоки и нива на въздействие на регионалната политика, и служи като отправна точка за придобиване и разпределяне на европейско финансиране за прилагане на програми, свързани с регионалното развитие. Целите на Националния стратегически план за развитие на селските райони се стремят да подобрят икономическите и социални условия в селските райони. Те са свързани с дългосрочната визия на българското правителство относно развитието на селските райони в България.

Таблица 1 [Анекс 8.4] обобщава взаимното допълване на целите и приоритетите на двата документа и възможния допълващ ефект и/или припокриване между предвидените интервенции. Както бе посочено по-горе, Стратегията за развитие на селските райони илюстрира възможността за допълване с приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие:

- **ПО 3** „Подобряване на качеството на живот и разнообразяване на възможностите за заетост в селските райони”, под-цел „Насърчаване на разнообразяването на възможностите за заетост в селските райони” допълва Приоритет 3 за регионално развитие „Повишаване на привлекателността и качеството на живот в районите за планиране”, под-цел „Интегриране на цялата териториална общност на пазара на труда”. Допълването на двете под-цели в селските и други райони може да допринесе за изпълнението на националните стратегии за осигуряване на по-добро качество на живот и работа, и по-високо ниво на заетост.
- **ПО2** „Опазване на природните ресурси и околната среда в селските райони”, под-цел 2 "Насърчаване на устойчивото управление на горите и земите, покрити с гори" допълва Приоритет 2 на регионалната стратегия "Развитие и подобряване на инфраструктурата, създаване на условия за растеж и заетост", под-цел 2 "Изграждане и подобряване на екологичната инфраструктура" чрез добавяне на дейности за опазване на природните ресурси чрез изграждане на инфраструктура за опазване на околната среда.

В добавка към допълващите се мерки, налице е и възможност за припокриване на следните под-цели:

- **ПО 4** на Стратегията за селските райони цели изграждане на местен капацитет за прилагане на подхода LEADER и подкрепя стратегиите за местно развитие. Това може да се препокрие до известна степен с Приоритет 6 на Регионалната стратегия, под-цел „Укрепване на капацитета и подобряване на координацията на регионално и местно ниво за управление на средствата от Структурните фондове на ЕС”, поради сходни предвидени дейности (подкрепа на местните власти за засилване на административния капацитет).

Разграничение/припокриване между ОПРР и ПРСР на ниво приоритетна ос

ОПРР цели да повиши качеството на живот и работната среда чрез по-добра достъпност на основните услуги и създаване на нови възможности за подобрена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие.

Инвестициите, предвидени в Програмата за развитие на селските райони, са координирани с инвестициите в хора и капитал, финансирани от структурните фондове на ЕС. Целите на ПРСР целят подобрене на икономическите и социални условия в селските райони и взаимно се допълват.

Демаркация на ОПРР и ПРСР

Целите на Приоритет 1 и 2 на ОПРР са близки с целите на ос 3 на ПРСР. Двете програми имат близки средства за интервенция, които са взаимодопълващи се:

- **Приоритет 1 “Устойчиво и интегрирано градско развитие”** на ОПРР цели устойчиво и интегрирано градско развитие на социалната инфраструктура, жилища, градски транспорт, жизнена среда в 86 общини, включени в агломерации, от които 53 селски общини. ПРСР не включва нито една от тези дейности в 86те общини. Допълняемостта се постига посредством приноса на ОПРР към подобренето на основните услуги в 53 селски общини, включващи 42% от селското население. Няма припокриване в мерките за подкрепа, тъй като ПРСР не предоставя субсидии за 53-те селски общини за подобни дейности.
- **Приоритет 2 “Регионална и местна достъпност”** на ОПРР цели подобрене на регионалната и местна достъпност чрез инвестиции в пътната инфраструктура. ОПРР включва дейности по подобрене на общинската пътна инфраструктура в 86 агломерационни ареали. От друга страна, Програмата за развитие на селските райони покрива останалите общини в селски райони, където са фокусирани интервенциите в Ос 3 „Подобряване на качеството на живот в селските райони и разнообразяване на икономическите дейности“. Допълняемостта е подсигурана чрез приноса на ОПРР към обновяването на общинските пътища в 53-те селски райони в рамките на агломерацията (или около 30% от територията на селските райони).
- Допълняемостта е програмирана чрез **Приоритет 3 “Устойчиво развитие на туризма”** на ОПРР, която се фокусира върху устойчивото развитие на туризма и мерките от Ос 3 и 4 на ПРСР. Програмите се различават по обхват и до известна степен по прилаганите интервенции. Дейностите за развитие на туризма съгласно ОПРР целят да подобрят цялостната последователност и ефективност на прилаганата на национално равнище политика за туризма. Приносът на отделните програми се осигурява чрез подкрепа на ПРСР по Ос 3 за частни инвестиции в хотели и туристически съоръжения, които са определени като основна пречка пред развитието на алтернативния туризъм в България.
- **Приоритет 4 “Създаване на регионални и местни мрежи, сътрудничество и капацитет за развитие”** на ОПРР е в съответствие с цялостния подход на развитие на селските райони и цели местно развитие и сътрудничество чрез подпомагане на инвестициите в селските общини извън агломерациите. Тя е насочена единствено към подобряване на държавното образование, здравеопазване и бизнес инфраструктура в малките общини, като по този начин ще допълни интервенциите по ос 3 на ПРСР (последната няма да подкрепя подобен тип дейности).

Допълняемост/припокриване между ОПРР и ПРСР на ниво приоритетни оси

В периода, който се покрива от оценката (2007-2010) са направени някои изменения на ОПРР. Вследствие на някои промени в националните стратегии или на променената обществено-икономическа ситуация, УО е предложил и Комитетът за наблюдение е одобрил редица промени в оригиналния текст на ОПРР. Основната част от промените са свързани с прехвърляне на средства, но следното оказва пряко влияние върху допълняемостта:

- **Приоритет 2 “Регионална и местна достъпност”** първоначално се фокусира върху покритието на интернет във всички 264 общини, включително недоразвити и отдалечени селски райони, чрез подкрепа на инвестиции за осигуряване на ширококоловтов достъп. ПРСР не е планирана да подкрепя подобни мерки. Измененията на ОПРР промениха първоначално планираните бенефициенти на мярката чрез прехвърляне на всички средства към Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи“ (ИА ЕСМИС) като конкретен бенефициент. Това се отрази на изключването на някои селски общини от обхвата на ОПРР и ПРСР.

Приоритет 3 “Устойчиво развитие на туризма” – Програмата за развитие на селските райони предвижда подпомагането на мерки с местен (общински) обхват и важност, докато ОПРР предвижда интервенции на регионално ниво, с много по-широк (надобщински) обхват и важност. Използваната дефиниция може да бъде определена като обща и има потенциал за припокриване между двете мерки.

Механизъм за проследяване припокриването между двете програми и проследяване на двойното финансиране на един и същ проект

Липсата на припокриване на подкрепящите мерки по двете програми е осигурена на две нива:

- На програмно ниво – чрез демаркационната линия в текстовете на **програмите** и Националната стратегическа референтна рамка;

- **На ниво прилагане – чрез механизмите за съвместно участие в комисиите за оценка на проекти по ПРСР.** Представители на УО на ОПРР участват в сесиите за избор на проекти на ПРСР. **Налице са някои опасения относно ефективността на механизмите за превенция от припокриване** – представителите на всяка от програмите в Комитета за наблюдение може да не са наясно в пълна степен със специфичните мерки на програмата, която представляват (това е валидно в по-голяма степен за ПРСР, където различните части на УО са силно специализирани в само една приоритетна ос и е необходима ефективна вътрешна координация за подсигурирането на цялостна експертиза).
- УО на ОПРР е предоставил информация, че по заповед на Министъра на регионалното развитие, с дата 03.01.2008, е създадена **Контактна координационна група** между УО на ОПРР и УО на ПРСР, включваща експерти от УО на двете програми. Задачата на Контактната група е да постигне междуинституционална координация на процеса на изпълнение на Схемите за безвъзмездна помощ за операциите в рамките на съответните приоритетни оси на ОПРР 2007-2013. Координационната група трябва да бъде свиквана всеки път, когато е необходимо да се вземат решения за координиране на действията на двете програми.
- Съгласно информацията, представена от УО, експертите от УО на ОПРР ще участват в качеството си на членове на комисиите за оценка и избор на стратегии на МИГ по ПРСР. Консултантът ще поиска доказателство за финализиране на оценката в тази връзка.
- Няма единна база данни на централно ниво. Такава система е създадена за проекти по структурни фондове, но все още не е налична информация за бенефициенти по ПРСР, които не са изброени в базата данни. Ние бяхме информирани, че понастоящем са предприети стъпки на централното ниво на поддръжка на ИСУН (осъществявана от Министерския съвет), за да се адресира този проблем. Освен това, УО е изискал от бенефициентите по ОПРР по силата на договорни задължения и чрез оперативни инструкции, да гарантират, че поддържат адекватна счетоводна система на ниво договор, по източник на финансиране (ЕФРР, национален бюджет и собствени средства). Проверките на място на УО трябва да верифицират дали бенефициентът е съблюдавал изискванията да поддържа отделна аналитична документация за всеки договор за безвъзмездна помощ. Когато разходите са били правилно отчетени, проверката трябва да верифицира по колко проекта е предоставено финансиране на бенефициента и дали съпътстващите документи по договорите по ОПРР не са били отчетени от изпълнителя по друга програма, включително ПРСР, или дали е имало финансиране от бюджета или от други средства. Проверките са проектирани също така да обхванат документацията на доставчиците по проекта.

Констатации

- Новите схеми, въведени след промените в ОПРР, са уместни спрямо целите на ОПРР и са в унисон със съответните национални и ЕС политики.
- Новите въведени схеми са базирани на анализ на пазара и текущата ситуация и са свързани с националните стратегически политики.
- Нереализираните схеми (след промените) не са повлияли на общите или специфични цели на Програмата.
- Приоритетите на Стратегията за развитие на селските райони и Националната стратегия за регионално развитие допринасят за изпълнение на националните стратегии за по-добро качество на живот и работа и повишаване на нивото на заетост.
- Дейностите по опазване на природните ресурси чрез изграждане на инфраструктура за опазване на околната среда по двете стратегии се допълват взаимно.
- Целите на ОПРР и нейните пет приоритета са в съответствие с и допълващи целите на ПРСР.
- Целите по приоритети 1 и 2 на ОПРР са близки до целите на ос 3 на ПРСР. И двете програми имат близки средства за интервенция и в териториален план се допълват взаимно.
- Допълняемост се постига чрез приноса на ОПРР за подобрене на основните услуги в 53 селски общини, представляващи 42% от селското население. Също така, тя се насърчава чрез обновяване на общинските пътища в 53 селски общини в границите на агломерацията (30% от селските територии).
- Допълняемост е програмирана между приоритет 3 „Устойчиво развитие на туризма” на ОПРР и мерките от ос 3 и 4 на ПРСР. Програмите се различават по отношение на обхвата и до някаква степен относно интервенциите. Дейностите по развитие на туризма по ОПРР са ориентирани към онези области, които присъстват в текстовете на програмите, които са отнасят до демаркацията.
- Поради промени в ОПРР, свързани с инвестиции в осигуряване на ширококолов достъп, някои селски общини остават извън обхвата на програмите.
- Липсата на дублиране на мерките за подпомагане по двете програми е осигурено на две нива: планиране и изпълнение.
- Въпреки че на централно ниво има известно развитие относно осигуряване на обща услуга за базата данни ИСУН, обхващайки ОПРР и ПРСР, все още са налице някои опасения относно ефективността на механизма за превенция на припокриването между двете програми поради ограничената практика в тази област.

4.2.5 Програмиране

4.2.5.1 Общи положения

За да се оцени и да се открият основните съображения относно следващия програмен период, три под-въпроса бяха взети предвид:

- Има ли операции, които не се вписват в стратегията на ОПРР и поради какви причини – оценката се основава на експертно мнение, напредъка в прилагането на ОПРР, прегледа на европейски и български стратегически документи и констатации от проведения семинар за валидиране на SWOT
- Какво липсва или не е насочено (планирано) правилно в операциите на ОПРР - мненията и констатациите са изведени по данни от интервюта с УО и заключенията от дискусиите, направена по време на семинара за валидиране на SWOT анализа.
- Какви са основните насоки, които трябва да бъдат следвани през следващия програмен период – фокусът на въпроса е поставен върху очакванията на старшия и експертен персонал на УО на ОПРР. Този въпрос трябва също така да бъде подплатен с достатъчно информация от прегледа на стратегическите документи.

Понастоящем, България е в средата на програмния период на Структурните фондове - навреме, за да започне планирането на следващия програмен период. Това следва да бъде направено в съответствие с европейските и национални приоритети, формулирани от правителството и бизнеса. Като страна-членка на ЕС, България трябва да се стреми да участва активно в планирането на приоритетите на ниво ЕС и да ги прилага на национално ниво, в контраст на настоящата практика на прилагане на готови приоритети, превърнати от европейски в национални политики.

Често се изтъква необходимостта от наличие на качествени проекти. Тези проекти обичайно са добре планирани, добре целеположени и са в съответствие със задължителните европейски политики и с добрите практики. В същото време те са в съответствие с целите на всички заинтересовани страни, които ще бъдат пряко засегнати от тяхното приложение. Основните принципи, които следва да бъдат спазвани при програмирането, могат да се обобщят, както следва:

- Ясно дефинирани цели и приоритети. Избягване на сегментирания подход и следване на международните тенденции в развитието.
- Стратегически подход при планиране: плановите за развитие са „политическа карта“ за развитие на политиките във всяко министерство или регион.
- Постигане на по-голяма синергия между съфинансирани интервенции и мерки, финансирани само от национални фондове
- Операционализация на мерки от оперативните програми
- Разработване на надеждна и ефективна система за управление и контрол с опростени процедури и изисквания, насочени към качество и прозрачност.
- Рационализиране на структурата и числеността на крайните бенефициенти. Развитие на мощен механизъм за изпълнение с ясно дефинирани отговорности и повишаване на тяхната ефективност и ефикасност.
- Подобряване на техническия и управленски капацитет на крайните бенефициенти.
- Предотвратяване на проблеми относно съответствието със законодателството на ЕС в области от особено значение за бъдещите програми
- Използване на натрупания опит и ноу-хау от предишни програмни периоди.

След три години текущият програмен период ще приключи и Европейската комисия вече е започнала процес на очертаване на своята стратегия за следващия програмен период. Работните документи като „Европа 2020“ описват предизвикателства пред обществото, които Комисията представя пред страните членки и Европейския парламент като приоритет за следващите европейски програми и национални политики.

Европа 2020 е стратегията за растеж на ЕС за следващото десетилетие. В един променящ се свят ние искаме ЕС да се превърне в една интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика. Тези три взаимно подкрепящи се приоритети трябва да подпомогнат ЕС и страните членки да постигнат високо ниво на заетост, продуктивност и социално сближаване.

По-конкретно, ЕС е поставил пет амбициозни цели – за заетост, иновации, образование, социално сближаване и климат/енергия – да бъдат постигнати до 2020. Всяка страна членка ще приложи свои собствени национални цели във всяка от тези области. Конкретни действия на национално ниво и ниво ЕС са в основата на стратегията.

Петте цели на ЕС през 2020

- Заетост - 75% от 20-64 годишните да бъдат заети

- Научно-изследователска дейност / иновации - 3% от БВП на ЕС (комбинирано публичен и частен) да бъде инвестиран в научно-изследователска дейност /иновации
- Климатични промени / парникови емисии - 20% (или дори 30%, ако бъде постигнато задоволително международно споразумение след Киото) по-ниски от 1990; 20% от енергията да е от възобновяеми енергийни източници; 20% нарастване на енергийната ефективност
- Образование – Намалване на нивото на отпадане от училище под 10%; най-малко 40% of 30-34 годишните да са завършили трета степен на образование (или неин еквивалент)
- Бедност/социална изолация – най-малко 20 милиона човека по-малко живеещи в бедност и социална изолация или в риск от това.

Целите дават обща визия за основните параметри на ЕС през 2020. Те са превърнати в национални цели, така че страните членки да могат да проверят своя напредък по тези цели. Това са общи цели, които да бъдат постигнати чрез комбинация от национални и европейски действия. Те са взаимосвързани и взаимно подкрепящи се:

- Подобрването на образованието подпомага намаляване на бедността и повишаване нивото на заетост
- Повече научно-изследователска дейност/иновации в икономиката, комбинирани с по-ефективни ресурси, ни правят по-конкурентоспособни и създават нови работни места
- Инвестициите в по-чисти технологии се борят с промените в климата, докато в същото време създават нови работни места и нов бизнес.

Тези цели трябва да бъдат взети под внимание при планиране на следващия програмен период.

- Също така, за следващия програмен период правителството обмисля децентрализирането на някои функции на УО с цел повишаване на капацитета на регионално ниво от гледна точка на управлението на програмата. Тази концепция би изисквала преосмисляне на функциите на регионалните отдели и установяване на Междинни звена на регионално ниво, свързани не само с верифициране на плащанията и проверки на място, но и с вземане на участие на ниво региони по време на програмния период, избора на проекти и издаването на инструкции.

JESSICA

В контекста на кохезионната политика, засиленото сътрудничество между Европейската комисия, Европейската инвестиционна банка и други международни финансови институции за финансов инженеринг, има няколко измерения:

- предоставяне на допълнителни възможности за кредитиране на създаването на предприятия и развитие в регионите на ЕС
- допринасяне за финансов и управленски опит от специализирани институции като Групата на ЕИБ и други международни финансови институции
- създаване на силни стимули за успешно изпълнение от бенефициентите чрез комбиниране на помощи и заеми
- осигуряване на дългосрочна устойчивост чрез револвиращия характер на приноса на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) за финансов инженеринг.

JESSICA, Съвместна европейска подкрепа за устойчиви инвестиции в градските райони, е по инициатива на Комисията съвместно с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ), с цел насърчаване на устойчиви инвестиции, растеж и трудова заетост в градските райони на Европа.

Средствата по JESSICA биха могли да бъдат насочени конкретно към проекти, като например:

- Градската инфраструктура, включително транспорт, вода и отпадъчни води, енергия и т.н.
- Исторически и културни обекти, туризъм и други устойчиви форми на използване
- Реконструкция на изоставени промишлени зони, включително почистване и обеззаразяване
- Офисни пространства за малки и средни предприятия, информационни технологии и/или сектора на проучване и развитие
- Университетски сгради, включително медицински, биотехнологични и други специализирани съоръжения
- Подобрване на енергийната ефективност

Основните ползи от ползването на JESSICA са:

- Рециклиране на средства – доколкото средствата по JESSICA са инвестирани чрез фондове за градско развитие, в допустими проекти преди изтичане срока на програмиране на структурните фондове период (N +2, т.е. до края на 2015 г.), то тогава приходите/постъпленията, генерирани от тази инвестиция, могат да бъдат запазени от фондовете за градско развитие или да се върнат на УО за реинвестиране в нови проекти за градско възстановяване. За тези държави-членки, изправени пред перспектива за намалено безвъзмездно

финансиране със средства от ЕС в следващия програмен период, JESSICA предлага възможност за създаване на трайно наследство за текущите фондове.

- Лостов механизъм – значително предимство на JESSICA е нейната потенциална възможност да ангажира частния сектор, като по този начин подпомага допълнителни инвестиции и, може би по-съществено, подпомага натрупване на компетентност при изпълнението и управлението на проекти. Въпреки факта, че JESSICA позволява постъпленията от безвъзмездна помощ да бъдат "трансформирани" във възвръщаеми инвестиции, те не подлежат на връщане на Европейската комисия и не трябва да се разглеждат като дълг на публичния сектор.
- Гъвкавост - JESSICA позволява по-гъвкав подход, както по отношение на по-широка допустимост на разходите, така и в използването на средствата като капиталови, дългови или гаранции по инвестиции.

Операции, които не съответстват на стратегията на ОПРР

Операция 2.3. Достъп до устойчиви и ефективни енергийни ресурси

Първоначалната подкрепа по ОПРР е била фокусирана върху изграждането на разпределителни газопроводи като разклонения на националната газопроводна мрежа до общините, без лиценз за газоразпределение, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение (региони за разпределение на газ). Тези общини са посочени в **Таблица 20**.

Съществен бюджет за газова междусистемна връзка е предвиден в рамките на ОП (60 млн EUR). След измененията на ОПРР, въведени през април 2009 г, ресурсите на операцията са били променени, както и средствата са били насочени към изграждането на газова междусистемна връзка между България и Сърбия и реверсиране на съществуващия газопровод България - Турция.

Конкретният бенефициент на мярката е Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. Изменението последва газовата криза от зимата на 2009 г, когато възникват няколко основни риска - заплахата за националните системи за снабдяването с газ поради неразработени връзки със съседните страни, зависимостта

от вноса на газ и липсата на подходяща инфраструктура. Необходимостта да се гарантира доставката и изграждането на алтернативни маршрути също така са сред основните причини, обосноваващи измененията.

По време на интервютата и семинара, известни опасения бяха споделени по отношение на съвместимостта на мярката със стратегията на ОПРР.

Мярката е в съответствие с европейската политика за диверсификация на енергийните източници и на Националната енергийна стратегия. От друга страна, има няколко проекта, планирани за следващите години - международните проекти за тръбопроводи Набуко и Южен поток. Редно е да се търси взаимно допълване с тези и други подобни инициативи. Междувременно, някои проблеми по време на изпълнението трябва да бъдат преодоляни - проучване за осъществимост (предпроектно проучване) следва да се извърши преди да започне изпълнението на проекта (на стойност около 5 млн. евро), което към момента не е налице.

През ноември 2010 г. е открита схема (2.3-01/2010) за подготовка, проучване и проектиране на междусистемна газова връзка между България и Сърбия. Общият бюджет на схемата е 6 млн. евро и бенефициент е Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. Основната цел на схемата е да се подготви и да се разработи проучване за осъществимостта (пред-проектно проучване) и да се извършват подготвителни дейности за изграждане на междусистемна газова връзка между България и Сърбия. Предварителното проучване за осъществимост следва да включва най-малко 3 варианта; маршрутът за изграждане на междусистемна газова връзка трябва да бъде избран при оптимални икономически, технически и географски условия. Изготвянето на апликационна форма за голям проект по чл. 39 от Регламент 1083/2006 ЕО следва да бъде включено в предложението. Срокът на проучването не трябва да надвишава 24 месеца.

Имайки предвид условията и времевата рамка на поканата за подаване на проектно предложение (3 месеца), изпълнението на операцията може да представлява висок риск и да е окаже невъзможно постигането на индикаторите за резултат по операцията, поради следното:

- Към момента основните параметри и етапи на същинския проект не са изследвани и идентифицирани
- Продължителността на предпроектното проучване може да доведе до забавяне на същинския проект и напрежение по време на изпълнение на проекта - 24 месеца за извършване на предварително проучване в комбинация със сложна процедура за одобрение на големи проекти от страна на ЕК, както и със сроковете

Таблица 20 – Общини облагодетелствани от Операция 2.3

Общини	Разклонения от/до
Силистра	Добрич-Силистра
Никопол	Левски-Никопол
Банско	Кресна-Банско
Видин	Монтана-Видин
Смолян	Асено град-Смолян
Кърджали	Димитровград-Кърджали
Лом	Руженци-Лом
Свищов	Разпределителен клон-Свищов
Карлово	Раковски-Карлово
Сопот	Карлово-Сопот
Разлог	Банско-Разлог
Гоце Делчев	Банско-Гоце Делчев

Източник: ОПРР

за сключване на договори и изплащане (всички средства по ОПРР следва да бъдат договорени до края на 2013 г. и усвоени до края на 2015 г.)

- Резултатите от проучването не са известни до този момент и могат да разкрият неблагоприятни условия за изпълнението на проекта (напр. затруднения в географски и технически смисъл, и т.н.)
- Няма и доказателства по отношение на готовността от българска и сръбска страна за изпълнение на същинския проект
- По ОПРР не е взето под внимание в каква рамка да се осъществи реализацията на операцията в рамките на настоящия програмнен период.

На базата на гореописаните потенциални затруднения, може да се предположи, че усвояването на средствата по операцията е изложено на риск.

Операции, отложени поради забавяне на одобрената стратегия или регламентация

Операция 1.1 Здравна инфраструктура

През август 2010 г. **нова концепция за реструктуриране** на болничната помощ в България за периода 2010-2015 г. бе приета от правителството и бяха определени нови приоритети в областта на здравеопазването в подкрепа на:

- Подобряване на ранната диагностика, качеството и достъпа до онкологично лечение
- Подобряване на наличността на дългосрочни грижи за населението
- Гарантиране на устойчиво финансиране на здравната система и ефективно използване на ресурсите.

В отговор на тези приоритети, Министерството на здравеопазването като конкретен бенефициент планира да подкрепи държавните болници (51% и повече държавна собственост) за приоритетно подобряване на ранната диагностика. Общините биха участвали в подкрепа на приоритетно подобряване наличието на дългосрочни грижи за населението и осигуряване на устойчиво финансиране на здравната система, и ефективно използване на ресурси за здравни заведения за болнична помощ и онкологични диспансери, с 51% и повече общинска собственост.

Проблеми все още съществуват в изпълнението на тези операции. Такива мерки се нуждаят от силна стратегическа основа и ясна национална цел. Ефективното прилагане на подобни мерки може да бъде осигурено чрез:

- Увеличаване на средствата за подпомагане и по този начин гарантиране достатъчно средства и равно третиране на държавни и общински болници
- Разграничаване на отделен секторно ориентиран приоритет или отделна оперативна програма за следващия програмнен период, по които всички болници могат да получат равномерна подкрепа в съответствие с националната концепция и потребности, независимо от тяхната собственост.

Операция 1.2 “Жилищна политика”

Операцията е програмирана да подкрепя обновяването на общите части на многофамилни жилищни сгради; модерно социално жилищно строителство с добро качество за уязвими хора, малцинства и групи с нисък доход и други групи в неравностойно положение; енергиен одит и мерки за енергийна ефективност за всички проекти, свързани с жилищната политика. Допустими бенефициенти са публични власти или сдружения с нестопанска цел, сдружения на собственици в етажната собственост. В предишната версия на ОП жилищната политика по отношение на частни сгради срещаше някои законови пречки. Законът за управление на етажната собственост (управление на жилищни блокове) бе изменен през 2010, давайки някои възможности на собствениците да вземат решения за стартирането на проекти с по-малко мнозинство (67%).

Въпреки това, имайки предвид липсата на подобен опит и капацитет и от двете страни – сдружение на собствениците и на самия УО, изпълнението може да бъде затруднено. След промяната на ОПРР, операцията се фокусира в две посоки: сгради и помещения за социални групи (настаняване на хора с увреждания) и частни жилища. В съответствие с измененията на Регламент на ЕК (ЕС) No. 1080/2006 от 19 май 2010, жилищната политика за маргинализирани общности ще се провежда в рамките на интегриран подход, включващ дейности в областта на образованието, здравеопазването, социалните дейности, трудовата заетост и сигурността, както и мерки за преодоляване на социалната изолация. В съответствие с Директива 2002/91/ЕС по операция 1.2 всяко обновяване или реконструкция на сгради ще бъде насочено към подобряване на енергийната ефективност. Операцията ще бъде стартирана през 2011 г. Индикативната годишна работна програма предвижда отваряне през юни 2011 г. на грантова схема за изграждане жилища за социално слаби групи и групи в неравностойно положение (над 8 млн. евро бюджет) и грантова схема за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради (над 32 млн. евро бюджет).

Отменени или преразгледани операции

Операция 2.2. ИКТ

Конкретната цел за създаване на информационна и комуникационна мрежа в рамките на операция 2.2 е да осигури достъп до широколентова инфраструктура в прехода към информационно общество. Първоначалните бенефициенти са Държавната агенция за информационни технологии и съобщения (ДАИТС) – за правителствената ИКТ мрежа, както и общините - за общинските инфраструктурни ИКТ проекти. В хода на изпълнението на ОПРР, ДАИТС е преобразувана в Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи” (ЕСМИС) към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщения. Общият индикативен бюджет на операцията е 20 млн. евро и след решението на Комитета за наблюдение е преразпределен към един бенефициент - ЕСМИС, за изграждане на широколентов достъп в области със слабо или никакво покритие. Мерките, свързани с развитието на обществените сървър паркове, които да поддържат публични бази данни, както и подкрепата за общински ИКТ инфраструктурни проекти, са отменени. От една страна, тази стъпка е обоснована от факта, че най-отдалечените и планинските райони на страната нямат широколентов достъп до интернет или каквото и да е свързване към съвременна комуникационна мрежа. По този начин изграждането на местни широколентови мрежи е възпрепятствано, тъй като не е изгодно за компании, предоставящи широколентови услуги. По време на изготвянето на ОПРР и на операция 2.2, SWOT анализът идентифицира като слабости лошо развития мрежови достъп в слабо развитите райони, недостатъчно проникване на ISDN и интернет чрез кабел, ограничено въвеждане на мобилния интернет и слаба употреба на персонални компютри в домакинствата. Почти четири години след първоначалното изготвяне на ОПРР, ситуацията е променена и навлизането на интернет в домакинствата е широко разпространено. Връзката към Интернет - високоскоростен или безжичен, вече е част от всекидневния живот. От друга страна, използването на интернет и електронни услуги в обществените институции е все още ограничено, и няма ясна обосновка или аргументи за намаляване на обхвата на подпомаганите дейности и за изключването на общините като бенефициент по операция 2.2. Това важи особено за общините в регионите, които също имат нужда от допълнителна ИКТ инфраструктура.

Първоначално заложеният бюджет за този вид операция е изключително ограничен и недостатъчен. Дори и след намаляването на обхвата на операцията и нейното фокусиране върху един конкретен бенефициент, ресурсите са твърде недостатъчни, за да се постигнат резултатите на ОПРР в тази област. Освен това, ОП „Административен капацитет” (ОПАК) има отделен приоритет, насочен към подобряване на публичните услуги и електронното правителство. Общият бюджет, отпуснат за тази ос, е 56 млн евро, което е повече от два пъти размера на интервенцията по ОПРР. Сравнявайки средствата по двете програми, може да се направи заключение, че средствата по ОПРР не са достатъчни за постигане на планираните резултати и индикатори, и въздействието в тази насока може да се окаже незначително. В допълнение, мерките по ОПАК са съсредоточени главно върху развитието на електронни услуги и не могат да финансират необходимата ИКТ инфраструктура, тъй като ОПАК се съфинансира от Европейския социален фонд (ЕСФ), като оборудване и строителни работи са допустими само в рамките на 10% от проектните разходи (по ЕФРР). За да се гарантира пълнота при управлението на средствата от ЕС, както и за целите на устойчивото развитие на системата за електронно управление, включително и в регионите, е необходимо да се осигури финансиране за ИКТ инфраструктура в допълнение към електронните услуги.

За да се постигнат целите на операцията, трябва да се разгледат различни възможности:

- Увеличаване на бюджета на мярка 2.2 на ОПРР, с цел да се осигури финансиране за ИКТ инфраструктура в общините. Финансирането може да се използва за покриване на нуждите за информационните и комуникационни технологии паралелно със запазване на бюджета, вече предвиден за инфраструктурата на държавния широколентов достъп. По този начин общините ще бъдат подпомогани в процеса на модернизация на местната администрация (интегриране на резултатите, постигнати чрез ОПАК), както и да отговорят на изискванията и да гарантират спазването на законодателството за електронно управление. Би могъл да се обмисли подход, при който няколко общини, по региони, кандидатстват за един проект, свързан с модернизацията на информационната и комуникационна инфраструктура. Това ще даде възможност за оптимизиране на разходите, гарантиране качеството на изпълнение и създаване на местен капацитет от технически специалисти.
- Да се използва различен подход в следващия програмен период. Би могло да се обмисли разработването на отделна оперативна програма, насочена към развитие на информационното общество (по примера на други страни от ЦИЕ). Програмата може да допринесе за по-широкото използване на ИКТ в публичната администрация и бизнеса, електронните административни услуги, достъп до висококачествени онлайн услуги и т.н., като същевременно се гарантира по-голяма наличност на по-добра ИКТ инфраструктура и широколентов достъп до интернет. Друг вариант е да се разпределят достатъчно средства за ИКТ към Програмата за развитие на селските райони, които да бъдат заделени за развитието на селските общини и да подпомогнат в по-голяма степен постигането на целите, свързани с осигуряване на широколентово покритие.

При посрещане на ИКТ нуждите, трябва да се има предвид, че Европейската комисия приема изпълнението на инфраструктурата на ИКТ като основен фактор за растеж. В наскоро приетата Програма в областта на цифровите

технологии за Европа ЕК поставя специфични цели, които да бъдат изпълнени. Въпреки напредъка на България от 2007 г. в изпълнението на широколентова инфраструктура, нивото на покритие е 13,9%, което е от най-ниските в ЕС-27. ИКТ инфраструктурата е основният компонент за реализиране на всички планирани политики в Програмата в областта на цифровите технологии. За да постигне заложените цели Европейската комисия подкрепя дейности на държави-членки, които са в съответствие с програмата.

Инвестициите в ИКТ са причината за 50% от реализирания ръст на икономиката в ЕС. В тази връзка, ИКТ инфраструктурата следва да бъде разглеждана като съществен елемент от икономическия растеж и следва да бъде планирана, и изградена като неделима част от цялостната инфраструктурна среда.

Общото функциониране на базовата инфраструктура на държавно и общинско ниво ще изисква съвместните усилия на УО, бенефициента (ЕСМИС) и различните заинтересовани страни, като общините, за ефективно и качествено изпълнение на дейностите по операция 2.2 и във връзка с очакваното нарастващо търсене и развитие в услугите на ИКТ. Бъдещите икономически, обществени и социални услуги ще бъдат предлагани по електронен път в много по-голяма степен. Те ще обхващат не само частни, но и публични услуги, като електронното правителство, както на централно, така и на местно ниво, също и услуги, свързани със съхранение на електронни данни (библиотеки), здравни услуги, електронни разплащания, и т.н.

В този смисъл, търсенето на услуги от ИКТ инфраструктурата ще расте с ускорени темпове. Програмата в областта на цифровите технологии предвижда, че до 2013 г. всички европейски граждани следва да имат достъп до базов широколентов Интернет, а до 2020 г. всеки може да има достъп до високоскоростен интернет от 30 Mbps или повече, и 50% или повече от европейските домакинства следва да имат осигурен ултра бърз интернет над 100 Mbps.

За да се посрещне нарастващото търсене на ИКТ услуги и за да се постигнат целите на Програмата в областта на цифровите технологии, се налага изграждането на ИКТ инфраструктурата да започне със систематизирани текущи дейности в съответствие с наличните възможности по ОПРР, като се отчете и очакваният бъдещ ръст на търсенето.

Изпълнението на плановете за градско развитие и за развитие на селските райони изисква ИКТ инфраструктурата да бъде включена като ключов елемент. Тя следва да бъде планирана и изградена едновременно с другата базисна инфраструктура, като пътища, железопътни линии, водопроводи и канализация, газопроводи, и т.н. Това значително ще намали публичните разходи, ще увеличи ефективността и ще редуцира дублирането на строителни работи, което се извършва за различните типове инфраструктура в рамките на едно и също място.

Фокус на операциите

Полюси на растежа и агломерационни ареали

Първата схема за безвъзмездна помощ по операция 1.1, открита през 2007, е насочена към всички агломерационни общини, участващи в полюсите на растеж и не е фокусирана към по-големите градове. По-малките общини не са икономически двигатели и фокусът на тези мерки следва да бъдат по-големи градове. Пречки се пораждат в резултат на липсата на дефиниция за полюси на растеж и на стратегическо решение за политика или стратегия, подкрепящи развитието на тези населени места. Към настоящия момент законодателството или Националният статистически институт не дават легална дефиниция на "полюси на растеж". ОПРР е следвал подхода столицата и шестте най-големи града в страната да се считат за полюси на растежа.

По отношение на агломерационните ареали, има 36 агломерационни ареали, определени в ОПРР, включващи 86 общини. За ОПРР 2007-2013 г., агломерационните ареали са определени въз основа на изследвания, провеждани от Института за териториално развитие. Основният определящ критерий е населението. Агломерациите са демаркационната линия за интервенции на ОПРР и ПРСР.

Липса на интегриран подход

Анализът показва, че са налице твърде много дейности и участници по ОПРР, и програмата няма истински фокус. Съгласуваността между някои от дейностите не е ясна, което създава разпиляване и липса на специален фокус, което може да доведе до трудности при оценката на цялостното въздействие на ОПРР. Осъществени са малки интервенции с ограничени ресурси и с минимален ефект по отношение на намаляване на регионалните различия. Някои нужди не се разглеждат като едно цяло за конкретните региони. Предвижда се да се въведе интегриран подход през следващия период (например: мерки за туризма, които се извършват на централно и общинско ниво, както и в комбинация с „меки мерки“). Предвид, че в условията на криза, общините използват ОПРР като основен източник на финансиране за подобряването на инфраструктурата, свързана с образованието, пътищата, културата, е необходимо да се въведе фокусиран и по-интегриран подход.

Ефективен подход би могъл да бъде разработването на интегрирани планове за градско развитие; общините вече имат по - секторно ориентирани и стратегически насочени планове за развитие. За целите на постигането на по-голям акцент върху основните приоритети, следва да бъдат интегрирани общите и подробни устройствен планове, и общинските планове за развитие.

Подход при подбора на проекти

Конкурентен подход и конкретни бенефициенти

Направена бе оценка на конкурентния подход и подхода за директно предоставяне на средства на конкретните бенефициенти на безвъзмездна помощ. Налице са различни подходи, прилагани към подобни бенефициенти за идентични мерки, например: конкурентен подход за проекти за обновяване на общинските училища и директен подход за държавните училища (конкретни бенефициенти). Има 264 общини, които са бенефициенти по ОПРР, но по някои мерки само 86 общини са бенефициенти, за други мерки само малките общини могат да се възползват, а за трети - само част от тях, или комбинация от тях. Част от общините също могат да кандидатстват по ПРСР.

Основни направления, които трябва да се следват в следващия програмен период

- Следващата ОП трябва да бъде по-фокусирана и основана на интегрирани планове, за да адресира регионалните нужди.
- Развитие на полюсите на растеж като центрове на агломерационните ареали, където съществува най-голямото търсене на инфраструктурни подобрения.
- Секторните приоритети - градски транспорт, пътища, доставки на газ и т.н. трябва да бъдат разгледани внимателно; има предложения на ниво Комитет за наблюдение да бъдат изключени определени сектори от оперативната програма, като ИКТ, разпределение на газ и подкрепа за здравната политика. Целите за развитие на ИКТ е възможно да не бъдат постигнати в резултат на недостиг на налични средства и промените в целевите бенефициенти и интервенции. Постигане целите на ОП, свързани с газовите връзки, са изложени на висок риск и изпълнението трябва да се премести в следващия програмен период в рамките на отделна секторна програма.
- За ИКТ и подкрепата за здравеопазването следва да се обмисли и заделяне на достатъчно средства в рамките на отделни програми. ИКТ мерките следва да се считат неразделна част от тези, свързани развитие на интегрирана инфраструктура.
- Инициативата JESSICA се счита за важен въпрос, който следва да бъде перманентно адресиран. Плановите за градско развитие и жилищната политика могат да бъдат финансирани по инициативата JESSICA.
- Конкурентната процедура за подбор трябва да се прилага само в случаите, където е релевантно.
- Необходима е по-добра координация между различните инфраструктурни оперативни програми.

Следователно, структурата на оперативните програми по време на следващия програмен период не е задължително да бъде повторена като модел от 2007-2013, но следва да се отдели специално внимание на взаимовръзката между секторите, оперативните програми и министерствата, и различните мрежи на регионално ниво.

4.3 Изпълнение

4.3.1 Качество на системата на индикатори

4.3.1.1 Общи положения⁴

Съобразно целите на анализа, 44-те индикатори на ниво приоритетни оси бяха разделени на 58 индикатора на оперативно ниво. Като цяло, индикаторите в ОПРР и в процедурите за набиране на проектни предложения са съобразно общоприетата практика по отношение на индикаторите по подобни програми.

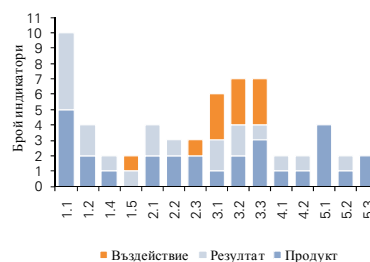
4.3.1.2 Анализ

Фигура30 – Брой индикатори за въздействие, резултат и продукт по операция на ОПРР

4.3.1.2.1 Ниво Операция

Наличие на индикатори, отчитащи продукт, резултат и въздействие

Напредъкът на ОПРР се проследява чрез 29 индикатора, отчитащи продукт, 20 - отчитащи резултат и 8 индикатори за въздействие. Индикатори за продукт са използвани във всяка от операциите (с изключение на 1.5); индикатори за резултат липсват в 3 операции. Индикатори за въздействие са предвидени в 5 от общо 16 [Фигура30].

Промени в индикаторите

Източник: ОПРР и КИМГ

В резултат на измененията на ОПРР са променени 9 индикатора: 4 индикатора са извадени, един индикатор е променен и са добавени четири нови (Таблица 21).

Промяната във фокуса на средствата по Операция 2.3 „Достъп до устойчиви и ефективни енергийни ресурси” за изграждането на системна газова връзка България-Сърбия намира отражение в изваждането на индикатора „% общини с издадени газоразпределителни лицензи” и изменението на индикатор „изградени газопроводи с високо налягане” в „изградена газова инфраструктура със съседни на България държави”.

Преразпределението на средствата в рамките на Операция 4.1. „Дребномащабни местни инвестиции”, предвидени за рехабилитация/модернизация на индустриални зони и организирането на системи за сметосъбиране и сметоизвозване, към подкрепа за мерки за енергийна ефективност в образователни институции, се отразява във въвеждането на индикаторите „Спестена енергия от обновени сгради” и „Подобрена образователна структура” в схема по Операция 4.1.

Пренасочването на средства по Операция 1.3 „Организация на икономическите дейности” към подкрепа за деинституционализация на деца в риск; обновяването и реконструкцията на университети; въвеждането на мерки за енергийна ефективност в образователните институции; създаването и промотирането на иновативни културни събития, и изпълнението на инициативата JESSICA, намират отражение в премахването на следните индикатори: ”Нови предприятия, привлечени в обновените, рехабилитирани и реновирани индустриални зони” и „Обновени/рехабилитирани индустриални зони”, както и във въвеждането на два нови индикатора: ”Деца, облагодетелствани от процеса на деинституционализация” и „Изградени/реконструирани социални жилища/центрове в резултат на деинституционализацията на деца”. В допълнение, целевите стойности за икономия на енергия от ремонт на сгради са увеличени от 119,00 Mwh/година на 189,000 Mwh/година.

Преразпределението на средства в подкрепа на интегрирания градски транспорт в 7-те големи града от Операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” към Операция 1.5 „Устойчиви системи за градски транспорт” не е съпътствано от съответно изменение в индикаторите.

Промяната във фокуса по Операция 2.2. „Информационна и комуникационна мрежа” за изпълнение само на една дейност на национално ниво на територията на страната - „установяването на широколентова връзка към и вътре в градските периферни области и слабо урбанизираните територии и селските райони” също не се подкрепя със съответна промяна в индикаторите.

⁴ Направената оценка е на базата на изменената ОПРР, версия октомври 2010 г.

Преразпределението на средства за подкрепа на интегрираното градско развитие от Приоритетна ос 3 „Устойчиво развитие на туризма” към Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие” за финансиране на одобрени проекти за образователна инфраструктура също не намира отражение в промяна на индикаторите. Важно е УО да бъде добре подготвен да наблюдава индикаторите в съответствие с въведените промени.

Таблица 21 Промени в индикаторите

ПО	Индикатор	Промени	Обяснение
1	Деца, облагодетелствани от процеса на деинституционализация	Добавен индикатор	Цел на промяната е да се подкрепи процеса на деинституционализация на деца в риск
1	Изградени/реконструирани социални жилища/центрове” в резултат на деинституционализацията на деца	Добавен индикатор	Цел на промяната е да се подкрепи процеса на деинституционализация на деца в риск
1	Нови предприятия, привлечени в обновените, рехабилитирани и реновирани индустриални зони	Индикаторът е премахнат Два нови индикатора (3 и 4) са предложени	В резултат на промените в ОП Операция 1.3. е заличена Решението е в резултат на нова национална политика, целяща развитието на индустриални зони, създадени по ФАР, което напълно ще отговори на настоящите нужди от изграждане на индустриални зони в страната
1	Обновени/рехабилитирани индустриални зони	Индикаторът е премахнат	Вж. горе
2	% общини с издадени газоразпределителни лицензи	Индикаторът е премахнат	Целта на промяната е да се увеличи сигурността при доставки на природна газ в страната, особено по време на криза.
2	Изградени газопроводи с високо налягане	Новото предложение е: изградена газова инфраструктура със съседни на България държави	Вж. горе
3	Брой нощи, прекарани извън развити райони	Индикаторът е премахнат	Целта на промяната е да се отрази подкрепата за интегрираното развитие на градовете
4	Спестена енергия от обновени сгради	Добавен индикатор в схемата по 4.1-03/2010	Целта на промяната е да се подкрепи прилагането на мерки за енергийна ефективност
4	Подобрен образователна инфраструктура – кв.м. РЗП	Добавен индикатор в схемата по 4.1-03/2010	Вж. горе

Източник: УО и Годишен доклад, 2009

Таблица 22 Изменение на ОПРР, отразено в промени в индикаторите

Изменение на ОПРР	Отразени промени в индикаторите
Промяна на фокуса на средствата по Операция 2.3. за изграждането на междусистемна газова връзка България-Сърбия	✓
Преразпределението на средства в рамките на Операция 4.1. към подкрепа за мерки за енергийна ефективност в образователни институции извън градски агломерационни зони	✓
Пренасочване на средства по Операция 1.3 за подкрепа на: <ul style="list-style-type: none"> ▪ деинституционализация на деца в риск ▪ обновяване и реконструкция на университети ▪ мерки за енергийна ефективност в образователни институции ▪ създаването и промотирането на иновативни културни събития ▪ изпълнението на инициативата JESSICA 	✓
Пренасочване на 50 млн. евро от Операция 1.4 към Операция 1.5	-

Изменение на ОПРР	Отразени промени в индикаторите
Промяна във фокуса на Операция 2.2 за изпълнение само на една дейност - установяването на широколентова връзка към и вътре в градските периферни области и слабо урбанизираните територии и селските райони	-
Пренасочване на средства от Приоритетна ос 3 към Приоритетна ос 1 за финансиране на одобрени проекти за образователна инфраструктура	✓

Източник: Годишен доклад, 2009

Основни индикатори

Европейската комисия, ГД "Регионална политика", е подготвила два работни документи, с цел да подпомага държавите-членки в създаването и прилагането на системи от индикатори за структурните инструменти, както и осигуряване на унифицирано използване на "основните индикатори" във всички държави-членки. Основните индикатори са особено важни за отчетността на ниво ЕС, тъй като събраната информация указва за какво се изразходват ресурсите на Кохезионната политика и какво се постига с тях.

Консултантът е прегледал отразяването на основните индикатори на ЕС и е анализирал доколко програмните индикатори отговарят на основните индикатор на ниво ЕС. При ОПРР, 9 основни индикатора са възпроизведени в националната система от индикатори. С изключение на един индикатор (използването на градския обществен транспорт) елементите на основните индикатори са идентични с тези, препоръчани от Комисията [Таблица23].

Таблица23 Основни индикатори на ОПРР

Приоритетна ос	Основни индикатори в системата за управление на фондове на Комисията (SFC)	Съответни основни индикатори в ОПРР
ПО1	№. 30. Намалване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквиваленти кт)	Намалване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквиваленти кт)
	№. 37. Брой облагодетелствани ученици (Образование)	Ученици, облагодетелствани от подобренията образователна инфраструктура
	№. 22. Допълнително население, обслужвано с подобрен градския транспорт (брой)	Използването на обществения градски транспорт (% увеличение на населението)
	№. 31. Брой проекти (превенция на риска) №. 39. Брой на проектите за осигуряване на устойчивост и повишаване на привлекателността на градовете.	Проекти за подобряване на физическата среда, привлекателността на градовете и предотвратяване на риска (брой)
ПО2	№. 30. Намалване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквиваленти кт)	Намалване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквиваленти кт)
	№. 20. Стойност на спестено време в евро/година в резултат от нови и реконструирани пътища	Стойност на спестено време в евро/година, в резултат от реконструирани пътища за пътници и товари
	№. 12. Брой допълнително население с широколентова връзка	Допълнително население, обхванато от широколентов достъп
	№. 16. Км реконструирани пътища	Км реконструирани пътища
ПО3	№. 34. Брой проекти (туризъм)	Общ брой проекти за развитие на туризма
ПО4	-	-
ПО5	-	-

Източник: ОПРР

Оценка на уместността на стойностите на индикаторите

Релевантността на индикаторите се отнася до капацитета на индивидуалния индикатор да отразява най-пълно стратегията и целите на програмата, както и целта, за която се наблюдава. Консултантът анализира как индикаторите изпълняват критериите за качество по отношение на уместността. От всички 1 програмен

индикатор и 58 индикатора на ниво операции, 64 индикатора са уместни в голяма степен, докато два индикатора могат да се оценят като по-малко уместни спрямо целите на ниво операция. [Таблица 71].

Оценка на стойности на индикатори на база ККВЦМ критерии

Консултантът анализира наличието, точността и последователността на индикаторите на ниво програма, приоритетна ос и грантови схеми. Консултантът оцени дали показателите са в съответствие с критериите ККВЦМ (количество, качество, време, целева група, място) въз основа на таблицата, съдържаща всички индикатори на програмата с основни и целеви стойности, съответните норми за стойности на показатели и реални данни. [Таблица 24]

Таблица 24- Резултат от ККВЦМ анализ

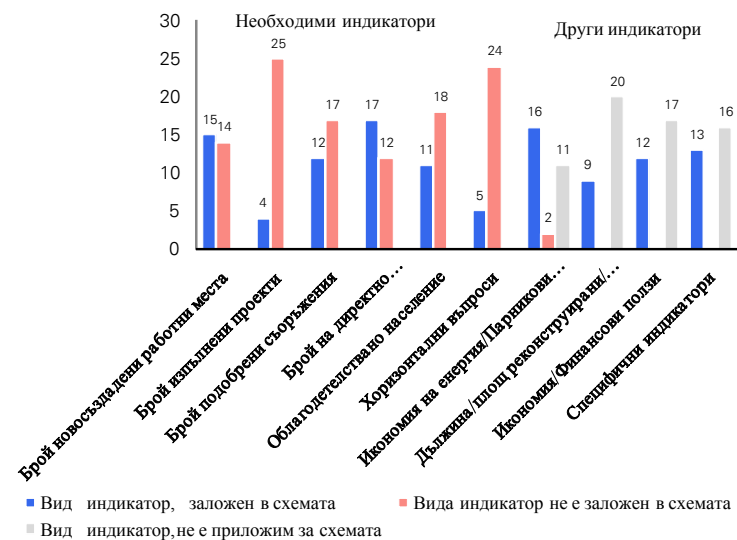
Резултат	Количество	Качество	Време	Целева група	Място
●	8	1	0	3	6
●●	7	19	3	4	3
●●●	45	40	57	53	51
Всичко	60	60	60	60	60

Източник: КПМГ

Точки от 1 до 3 бяха дадени на всеки компонент от ККВЦМ критериите със следните резултати [Таблица 24]:

- Количество:** 8 стойности на индикатори не предоставят ясни резултати в измерими единици. 7 индикатора имат резултати в измерими единици, но те не са достатъчно ясни, а 43 стойности на индикатори дават ясни резултати в измерими единици.
- Качество:** Една от индикаторните стойности не е ясно определена, 19 са определени, но би могло да има погрешно тълкуване, а 38 са ясно определени.
- Време:** Ясна времева рамка е определена по 54 индикаторни стойности, като времевата рамка на измерването не е достатъчно ясна при 4 от индикаторите.

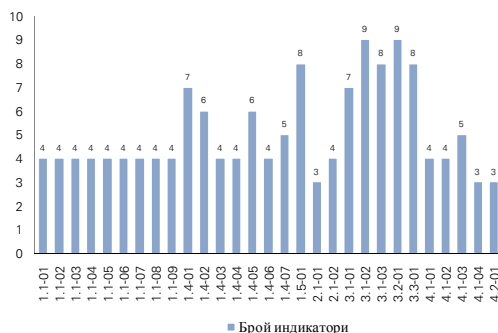
Фигура 31 – Видове индикатори използвани на ниво (Необходими/ други индикатори)

Източник: КПМГ

- **Целева група:** 3 индикатора не могат да се отнесат към конкретна целева група, за 4 целевите групи не са достатъчно конкретни, докато 51 са с ясно дефинирани целеви групи.
- **Място:** 6 индикатора не могат да бъдат определени в съответствие с географското разположение, а при 3 индикатора географското местоположение не е достатъчно конкретно, докато 49 са напълно определени в съответствие с географското разположение. [Таблица 64, Анекс 8.5]

Фигура32 – Брой индикатори в грантовата схема

Източник: Грантови схеми, КПМГ

Повечето индикатори са в съответствие с критериите. Въпреки това, индикаторите съдържат само косвени дефиниции: няма ясно, изрично и конкретно обяснение. Като цяло, качеството на индикаторите **намалява с повишаване на йерархичното ниво**: индикаторите за продукт са предимно ясно определени, а като цяло е трудно да се определят индикаторите за резултат и въздействие. За списък с препоръки с цел подобряване на индикаторите вижте **Таблица65, Анекс 8.5**.

4.3.1.2.2 Индикатори на ниво схеми

Наличие на индикатори

Отворени са 29 схеми⁵ Въз основа на указаната група от индикатори, 10 вида индикатори са избрани за целите на оценката. **Фигура32** показва наличието на индикатори в отделните схеми.

Индикаторите "Брой новосъздадени работни места", "Брой подобрена инфраструктура" и "Брой на директно облагодетелствани хора" са най-често използваните видове индикатори в схемите.

Основният индикатор за въздействие на ниво програма "Брой създадени работни места" се използва само в половината от схемите. Въпреки че е релевантен индикатор от програмата, той не отразява напълно характера на ОПРР.

Има някои операции с твърде много индикатори (например схемата за безвъзмездна помощ 3.1-01, 3.1-03 3.2-01, 3.3-01), което може да затрудни събирането на информация за индикаторите. [Фигура32].

Почти 1/3 от схемите включва всички индикатори, които са задължителни за измерване на продуктите и резултатите. (Такива типове индикатори са: "Брой на проектите", "Брой подобрена инфраструктура", "Брой на директно облагодетелствани хора", "Облагодетелствано население") [Фигура 31].

При 17 от грантовите схеми липсва най-малко един от необходимите индикатори.

Таблица 25 – Наличие на индикатори

Номер на Схеми	Брой създадени работни места	Брой изпълнени проекти	Брой подобрена инфраструктура	Брой на директно облагодетелствани хора	Облагодетелствано население	Хоризонтални въпроси	Икономия на енергия/Парникови газове	Дължина/площ реконструирани/запазени	Икономия/Финансови ползи	Специфични индикатори
1.1-01/2007	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	-	-	-
1.1-02/2008	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	-	-	-
1.1-03/2008	✓	☒	☒	☒	✓	✓	✓	-	-	-
1.1-04/2008	✓	☒	☒	☒	✓	✓	✓	-	-	-
1.1-05/2008	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	-	-	-

⁵ Индикатори за техническа помощ не са предвидени на ниво схема, тоест данните не включват оценката на индикатори по ПО 5.

Номер на Схема	Брой създадени работни места	Брой изпълнени проекти	Брой подобрена инфраструктура	Брой на директно облагодетелствани хора	Облагодетелствано население	Хоризонтални въпроси	Икономия на енергия/Парникови газове	Дължина/площ реконструирани/запазени	Икономия/Финансови ползи	Специфични индикатори
1.1-06/2009	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	-	-	-
1.1-07/2009	☒	☒	☒	☒	☒	☒	✓	-	-	-
1.1-08/2010	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	-	-	-
1.1-09/2010	✓	☒	☒	✓	☒	☒	✓	-	-	-
1.4-01/2007	☒	☒	☒	✓	☒	☒	✓	-	-	✓
1.4-02/2008	☒	☒	✓	✓	☒	✓	✓	-	✓	✓
1.4-03/2008	☒	☒	✓	✓	☒	☒	-	✓	✓	-
1.4-04/2009	☒	☒	✓	✓	☒	☒	-	✓	✓	-
1.4-05/2009	☒	☒	✓	✓	☒	✓	✓	-	✓	✓
1.4-06/2010	☒	☒	☒	✓	☒	☒	-	✓	-	-
1.4-07/2010	☒	✓	✓	✓	☒	☒	-	✓	✓	✓
1.5-01/2010	✓	☒	✓	✓	☒	✓	✓	✓	-	✓
2.1-01/2007	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	✓	-	✓
2.1-02/2007	✓	☒	☒	☒	☒	☒	☒	✓	-	✓
3.1-01/2008	✓	☒	✓	☒	☒	☒	-	-	-	✓
3.1-02/2009	✓	☒	✓	☒	☒	☒	-	-	-	✓
3.1-03/2010	✓	☒	✓	☒	☒	☒	-	-	-	✓
3.2-01/2010	☒	✓	✓	✓	☒	☒	-	-	-	✓
3.3-01/2008	☒	✓	✓	✓	☒	☒	-	-	-	✓
4.1-01/2007	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	-	-	-
4.1-02/2008	☒	☒	✓	☒	✓	☒	✓	✓	-	-
4.1-03/2010	✓	☒	☒	☒	✓	☒	✓	-	-	-
4.1-04/2010	☒	☒	☒	☒	✓	☒	-	✓	-	-
4.2-01/2008	☒	✓	☒	☒	☒	☒	-	-	-	✓

Източник: Грантови схеми, КПМГ; Легенда: ☒ Липсва ✓ Наличен - Неприложим

Липсата на някои, постоянно употребявани, индикатори затруднява агрегацията на ниво ОП (например, ако грантовите схеми не съдържат всички необходими индикатори, обобщаването на резултатите ще бъде трудно. (Фигура 31)

Оценка на индикаторите

Консултантът оцени измеримостта и съвместимостта на индикаторите, тъй като тези две характеристики може да съдържат най-много рискове за качеството на индикаторите.

Измеримост

В процеса на оценяване на измеримостта на индикаторите, всички индикатори, прилагани в определена схема, бяха прегледани за измеримост. Измеримостта бе проверена с помощта на резултатите по ККВЦМ критериите на индикаторите. За 11 схеми всички индикатори могат да бъдат измерени лесно. За 18 схеми повечето индикатори могат да бъдат измерени без затруднения [Фигура 34].

Съвместимост

Консултантът прегледа индикаторите от гледна точка оценка на съответствие и последователност в употребата им на различните нива на програмиране, с други думи, до каква степен индикаторите, използвани в схемите, съответстват на индикаторите, посочени в ОПРР. 14 схеми съответстват в голяма степен с индикаторите на ОПРР, а 13 схеми се различават от тях. [Error! Reference source not found.5, Таблица66 и Таблица67].

При анализа на индикаторите на проектно ниво Консултантът констатира, че при подобни схеми, отнасящи се до реновиране на образователна инфраструктура по BG161PO001/1.1-01/20071.1.-01 and BG161PO001/4.1-01/2007 се използват различни типове индикатори: „ученици, облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура”, (по първата схема се отчитат общият брой ученици, директно облагодетелствани от подобрената образователна инфраструктура) и население, облагодетелствано от дребномащабни инвестиции (по втората схема). Това би могло да доведе до непоследователно прилагане на индикатори.

Резултати от проучването при бенефициентите

По-голямата част от бенефициентите не изпитват трудности при събиране на данни за продуктите и резултатите, и предаването им на Управляващия орган. Резултатите от проучването са еднакви по отношение достигане на поставените стойности за продукти и резултати.

Постигане на индикаторите

Индикаторите за продукти и резултати, посочени във формуляра за кандидатстване, се считат за лесно постижими или сравнително лесно достижими от повечето бенефициенти. Само 6% от бенефициентите ги намират за непостижими или трудно постижими [Фигура 36].

Основните определящи фактори за непостигане на индикатори включват срока за проектното изпълнение, както и липсата на информация за измерване на индикаторите.

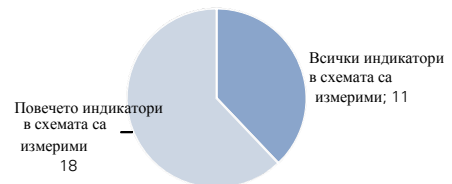
За повече от 90% от бенефициентите, изпълнението на проекта се обуславя единствено от достигането на индикаторите за продукти и резултати. Отговорите показват, че това не представлява риск за бенефициентите, тъй като достигането на тези индикатори напълно или частично ще отговаря на идентифицираните нужди.

Фигура 33 – Необходими индикатори, налични в схемите (29 схеми)

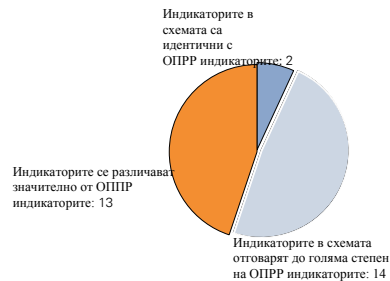
Източник: КППМГ

Фигура 34 - Измеримост (29 схеми)

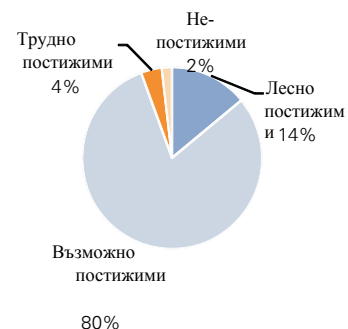
Източник: КППМГ

Фигура 35 – Съответствие на индикатори на ниво схема с ОПРР индикатори (29 схеми)

Източник: КППМГ

Фигура 36 – Смятате ли, че индикаторите за продукт и резултат, заложили във формуляра Ви за кандидатстване, са все още постижими?

Източник: КППМГ

4.3.1.2.3 Наблюдение на напредъка

Статус на стойностите на индикаторите

Информацията за постигнати стойности на индикатори се изчислява на база на завършените проекти. Поради това, за голяма част от индикаторите не са посочени постигнати стойности.

След като бяха оценени 58 индикатора на ниво операция, индикаторни стойности са измерени за 26: 14 за продукти, 9 за резултат и 3 за въздействие [Таблица26]. За една от индикаторните стойности резултатът все още не може да бъде измерен. За около една трета от индикаторите стойности не са налице, тъй като съответните проекти все още не са приключили. При 8 индикатора стойности не са постигнати, тъй като изпълнението на съответните дейности все още не е започнало [Таблица26]

Точност при отчитането

Прегледът на данните на ниво проекти показва, че липсва последователност и възможност за съпоставяне на данните при отчитането на индикаторите. В някои случаи, това е вследствие на различната методология на отчитане, която се използва от бенефициентите; в други случаи е в резултат на технически грешки при отчитането, което обуславя необходимостта от двойни проверки и верифициране на отчетените данни. В някои случаи използваната от бенефициентите методология за измерване на индикаторите, и като цяло, определените целеви стойности, не са адекватни. Някои от проблемите при отчитането са указани в Таблица 27.

Таблица 27 Точност при отчитане на индикатори

ПО	Индикатор	Точност при отчитане
2	Стойност на спестено време в евро/година, в резултат от реконструирани пътища за пътници и товари	Отчетените данни за два подобни проекта са несравними: проект BG161PO001-2.1.02-0024 на Община Добрич и BG161PO001-2.1.02-0037 Община Бургас
2	Увеличен трафик на пътници и товари по рехабилитираните пътища (на база на 2006 г.)	Отчетените данни за горните два подобни проекта са несравними Стойностите по проект BG161PO001-2.1.02-0037 на Община Бургас са в цифри, вместо в проценти.
3	Население, облагодетелствано от дребномащабни инвестиции	Някои от стойностите, отчетени по приключили проекти за образователна инфраструктура, се базират на население, директно облагодетелствано от инвестициите. Едновременно с това, за някои от проектите стойностите се базират на общия брой население в съответната община.

Източник: УО и КПМГ

Таблица26 – Статус на стойностите на индикаторите

Източник: Годишен доклад, 2009, УО и КПМГ

Легенда	Статус	Бр.
✓	Налице са стойности на индикаторите	26
✎	Резултатът/въздействието все още е неизмерим	1
📁	Няма завършени проекти все още	19
☒	Изпълнението на дейността не е започнало	8
⚠	Няма информация, Не е приложимо	4
Общо		58

4.3.2 Времева ефективност

4.3.2.1 Общи положения

Оценъчната тема и обхванатите оценъчни въпроси може да бъдат разделени на две части, т.е. оценката на сроковете между съответните етапи от процеса на кандидатстване, както и сравняване на тези срокове със съответното законодателство.

Оценката бе извършена за осем операции, които са стартирали. (За конкретни номера на процедури за набиране на проектни предложения и заглавието на всяка от тези операции вижте **Таблица 72**):

- 1.1 Социална инфраструктура
- 1.4 Подобряване на физическата среда и превенция на риска
- 2.1 Регионална и местна пътна инфраструктура
- 3.1 Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура
- 3.3 Национален туристически маркетинг
- 4.1 Дребномасабни местни инвестиции
- 4.2 Между-регионално сътрудничество
- 5 Техническа Помощ - общо

За изчисляване на времевата ефективност, Консултантът използва не само данните от договорените проекти. Всеки проект, който притежава съответната информация за всеки един от оценяваните интервали (т.е. от регистрация до техническа и финансова проверка, от регистрация до възлагане на договора) е включен в набора от данни. По този начин се оформиха четири различни набора от данни, използвани за оценка на времевата ефективност, съобразно четирите различни интервали на оценката на проектните предложения.

Времевата ефективност включва само работни дни, т.е., почивните дни и българските национални празници са изключени. За по-голяма реалистичност (от подаване на предложението до сключване на договор), проектите в резервния списък са изключени от анализ.

В анализа Консултантът взема предвид различните процедури за подбор на проекти, прилагани от УО. Два основни критерия за подбор на проекти могат да бъдат дефинирани: Отворените процедури за кандидатстване по схемите за конкретни бенефициенти без краен срок (1.1-1, 2.1-2, 4.1-1), и заложените процедурни крайни срокове за схемите с определен краен срок (1.1-5, 1.1-7, 1.1-8, 1.1-9, 1.4-2, 1.4-3, 1.4-4, 1.4-5, 1.5-6, 3.1-2, 4.1-2, 4.1-3, 4.1-4, 4.2-1). Някои схеми са за институционални бенефициенти, които не могат да бъдат свързани директно към двата основни критерии за избор на проекти, така че е важно да има и един цялостен анализ, в който да са включени всички схеми.

⁶ Резервният списък оказва влияние само спрямо проектите след одобрение, в този смисъл той влияе само на общата времева ефективност.

4.3.2.2 Анализ

Таблица28 – Времева ефективност от регистрация до техническа и финансова проверка (дни)

4.3.2.2.1 Времева ефективност⁷

От регистрация до техническа и финансова оценка

Средният срок на времевата ефективност от регистрацията до техническа и финансова проверка е 89 дни. При операция 1.1 този процес отнема значително по-дълго (125 дни), докато по Операция 3.3 е по-кратък, съответно 38 дни.

Отклонението при кандидатстването по Операция 2.1 е най-значително: той варира от 13-271 дни, за да достигне техническа и финансова проверка след регистрацията в периода на оценката. Случаят на Операция 1.1 е подобен, със срокове вариращи между 51 и 262 дни.

Операция	Средно	Мин	Макс.	Отклонение
1.1	125	51	262	42,3
1.4	70	1	126	29,8
2.1	93	13	271	48,3
3.1	51	36	99	22,2
3.3	38	27	43	8,0
4.1	74	32	124	17,2
4.2	71	71	80	1,0
5 ТП (общо)	38	1	141	32,6
Всичко	8	1	271	43,3

Източник: КПМГ (на база данни от ИСУН към 31.12.2010 г.)

Таблица29 – Времева ефективност от регистрацията до техническа и финансова проверка, по видове процедури за подбор на проекти

Процедури за кандидатстване без краен срок					Процедури с краен срок				
Операция	Средно	Мин	Макс	Разлика	Операция	Средно	Мин	Макс	Разлика
1.1	140	65	208	28,4	1.1	84	51	262	48,3
1.4	-	-	-	-	1.4	72	25	126	29,0
2.1	100	27	168	50,1	2.1	-	-	-	-
3.1	-	-	-	-	3.1	49	36	87	21,5
3.3	-	-	-	-	3.3	-	-	-	-
4.1	75	32	108	18,5	4.1	73	46	124	14,9
4.2	-	-	-	-	4.2	71	71	80	1,0
5 (ТП общо)	-	-	-	-	5 (ТП общо)	-	-	-	-
Всичко	112	27	208	42,3	Всичко	71	25	262	29,3

Източник: КПМГ (на база данни от ИСУН към 31.12.2010 г.)

В **Таблица29** първата част показва процедурата за кандидатстване, при която няма определен краен срок, а втората част показва процедура с определен краен срок. Съществуват големи разлики между двата метода за подбор на проекти. При процедурата за подбор без краен срок средният период на времева ефективност е значително по-висок (112 дни) от процедурите с определен краен срок, където средната стойност е 71 дни, което е ниско в сравнение с общият среден срок от регистрацията до техническа проверка (89 дни). При определения краен срок отклонението също намалява до 29,3 дни. Т.е. като цяло, подборът на проекти с краен срок води до значително по-кратък период (от регистрацията до техническа и финансова проверка) и до по-малко отклонение.

⁷ Оценката не отразява времевата ефективност на операциите за техническа помощ, тъй като тези проекти следват различни нормативни процедури. Акцентирането върху отличните резултати при обработката на предложения по ТП би изкривило заключенията, направени от данните за времевата ефективност.

От техническа и финансова проверка до одобрение

Със средно 13 дни, процесът от техническа и финансова проверка до одобрение отнема най-кратко време измежду сроковете между съответните етапи от процеса на кандидатстване. Тази средна стойност варира между 7 (операция 3.3) до 19 (операция 4.2) дни, за да бъдат одобрени проверените заявления.

В Таблица 31, първата част показва процедурата за кандидатстване, при която няма определен краен срок, а втората част показва процедура с определен краен срок. Няма съществени разлики между двата метода за подбор на проекти. При процедурата за подбор без краен срок средният период на времева ефективност е 13 дни, а за процедурите с определен краен срок, средният период на времева ефективност е 14 дни.

Таблица30 – Времева ефективност от техническа и финансова проверка до одобрение (дни)

Операция	Средно	Мин	Макс.	Разлика
1.1	10	2	17	5,3
1.4	11	1	18	4,3
2.1	16	2	33	11,8
3.1	14	10	33	3,2
3.3	7	5	10	2,5
4.1	15	8	26	5,7
4.2	19	19	19	0,0
5 ТП (общо)	16	1	39	15,4
Всичко	13	1	39	7,3

Източник: КПМГ (на база извадка от ИСУН 31.12.2010)

Таблица 31 – Времева ефективност от техническа и финансова проверка до одобрение, по видове процедури за избор

Процедури за кандидатстване без краен срок					Процедури с краен срок				
Операция	Средно	Мин	Макс	Разлика	Операция	Средно	Мин	Макс	Разлика
1.1	10	4	17	6,3	1.1	11	11	12	0,5
1.4	-	-	-	-	1.4	11	8	18	4,2
2.1	18	4	33	12,7	2.1	-	-	-	-
3.1	-	-	-	-	3.1	14	10	15	2,1
3.3	-	-	-	-	3.3	-	-	-	-
4.1	16	8	26	5,4	4.1	14	11	25	5,9
4.2	-	-	-	-	4.2	19	19	19	0,0
5 (ТП общо)	-	-	-	-	5 (ТП общо)	-	-	-	-
Всичко	13	4	33	8,1	Всичко	14	8	25	4,6

Източник: КПМГ (на база данни от ИСУН 31.12.2010)

Обща времева ефективност от регистрацията до възлагане

Обобщението на индивидуалните резултати на времевата ефективност между отделните етапи показва, че общата средна времева ефективност при кандидатстване по ОПРР е 118 дни.

Операция 3.1 води в категорията средна времева ефективност със стойност от 142 дни.

Операция 3.3 има най-краткото средно време (с изключение на ТП), което преминава от регистрацията на заявлението до възлагане за 61 дни.

Най-краткият индивидуален срок на времева ефективност принадлежи на Операция 1.4, само с 1 ден.

Таблица 32 – Обща времева ефективност на процеса за кандидатстване (дни)

Операция	Средн	Мин	Макс	Отклонение
1.1	139	81	283	42,8
1.4	120	1	211	53,4
2.1	120	30	481	62,8
3.1	142	97	149	16,1
3.3	61	51	81	15,0
4.1	111	62	548	64,4
4.2	125	110	428	62,9
5 (ТП общо)	58	2	182	41,8
Всичко	118	1	548	58,4

Източник: КПМГ (на база извадка от ИСУН 31.12.2010)

Таблица 33 – Обща времева ефективност на процеса за кандидатстване по видове процедури (дни)

процедури за кандидатстване без краен срок					Процедури с краен срок				
Операция	Средно	Мин	Макс	Отклонение	Операция	Средно	Мин	Макс	Отклонение
1.1	150	81	212	96,9	1.1	118	83	283	42,2
1.4	-	-	-	-	1.4	124	63	211	51,5
2.1	102	53	481	76,9	2.1	-	-	-	-
3.1	-	-	-	-	3.1	148	148	149	0,4
3.3	-	-	-	-	3.3	-	-	-	-
4.1	113	62	548	86,7	4.1	107	89	120	11,7
4.2	-	-	-	-	4.2	125	110	428	62,9
5 (ТП общо)	-	-	-	-	5 (ТП общо)	-	-	-	-
Всичко	127	53	548	70,6	Всичко	120	63	428	46,7

Източник: КПМГ (на база данни от ИСУН 31.12.2010)

Продължителността на общата времева ефективност зависи от процедурите за подбор на проекти. Схеми с отворен краен срок имат по-дълъг срок на обща времева ефективност (127 дни) спрямо средното ниво. Проекти с определен краен срок имат по-кратък срок на обща времева ефективност (120).

Общата времева ефективност от регистрацията на заявления до сключване на договор отнема 118 дни за проекти по ОПРР.

По-долу е представена логиката, използвана в анализа на времевата ефективност.

В процеса на оценката Консултантът анализира времевата ефективност в три аспекта:

- Времева ефективност от регистрацията до техническа и финансова проверка
- Времева ефективност от техническа и финансова проверка до одобрение, и
- Обща времева ефективност (от регистрацията до одобрение).

Както се посочва в Общите положения на настоящата оценъчна тема, за да се получи по-реалистична картина за общата времева ефективност, проектите от резервния списък са изключени от анализа на общата времева ефективност. В анализа на времевата ефективност от регистрацията до техническа и финансова проверка и в съответния анализ от техническа и финансова проверка до одобрение са включени всички предложения в резервния списък.

Разликата между процедурите без краен срок за кандидатстване и процедурите с фиксиран краен срок във времевата ефективност от регистрацията до техническа и финансова проверка е 41 дни, но тази разлика се стопява до „само“ 7 дни по отношение на общата времева ефективност. Това не означава, че времето между техническа и финансова оценка до одобрение е повече при процедурите с фиксиран краен срок за кандидатстване. По-долу са изведени няколко аспекта, които са резултат от промените в споменатите разлики между двата типа процедури:

- Проектите от резервния списък основно се причисляват към процедурите без краен срок за кандидатстване, като обработката на тези проекти също така има по-голяма продължителност. В този смисъл, изключването на тези проекти от оценката на общата времева ефективност води до намаляване на разликите между двата метода на подбор на проекти.
- По отношение на времевата ефективност от регистрация до техническа и финансова проверка, 919 проекта бяха включени в анализа. За изчисляването на общата времева ефективност бяха включени 380 проекта. Проекти, които са отпаднали при подбора имат по-дълга времева ефективност и разликата между двата типа процедури е по-голяма.
- Времевият период от одобрение до контракуване също оказва известно влияние при анализа.

Както показва **Таблица 34**, формулярите за кандидатстване по операция 1.1 и операция 3.1 е трябвало да преминат през най-дългия процес на обработка. За операция 1.1, като най-популярната операция, логична причина би могла да е големият брой заявления, което е създавало допълнителна работа на УО за обработката.

Проекти по ТП се обработват много бързо, като дори има случаи на заявления (BG161PO001/5-01/2008/016 и BG161PO001/5-01/2008/017), при които има само два дни между регистрация и сключване на договор. Това обаче отново отразява специфичния характер на техническата помощ.

Съпоставянето на общия резултат за времева ефективност в международен контекст показва, че в България общата времева ефективност попада между съответните стойности на румънската регионална оперативна програма (292 дни) и седемте унгарски регионални ОП с резултат 63 дни.

Таблица 34 – Обобщена таблица за времева ефективност

Операция	договорени проекти	От регистрация до техническа и финансова проверка	От техническа и финансова проверка до одобрение	Обща времева ефективност: от регистрация до договаряне
1.1	133	125	10	139
1.4	70	70	11	120
2.1	58	93	16	120
3.1	10	51	14	142
3.3	9	38	7	61
4.1	108	74	15	111
4.2	55	71	19	125
5.3 (ТП общо)	43	38	16	58
Всичко	486	89	13	118

Източник: КПМГ (на база данни от ИСУН 31.12.2010)

Продължителност на проект

Средната планирана продължителност на проекти в рамките на ОПРР е 439 дни, вариращи между 24 (ТП) и 1259 (ТП) дни. С изключение на ТП проектите, продължителността варира между 166 (1.4) и 957 (1.4) дни.

Високите максимални стойности на периода за изпълнение на проекта се дължат на характера на тези интервенции, т.е. касае се за проекти за развитие на инфраструктурата.

Крайните резултати по отношение на минималния и максималния диапазон, отбелязани при ТП, показват, че тези проекти (оценки, изграждане на капацитет, одит, комуникации и т.н.) се изисква да покриват по-дълъг период от време, дори и целия период на изпълнение на програмата.

Таблица35⁸ - Продължителност на проект (дни)

Операция	Средно	Мин	Мкс	Разлика
1.1	457	167	523	80,8
1.4	451	166	957	122,8
2.1	491	189	521	55,8
.1	484	262	524	85,0
3.3	642	512	762	110,2
4.1	406	173	523	95,3
4.2	351	230	386	47,2
5 (ТП общо)	445	24	1259	244,6
Всичко	439	24	1259	119,9

Източник: КПМГ (на база данни от ИСУН 31.12.2010)

Времева ефективност на договарянето

Съгласно резултатите от въпросника към бенефициентите, не се отчитат значителни закъснения в сключването на договори. Отговорите на кандидатите показват, че само при 18 на сто от заявленията е имало забавяне при договарянето.

Фигура37 - Разпределение на договори подписани със закъснение

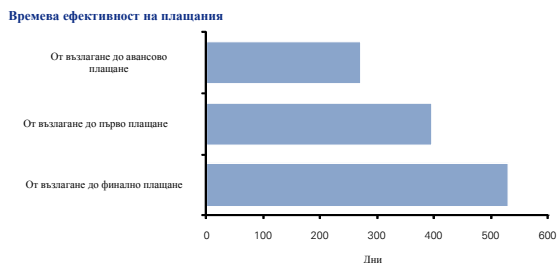

Източник: КПМГ Анкета сред Бенефициенти, 2010

Времева ефективност на плащания

Бенефициентите отговорили на въпросника, съобщават за средно 273 дни от сключване на договор до получаване на авансово плащане. Средният срок от първо договаряне до първо междинно плащане отнема 396 дни. Времевата ефективност от сключване на договор до последно плащане възлиза на средно 531 дни. Като се има предвид че средната продължителност на проект е 439 работни дни, плащането не изглежда да е забавено.

Фигура38 – Времева ефективност на плащанията

Източник: КПМГ (на база данни от ИСУН 31.12.2010)

През 2009 г. са предприети мерки за оптимизиране на процедурите за плащане в Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР на УО, което значително е ускорило плащанията по програмата за периода октомври-декември 2009 г. Със заповед № РД-02-14-2028/13.11.2009 на Ръководителя на УО се ограничават случаите, в които следва да се анексира сключен договор за безвъзмездна финансова помощ.

Процедурите, свързани с плащания по договори за безвъзмездна помощ, са опростени:

- броят на копията от документи, придружаващи всяка заявка за плащане, е намален

⁸ Тази таблица съдържа и времевата ефективност на проектите, по които има сключени договори с външни изпълнители, без да се превъзлага бюджета. Максималната стойност за техническата помощ отразява продължителността между одобряването на проекта и последващо сключване на договор, при прилагане на други процедури (Закон за обществените поръчки).

- процедурата за верификация на разходите е подобрена посредством намаляване кореспонденцията с бенефициентите
- срокът за подготовката и представянето на доклада за верификация е съкратен
- срокът на „престой“ на искането за плащане в УО е съкратен, и т.н.

4.3.3 *Хоризонтални въпроси*

4.3.3.1 **Общи положения**

Регламент на Съвета (ЕО) № 1083/2006 предвижда, че Общността на всички етапи от изпълнението на Структурните фондове има за цел да премахне неравенствата, да насърчава равенството между мъжете и жените, както и борбата с дискриминацията, основана на пол, расов или етнически произход, религия или убеждения, увреждания, възраст или сексуална ориентация, като същевременно насърчава устойчивостта на околната среда. Строги очаквания по отношение на равните възможности и устойчивостта се прилагат, като се изисква предварително за получаването на подкрепа от ЕС кандидатите по проектите да поемат задължение да засилят равенството и екологичната устойчивост. На етап кандидатстване, потенциалният бенефициент трябва да поеме ангажименти, както по отношение на неговата организация, така и на самия проект, че ще се постигне напредък в сравнение с настоящата ситуация.

Основната цел на отразяването на европейските изисквания в българската практика е да се насърчи подхода, гарантиращ, че бенефициентът вече взема предвид действия, които (отчасти в резултат от проекта) могат да бъдат предприети за равни възможности и екологична устойчивост.

След преглед на програмните документи (ОП, критерии за подбор на проекти от Насоки/Изисквания за кандидатстване) са идентифицирани и обобщени хоризонталните въпроси, адресирани на етап програмиране и текущо оценени на етап изпълнение. Това обобщение служи като основа за оценка на съответствието на хоризонталните въпроси през всички йерархични нива на програмирането. Адресирането на хоризонталните теми е проследено и в годишните доклади, както и на интервютата с УО.

4.3.3.1.1 *Хоризонтални въпроси в ОП*

ОПРР проследява хоризонталните въпроси в следната рамка:

1 Равенство и недопускане на дискриминация

По отношение на равенство и недопускане на дискриминация, предписаните в ОПРР мерки, са следните:

- Развитие на градската среда: интервенциите да бъдат финансирани за квартали с преобладаващо ромско население, социална инфраструктура и обществен транспорт по-достъпен за хората с увреждания
- Достъпност: достъп до по-добри услуги и възможности за икономическо развитие за хората, живеещи в изолация и в слаборазвити райони
- Пропорционално представителство в Комитета за наблюдение и работните групи към него по отношение равенството между половете, равни възможности при изпълнението на дейностите
- Участие на организации на групите в неравностойно положение
- Предотвратяване на дискриминация в административни процедури за достъп до финансови ресурси
- Равни възможности - критерии за подбор на проекти
 - Участие на целевите групи за равни възможности в процеса на подготовка на проекта
 - Насърчаване на физическа и комуникационна достъпност на хората в неравностойно положение
 - Сътрудничество между институциите и различни целеви групи за равни възможности
 - Възможности за нетипична заетост
 - Подходящи човешки ресурси и познания, които да осигурят широко разпространение на равните възможности

2 Партньорство в изпълнението

Принципът на партньорство следва да бъде спазван, както по време на програмиране, така и в процеса на изпълнението:

1. В състава на Комитета за наблюдение на ОПРР и работните групи към него
2. Консултации с регионални съвети за развитие и техните секретариати
3. Насърчаване на между - общински, публично-частни и други местни и регионални партньорства

3 Устойчиво развитие

Стратегическата рамка на ОПРР се основава на три основни сфери на интервенции, свързани с основните стълбове на политиката за устойчиво развитие:

1. **Икономическа сфера:** укрепване на конкурентоспособността на икономиката и увеличаване на заетостта
2. **Социалната сфера:** взаимодействие, създаване на мрежи за сътрудничество и капацитет
3. **Екологичната област:** прилагане на принципите "замърсителят плаща", "обществото има право да знае" и "превантивен контрол"

Принципите на устойчивото развитие трябва да бъдат взети под внимание при разработването на критериите за подбор на проекти. (За повече информация относно екологичните въпроси, вижте под-секция 1 на Тема 20 от оценката - ОВОС).

4 Други хоризонтални въпроси - обществени поръчки, концесии и държавни помощи

Управляващият орган е създавал надеждна система за възлагане на обществени поръчки, гарантираща прилагането на свободна и лоялна конкуренция, публичност, прозрачност и равнопоставеност на кандидатите, както и възможности за защита на околната среда, безработицата и създаване на работни места за хора с увреждания.

Що се отнася до държавните помощи, за да се гарантира прозрачност, всяка публична помощ по ОПРР трябва да съответства на процесуалните и материални разпоредби от законодателството на Европейската общност за държавните помощи.

4.3.3.2 Анализ

Хоризонтални въпроси се прилагат чрез индикатори и критерии за подбор на проекти. За информация за хоризонталните въпроси, свързани с околната среда, вижте под-раздела от Оценката на Тема 20 - ОВОС.

4.3.3.2.1 Индикатори

Ниво програма

Няма хоризонтални индикатори на ниво ОПРР.

Ниво приоритетна ос

От петте приоритетни оси, Приоритетна ос 1 съдържа 3 индикатора, които се отнасят до хоризонтални въпроси

- Процент увеличение на населението 'Използване на обществен градски транспорт (включително хора с увреждания)'
- Социални домове/центрове, изградени/реконструирани в резултат на де-институционализация на децата
- Децата, облагодетелствани от процеса на де-институционализация.

Ниво схема

Хоризонтални индикатори са използвани в 5 от 29 схеми. Те се прилагат съгласно специфичните характеристики на схемите. Тези индикатори са:

- Хора, облагодетелствани от реновации – по пол, лица с увреждания и малцинства.
- Улеснен достъп за хора с увреждания
- Използване на обществения градски транспорт (включително хора с увреждания) - % увеличение на населението

Броят/съотношението на хората с увреждания присъства във всяка от 5-те схеми, докато малцинствата и равенството между половете се откриват в две от тях. [Таблица36]. За информация по въпросите, свързани с енергийна ефективност, вижте под-раздела от Оценката по Тема 20 - ОВОС.

Таблица 36 - Хоризонтални индикатори, приложени на ниво схема

Номер на схема	Индикатор	Малцинства	Хора с увреждания	Равенство между половете
1.1-03	Население, облагодетелствано от реновиране - по пол, лица с увреждания и малцинства	✓	✓	✓
1.1-04		✓	✓	✓
1.4-02	Улеснен достъп за хора с увреждания		✓	
1.4-05			✓	
1.5-01	Използване на обществения градски транспорт (включително хора с увреждания) - % увеличение на населението		✓	

Източник: Грантови схеми, КПМГ

4.3.3.2.2 Избор на проекти

Хоризонтални въпроси на ниво схеми могат да бъдат проследени в критериите за допустимост и подбор, допустимите дейности и индикаторите.

Критерии за допустимост

Схемите, открити през 2009 г., съдържат изискване за съответствие на проектното предложение с политиките на ЕС като критерий за допустимост. Проектните предложения трябва да бъдат съобразени с хоризонталните политики на Европейския съюз, като равнопоставеност на половете, социално включване, устойчиво развитие и опазване на околната среда.

В случая на схема 1.5-01 проектното предложение също трябва да адресира потребностите и проблемите на хората с увреждания.

Допустими дейности

Таблица 37 показва допустимите дейности, които са свързани с хоризонтални въпроси. Като цяло, допустимите дейности са свързани с устойчивото развитие.

14 от 29 грантови схеми конкретно подпомагат подобряването на достъпа за хора с увреждания при проекти за развитието на образователни институции, общински сгради, бюра по труда, Агенцията за социално подпомагане, болници, автобусни спирки, зони за обществен отдых, културни паметници, туристически, природни, културни и исторически забележителности.

Таблица 37 - Допустими дейности, свързани с хоризонтални въпроси

Грантова схема	Допустима дейност – Подобряване достъпа на хора с увреждания
1.1-01/2007	Образователни институции
1.1-02/2008	Държавни училища
1.1-03/2008	Агенция за социално подпомагане
1.1-04/2008	Бюра по труда
1.1-05/2008	Културни институции
1.1-06/2009	Здравни заведения
1.1-07/2009	Университети
1.1-08/2009	Държавни болници/домове за медико-социални грижи
1.4-02	Общински сгради
1.4-05/2009	Зони за обществен отдых
1.5-01/2009	Автобусни спирки
3.1-01/2008	Паметници на културата
3.1-02/2009	Туристически атракции
3.1-03/2010	Природни, културни и исторически забележителности

Източник: Грантови схеми, допустими дейности

Критерии за подбор

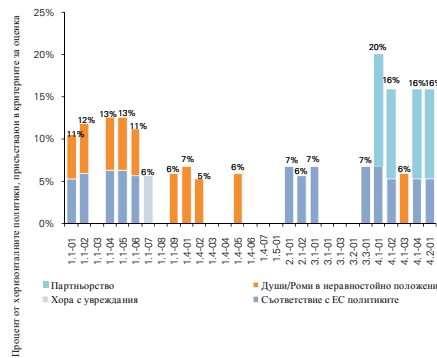
Хоризонталните въпроси са изрично представени в критериите за подбор по схемите. **Фигура 39** показва тежестта на хоризонталните въпроси в критериите за подбор в грантови схеми.

Основни хоризонтални въпроси

От 29 грантови схеми 12 съдържат общия критерий за подбор **"Съответствие с политиките на ЕС"**. Кандидатите могат да получат до 5 точки, ако проектният фиш:

- **Постига съответствие с политиките на ЕС** (насърчаване на равенството и социалното включване, устойчиво развитие и опазване на околната среда, следва да има добавена стойност, чрез използване на иновативни подходи)
- Допринася за реализиране на принципа за **осигуряване на равенство, предотвратяване на дискриминацията и гарантиране на социалното включване**
- Допринася за реализиране на принципа за **устойчиво развитие**
- Допринася за подобряване опазването на **околната среда**
- Спомага за създаване на добавена стойност и предлага **иновативни подходи**, включително споделяне на добри практики

Фигура 39 – Присъдени точки при адресиране на хоризонтални въпроси

Източник: Грантови схеми, критерии за подбор, КПИМГ

Въпреки че не е типичен хоризонтален въпрос, финансовата и институционална устойчивост на резултатите от проекта е адресирана във всички грантови схеми (с изключение на схемата за безвъзмездна помощ 1.1-07.2009). По-конкретно, използват се следните критерии:

- Има възможност ползите от проекта за целевите групи да продължат да съществуват след края на финансирането
- Кандидатът е посочил в детайли потенциалните източници на финансиране след края на проекта и те са реалистични и надеждни.

Специфични хоризонтални въпроси

Критериите за одобрение по схемите за безвъзмездна помощ 1.5-01.2010 и 1.1-07.2009 дават предимство при адресиране на потребностите/предоставяне на специално оборудване за **хора с увреждания**. За схема 1.1-07.2009 кандидатите могат да получат до 10 точки при съответствие с този критерий, но в рамките на тази категория тежестта на хоризонталните въпроси не е изрично определена.

Критерият **"Проектното предложение отговаря на нуждите и проблемите на хората в неравностойно положение, включително на ромите"** е представен в **10** грантови схеми с присъждане на 0 и 5 точки (Невъзможността да бъдат получени междинни точки прави тежестта на критерия още по-голяма). Според критерия за възлагане по схема 1.4-02.2008, подкрепят се проекти, които адресират реални и доказани потребности и проблеми на етническите малцинства, включително на ромите като основен фокус на проекта. Освен това, се поощряват проекти, които помагат за преодоляване на социалното изключване и които могат да предоставят ясни доказателства за търсене на резултатите от проекта (етническите малцинства, включително ромите, искат да използват и поддържат резултатите от проекта).

4 грантови схеми се отнасят до **"участие на партньорства"**, като по този критерий на проектните предложения се присъждат максимум 10 точки, както следва:

- Партньорите се избират стратегически и отговарят на дейностите по проекта
- Партньорите са пряко ангажирани и участват активно в дейностите по проекта. Тяхната роля е ясно определена
- Партньорството се основава на сътрудничество между партньорите, с повече и по-малко опит в областите на въздействие по проекта.

8 грантови схеми не съдържат никакви критерии за подбор, свързани с хоризонтални въпроси. **Присъдените точки при адресиране на хоризонталните въпроси могат да достигнат до 20% от критериите за избор на проекти**, а средният им дял е 10% от общият резултат от присъдени точки.

4.3.3.2.3 Докладване по хоризонтални въпроси

Управляващият орган задължава бенефициентите си да представят годишните доклади за напредък, специално докладвайки каква част от населението се облагодетелства от изпълнение на проектите. Общият брой на етническите малцинства, които се ползват от резултатите от проектите, е достигнал 33 574, а 16 099 души с увреждания са се възползвали от реализираните проекти (към края на 2009 г.) [Таблица38].

Таблица38 - Очаквани резултати от грантовите схеми, свързани с хоризонтални въпроси

Брой облагодетелствани хора	1.1-01	1.1-02	1.1-03	1.1-04	1.1-05	4.1	Всичко
Роми/етнически малцинства	13,764	309	5,500	11,080	2,921	1,641	33,574
Хора с увреждания	3,997	41	4,500	4,640	2,921	17	16,099

Източник: Годишен доклад 2009

4.3.3.2.4 Хоризонтални въпроси – Съответствие с различните нива на изпълнение на ОПРР

Таблица 39 обобщава хоризонталните въпроси, разгледани на етапа на програмиране и тяхната съгласуваност в системата за подбор на проекти.

Таблица 39 - Съгласуваност на хоризонтални въпроси през нивата на изпълнение на ОПРР

Хоризонтален въпрос		ОП			Схема		
ОПРР	Възпроизведени в критериите за подбор	Цели	Индикатори	Критерии за допустимост	Допустими дейности	Критерии за възлагане	Индикатори
Равенство и недопускане на дискриминация	Съответствие с ЕО	✓		✓	-	✓	✓
	Хора с увреждания	✓	-	✓	✓	✓	✓
	В неравностойно положение Роми	✓		-	-	✓	✓
Партньорство при изпълнението	Качество на партньорството	✓	-			✓	-
	Устойчиво развитие	✓		✓	✓	✓	
Обществени поръчки, държавни помощи	-	✓	-	-			

Източник: ОПРР, грантови схеми, КПМГ

Хоризонталните въпроси, взети предвид на етапа на програмиране - равнопоставеност и недопускане на дискриминация, партньорство за изпълнение, устойчиво развитие, обществени поръчки, концесии и държавни помощи, са възпроизведени на ниво схеми в съответствие с политиките на ЕС, принципите, отнасящи се до хора с увреждания, хора в неравностойно положение/роми, качеството на партньорството и устойчивост.

На ниво схеми съответствието с хоризонталните политики на ЕО и подкрепата на хора с увреждания се прилагат чрез критериите за допустимост. Два хоризонтални въпроса са изрично посочени в допустимите дейности: подкрепа на инвестициите за хора с увреждания и устойчиво развитие.

Три хоризонталните въпроса – равнопоставеност и недопускане на дискриминация, партньорство за изпълнение и устойчиво развитие, са представени в критериите за подбор.

Равенство и недопускане на дискриминация са възпроизведени в следните индикатори: брой/съотношение на хората с увреждания; малцинства и равенство между половете.

Като цяло, хоризонталните въпроси присъстват в значителна степен в критериите за избор на проекти и са включени в проектните предложения. Те са взети под внимание по подходящ начин и в съответствие с характера на интервенциите на ОПРР, както в планирането, така и в етапа на изпълнението.

4.3.4 Капацитет и възможности

4.3.4.1 Общи положения

Към 31.08.2010 г. в Управляващия орган работят 133 служители. 20 допълнителни бройки са предоставени на УО, за да бъдат ангажирани в работата на регионалните отдели на УО и на централно ниво - с JASPERS и JESSICA. Като цяло, броят на общия персонал не се е променил от 2009 г.; има само малки промени, като например:

- Общият брой на персонала в отдел „Организационно развитие, информация и публичност” е намален с 1.
- Общият брой на персонала в отдел „Мониторинг” е увеличен с 1.

Повечето служители са разпределени в отдел „Финансово управление и контрол” (28), и в отдел „Мониторинг” (19).

В шестте териториални звена работят общо 44

Фигура 40 - Общ брой служители на УО към 31.08.2010

Източник: УО

Таблица 40- Възможности на УО

Функция	Към 31.08.2010г.		
	Общо служители	Служители с висше образование	Служители, получили специфично обучение
1. Общо управление и програмиране	9	9	6
2. Изпълнение на програмните приоритети	12	12	8
3. Финансово управление и плащания	28	28	11
4. Мониторинг, докладване и оценка	23	23	12
5. Докладване на нередности	1	1	0
6. Информация и публичност	1	1	1
7. Организационно развитие	6	6	2
8. Архив	1	1	0
9. Правни функции, оценка на риска	8	8	2
10. Териториални звена	44	44	24
Общо	133	133	66

Източник: УО

служители със средно 7-8 души на звено. Всички 133 служители на УО са с висше образование. 66 служители са обучени във връзка със Структурните/Кохезионния фондове. [Таблица 40]

4.3.4.2 Анализ

Основният извод от анализа на административния капацитет на Управляващия орган (направен през 2009 г.) е бил, че независимо от наличието на определени проблеми и липси, УО функционира и изпълнява своята мисия⁹

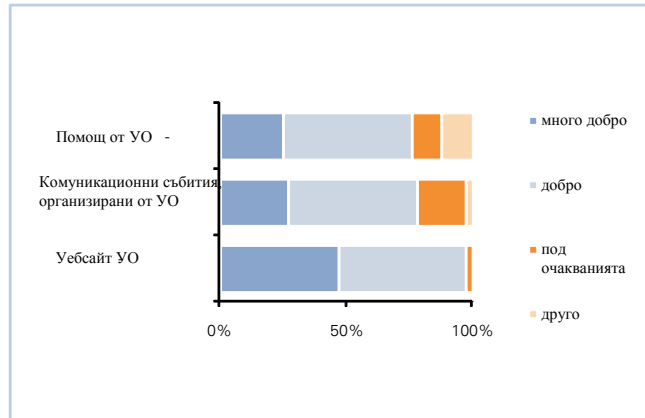
4.3.4.2.1 Капацитет на УО

Анализът на административния капацитет на УО отчита, че най-натоварените периоди във връзка със стартирането на схемите, оценяването на проекти и сключването на договори е приключил, и предстоящият значително натоварен период ще бъде свързан с наблюдението и финансовото изпълнение на програмата.¹⁰ Поради очакваното увеличение на обема от работа (в резултат на увеличаване брой договори) за звената по мониторинг и финансово управление, както и за регионалните отдели на УО, е необходимо да се използва техническа помощ за привличане на допълнителен технически опит, с цел извършване на преглед на качеството на физическото изпълнение на ниво проекти. Консултантът не откри доказателства за липса на капацитет в съответните доклади, въпреки че осъществяваният 100 - процентов предварителен контрол на обществените поръчки предполагаемо създава голям обем от работа.

Предварителният контрол е задължителен за всички процедури за обществени поръчки, извършени от бенефициенти на ОПРР, с изключение на процедурите за обществени поръчки по Наредбата за малките обществени поръчки. Според ръководния персонал на УО, по-ефективна практика би била извършването на предварителен контрол да бъде само за високорискови проекти, което ще ускори процеса по изпълнение. Разработването и предоставянето на бенефициентите на наръчници и образци на договори би могло да оптимизира предварителния контрол. Това може да бъде постигнато със средства на ОП „Техническа помощ” (към Министъра по управление на средствата от ЕС). Освен това, **Операция 1.2** за жилищна политика се очаква също да създаде голям обем от работа за УО. Създаването на междинно звено би могло да подпомогне този процес.

Въпреки че не се идентифицира липса на капацитет в момента, **паралелното изпълнение и програмирането** през 2013-2014 г. може също да претоварят системата по отношение на капацитета.

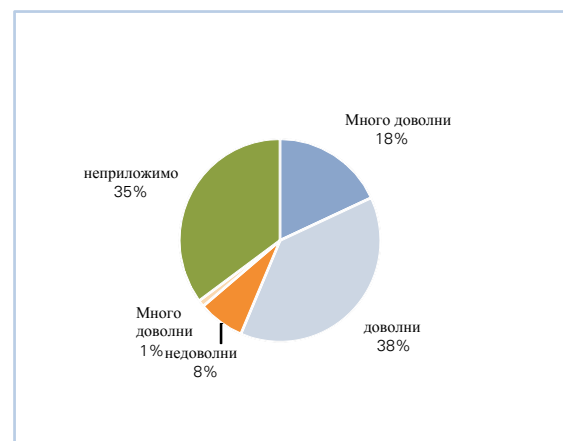
Фигура41 – Как оценявате доколко е полезна помощта на УО при кандидатстване?

Източник: КПМГ въпросник сред бенефициентите

100 - процентов предварителен контрол на обществените поръчки предполагаемо създава

Фигура 42 – До каква степен сте доволни от подкрепата на Управляващия орган при изпълнението на административни задължения във връзка с изпълнението на проектите?

Източник: КПМГ въпросник сред бенефициентите

⁹ Годишен доклад, 2009

¹⁰ Годишен доклад, 2009

Практически не е имало текучество на наетите лица в УО, което говори за стабилна организация. Въпреки това, според ръководството, задържането на персонала може също да бъде голямо предизвикателство, особено след края на кризата. Управляващият орган се счита за добър работодател. 100% допълнително възнаграждение е реален фактор за мотивация на търсещите работа, а персоналот на УО счита допълнителната заплата за част от заслуженото възнаграждение. Според ръководството на УО, използването на бонусната схема, която вече е въведена, ще мотивира персонала за допълнителните им отговорности и ще задържи експертите в УО.

По отношение на общото удовлетворение на бенефициентите от изпълнението на програмата, УО е постигнал значителен напредък по отношение на комуникацията - седмични срещи с представители на общини, дни на отворените врати, ежедневно обсъждане на напредъка на проектите, както и редовни срещи с конкретни бенефициенти. Според ръководството на УО, процесите са се ускорили, плащанията се извършват по-бързо. Повече от ¾ от бенефициентите оценяват ползата от предоставеното съдействие от УО при попълването на заявления за кандидатстване като добра/много добра, а само 20% го намират под очакванията [фигура 41]. Повече от половината от бенефициентите са доволни/много доволни от подкрепата на УО по време на изпълнение на проекта [Фигура 42], докато 90% от тях оценяват подкрепата при приключването на проекта за удовлетворяваща/много удовлетворяваща.

Регионални отдели

Според резултатите от проведеното проучване с регионалните отдели, с изключение на Югозападния район, административният капацитет е достатъчен, като се имат предвид настоящите им функции. Общото мнение е, че функциите на регионалните отдели изискват опита на най-малко един инженер и юрист. С увеличаване на натоварването през следващите три години на програмния период ще бъде необходимо допълнително укрепване на административния капацитет по отношение на брой хора и експертиза.

Някои от регионалните отдели имат нужда да укрепят капацитета на финансовия си екип, заради нарасналия обем работа, свързан с увеличаване брой верификация на разходите през трите години на изпълнение.

Повечето от звената също така споделят необходимостта от ясни перспективи за кариерно развитие и мотивация на персонала.

Съгласно Постановление на Министерския съвет № 121/2007, административната оценка и оценката за допустимост трябва да се изпълняват от назначена Оценителна комисия. Основните функции, които са били отнети от регионалните отдели, са приемането на проектните предложения, както и административната оценка и оценката за допустимост. Общото мнение на регионалните отдели е, че това е подходяща промяна.

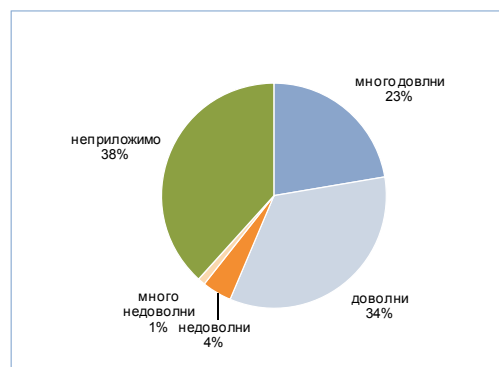
Като цяло, мнението на регионалните отдели е, че те разполагат с достатъчен капацитет за извършване на верификации, ако последните са предварително планирани и не са толкова много по отношение на бройката.

4.3.4.2.2 Възможности на УО

Извършеният анализ на административния капацитет в УО е бил основа за изработването на двугодишна програма за обучение на служителите от УО. Програмата за обучение е насочена към постигане на дългосрочно укрепване на капацитета на УО за ефективно, ефикасно и навременно изпълнение на ОПРР за периода 2010-2013 г., както и за планирането на следващия програмна период. Програмата е на обща стойност 2 500 000 лв., с продължителност 2 години и е насочена към включването на целия персонал на УО. Общият брой на обучителните теми е 42. Всеки служител трябва да присъства средно 27 дни от обучението за период от 24 месеца, 20 дни в страната и 7 дни за работно посещение на Управляващия орган в държава-членка на ЕС с опит в управлението на средствата от Структурните Фондове.¹¹

По отношение на регионалните отдели, оценката на потребностите от обучение се извършва за всеки експерт. Според ръководството на УО, налице е подобрение по отношение на техническите възможности на регионалните отдели във връзка с проверките на място. Конкурс за подбор на технически експерти се очаква да бъде обявен в

Фигура 43 – До каква степен сте доволни от подкрепата на Управляващия орган при изпълнението на административни задължения във връзка с приключването на проекта?

Източник: КПМГ анкета сред бенефициентите

¹¹ Годишен доклад, 2009

рамките на ПО 5 до края на 2010 г. Според проведеното в регионалните отдели проучване, нуждите от обучения са главно в сферата на обществените поръчки, финансовия контрол и процедурите за наблюдение, използваното на ИСУН, законовите изисквания, свързани със строителните работи, и др. Звената считат, че трябва да има обучения, както за новоназначени служители, така и за опитния персонал. Общото мнение е, че са необходими най-малко един инженер и правен експерт към всяко звено. В процеса на проучването се установи известно недоволство на някои от звената по отношение на наличното техническо оборудване.

4.3.5 Ефикасност

4.3.5.1 Общи положения

Ефикасността е един от ключовите оценъчни въпроси за структурните фондове, и показва икономията на различните ресурси на програмата при достигането на съответните постижения и резултати, както и всеобхватния въпрос за това до колко ефикасно работи организацията по програмата.

Основната цел на анализа на ефикасността е да се предостави информация за разходите за единица продукт и да се оцени дали Управляващият орган администрира ефикасно програмата по отношение на разходите за управление, сравнени с постигнатите резултати. Често ефикасността е трудно да се оцени точно, поради трудността да се разпредели за всеки постигнат индикатор точният размер средства, вложени в съответната интервенция, както и поради факта, че не всички резултати могат да бъдат измерени.

При оценката на ефикасността Консултантът извърши преглед на следните документи:

- Стойности на индикаторите (на ниво проект и приоритетна ос), предоставени от УО
- Окончателни технически отчети на бенефициентите
- Стойности на индикатори от НСРР
- Индикатори за регионално развитие в други страни
- Данни за капацитета от УО

4.3.5.2 Анализ

4.3.5.2.1 Разход за единица продукт

За да се изчисли ефикасността на разходите за всеки продукт, най-добрият подход е да се ползва база за сравнение или целева стойност за цена на продукта. При оценяването на ефикасността, постигнатата цена на продукта може да се сравни с поставените цели и с подобни стойности от други оперативни програми, и други страни, ако е приложимо и сравнимо.

Към 31 декември 2010 г., Управляващият орган докладва напредък по постигането на следните индикатори за продукти, резултати и въздействие:

Приоритетна ос 1 - Завършени проекти по: Схема BG161PO001/1.1-01/2007 и BG161P001/1.4-03/2008

Напредък е отчетен по следните индикатори:

- Икономия на енергия от обновяване на сградите - индикаторът не е използван за изчисляването на ефикасност, тъй като отчита напредък само за два завършени проекта, отчетено в mWh, а за друг проект е отчетено в проценти
- Ученици, облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура - Индикаторът е основа за изчисляването на ефикасността. Моля, вижте **Таблица 41**.
- Население, облагодетелствано от обновените сгради (с изключение на образователни и здравни институции) – Отчетеният индикатор включва ученици, облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура и е по-целесъобразно да се изчисли ефикасността на един ученик, вместо на глава от населението, тъй като приключените проекти са основно за образователна инфраструктура.
- Подобрена образователна инфраструктура – Индикаторът се счита за неподходящ за изчисляване на ефикасност.
- Подобрена инфраструктура в сферата на културата – Тъй като има различни подобрени културни обекти със свои специфики, индикаторът се счита за неподходящ за изчисляване на ефикасност.
- Проекти, подобряващи физическата среда, привлекателността на градовете и превенция на риска - индикаторът се счита за неподходящ за изчисляване на ефикасност.

Приоритетна ос 2 - BG161PO001/2.1-02/2007

- Намаляване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквивалентни, kt) – Има отчетена стойност само за един проект.
- Стойност на спестено време в евро/год в резултат от реконструирани пътища за пътници и товари - Има отчетени стойности по три проекта. Тъй като методиката за изчисление, използвана от бенефициентите, не е известна, Консултантът не е използвал данните за определяне на ефикасността.
- Увеличаване на трафика на пътници и товари по рехабилитирани пътища (база 2006 г.)
- Км реконструирани пътища – Индикаторът е основа за изчисляването на ефикасност. Моля, вижте **Таблица 41**.
- Брой на проектите (път, ИКТ, газ) – Индикаторът се счита за неподходящ за изчисляване на ефикасност.

Приоритетна ос 4 - BG161PO001/4.1-01/2007; BG161PO001/4.1-02/2008; BG161PO001/4.2-01/2008.

Напредък се отчита по следните индикатори:

- Иновативни практики, обменени и приложени на базата на междурегионално сътрудничество – Индикаторът се счита за неподходящ за изчисляване на ефикасност.
- Население, облагодетелствано от дребномащабни инвестиции – Въпреки че индикаторът може да бъде основа за изчисляването на ефикасността, представените данни на ниво проект показват, че бенефициентите отчитат стойности, използвайки различна методика. Някои общини отчитат общия брой на населението, а други общини отчитат населението, пряко облагодетелствано от съответната инфраструктура. Това води до отчитане на подвеждащи резултати за напредъка на индикаторите (стойности на индикаторите за проект BG 161/4.2-01/2008).
- Изпълнени проекти за дребномащабни инвестиции – Индикаторът се счита за неподходящ за изчисляване на ефикасност.
- Проекти за междурегионално сътрудничество – не се изчислява ефикасност, тъй като броят на проектите не е подходящ индикатор за изчисляване на ефикасност.

Вследствие на реалокването на средства за внедряване на мерки за енергийна ефективност по Операция 4.1, напредък е отчетен и по индикатор „Икономия на енергия от обновяване на сгради“. Стойностите са отчетени по 26 проекта, но поради липсата на унифицирана методика за изчисление и представяне, данните от икономията на енергия са нереалистични.

Приоритетна ос 5 - BG161PO001/5.3-01/2008

Не се изчислява ефикасност, тъй като няма подходящ индикатор.

Отчетени стойности са посочени за следните индикатори:

- Ниво на обществена осведоменост по отношение на ОПРР
- Техническа подкрепа, консултации и др.
- Обучени служители на УО (вкл. регионалните му отдели) и бенефициенти
- Проведени заседания на Комитета за наблюдение
- Проведени информационни кампании и публични събития съгласно Комуникационния план
- Извършени оценки

Таблица 41 - Напредък и изчисление на ефикасност

	Общо плащане (лв)	Име на индикатора	Достигната стойност	Достигната ефикасност	Коментар
1	19,378,495	Ученици, облагодетелствани от подобрената образователна инфраструктура	8,724 ученици	2,221 лв/ученик	Ефикасността се изчислява въз основа на общата сума, изразходвана за подобряване на образователната инфраструктура

	Общо плащане (лв)	Име на индикатора	Достигната стойност	Достигната ефикасност	Коментар
2	BG161PO001/2.1-02/2007 Подкрепа за рехабилитация и реконструкция на второкласни и третокласни пътища				
	57,557,490	км реконструирани пътища	113.54 км	506,936 лв./км	

Източник: КПМГ

В рамките на ОПРР няма определени целеви стойности по отношение на разходите за единица продукт, следователно, оценяването на ефикасността може да се извърши чрез изчисляване на разходите за единица продукт на базата на постигнатата междинна стойност на съответните индикатори (за приключените проекти) по съответните приоритетни оси и общата сума, платена по съответния приоритет. Получените резултати могат да се сравняват с целевите стойности на индикаторите за 2015 с допускането, че целите ще бъдат постигнати чрез усвояване на всички предвидени средства по съответната приоритетна ос. Този подход, обаче, би предоставил по-скоро информация за ефективността, отколкото за постигнатата реална ефикасност по програмата.

4.3.5.2.2 Сравнение на резултати за ефикасност със сходни стойности и цели:

- Ученици облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура – Би било интересно да се сравни резултатът от постигнатата цена 2,221 лв. на студент с годишна субсидия за един студент по линия на националния бюджет. За 2010 г. субсидията за един студент е 1,175 лв. (за общините над 70 000 души) и 1,261 лв. (при 70 000 души и гъстота над 65 души на кв. км) и 1,342 лв. (за общини с под 70 000 души и гъстота под 65 души на кв. км), съгласно Закона за държавния бюджет от 2010 г.
- Км реконструирани пътища:

По Операция 2.1. Регионална и местна пътна инфраструктура, наличният бюджет в началото на програмата е 626 364 243 лева, а заложената цел за 2015 г. е 1,300 километра реконструирани пътища, което поставя като целева стойност средно 481,819 лв. на километър рехабилитирани пътища. Постигнатата ефикасност към 31 декември 2010 г. е 506 936 лв., което е много близо до целевата стойност. Интересно е да се разгледа постигнатата цена на ниво проект, тъй като тя варира между 101 220 лв. и 898 582 лв. на км реконструиран път. Общата стойност на проекта включва строителен надзор и други видове дейности, свързани с рехабилитация на пътищата.

Следва да се отчети, че реконструкцията на пътища е специфична за всеки един отделен проект, но би било практически да се поставят цели за ефикасност на различните видове рехабилитация, разделяйки проекта на основни групи, взимайки предвид типа реконструкция, география на пътищата и други характеристики.

4.3.5.2.3 Ефикасност по отношение на управлението на ОПРР.

Изчислението на ефикасността по отношение на управлението на програмата е обективно единствено, ако са на разположение референтните стойности, за да се сравняват постигнатите резултати. Стойностите, които може да се изчислят, могат да се базират на годишните разходи за човешки ресурси (включително образование), разделено на общата договорена сума за година. Или, ефикасността може да бъде изчислена като процент от годишния бюджет, който ще бъде разпределен. Ефикасността може да бъде изчислена за различни отдели, като се вземат предвид основните резултати/продукти, които съответният отдел се очаква да предостави.

Тъй като няма определена средносрочна целева стойност в рамките на програмата за целите на средносрочната оценка, Консултант счита, че не е от полза да изчислява ефикасност по отношение на управлението на ОПРР. В допълнение, резултатът няма да е обективен, тъй като първите три години от изпълнението на програмата обикновено не са толкова интензивни по отношение на сключването на договори.

За бъдещите референтни стойности, би било полезно да се определят целеви стойности за програмата по отношение на процента на разходите за човешките ресурси за общия програмен период, като част от общия договорен и изплатен бюджет.

4.3.5.2.4 Констатации

- ОПРР не определя целева стойност за единица продукт, която да бъде постигната и оценката на ефикасността не може да се извърши според предвидената методология
- Разходът за един км рехабилитиран път е 5% повече от средният планиран разход, което е вероятно да доведе до по-малко километри рехабилитирани пътища от първоначално предвиденото, но като цяло е близо до заложената цел.
- Изчисляването на ефикасността не може да се извърши на ниво отворени схеми, защото в повечето случаи индикаторите са изброени, без да е определена целевата стойност, която да бъде постигната по определената схема. Съществуват някои индикатори, които са дефинирани специално за конкретните схеми

за отпускане на безвъзмездна помощ и не са били първоначално включени в ОПРР. По тези индикатори УО не е предоставил информация за постигнатия напредък.

- При разработването на схемите в общия случай УО определя целева стойност за индикаторите, която трябва да се достигне към 2015 г. (в случай, че е определена целева стойност). В повечето схеми индикаторите се изброяват, без да поставя целева стойност за съответната схема за безвъзмездна помощ.

4.3.6 Влияние на световната криза върху ОПРР

4.3.6.1 Общи положения

4.3.6.1.1 Промени в социалната и икономическата ситуация в страната по отношение на целите и стратегиите на оперативните програми

В периода на програмирането на ОПРР (2004 - 2006), статистическите данни са показвали относително малки регионални различия в сравнение с други страни от ЕС. Имало е някои различия в динамиката на регионалното развитие с отличителен висок темп на растеж в Югозападния район за планиране (където се намира столицата), но останалата част от регионите са отчитали сравнително по-малки различия. Столицата София е най-големият ускорител за растежа на Югозападния район за планиране, а останалите райони демонстрират относително равномерен темп на растеж, което е около 1% под средното за страната. Въпреки това, темповете на растеж са били недостатъчни за преодоляване на значителното изоставане на страната по отношение на БВП на глава от населението в сравнение със средното за ЕС, което поставя българските региони на едно от последните места сред останалите региони на ЕС.

Вътрешно-регионалните различия са се проявили основно в икономическото развитие на регионите в България. Всички райони за планиране се отличават с концентрация на общини с ниско икономическо развитие. Тези вътрешно-регионални различия са типични и по отношение на останалата част от икономическите показатели, като ръст на производителността, отраслова структура, ефикасност и т.н.

След присъединяването към ЕС на 1 януари 2007 г. България продължава икономическото си развитие. БВП на страната нараства в реално изражение с 6.2% през 2007 г. и 6% през 2008 г. в сравнение със средния годишен ръст от 5,6% в периода 2000-2006 г. Брутният вътрешен продукт е достигнал 2 096 млн. евро през 2010 година.

Забавянето на спада в икономиката през първото тримесечие на 2010 г. по производствения метод на отчитане на БВП се дължи на забавяне в спада на трите икономически сектора (селско стопанство, промишленост и услуги), а по метода на разходите, спадът се дължи на продължаващото нарастване на износа на стоки. Влошените икономически показатели и спадът в производителността на секторите са повлияли на икономическото развитие на регионите и затова някои от регионалните различия не са се променили положително, а дори са се задълбочили.

Тенденцията за свиването на дефицита по текущата сметка продължава и през 2010 година. За първите пет месеца той възлиза на 708,9 млн. евро или 2% за БВП и е над три пъти по-нисък от дефицита през предходната година. Предварителните данни за притока на преки чуждестранни инвестиции не са обнадеждаващи - само 358,5 млн. евро, или 2,27% от БВП¹² за първите девет месеца на годината. Намаленият приток на преки чуждестранни инвестиции е в резултат на световната финансова и икономическа криза. Като цяло, равнището на безработицата в България е около нивото на ЕС-27. От март до май 2010 има низходяща тенденция. След като регистрираната безработица през февруари достига своя връх от 10,26% (по данни от Агенция по заетостта), през април тя спада под 10% - точният процент е 9,95% (в сравнение със 7,08% преди година). Освен това, макар и да се очаква леко намаление на безработицата, най-вече поради сезонни фактори през летните месеци, стойностите ще останат на относително високи нива в сравнение с периода преди кризата, като вероятно безработицата ще се повиши отново през есента.

4.3.6.1.2 Ефектите на глобалната криза върху между-регионалните и вътрешно-регионалните различия

Въпросите за регионалните различия, кохезионната политика и начините за финансиране на бърз икономически растеж са винаги на дневен ред в България. Един от шестте български региони на ниво NUTS II е обявен за най-бедния регион в ЕС (Северозападен регион). Все пак, регионите не са толкова подобни един на друг, както изглежда на пръв поглед. Има разлики по отношение на БВП на глава от населението, стопанския оборот, равнище на безработица, степен на усвояване на фондовете за регионално развитие, процент на селското население и т.н.

¹² При брутен вътрешен продукт за 2009 г. - 33876,3 милиона евро (предварителни данни на НСИ към 03.11.2010) и изчисления на БНБ за 2010 г. - 34 825 млн. евро.

В регионален план, не са настъпили съществени промени за разглеждания период. В България като цяло не съществуват ясни между-регионални различия, но има значителни вътрешно-регионални диспропорции, както и такива по отношение на градски - селски райони.

- Презастрояването на регионите (предимно курорти и големи градове) е ограничено - строителните фирми изпитват затруднения, нивото на безработица е повишено (много от работниците на непълно работно време са освободени в резултат на кризата)

Спадът на добавената стойност в строителството скоростно се задълбочава до 13.1%. През първото тримесечие на 2010 г. спадът в сектора на услугите, макар и по-висок от този в сектора на промишлеността, продължава да се забавя - до 1,2%. Най-голям отрицателен принос се дължи на отраслите "транспорт, складиране и комуникации" и от дейности, свързани с недвижими имоти. Строителството също демонстрира възходяща тенденция в началото на годината, свързана с отлагане на спада на месечното производство на годишна база, много отчетливо наблюдавана в гражданско строителство. По-ниско намаление на добавена стойност в този сектор е регистрирано за второто тримесечие на 2010 г., сравнено със стойностите от 2009 година. Растеж може да се очаква, макар и много слаб, само през третото тримесечие, поради влиянието на динамиката в строителството. По отношение на регионалния ефект, спадът в строителството няма ярко забележими различия, но могат да се посочат Североизточният и Югоизточният регион, тъй като строителната инвазия е основно в черноморските курорти. Друг засегнат регион е Югозападният, защото София беше център на строителния бум, а сега строителството е предимно сведено до строителство на зелено. Разглеждайки различията, тези забавяния в строителството въобщност са имали обратен ефект. Поради спад в основните строителни центрове като столицата, морските и зимни курорти, останалите региони успяват да "стопят" някои различия.

Регионалните показатели за пазара на труда показват, че въпреки наблюдаваното подобрене, между-регионалните различия по отношение на заетостта, безработицата и икономическата дейност се запазват и продължават да бъдат на значително по-ниски нива. Северозападният регион продължава да се отличава с най-неблагоприятни характеристики на пазара на труда. Югозападният район, съответно, продължава да има най-добрите показатели не само в сравнение със средното за страната, а и с останалите региони.

- Преките чуждестранни инвестиции в някои региони намаляват постоянно (особено в курортните зони - Черно море и ски курортите), което води до намаляване на местните приходи и развитието на бизнеса в регионите.

Ограниченият поток на преките чуждестранни инвестиции в страната и в някои региони, по-специално в Югоизточния и Североизточния, е довело до ограничаване откриването на нови работни места и приток на свежи инвестиции, с пряко отражение на индексите за бизнес развитие на региона. В същото време, цифровото изражение на стойностите не показва значителна разлика в цялостното представяне на региона. Това забавяне може да се използва за изграждане на ясна визия и следване на ясни и целенасочени политики за привличане на инвестиции в промишлеността, да продължи съживяването на икономиката и ръста на износа.

- По-малките общини имат ограничен достъп до финансиране заради кризата и бюджетния дефицит.

ОПРР остава основен източник на финансиране за инвестиционни дейности в регионалното развитие. От друга страна, някои малки общини не разполагат с достатъчно опит в изпълнението на проекти (липса на капацитет). В тази връзка, те не са толкова конкурентоспособни в сравнение с агломерационните ареали и по-големите местни органи по отношение на изпълнението на проекти по структурни фондове и имат ограничени възможности за усвояване на пари по определена програма и развитието в регионите се затруднява. Всички български общини са представили най-малко едно проектно предложение, но повечето от тях имат повече от едно предложение за проект, подадено и/или контракувано. Еуфорията за много дейности изчезва, което дава възможност за концентриране върху големите и важни проекти.

Таблица 42 - Брой общински проекти по всички ОП.

	Общо договори по всички ОП	Обща сума на договорите по всички ОП (лв)	Обща сума на договорите по всички ОП (евро)	Брой бенефициенти по всички ОП	Брой общини в регион	Брой договори с общини по всички ОП	Обща сума на договори с общини по всички ОП (лв)	Обща сума на договори с общини по всички ОП (евро)
Северо-западен	403	425 500 334.00	217 554 866.22	263	41	151	306 635 217.68	156 780 097.29
Видин	55	32 000 264.00	16 361 475.18	37	7	22	8 840 957.28	4 520 309.68
Монтана	72	47 933 771.00	24 508 147.95	46	8	27	30 563 994.59	15 627 122.29
Враца	97	178 698 173.00	91 366 925.04	69	10	31	168 339 330.07	86 070 532.75

	Общо договори по всички ОП	Обща сума на договорите по всички ОП (лв)	Обща сума на договорите по всички ОП (евро)	Брой бенефициенти по всички ОП	Брой Общини в региона	Брой договори с общини по всички ОП	Обща сума на договори с общини по всички ОП (лв)	Обща сума на договори с общини по всички ОП (евро)
Плевен	100	54 121 863.00	27 672 069.15	67	10	35	BGL 29 706 227.33	€15 188 552.85
Ловеч	79	112 746 263.00	€57 646 248.91	44	6	36	BGL 69 184 708.41	€35 373 579.71
Северен - Централен	405	488 593 329.00	249 813 802.32	260	32	141	347 056 977.20	177 447 414.75
Велико Търново	124	150 456 289.00	76 927 079.04	72	10	51	104 163 690.92	53 258 049.48
Габрово	72	173 408 534.00	88 662 375.56	50	4	22	145 033 509.02	74 154 455.66
Русе	107	81 371 002.00	41 604 332.69	78	7	23	26 876 856.40	13 741 918.47
Разград	50	50 452 907.00	25 796 161.73	31	7	25	47 223 758.30	24 145 124.22
Силистра	52	32 904 597.00	16 823 853.30	29	4	20	23 759 162.56	12 147 866.92
Северо-източен	356	379 776 188.00	194 176 481.60	227	34	141	274 239 198.04	140 216 275.46
Варна	156	152 461 418.00	77 952 285.22	107	11	47	113 765 164.08	58 167 204.76
Добрич	57	47 619 374.00	24 347 399.31	29	8	34	42 057 581.08	21 503 699.75
Шумен	82	75 787 338.00	38 749 450.62	55	10	35	54 048 197.16	27 634 404.40
Търговище	61	103 908 058.00	53 127 346.45	36	5	25	64 368 255.72	32 910 966.56
Юго-западен	963	1 535 933 508.00	785 310 332.70	765	41	147	234 280 337.16	119 785 634.31
София град	608	1 276 908 007.00	€652 872 697.01	522	1	11	25 273 364.37	12 922 066.01
София област	106	71 193 019.00	€36 400 412.61	79	18	40	53 451 025.85	27 329 075.56
Благоевград	129	92 865 117.00	€47 481 180.37	84	11	52	81 924 960.19	41 887 567.01
Перник	54	58 059 126.00	€29 685 159.75	41	4	15	47 425 477.63	24 248 261.67
Кюстендил	66	36 908 239.00	€18 870 882.95	39	7	29	26 205 509.12	13 398 664.06
Южен-Централен	538	506 351 755.00	€258 893 541.36	359	49	201	229 223 731.72	117 200 233.01
Пловдив	215	173 719 792.00	€88 821 519.25	156	16	64	98 932 176.37	50 583 218.57
Хасково	78	129 422 378.00	€66 172 611.12	56	8	27	24 166 597.50	12 356 185.10
Пазарджик	106	82 930 763.00	42 401 825.82	65	9	44	50 825 526.52	25 986 679.07
Смолян	69	70 620 447.00	36 107 661.20	38	10	38	33 099 453.03	16 923 481.61

	Общо договори по всички ОП	Обща сума на договорите по всички ОП (лв)	Обща сума на договорите по всички ОП (евро)	Брой бенефициенти по всички ОП	Брой Общини в региона	Брой договори с общини по всички ОП	Обща сума на договори с общини по всички ОП (лв)	Обща сума на договори с общини по всички ОП (евро)
Кърджали	70	49 658 375.00	25 389 923.97	44	6	28	22 199 978.30	11 350 668.67
Юго-източен	316	510 978 796.00	261 259 309.86	231	29	95	430 333 023.26	220 025 781.00
Бургас	113	293 092 554.00	149 855 843.30	79	12	35	269 582 230.27	137 835 205.65
Сливен	56	80 807 552.00	41 316 245.28	46	3	12	71 198 630.08	36 403 281.51
Ямбол	60	64 223 690.00	32 837 051.28	36	5	24	53 553 929.34	27 381 689.28
Стара Загора	87	72 855 000.00	37 250 170.00	70	9	24	35 998 233.57	18 405 604.56

Източник: ИСУН, валидно към 15 декември 2010

Данните в таблицата по-горе недвусмислено показват, че районите с по-слабо развити общини/общини с по-малък дял в годишния бюджет, са договорили по-висок размер на средствата от Структурните фондове. Най-голям дял е договорен в Югоизточния район (повече от 430 млн. лв.), следван от Северен-централен (347 млн. лв.) и Северозападния (306 млн. лв.). Последният е най-бедния регион по отношение на доходи. Най-развитите райони по отношение на БВП - Южен централен и Югозападен райони, усвояват най-малко ресурси. Разбира се, цифрите не могат да се считат за изчерпателни, тъй като договорите по Програмата за селско развитие не са в базата данни на ИСУН.

4.3.6.1.3 Ефектът от световната икономическа криза върху резултатите, постиженията и въздействието на ОПРР

Европейското финансиране чрез Структурните и кохезионния фондове представлява значителна част от финансовите ресурси на разположение на местните власти в опита си да стимулират икономическия растеж и следователно да намалят на регионалните различия. До 85% от общата сума за регионално развитие в България за периода 2007-2013 г. идва от ЕФРР, а 15% са средства от местните държавни бюджети.

Очевидно е, че икономическата криза поставя огромен натиск върху публичните бюджети и косвено върху способността на държавната администрация за подпомагане на съ-финансирането на регионалното икономическо развитие. Наскоро е въведено задължителното съфинансиране от страна на бенефициентите по ОПРР в размер на 15% от общите допустими разходи. В този контекст, местните власти съсредоточават вниманието си върху разработването на алтернативни решения, целейки подпомагане на по-разумни решения, стратегическо планиране или развитие на публично-частния сектор, така че съ-финансирането да се осигури в по-голяма степен от частни източници.

В положителен аспект ОПРР има силни мерки за инфраструктура, които балансират негативния ефект на кризата върху строителния бизнес, като само индикаторът за заетост е засегнат на глобално ниво. Промяната във външната среда се отразява главно на ниво схеми (като нови или различни мерки), а не върху основните цели на програмата.

Високият процент на договаряне по ОПРР е довел до пълното изчерпване на ресурси за някои мерки. На разположение е дълъг списък от чакащи проекти, особено при мерките, свързани с образователна инфраструктура, общински пътища и т.н. Управляващият орган заявява намеренията си да кандидатства за преразпределяне на средства от други оперативни програми, които изостават в изпълнението си. Това е възможно, благодарение на изменения в Регламент 1083/2006 ЕС, датиращи от септември 2010 година. Преразглеждането на оперативните програми е възможно по инициатива на държавата-членка или на Комисията след съгласие на въпросната държава-членка. Оперативните програми могат да бъдат преразгледани и ако е необходимо да бъдат ревизирани, в един или повече от следните случаи:

- Вследствие на значителни социално-икономически промени
- За да се отразят в по-голяма или различна степен промени в обществените, националните или регионални приоритети
- Вследствие на извършена оценка, или
- Вследствие на проблеми в изпълнението (Чл. 33)

След въведените изменения по отношение на процедурата за преразглеждане на оперативните програми, следва да се предоставят анализи по отношение на причините за преразглеждане, включително трудностите в изпълнението, както и очакваното въздействие от преразглеждането, включително върху стратегията на оперативната програма. Резултатите от тези оценки и анализи трябва да бъдат изпратени до Комитета за наблюдение на Оперативната програма и до Европейската комисия. Това може да се използва като основа за вземане на национално решение за преразпределение на средства от една оперативна програма към друга, ако възникне такава необходимост, и се открият трудности при изпълнението.

Мнение на бенефициентите за влиянието на глобалната икономическа криза върху изпълнението на проектите

По-голямата част от бенефициентите (42%) смятат, че кризата не оказва влияние върху обхвата на проектите. Голяма част от тези проекти, обаче, са одобрени или изпълнени до края на 2009 г. когато ефектите на икономическата криза не са били толкова силно изразени. Една трета (29%) смятат, че кризата е довела до ограничения при разпределението на мостовото финансиране и съфинансиране. С цел да се намали тази разлика някои от тези бенефициенти са кандидатствали за кредити по ФЛАГ. Освен това, 13% от отговорилите са усетили значително забавяне в реализацията на безвъзмездната финансова помощ, поради липса на достатъчно финансови средства и не могат да завършат своите проекти в рамките на договорения период. [Фигура 44]

Фигура 44 – Ефекти от икономическата криза

Източник: КПМГ

4.3.6.1.4 Констатации:

- В резултат на кризата са въведени по-фокусиран подход и по-стратегическо мислене към инвестиционните идеи (съсредоточаване върху основни и стратегически проекти)
- Нови възможности за разумен подход и развитие, въведени са финансови инструменти (инициативата JESSICA, фонд ФЛАГ)
- Местните власти използват ОПРР като основен източник на инвестиции в развитието на регионите
- Липсата на финансиране стимулира частния сектор да сътрудничи с публичния и да търси публично-частно партньорство.
- Инфраструктурните мерки по ОПРР действат като баланс за негативния ефект от кризата в сектора на строителството
- Нарастването на конкуренцията между компаниите понижава цените на услугите/стоките по проектите
- Постигането на индикатори, засегнати от кризата, е от значение само за индикатора, свързан със заетостта на национално ниво - новите работни места, създадени по определени проекти по ОПРР, са малка компенсация за увеличението на безработицата на национално ниво;
- Някои от между-регионалните и вътрешно-регионални различия се задълбочават заради кризата.

4.3.7 Въздействие на ОПРР

4.3.7.1 Общи положения

Анализът обхваща оценъчната тема, свързана с потенциалните въздействия на ОПРР и оценката на резултатите от преразпределението на финансови ресурси в рамките на ОПРР (между интервенции на ОПРР).

4.3.7.2 Анализ

4.3.7.2.1 Въздействие на ОПРР

Към момента има само 81 приключили проекта, в резултат на което е твърде рано да се оцени въздействието на ОПРР.

Според методологичните указания на ЕС, въздействието се препоръчва да се оценява, когато може да бъде избрана такава група бенефициенти и група за контрол, която е достатъчно голяма от статистическа гледна точка. Освен това, най-малко 6 месеца до 1 година трябва да изминат след изпълнението на проекта, преди да се отчете реалното въздействие.

Интервенциите на ОПРР са различни от гледна точка на въздействие:

- Инфраструктурните проекти обикновено изискват повече време, за да реализират измерими въздействия (като например броя на учениците, облагодетелствани от подобрената инфраструктура, спестено време за транспорт от рехабилитирани пътища и др.)
- Проекти за координация и техническа помощ могат да се оценят едва 2-3 години след завършването им.

Въпреки изключителните резултати във връзка с напредъка по програмата, ръководството на УО изразява някои съмнения относно въздействието на програмата в сравнение с първоначалните намерения. Твърди се, че малките интервенции нямат или имат ограничено въздействие по отношение намаляването на регионалните различия. Въпреки това, оценката показва, че има много интервенции по ОПРР, насочени към намаляване на различията в развитието между отделните региони на ниво цели (например ПО1 - действа като двигател за развитие, макар че схемите и в крайна сметка проектите по места не са за намаляване на регионалния различия, а за премахване на пречките за по-нататъшно развитие (с изключение на туризма, интегрираните планове за градско развитие, JESSICA и градския транспорт).

Индикатор за въздействие на ниво програма

В резултат на инвестициите, предвидени по ОПРР до 2013 г. на ниво програма, следното въздействие върху макроикономическото развитие трябва да се измери: [Таблица 43].

Таблица 43 – Индикатор за въздействие на ОПРР

Вид	Индикатор	Единица	Количествена стойност			Честота на измерване	Източник на информация
			Начална стойност	Междинна стойност (2009)	Целева стойност (2013)		
Въздействие	Създадени работни места	Брой	Управляващият орган наблюдава изпълнението на индикатора на ниво програма в рамките на програмния период (въз основа на отделни проекти, окончателни доклади за изпълнени проекти - обобщени на програмно ниво)				

Източник: Годишен доклад, 2009

Към момента, Консултантът е получил следните отчетени стойности за броя на разкритите работни места [Фигура 45].

Към крайната дата са създадени 430 работни места (от които 190 постоянни и 240 временни). Повечето (226) работни места са създадени по Приоритетна ос 4, а 186 работни места са създадени в резултат на проектите, изпълнявани по ПО 2. Въпреки че не съществуват целеви стойности за броя на създадените работни места, към момента въздействието на ОПРР за стимулиране създаването на работни места е незначително.

Фигура 45 – Постигнати стойности за индикатора на ниво програма – създадени работни места към 31.12.2010

Източник: УО

Индикатори за въздействие на ниво Приоритетна ос/Операция

На ниво Приоритетни оси има 3 индикатора за въздействие. Те са предвидени за 5 от 16-те операции. [Таблица 44].

Таблица 44 – Индикатори за въздействие на ниво операция

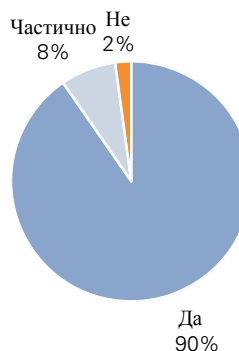
ПО	Индикатор	Единица	Начална стойност (2005-2006)	Междинна целева стойност	Достигната стойност (31.12.2010)	
ПО1	1.5	Намаляване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквивалентни, kt)	кг	неприложимо	21	0,721
				неприложимо	4	20%
ПО2	2.3	Заетост на легловата база	%	35%	39%	0
				35%	39%	0
				35%	39%	0
ПО3	3.1	Нетни годишни приходи от международен туризъм	млн. евро	914	1 050	0
		Заетост на легловата база	%	35%	39%	0
		Брой ношувки извън развитите райони	млн.	2.5	3.9	0
	3.2	Нетни годишни приходи от международен туризъм	млн. евро	914	1 050	0
		Заетост на легловата база	%	35%	39%	0
		Заетост на легловата база	%	35%	39%	0

Източник: ОПРР, КПМГ

До момента има само два измерени индикатори за въздействие от три приключени проекти. В някои случаи няма постигнати стойности на индикаторите, тъй като голямата част от проектите все още не са приключили. Съгласно проучването сред бенефициентите, основният определящ фактор за непостигането на индикаторите, наред с останалите, би могъл да е липсата на информация за измерване на индикаторите.

Въпреки това, 90% от анкетираните бенефициенти очакват техният проект да постигне заложеното въздействие [Фигура 46].

Фигура 46 - С оглед на текущото състояние на изпълнението на проекта ви, очаквате ли вашият проект да постигне желаното въздействие?

Източник: Анкета сред бенефициенти

4.3.7.2.2 Въздействие от гледна точка на преразпределенията

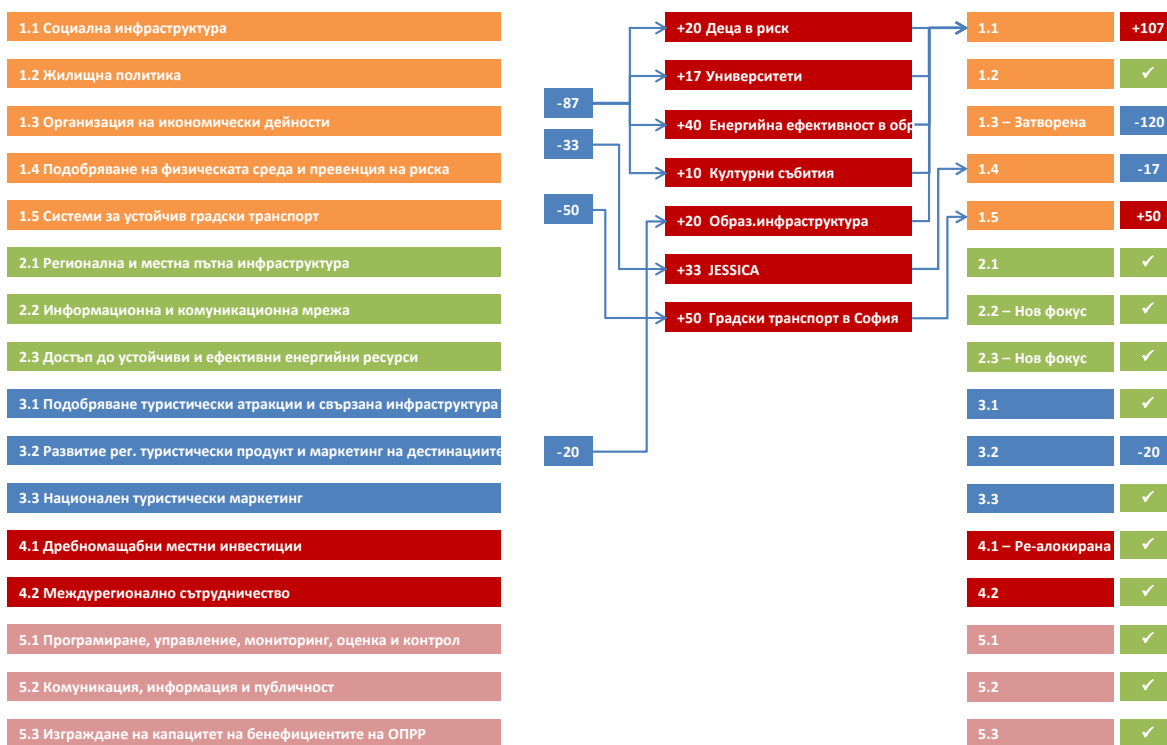
Фигура 47 представя финансовите преразпределения по ОПРР до крайната дата на данните за оценката.

ОПРР представлява подкрепа за противодействие на последиците от глобалната финансова криза, особено в

- Предоставянето на финансови ресурси за общини
- Създаване на пазарни възможности за местната строителна индустрия (сред най-засегнатите от кризата)

Финансовите изменения в ОПРР са обосновани и подкрепени във всички случаи. Намерението да се преодолее липсата на търсене или слабо таргетиране е оправдано с популярността и постигнатия напредък.

Фигура 47 - Ефекти на икономическата криза

Източник: КПМГ, ОПРР, документация на МРРБ

По отношение на ефекта от промените, които са въведени във финансовия и организационен план на програмата, Консултантът счита следното:

Измененията на ОПРР не са довели до съществени промени по отношение на финансовите средства по програмата. Съотношенията на финансовото разпределение между приоритетните оси се запазва като оригиналното. Приоритетна ос 1 все още държи най-голям дял, като в операциите за местна инфраструктура се концентрират голяма част от средствата. Тези интервенции са и един от отговорите на кризата – договори за строителство с външни изпълнители се сключват главно по мерките за местна и социална инфраструктура.

По отношение на финансовия и организационен план, не са въведени големи изменения в резултат на преразпределенията в ОПРР. Към крайната дата с данните, почти половината от средствата са договорени (**Таблица 7** - Бюджетни средства за периода 2007-13 г. спрямо 2007-10). Новото разпределение на средствата не влияе върху финансовото и организационно планиране на програмата [ОВ 50].

4.3.8 Управление, мониторинг и контрол

4.3.8.1 Общи положения

Съгласно Решение на Министерски съвет 965/12 от декември 2005, Главна дирекция "Програмиране на регионалното развитие" е определена за Управляващ орган на ОПРР. Системата за управление и контрол е създадена от Управляващия орган в съответствие с изискванията, посочени в Регламент на Комисията 1828/2006. Структурата на управление, мониторинг и контрол е представена подробно в Наръчника за управление и изпълнение на Оперативна програма "Регионално развитие".

На регионално ниво УО осигурява изпълнението на Оперативната програма чрез своите шест териториални звена. Те са разположени във всеки от регионите NUTS II на страната и не действат като Междинни звена. Те подкрепят УО в управлението, мониторинга и контрола на изпълнението на ОПРР, а също така участват в дейностите, свързани с информация и публичност, и програмиране на ОП. Регионалните отдели са отговорни за проверките на място по проектите на бенефициентите и за предварителен контрол на процедурите за обществени поръчки.

В допълнение, Наръчникът определя и рамката на основните процеси и процедури, свързани с управлението и контрола на Оперативната програма, включително:

- Вътрешен контрол и одитна пътека
- Финансово управление, контрол и докладване
- Кандидатстване и договаряне
- Нередности, информация и публичност, и т.н.

4.3.8.1.1 Системи и процедури за мониторинг

Мониторингът се осъществява чрез система на две нива, която включва:

- Мониторинг на ниво програма, който се извършва от Комитета за наблюдение по ОП. Той представлява високо ниво на наблюдение на цялостния напредък, демонстриран по програмата, наблюдение постигането на приоритетите на ОПРР, на изпълнението на Комуникационния план и хоризонтални политики на ЕС, както и одобряване на критериите за избор на проекти.
- Мониторинг на ниво операция се извършва от Управляващия орган чрез регионалните отдели. На това ниво мониторингът като цяло е фокусиран върху постигането на индикаторите за продукт, проверка за допустимост и проверка относно физическия напредък на дейностите по съответните операции.

Управляващият орган не прилага отделни процедури за наблюдение, предназначени да отразяват географското разпределение на проектите, тъй като схемите, отпуснати по ОП до момента не са ограничени по региони. Освен това, УО е приел единен подход за наблюдение и проверка на напредъка на индивидуалните проекти, включително техническите доклади, изготвени от бенефициентите, и проверки на място, извършвани от регионалните отдели. УО упражнява строг контрол чрез извършване на проверка на място за всяко подадено искане за възстановяване на средства, подадено от бенефициента. Управляващият орган следва да обмисли намаляване на броя на проверките на място и да разчита повече на анализа на риска, извършен за всеки проект.

Управляващият орган извършва предварителен контрол на всички тръжни документи за обществени поръчки, които се провеждат като част от проекта. Задължителният предварителен контрол на обществените поръчки и проверката на всяко искане за възстановяване на разходите на място са една от причините за закъсненията в плащанията на ниво ОП, а оттам и в изпълнението на проектите. УО е предприел стъпки за опростяване и по-голяма гъвкавост на процедурите за проверка.

С цел подобряване на ефективното функциониране на системата за управление, УО предвижда няколко мерки, насочени към скъсяване на комуникационните канали с бенефициентите и в крайна сметка ускоряване на одобрението на исканията за възстановяване на разходи, които са между основните причини за забавянето.

4.3.8.2 Анализ

Консултантът разгледа дизайна на системите за управление, мониторинг и контрол, описани в Наръчника на ОПРР, за да се установи дали са налице предпоставките за ефективно и ефикасно изпълнение на програмата. Консултантът, също така, анализира измененията, които УО е въвел в рамките на системата, и ефекта им върху динамиката на изпълнението на програмата. Освен това, Консултантът използва заключенията, извлечени от анализа на времевата ефективност от регистрацията на формулярите за кандидатстване до сключването на договори с бенефициентите. Прегледани са и заключенията, представени в предишните оценки и одити на системите и са проведени разговори с представители на Управляващия орган, за да се потвърди разбирането за дизайна на системата, придобито по време на преглед на документи.

Консултантът проведе онлайн проучване сред бенефициентите на ОПРР и интервюира представители на конкретните бенефициенти на програмата, за да събере и анализира мнението им за ефикасността и ефективността на системите за управление и контрол.

В резултат на анализите, посочени по-горе, Консултантът идентифицира следното:

4.3.8.2.1 Дейности за контрол, извършвани от управляващия орган

Наръчникът за управление и изпълнение на ОПРР не очертава ясна процедура за **проследяване на изпълнението на решенията на Комитета за наблюдение на ОП**. В тази връзка е трудно да се установи съответствието между одобрените решения и действията, докладвани на следващото заседание на Комитета за наблюдение.

Консултантът направи преглед на контролните листове за възстановяване на плащания, утвърдени от УО. **Възстановяването на средства**, особено за междинни плащания, **не е обвързано с напредъка, отчетен от бенефициентите** върху индикаторите, определени в техните одобрени формуляри за кандидатстване. В допълнение, договорите за безвъзмездна помощ не съдържат задължаващи клаузи за обвързване възстановяването на средства на съответните бенефициенти с постигане на заложените стойности на индикаторите за оценка на изпълнението на ниво проект, където е необходимо. Бенефициентът е задължен единствено да представи окончателен технически доклад.

Един от основните въпроси, очертани по време на интервютата, проведени с представители на конкретните бенефициенти, е свързан със **закъсненията**, които УО допуска по време на **предварителния контрол на обществените поръчки**. Обобщение на проведените интервюта са представени в **Анекс 8.1**. Това може да бъде един от факторите, които допринасят за забавяне на плащанията по договорените операции. В тази връзка, УО следва да обмисли опростяване на контролните листове за предварителен контрол на процедурите за обществени поръчки и броя на необходимите проверки, с цел ускоряване на процеса. В договора с бенефициентите УО не е определил официален краен срок, в който трябва да одобри или да отхвърли тръжната документация, предоставена от бенефициентите за преглед. Това е пречка за предсказуемостта на усвояване на безвъзмездните помощи и процеса на планиране от страна на бенефициентите.

Трябва да се отбележи, че по време на **проверката на място** регионалните отдели преглеждат физическия напредък по съответния проект, но **не преглеждат междинните стойности на заложените индикатори за изпълнение**, ако има такива.

Регионалните отдели са отговорни за проверката на отчета за разходи, представен от бенефициента, заедно с искането за възстановяване на средства, и изискват допълнителни разяснения от бенефициентите, съгласно изискванията. Впоследствие, искането се прехвърля на УО, който извършва още веднъж идентична проверка. Възниква въпросът относно вероятно **прекомерно припокриване (дублиране) на проверките, извършени на регионално и централно ниво** по отношение на междинните и окончателните искания за плащане, както и на редовните технически доклади. Управляващият орган би могъл да обмисли делегиране на изпълнението на тази проверка изцяло на регионалните отдели, което допълнително ще ускори процеса на одобрение при възстановяването на плащания.

4.3.8.2.2 Управленска информационна система (ИСУН)

Управляващият орган използва информационна система за управление, предназначена да следи изпълнението на ОП. ИСУН не поддържа функция, която да дава възможност на Управляващия орган да наблюдава напредъка при стойностите на индикаторите. Това се отразява на начина на отчитане на напредъка в индикаторите и на агрегирането на данни на ниво оперативна програма.

4.3.9 График на схемите

4.3.9.1 Общи положения

В резултат от прегледа на ОПРР, данните от Lothar таблицата и хронологията на схемите, информацията за обявените схеми до 31.12.2010 е обобщена в таблица, наречена "Хронология: график на схемите". Тази диаграма служи като основа за ясен и цялостен преглед на графика на схемите по ОПРР.

4.3.9.2 Анализ

Анализът на графика на схемите сочи, че периодът 2007-2010 следва да се раздели на две отделни фази:

- първата – от 2007 до първата половина на 2008 г.; и
- втората – от втората половина на 2008 до 2010 г.

През **първия период (от 2007 до първата половина на 2008 г.)** са отворени малък брой схеми – интензивно и за кратък период. Периодът се характеризира с по-дълги (т.е. повече от една или две години) отворени периоди за кандидатстване. Стартирането на схемите е ставало бавно: пет схеми са били отворени през първата година от ОПРР, като всички са били дългосрочни схеми (т.е. отворени повече от една година). През 2008 са стартирали още 11 схеми и още пет схеми през 2009 г. До 31 август 2010 г. са отворени още осем нови схеми. Болшинството от схеми са отворени през 2010.

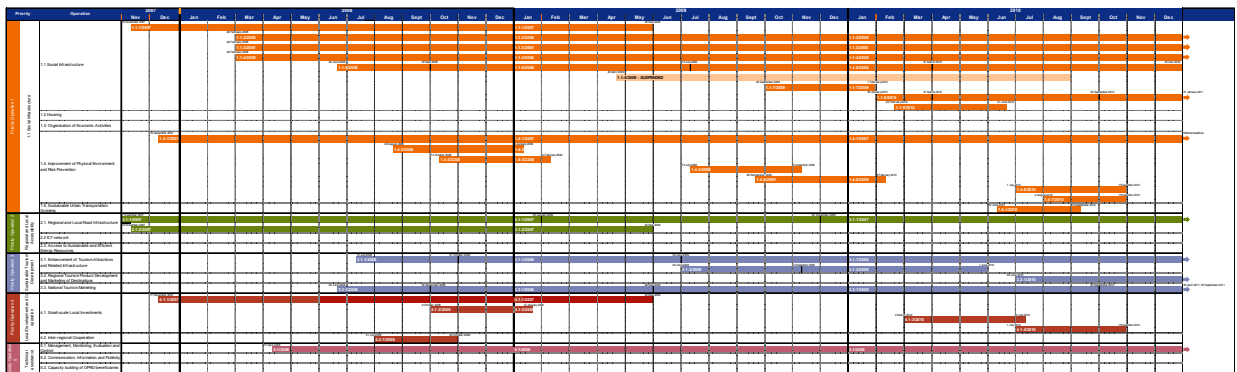
Следва да се отбележи, че някои схеми продължават да стоят с актуален статус, въпреки че бюджетът вече е бил напълно договорен.

През втория период (**от втората половина на 2008 до 2010 г.**) методите за планиране, използвани в началото на програмата, са променени: по-типично е да се стартират по-кратки схеми с определен краен срок, а не схеми с отворен краен срок (без краен срок за подаване на проектни предложения).

4.3.9.2.1 Хронология на схемите

Фигура48 показва графика на хронологията на схемите на високо ниво според стартирането и затварянето на схемите по програмата. По-голямо изображение (в размер А3) е приложено към доклада като **Анекс 8.7 (Фигура54)**.

Фигура48 - Хронология: График на ОПРР схеми през 2007-10

Източник: МРРБ

4.3.9.2.2 Забавено стартиране, промени в Индикативната годишна работна програма

Въпреки предварителното планиране, към 31 август 2010 г. по някои от операциите не са пуснати схеми (например 1.2, 2.2, 2.3). Седем от 30-те схеми стартирали до 31 август 2010 г. са в пълно съответствие с предварително планирания график, а 11 схеми за безвъзмездна помощ не съответстват с плана [Таблица 45].

Следвайки реалните и планираните дати за обявленията, се вижда, че типът схема (със/без определен краен срок) не оказва експлицитно влияние на закъснението.

Таблица 45 - Планиран спрямо реален график на схемите

ПО	Оп.	Грантова схема	Планирана дата на обявяване	Планирана дата на приключване	Реална дата на обявяване	Реална дата на приключване	Съответствие с плана
1	1.1	1.1-1 Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	-		11/2007	Затворена 25/05/2009	✘
		1.1-2 Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна държавна образователна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	02/08	Без краен срок	29/02/2008	Отворена	✓✓
		1.1-3 Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна социална инфраструктура	02/08	Без краен срок	29/02/2008	Отворена	✓✓
		1.1-4 Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна инфраструктура на Бюрата по труда	02/08	Без краен срок	29/02/2008	Отворена	✓✓
		1.1-5 Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна държавна културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	05/08; 06/2008	30/09/2008 10/07/2009 31/03/2010 30/12/2010	25/06/2008		✓
		1.1-6 Подкрепа за обновяване и модернизация на държавни лечебни и здравни заведения в градските агломерации	11/08, 12/08, 31/03/2009, 29/04/2009	30/06/2009, 30/11/2009, 31/03/2010; 31/07/2009, 30/11/2009, 30/06/2010	29/04/2009	Прекратена	✘
		1.1-7 Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна инфраструктура на висшите училища в градските агломерации	05/08, 07/08, 11/08, 31/03/2009, 30/06/2009, 31/08/2009	30/06/2009, 30/09/2009, 01/02/2010, 30/11/2009	30/09/2009	01/02/2010	✘
		1.1-8 Подкрепа за реконструкция, обновяване и оборудване на държавни лечебни и здравни заведения в градските агломерации	29/01/2010	компонент 1 - 31/03/2010 30/09/2010; компонент 2 - 31/01/2011	29/01/2010	Отворена	✓✓
		1.1-9 Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура в градските агломерации	31/08/2009	20/05/2010	22/02/2010	21/06/2010	✘

ПО	Оп.	Грантова схема	Планирана дата на обявяване	Планирана дата на приключване	Реална дата на обявяване	Реална дата на приключване	Съответствие с плана
		1.1-10 Подкрепа за създаване и промотиране на иновативни културни събития	01/09/2009, 01/12/2009, 06/10/2010, 08/11/2010	18/12/2009, 01/04/2010, 06/12/2010, 07/01/2011	11/09/2010	28/02/2011	✓
	1.4	1.4-1 Подкрепа за ограничаване и предотвратяване на рисковете и щетите при пожари в градските агломерационни ареали			15/12/2007	Без краен срок	✗
		1.4-2 Подкрепа за подобряване на градската среда	04/08, 06/08, 08/08	05/01/2009	20/08/2008	Затворена 05/01/2009	✓
		1.4-3 Подкрепа за изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища в градските агломерации	08/08, 09/08, 10/08,	09/02/2009	13/10/2008	Затворена 09/02/2009	✓
		1.4-4 Подкрепа за дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища в градските агломерации	22/07/2009	06/11/2009	15/07/2009	Затворена 06/11/2009	✓
		1.4-5 Подкрепа за интегрирано и устойчиво развитие чрез подобряване на градската среда		08/01/2010	26/09/2009	08/02/2010	✗
		1.4-6 Подкрепа за дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения в градските агломерации	01/07/2010	01/11/2010	01/07/2010	30/11/2010	✓✓
		1.4-7 Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие	08/08, 11/08, 12/08, 30/09/2009, 30/11/2009, 30/07/2010	04/01/2010, 31/03/2010, 01/11/2010	04/08/2010	21/01/2011	✗
	1.5	1.5-1 Подкрепа за интегриран градски транспорт в община Бургас	10/06/2010	10/09/2010	10/06/2010	10/09/2010	✓✓
2	2.1	2.1-1 Подкрепа за рехабилитация и реконструкция на второкласни и третокласни пътища		30/01/2009 30/11/2009 30/07/2010 30/12/2010 30/06/2011	01/11/2007	30/01/2009 30/11/2009 Отворена	✗
		2.1-2 Подкрепа за устойчиво и интегрирано местно развитие чрез рехабилитация и реконструкция на общинска пътна мрежа		Без краен срок	11/2007	Затворена 22/05/2009	✗

ПО	Оп.	Грантова схема	Планирана дата на обявяване	Планирана дата на приключване	Реална дата на обявяване	Реална дата на приключване	Съответствие с плана
3	3.1	3.1-1 Подкрепа за паметници на културата с национално и световно значение допринасящи за устойчивото развитие на туризма	06/08, 07/08	31/10/2008 30/06/2009 31/05/2010 31/08/2010 30/12/2010	15/07/2008	31/10/2008 30/06/2009 Отворена	✓
		3.1-2 Подкрепа за развитието на туристически атракции	05/08, 06/08, 10/08, 11/08, 12/08, 31/03/2009, 30/06/2009	04/09/2009, 01/06/2010, 31/08/2009, 04/09/2009	30/06/2009	04/11/2009, 01/06/2010	✓
		3.1-3 Подкрепа за развитието на природни, културни и исторически атракции	28/12/2009, 30/07/2010, 16/08/2010	30/04/2010, 30/11/2010, 14/01/2011	16/08/2010	15/03/2011	✓
	3.2	3.2-1 Подкрепа за организиране на събития с регионален и национален обхват и въздействие	09/08, 30/04/2009, 31/07/2009, 30/09/2009, 03/05/2010, 30/06/2010	31/07/2009, 30/10/2009, 04/01/2010, 30/08/2010, 01/11/2010	30/06/2010	Отворена	✓
	3.3	3.3-1 Подкрепа за ефективен национален маркетинг на туристическия продукт и подобряване на информационното обслужване	04/08, 06/08	30/09/2008 29/05/2009 30/09/2010 30/04/2011 и 30/09/2011	25/06/2008	Отворена	✓
	4	4.1	4.1-1 Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие		Без краен срок	17/12/2007	Затворена 25/05/2009
4.1-2 Подкрепа за изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища			08/08, 09/08, 10/08	12/01/2009	02/10/2008	Затворена 12/01/2009	✓
4.1-3 Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура на 178 малки общини			31/08/2009, 02/03/2010	04/06/2010, 05/07/2010	02/03/2010	05/07/2010	✓
4.1-4 Подкрепа за дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения в 178 малки общини			01/07/2010	01/11/2010	01/07/2010	30/11/2010	✓✓

ПО	Оп.	Грантова схема	Планирана дата на обявяване	Планирана дата на приключване	Реална дата на обявяване	Реална дата на приключване	Съответствие с плана
	4.2	4.2-1 Подкрепа за междурегионално сътрудничество и обмен на най-добри практики	05/08, 06/08, 07/08	30/10/2008	31/07/2008	Затворена 30/10/2008	✓
5	5.1	Техническа помощ за подготовка, управление, наблюдение, оценка, информация, контрол и укрепване на административния капацитет за изпълнение на ОП "Регионално развитие" 2007-2013 г."	02/08	Без краен срок	15/04/2008	Отворена	✗

✓✓: Пълно съответствие с планирания график

✓: Частично съответствие с планирания график

✗: Несъответствие с планирания график

Източник: МРРБ

Въз основа на статистиката относно отварянето на грантовите схеми през изминалата година, има 12 схеми, които са били обявени или все още не са обявени с повече от 2 месеца закъснение [Таблица 46]. В допълнение, Индикативната годишна работна програма, която служи като основа за графика, е променяна четири пъти за 2010 година, включително са променени прогнозираните дати за обявяване на някои схеми. Забавянния са с различен характер – поради промяната в политическата обстановка и в приоритизацията на проектите, поради пренасочване на средства за различни дейности, поради промяна в законодателството и забавяне в подготовката на документацията. Въпреки че УО е подобрил своята работа в тази насока, Консултантът счита, че определянето на крайни срокове в схемите и възлагането на определени служители да подготвят документацията за дадена схема е добра контролна процедура, която би подобрила работата на УО и би позволила по-ясното проследяване на съответните контроли. Препоръката е също приложима и за подготовката на проекти по Техническа помощ, където все още са налице забавянния в стартирането на процедурите за обществени поръчки.

Таблица 46 – Хронология за последните схеми със закъснение над 2 месеца

Но.	Оп. рац. ня	Грантова схема	Планирана дата на обявяване	Реална дата на обявяване	Закъснение
1	1.1	1.1-9 Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура в градските агломерации	31/08/2009	22/02/2010	5 месеца
2	1.1	Подкрепа за реконструкция /обновяване и оборудване на общински болници в градовете	29/05/2009, 30/09/2010	02/2010	18 месеца
3	1.1	Подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги за деца в риск	30/09/2009, 01/12/2009, 29/12/2010, 05/01/2011		15 месеца
4	1.1	1.1-10 Подкрепа за създаване и промоотиране на иновативни културни събития	01/09/2009, 01/12/2009, 06/10/2010, 08/11/2010	9/11/2010	14 месеца
5	1.4	1.4-2 Подкрепа за подобряване на градската среда	04/08, 06/08, 08/08	20/08/2008	4 месеца

№	Операц ция	Грантова схема	Планирана дата на обявяване	Реална дата на обявяване	Закъснение
6	1.4	1.4-7 Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие	08/08, 11/08, 12/08, 30/09/2009, 30/11/2009, 30/07/2010	04/08/2010	24 месеца
7	2.2	Подкрепа за развитие на критична, защитена, сигурна и надеждна обществена инфраструктура	07/08, 11/08, 12/08, 30/09/2009, 01/09/2010		28 месеца
8	2.3	Подкрепа за изграждане на участъци от газоразпределителни тръбопроводи и изграждане на централи, използващи възобновяеми енергийни източници, и връзки към системите за доставка на ВЕИ	11/08, 12/08		24 месеца
9	3.1	3.1-3 Подкрепа за развитието на природни, културни и исторически атракции	28/12/2009, 30/07/2010, 16/08/2010	16/08/2010	8 месеца
10	3.2	3.2-1 Подкрепа за организиране на събития с регионален и национален обхват и въздействие	09/08, 30/04/2009, 31/07/2009, 30/09/2009, 03/05/2010, 30/06/2010	30/06/2010	22 месеца
11	4.1	Подкрепа за реконструкция/обновяване и оборудване на лечебни и здравни заведения	29/05/2009, 31/08/2010, 30/09/2010, 30/11/2010		18 месеца
12	4.1	4.1-3 Подкрепа за изпълнение на мерките за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура, на 178 малки общини	31/08/2009, 02/03/2010	02/03/2010	6 месеца

Източник: МРРБ и КИМГ

4.3.9.2.3 Промени в схемите

В рамките на ОПРР 13 от 29 отворени схеми са били изменени, три от които дори два пъти:

- 1.1-05/2008 с конкретен бенефициент Министерството на културата
- 2.1-01/2007 с конкретен бенефициент агенция „Пътна инфраструктура”
- 3.3-01/2008 с конкретен бенефициент Държавна агенция по туризъм (сега в Министерството на икономиката, енергетиката и туризма).

Решенията за изменения се отнасят най-вече за следните промени:

- Увеличаване на авансовото плащане (до 35%)
- Удължаване на крайния срок за подаване на заявления (най-честа причина)
- Корекция на технически грешки, свързани с образците, допустимите разходи, и т.н.
- Издаване на нови инструкции към кандидатите
- Отразяване на промени, дължащи се нови инструкции от Сертифициращия орган
- Нов правен статут на бенефициента (например Агенция по туризма)
- Увеличаване на наличните средства: 2.1-01/2007 и 1.4-05/2008

Основните промени са въведени с пакета документи по 1.1-08/2010 с конкретния бенефициент Министерството на здравеопазването, поради новата национална концепция за реструктуриране на болниците.

4.3.10 Подбор на проекти

4.3.10.1 Общи положения

Задачата по тази оценъчна тема включва анализ на ефективността на системата за избор на проекти по ОПРР чрез преглед на съвместимостта на целите на схемите с критериите за избор, използвани при всички грантови схеми.

Целите на схемите и критерии за избор са изведени и обобщени в **Таблица 73 [Анекс 8.8]**. Тази таблица служи като база за оценката на съответствие между тези два елемента

4.3.10.2 Анализ

4.3.10.2.1 Общ процент на отхвърлени предложения

Оценката на 1427 регистрирани проектни предложения в рамките на ОПРР показва, че основната причина за отхвърлянето на проектите е несъответствие с критериите за техническа и финансова оценка [**Таблица 47**]. Общият процент отпаднали на етап техническа и финансова проверка възлиза на 42 процента (от всички отхвърлени проекти), докато средният дял отпадане на етап административна проверка и проверка за допустимост е съответно 30% и 28% от всички получени предложения по ОПРР. Това предполага, че административните критерии и критериите за допустимост са разбираеми, приложими и не са твърде строги към кандидатите.

4.3.10.2.2 Причини за отхвърляне на предложенията

1427 проектни предложения са регистрирани към 31 декември 2010 в рамките на ОПРР. 434 от тях са отхвърлени в процеса на подбор.

Общият процент на отхвърлени предложения остава под 30%. 13% от регистрираните заявления са отхвърлени по време на техническа и финансова проверка, 9% по време на административната оценка, 8% по време на проверка за допустимост. Вътрешното разделяне на отхвърлените заявления показва 42% на техническа и финансова проверка, 30% на административна проверка и 28% се отнасят до проверката за допустимост.

Съответните съотношения за отхвърлените предложения могат да се видят в **Таблица 47**. Следва да се отбележат следните резултати по отношение на процент отхвърлени предложения:

- **1.1-01** е най-популярната схема по ОПРР. Общият процент на отхвърлени е 26 % от 276 регистрирани предложения. 51 % от отхвърлените проектни предложения са отпаднали по време на техническата и финансова оценка. Други 26 и 23 % са отхвърлени по време на административната оценка и оценката за допустимост.
- **1.1-06**: Всички пет заявления са отхвърлени по време на административната оценка и така процентът на отхвърлени предложения е 100 %.
- **4.1.-01**: 37 % от 156-те регистрирани заявления са отхвърлени по време на отделните фази на проверката. 96% са отхвърлени на етап техническа и финансова проверка, а други 22% по време на административната оценка и оценката за допустимост.
- **5.3**: Четири от 48-те заявления са отхвърлени - три по време на административната проверка и един по време на проверка за допустимост, като нито едно от тях не е отпаднало на етап техническа и финансова проверка.
- В случаите на схеми **1.1-03, 1.1-04, 1.4-01, 1.4-08, 1.5-01, 3.3-01**, нито едно от получените заявления не е било отхвърлено по време на процедурата за подбор.

По схеми **1.1-09, 1.4-04** и **3.1-01** всички отхвърлени заявления са отпаднали по време на административна проверка. В случая на схеми **1.1-02** и **1.1-05**, отхвърлените заявления са отпаднали по време на техническа и финансова проверка.

Таблица47 – Процент на отхвърлени предложени по схеми на ОПРД

Код на операцията	Код на схемата	Регистрирани брой	Общо отхвърлени брой	Общо оценка брой	Одобрени брой	Модел на отхвърляне			Общо (преминали + в оценка) проекти			Процент неуспешни (база: всички регистрирани) при				Процент неуспешни (база: в статусе) при			Вътр. разпределение на неуспешите			
						Административна проверка	Проверка за допустимост	Техническа и финансова проверка	Административна проверка	Проверка за допустимост	Техническа и финансова проверка	Административна проверка	Проверка за допустимост	Техническа и финансова проверка	Общ процент неуспешни	Административна проверка	Проверка за допустимост	Техническа и финансова проверка	Административна проверка	Проверка за допустимост	Техническа и финансова проверка	
1.1	BG161PO001/1.1-01/2007	275	73	0	202	19	17	37	256	239	202	7%	6%	13%	27%	7%	7%	18%	26%	23%	51%	
	BG161PO001/1.1-02/2008	12	4	0	8	0	0	4	12	12	8	0%	0%	33%	33%	0%	0%	50%	0%	0%	100%	
	BG161PO001/1.1-03/2008	2	0	0	2	0	0	0	2	2	2	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	-	
	BG161PO001/1.1-04/2008	9	0	0	9	0	0	0	9	9	9	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	-	
	BG161PO001/1.1-05/2008	18	3	0	15	0	0	3	18	18	15	0%	0%	17%	17%	0%	0%	20%	0%	0%	100%	
	BG161PO001/1.1-06/2009	5	5	0	0	5	0	0	0	0	0	100%	0%	0%	100%	-	-	-	100%	0%	0%	
	BG161PO001/1.1-07/2009	24	9	0	15	4	1	4	20	19	15	17%	4%	17%	38%	20%	5%	27%	44%	11%	44%	
	BG161PO001/1.1-08/2010	16	0	16	0	0	0	0	16	16	16	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	-	
BG161PO001/1.1-09/2010	51	4	0	47	4	0	0	47	47	47	8%	0%	0%	8%	9%	0%	0%	100%	0%	0%		
1.4	BG161PO001/1.4-01/2007	1	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	-	
	BG161PO001/1.4-02/2008	82	63	0	19	32	26	5	50	24	19	39%	32%	6%	77%	64%	108%	26%	51%	41%	8%	
	BG161PO001/1.4-03/2008	26	9	0	17	7	1	1	19	18	17	27%	4%	4%	35%	37%	6%	6%	78%	11%	11%	
	BG161PO001/1.4-04/2009	16	5	0	11	5	0	0	11	11	11	31%	0%	0%	31%	45%	0%	0%	100%	0%	0%	
	BG161PO001/1.4-05/2009	64	41	0	23	2	12	27	62	50	23	3%	19%	42%	64%	3%	24%	117%	5%	29%	66%	
	BG161PO001/1.4-06/2010	50	0	50	0	0	0	0	50	50	50	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	-	
BG161PO001/1.4-08/2010	1	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	-		
1.5	BG161PO001/1.5-01/2010	1	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	-	
2.1	BG161PO001/2.1-01/2007	31	1	0	30	0	1	0	31	30	30	0%	3%	0%	3%	0%	3%	0%	0%	100%	0%	
	BG161PO001/2.1-02/2007	73	14	0	59	2	3	9	71	68	59	3%	4%	12%	19%	3%	4%	15%	14%	21%	64%	
3.1	BG161PO001/3.1-01/2008	11	2	7	2	2	0	0	9	9	9	18%	0%	0%	18%	22%	0%	0%	100%	0%	0%	
	BG161PO001/3.1-02/2009	107	44	0	63	5	34	5	102	68	63	5%	32%	5%	41%	5%	50%	8%	11%	77%	11%	
3.3	BG161PO001/3.3-01/2008	9	0	0	9	0	0	0	9	9	9	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	-	
	BG161PO001/4.1-01/2007	156	57	0	99	1	1	55	155	154	99	1%	1%	35%	37%	1%	1%	56%	2%	2%	96%	
4.1	BG161PO001/4.1-02/2008	25	9	0	16	3	6	0	22	16	16	12%	24%	0%	36%	14%	38%	0%	33%	67%	0%	
	BG161PO001/4.1-03/2010	98	26	0	72	16	1	9	82	81	72	16%	1%	9%	27%	20%	1%	13%	62%	4%	35%	
	BG161PO001/4.1-04/2010	83	0	83	0	0	0	0	83	83	83	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-	-	-	
4.2	BG161PO001/4.2-01/2008	127	64	0	63	22	19	23	105	86	63	17%	15%	18%	50%	21%	22%	37%	34%	30%	36%	
5	BG161PO001/5.3-01/2008	47	4	0	43	3	1	0	44	43	43	6%	2%	0%	9%	7%	2%	0%	75%	25%	0%	
Total		1,420	437	156	827	132	123	182	1,288	1,165	983	9%	9%	13%	31%	10%	11%	19%	30%	28%	42%	

4.3.10.2.3 Констатации по отношение на системата за подбор на проекти

По-долу е анализирана ефективността на системата за подбор на проекти, като се разглежда съгласуваността на целите на схемите с критериите за избор по грантовите схеми.

1.1-1 Образователна, социална и културна инфраструктура

Целите на грантова схема 1.1-1 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да осигури подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали
- Специфични цели:
 - Да се подобри, обнови и модернизира образователната, социалната и културната инфраструктура в градските ареали
 - Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, вкл. ромите

Общото съответствие на целите и критериите за допустимост е едно най-добрите сред всички схеми за безвъзмездна помощ по програмата. Критериите за избор на проекти могат да бъдат допълнително конкретизирани, за да бъдат в съответствие с цел № 1.

1.1-2 Държавна образователна инфраструктура

Целите на грантова схема 1.1-2 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да се осигури адекватна и ефективна държавна образователна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали
- Конкретни цели:
 - Да се подобри, обнови и модернизира държавната образователна инфраструктура в градските ареали
 - Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, включително ромите

Общата съгласуваност на целите и критериите за допустимост е добра. Специфичната цел № 1 може да бъде допълнително възпроизведена в критериите за подбор на проекти.

1.1-3 Социална инфраструктура

Целите на грантова схема 1.1-3 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да се осигури подходяща и ефективна държавна социална инфраструктура, допринасяща за устойчиво развитие на градските райони
- Конкретни цели:
 - Да се подобри, обнови и модернизира държавната социална инфраструктура в градските ареали
 - Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, включително ромите

Малкият брой на критериите за подбор на проекти създава адекватни предпоставки за реализиране на целите на схемата.

1.1-4 Инфраструктура на Бюрата по труда

Целите на грантова схема 1.1-4 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да осигури подходяща и ефективна инфраструктура на бюрата по труда, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали.
- Конкретни цели:
 - Да се подобри, обнови и модернизира инфраструктурата на Дирекция „Бюра по труда” към Агенцията по заетостта в градските ареали
 - Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, включително ромите.

Общата съгласуваност на целите и критериите за допустимост е добра. Критериите са адекватни спрямо целите.

1.1-5 Държавна културна инфраструктура

Целите на грантова схема 1.1-5 по ОПРР са следните:

- Основна цел: да осигури подходяща и ефективна държавна културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали
- Конкретни цели:
 - Да се подобри, обнови и модернизира държавната културна инфраструктура в градските ареали
 - Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, включително ромите

Общото съответствие между целите и критериите за допустимост е добро, което дава възможност на УО да избира подходящи проекти.

1.1-6 Държавни лечебни заведения

Целите на грантова схема 1.1-6 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да осигури подходяща и ефективна държавна здравна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали
- Конкретни цели:
 - Да се подобри, обнови и модернизира държавната здравна инфраструктура в градските ареали
 - Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, включително ромите

Критериите за оценка са добре таргетирани и служат като адекватна база за подбор на проекти в подкрепа на целите.

1.1-7 Инфраструктура на висшите училища

Целите на грантова схема 1.1-7 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да подобри условията за предоставяне на образователни услуги в държавните висши училища, допринасящи за развитието на устойчиви градски ареали.
- Конкретни цели:
 - Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в образователната инфраструктура
 - Осигуряване на равен достъп на групите в неравностойно положение до образователната услуга, предлагана в държавните висши училища
 - Модернизация на информационното обслужване в библиотеките на държавните висши училища

Съвместимостта на целите и критериите за допустимост е като цяло добра. Критериите са адекватни на целите.

1.1-8 Държавни лечебни заведения

Целите на грантова схема 1.1-8 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да осигури подходяща и ефективна държавна здравна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали
- Конкретни цели:
 - Да се подобри, обнови и модернизира държавната здравна инфраструктура в градските ареали
 - Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение

Общото съответствие на целите и критериите за допустимост е добро. Специфичната цел № 2 (свързана с хоризонталните въпроси) може да бъде допълнително подчертана в критериите за подбор на проекти.

1.1-9 Енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура

Целите на грантова схема 1.1-9 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да осигури общинска образователна инфраструктура с високо ниво на енергийна ефективност, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали.
- Конкретни цели:
 - Да се повиши енергийната ефективност на общинската образователна инфраструктура в градските агломерации
 - Да се осигури използване на ВЕИ в общинска образователна инфраструктура

Общото съответствие на целите и критериите за допустимост е едно от най-добрите сред схемите за безвъзмездна помощ по ОПРР. Конкретните цели са подкрепени от критериите за подбор на проекти.

1.4-1 Предотвратяване на рисковете и щетите при пожари

Целите на грантова схема 1.4-1 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете от щетите за живота и имуществото на населението при пожари в градските агломерационни ареали чрез осигуряване на съвременна пожарна техника
- Конкретни цели:
 - Осигуряване на пожарна безопасност и надеждна защита на гражданите и имуществото на населението при пожари в градските агломерационни ареали
 - Ограничаване разрастването и бързото ликвидиране на пожарите в градските агломерационни ареали чрез подобряване, обновяване и модернизиране на наличния машинен парк от пожарни автомобили на Столична, Областните дирекции и Районните служби за „Пожарна безопасност и защита на населението“
 - Опазване на околната среда и намаляване на вредните емисии и парниковите газове, отделени от пожарните коли

Съгласуваността е като цяло неясна. Някои критерии не подкрепят целите на схемите (например критерии за подбор 2.2.2). Критериите за подбор на проекти би могло да бъдат по-конкретни, за да съответстват на конкретните цели.

1.4-2 Подобряване на градската среда

Целите на грантова схема 1.4-2 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да се подобри физическата и жизнената среда на градските центрове и агломерации като предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична градска среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо и социално развитие.
- Конкретни цели:
 - Да се подобри физическия аспект на градската среда в агломерационните ареали
 - Да се създадат условия за интегриране на групите в неравносечно положение чрез подобряване на физическата и жизнената среда, включително и чрез подобряване на достъпа до административни и социални услуги
 - Да се повиши безопасността и сигурността на градската среда

Критериите за допустимост са детайлни и съгласувани с целите на схемата.

1.4-3 Дребномасщабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища

Целите на грантова схема 1.4-3 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез изграждането и укрепването на дребномасщабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси.
- Конкретни цели:
 - Осигуряване на защита за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез подкрепа на дейности за заздравяване и укрепване на свлачища
 - Ограничаване разрастването/проявлението на свлачищните процеси чрез изграждане на автоматизирани системи за мониторинг

Критериите за подбор на схема 1.4-3 са по-обща, отколкото специфични, но все пак, би могла да се осигури съгласуваност на базата на критериите за подбор.

1.4-4 Дребномасщабна инфраструктура за превенция на свлачища

Целите на грантова схема 1.4-4 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез изграждането и укрепването на дребномасщабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси.
- Конкретни цели:

- Осигуряване на защита за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез подкрепа на дейности за заздравяване и укрепване на свлачища
- Ограничаване разрастването/проявлението на свлачищните процеси чрез изграждане на автоматизирани системи за мониторинг

Подобно на схема 1.4-3, критериите за подбор са по-общи, отколкото специфични, но все пак, би могла да се осигури съгласуваност на базата на критериите за подбор.

1.4-5 Подобряване на градската среда

Целите на грантова схема 1.4-5 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да се подобри физическата и жизнената среда на градските центрове и агломерации като предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична градска среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо и социално развитие
- Конкретни цели:
 - Да се подобри физическия аспект на градската среда в агломерационните ареали
 - Да се създадат условия за интегриране на групите в неравностойно положение чрез подобряване на физическата и жизнената среда, включително и чрез подобряване на достъпа до административни и социални услуги
 - Да се повиши безопасността и сигурността на градската среда

Общата съгласуваност на целите с критериите за допустимост е добра; критериите са общи, но приложими.

1.4-6 Дребномашабни мерки за предотвратяване на наводнения

Целите на грантова схема 1.4-6 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Повишаване качеството на живот и съответните екологични условия чрез предотвратяване на рисковете от наводнения в градските центрове и агломерации като част от по-широкообхватната стратегия за социално и екологично възраждане
- Конкретни цели:
 - Да се предпазят от наводнение селищата в общините от агломерационните ареали с цел намаляване на потенциалните неблагоприятни последици за човешкото здраве и околната среда
 - Да се предотвратят процесите на ерозия на речното легло при реки, преминаващи през или в селища в агломерационните ареали
 - Да се предотвратят процесите на ерозия и абразия на морския бряг в селищата в общините от агломерационните ареали

Конкретните цели са значително подкрепени от критериите за подбор на проекти. Общото съответствие на целите и критериите за допустимост е добро.

1.4-7 Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие

Целите на грантова схема 1.4-7 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Изработване на интегрирани планове за градско развитие, насочени към устойчиво и трайно преодоляване на високата концентрация на икономически, природни и социални проблеми в 36 града, центрове на агломерационни ареали
- Конкретни цели:
 - Да се определят зони за въздействие, в рамките на 36-те града, центрове на агломерационни ареали, включващи система от взаимосвързани дейности, които целят трайно подобрене на икономическото, материалното, социалното и екологичното положение на градската зона и града като цяло
 - Да се разработят интегрирани планове за градско възстановяване и развитие за съответните зони, които да подпомогнат осъществяването на дългосрочна визия за развитието на града, чрез реализация на проекти в градски територии и/или подсистеми в неудовлетворително състояние, с негативни тенденции в развитието и/или с нереализиран потенциал, с привличане и координирано управление на разнородни инвестиции и подпомогнати от структурните фондове на ЕС
 - Да се постигне синергия между действащи или в процес на актуализация стратегически планови документи за интегрирано устойчиво регионално и местно развитие, секторни политики, програмни документи и устройствени схеми, в рамките на определените зони за въздействие

Критериите за подбор на проекти по схема 1.4-7 (както и 1.5-1) са различни в сравнение с останалите схеми. Подробният лист за проверка може да послужи като стабилна основа за гарантиране на последователност, и все пак, по-голямата част от критериите са твърде общи.

1.5-1 Интегриран градски транспорт в Бургас

Целите на грантова схема 1.5-1 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Развитие на устойчива и интегрирана система за градски транспорт в град Бургас, допринасяща за подобряване на жизнените и екологични условия.
- Конкретни цели:
 - Създаване на по-ефективен и бърз градски транспорт с по-малко потребление на енергия;
 - Изграждане на по-достъпна вторична инфраструктура на обществените транспортни мрежи и въвеждане на природо съобразни видове градски транспорт;
 - Повишаване на привлекателността на обществения градски транспорт;
 - Въвеждането на ефективна автоматизирана система за управление на трафика и контрол на транспортните процеси;
 - Осигуряване на социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение.

Подобно на схема 1.4-7, критериите за избор на проекти по схема 1.5-1 са различни в сравнение с останалите схеми. Подробният лист за проверка може да послужи като стабилна основа за гарантиране на последователност, и все пак, по-голямата част от критериите са твърде общи.

2.1-1 Рехабилитация и реконструкция на второкласни и третокласни пътища

Целта на грантова схема 2.1-1 по ОПРР е следната:

- подобряване на достъпността до основните транспортни дестинации в рамките на районите за планиране чрез реконструкция и рехабилитация на второкласни и третокласни пътища

Целта е като цяло добре отразена в критериите за подбор на проекти. Съгласуваност с целите на схемата е осигурена в два аспекта в критериите за подбор. Те са обективни и детайлни.

2.1-2 Рехабилитация и реконструкция на общински пътища

Целите на грантова схема 2.1-2 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Подобряване на достъпността в рамките на градските агломерационни ареали чрез реконструкция и рехабилитация на четвъртокласна /общинска/ пътна мрежа.
- Конкретни цели:
 - Подобряване на достъпността, функционалните и социално-икономическите връзки на населените места с областен/общински център, както и в рамките на съответния агломерационен ареал
 - Подобряване на достъпността до зони с концентрация на производствени/бизнес дейности, изградени обекти на социалната и бизнес инфраструктура с общинско значение, туристически обекти и райони с потенциал за развитие на туризъм
 - Устойчиво подобряване на експлоатационното състояние на общинските пътища

Общата съгласуваност на целите с критериите за допустимост е добра; критериите са общи, но приложими.

3.1-1 Културни паметници, допринасящи за развитие на туризма

Целите на грантова схема 3.1-1 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да подкрепи развитието на паметници на културата с национално и световно значение – в управление на Министерство на културата, които допринасят за развитието на устойчив културен туризъм, разнообразяване на туристическото предлагане и увеличаване на ползите от туризма.
- Конкретни цели:
 - Да се развият конкурентноспособни туристически атракции, основани на паметници на културата с национално и световно значение
 - Да се развият по-слабо развити туристически локализации във вътрешността на страната, притежаващи културно-историческо наследство със значителен туристически потенциал
 - Да се подкрепи съхраняването и опазването на националното и световно културно наследство

Общата съгласуваност на целите с критериите за допустимост е добра.

3.1-2 Развитие на природни, културни и исторически атракции

Целите на грантова схема 3.1-2 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да подкрепи развитието на конкурентноспособни туристически атракции, които допринасят за диверсификация на туристическия продукт, намаляване на териториалната концентрация и по-равномерно разпределение на ползите от туризма
- Конкретни цели:
 - Да се развият конкурентноспособни природни и културно-исторически атракции и/или групи атракции, способни да привлекат значителен брой посетители
 - Да се подкрепят по-слабо развитите туристически локализации във вътрешността на страната, притежаващи значителен туристически потенциал

Общата съгласуваност на целите и критериите за допустимост е донякъде ограничена, критериите са твърде общи и не отразяват задоволително целите на схемата.

3.1-3 Развитие на природни, културни и исторически атракции

Целите на грантова схема 3.1-3 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да подкрепи развитието на конкурентноспособни туристически атракции, които допринасят за диверсификация на туристическия продукт, намаляване на териториалната концентрация и по-равномерно разпределение на ползите от туризма
- Конкретни цели:
 - Да се развият конкурентноспособни природни и културно-исторически атракции и/или групи атракции, способни да привлекат значителен брой посетители
 - Да се подкрепят туристически локализации, притежаващи значителен туристически потенциал

Общата съгласуваност на целите с критериите за допустимост е задоволителна.

3.2-1 Организиране на събития с регионален и национален обхват и въздействие

Целите на грантова схема 3.2-1 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Организиране на събития с регионален и национален обхват и въздействие, допринасящи за развитието на устойчив културен туризъм, разнообразяване на туристическото предлагане и увеличаване на ползите от туризма.
- Конкретни цели:
 - Да се увеличи броя на посетителите и продължителността на престоя им, да се подобри сезонното и териториално разпределение на туризма в различни региони и територии на базата на интегрирано управление и маркетинг на дестинациите, използвайки различни инструменти, техники и системи, предоставяне на туристическа информация и ефективен маркетинг.

Целите са като цяло добре отразени в критериите за подбор на проекти. Съгласуваност с целите на схемата е двойно осигурена в критериите за подбор. Критериите са обективни и детайлни.

3.3-1 Национален маркетинг на туристическия продукт и информационни услуги

Целите на грантова схема 3.3-1 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да подкрепи развитието на конкурентни туристически атракции, които допринасят за разнообразяването на туристическия продукт и намаляват териториалната концентрация и равномерното разпределение на ползите от туризма
- Конкретни цели:
 - Да се разработят конкурентни природни, културни и исторически забележителности и / или групи забележителности с потенциал за привличане на значителен брой посетители
 - Да подпомогне по-слабо развити туристически обекти в страната, които имат значителен туристически потенциал

Критериите за подбор на проекти показват добро ниво на съгласуваност с целите на схемата, с изключение на конкретна цел № 2, която не е стабилно подсигурана чрез критериите за подбор на проекти.

4.1-1 Подкрепа за образователна инфраструктура

Целите на грантова схема 4.1-1 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да осигури подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие
- Конкретни цели:
 - Да подобри, обнови и модернизира образователна инфраструктура на територията на 178 общини
 - Да се осигури социално включване и равен достъп и на групите в неравностойно положение, малцинствата, включително ромите

Схемата има подобни цели като схема 1.1-1, но на местно ниво и ограничена до образователната инфраструктура. Целите на схемата и критериите за подбор на проекти си съответстват, но би могло допълнително да се подчертаят критериите, които спомагат за постигането на конкретна цел № 1 на схемата.

4.1-2 Дребномасщабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища

Целите на грантова схема 4.1-2 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в 178-те „малки“ общини чрез изграждането и укрепването на дребномасщабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси.
- Конкретни цели:
 - Осигуряване на защита за населението и имуществото му чрез подкрепа на дейности за заздравяване и укрепване на свлачища
 - Ограничаване разрастването /проявлението на свлачищните процеси чрез изграждане на автоматизирани системи за мониторинг

Схемата има цели подобни на тези на схема 1.4-3, но на местно ниво. Критериите за допустимост са общи, но в съответствие с целите на схемата.

4.1-3 Енергийна ефективност на общинска образователна инфраструктура

Целите на грантова схема 4.1-3 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да осигури общинска образователна инфраструктура с високо ниво на енергийна ефективност, допринасяща за устойчиви местно развитие
- Конкретни цели:
 - Да се повиши енергийната ефективност на общинската образователна инфраструктура
 - Да се осигури използване на ВЕИ в общинската образователна инфраструктура.

Критериите за подбор на проекти показват добро ниво на съгласуваност с целите на схемата.

4.1-4 Дребномасщабни мерки за предотвратяване на наводнения в 178 малки общини

Целите на грантова схема 4.1-4 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота на населението в 178-те „малки“ общини чрез изграждането и укрепването на дребномасщабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на наводнения
- Конкретни цели:
 - Да се предпазят от наводнение селищата в 178-те малки общини с цел намаляване на потенциалните неблагоприятни последици за човешкото здраве и околната среда
 - Да се ограничат рисковете от наводнения в селищата на 178-те малки общини, чрез прилагане на устойчиви мерки за борба с наводненията

Схемата има цели подобни на тези на схема 1.4-6, но на местно ниво. Целите са като цяло добре отразени в критериите за подбор на проекти.

4.2-1 Междурегионално сътрудничество и обмяна на най-добри практики

Целите на грантова схема 4.2-1 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да подкрепи обмяна на ноу-хау и най-добри практики чрез междурегионално сътрудничество в рамките на европейската територия
- Конкретни цели:
 - Да се установят контакти и развият партньорства за сътрудничество с цел разпространяване и обмен на информация, знания, умения и най-добри практики

- Да се създадат нови и/или иновационни подходи и решения в конкретни области, в които процесът на регионално развитие изисква ново и с разширен обхват ноу-хау и най-добри практики

Критериите за оценка са добре насочени; те служат като адекватна база за подбор на проекти в подкрепа на целите.

5.3 Техническа помощ

Целите на схема 5.3 по ОПРР са следните:

- Основна цел: Да подпомага действията осигуряващи правилно и ефективно програмиране, управление, изпълнение, мониторинг, оценка, информация и контрол на ОПРР, укрепване на административния капацитет на УО и бенефициентите за успешно изпълнение и осигуряване на висока степен на усвояване на Структурните фондове.
- Конкретни цели:
 - Подпомагане на Управляващия орган на ОПРР, нейните регионални служби и други длъжностни лица от Министерството на регионалното развитие и благоустройството за ефективното изпълнение на дейностите, свързани с програмирането, управлението, изпълнението, наблюдението, оценката и контрола в съответствие с разпоредбите и изискванията на регламентите на ЕС за Структурните фондове
 - Подпомагане на Управляващия орган на ОПРР при изпълнението на мерките и действията по Комуникационния план за информация и публичност, осигуряване на информация и информирание на обществеността за възможностите за финансиране на програмата, критериите, правилата и реда за участие на потенциалните бенефициенти
 - Укрепване на капацитета на бенефициентите за успешно участие в изпълнението на ОПРР и усвояването на финансови ресурси по структурните фондове.

4.3.10.2.4 Резултати от отговорите на бенефициентите

Съгласно въпросника за бенефициенти, 75 на сто от кандидатите напълно са разбрали информацията в документацията по схемите. Този резултат е с по-ниски показатели по отношение на критериите за допустимост и критериите за техническа и финансова оценка, където съответно само 59 и 42 на сто от бенефициентите напълно са разбрали условията. 5% от бенефициентите са поискали съдействие от УО, поради неразбиране на критериите за допустимост. В допълнение, други 8% от бенефициентите са имали нужда от значително съдействие, за да разберат критериите за финансова и техническа оценка. 30% от бенефициентите намират, че процедурата за подбор е напълно подходяща по отношение на подбора на правилните проекти, които да отговорят на целите, заявени в схемата. Други 65 на сто са оценили този аспект като „относително подходящи”. Това положително отношение е добра атестация за цялата процедура за подбор. [Фигура49].

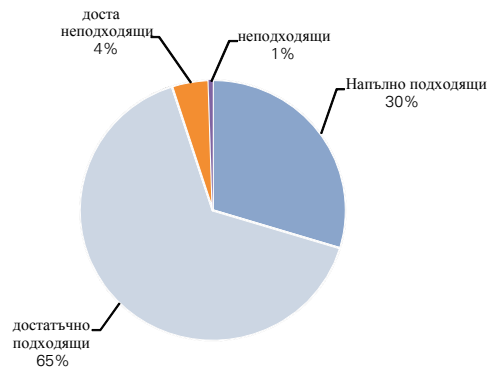
Фигура49 – Отговори на бенефициенти

Разбиране на общата информация от Насоките за кандидатстване

Източник: Въпросник към бенефициенти, 2010

Подходящи ли са критериите за подбор за избора на правилните проекти, за да посрещнат целите, заявени в схемата

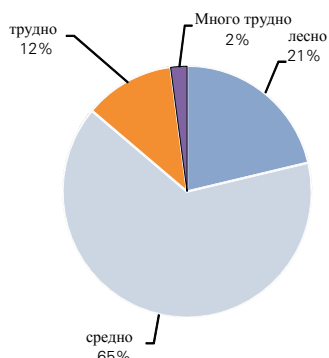

Източник: Въпросник към бенефициенти, 2010

Болшинството от бенефициентите оценяват като лесни общите изисквания по схемите (12%) или като средно лесни (65%). Административните изисквания не са създали трудности за една трета от бенефициентите, а други 62 на сто са ги оценили като средно лесни. Най-ясни са изискванията относно допустимост: 39 на сто са ги оценили като „лесни”, 54 на сто като „средно лесни”. Резултатите по отношение на съответствието с изискванията за подбор на проекти са подобни на резултатите относно общите изисквания: за 12 на сто от бенефициентите изискванията за подбор на проекти са били трудни, за останалите кандидати те са лесни (21%) или средно лесни (65%) [Фигура50].

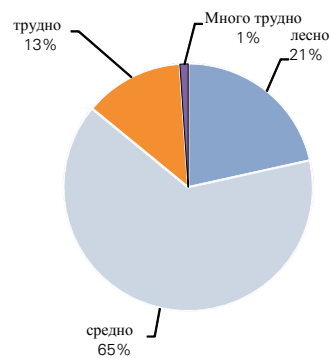
Фигура50 – Резултати относно трудностите при кандидатстване

Трудности при разбиране на общите изисквания

Източник: Въпросник към бенефициенти, 2010

Трудности при съответствие с критериите за избор на проекти

Източник: Въпросник към бенефициенти, 2010

4.3.10.2.5 *Обобщени констатации*

- Критериите за подбор на проекти съответстват на целите на по-високо ниво
- Има само 5 схеми от 29-те анализирани, при които съответствието с целите е непълно
- Нововъведените интервенции са в съответствие с целите на по-високо ниво
- По-голямата част от кандидатите се провалят на техническата и финансова оценка, като степента на неуспех е много по-ниска при административната оценка и оценката за допустимост
- Критериите за допустимост имат по-малък ефект на филтриране от критериите за подбор на проекти
- Общото мнение на бенефициентите за механизма за подбор на проекти, е положително.
- Бенефициентите също така смятат, че получават адекватна подкрепа в рамките на системата за управление и изпълнение по време на процеса за подбор на проекти.

4.3.11 *Партньорство*

4.3.11.1 **Общи положения**

Партньорството се счита за един от ключовите принципи при програмирането и изпълнението на Структурните фондове. В съответствие с чл.11 от Регламент на Съвета (ЕС) 1083/2006 партньорството обхваща не само отношения по време на периода на програмиране, но и на всички етапи от изпълнението на програмата, включително, мониторинга и оценката на ОП.

4.3.11.1.1 *Партньорство в периода на програмирането*

В периода на **програмиране**, принципът на партньорство се осигурява чрез следните механизми:

- **ОПРР е разработена в процес на широки консултации**, включително участие на работна група. Работната група взема активно участие и в нея има представителство от 40 заинтересовани страни, представляващи различни институции на национално и регионално ниво, като УО, секторни министерства, държавни агенции, регионални съвети за развитие, сдружението на общините, агенции за регионално развитие, асоциации, представляващи бизнеса и работодателите, профсъюзи, НПО и други заинтересовани страни
- УО участва в **процеса на широки консултации** и обсъждания, направени в рамките на четири срещи, организирани от Агенцията за икономически анализи и прогнози, за постигане на консенсус по оперативните програми. Налице е широко участие от повече от 80 институции (като местни, регионални и национални организации, НПО, академични организации, учени и дори политически партии), които са посетили тези срещи, и които са предложили набор от полезни мерки и препоръки
- В съответствие с разпоредбите на Закона за регионално развитие, в периода февруари-март 2006, **ОП е представена и съгласувана с членовете на шестте Съвета за регионално развитие.**

4.3.11.1.2 *Партньорство в периода на изпълнение*

В процеса на **изпълнение**, ОПРР предвижда принципа на партньорство да се осигури чрез:

- Членство в **Комитета за наблюдение на ОПРР**, създаден на принципа на партньорство, за да подкрепя по-активното участие и споделена отговорност на всички страни, включени в процеса на местното и регионално развитие
- Включване на **Съветите за регионално развитие** и техните секретариати, за целите на консултирането и намирането на по-ефективни решения за изпълнение на ОПРР и подбора на проекти, което подкрепя целта за повече прозрачност и „собственост“ върху програмата
- Партньорствата между общините, публично-частни партньорства и други местни и регионални партньорства ще се подкрепят чрез осигуряване на допълнителни предимства при кандидатстване, **чрез прилагане на критериите за допустимост и подбор на проекти.**

4.3.11.2 **Анализ**

Въпросите за партньорството бяха разгледани от гледна точка на партньорство между различните типове партньори по програмата – Европейската комисия (ЕК), централни, регионални и местни органи, включително хоризонталното партньорство между бенефициенти, партньори във връзка с въпросите за околна среда, НПО, организации, отговарящи за равенство между половете, икономически и социални партньори.

4.3.11.2.1 *Подход*

Консултантът направи преглед на документи и проведе няколко срещи и интервюта с различни заинтересовани страни. Въпросникът, адресиран към общините като основни бенефициенти на ОПРР, също включва специфични въпроси, свързани с партньорството.

Прегледът на документи обхваща:

- ОПРР – Умения за партньорство и сътрудничество с други заинтересовани страни; Изпълнение на партньорството; Адресиране на липсата на умения за партньорство; ОПРР 2007-2013 Процес на партньорство)
- Протоколи от заседания на КН
- Вътрешни правила за работа на КН
- Правила за избор на представители на НПО в КН
- Месечни отчети на УО
- Наръчник за управление и изпълнение на ОПРР – Раздел 5 ‘Стратегия на ОПРР’; Раздел 11 ‘Процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и договаряне’; Раздел 15 ‘Годишен и окончателен доклад за изпълнението на ОПРР’;
- Насоки за кандидатстване по отворените схеми.

Направени бяха срещи и интервюта с представители на УО, както и с представители на конкретните бенефициенти. По време на интервютата с конкретните бенефициенти бяха повдигнати специфични въпроси, свързани с партньорството между УО и бенефициентите в процеса на изпълнение на ОПРР. Дискусиите обхващаха специфични въпроси по отношение на партньорството в периода на подготовката на документацията за схемите, подготовката на проектните предложения и съдействие от УО в процеса на изпълнение.

Резюме на интервютата с конкретните бенефициенти е представено като **Анекс 8.9** и Резюме на резултатите от електронното проучване е включено в **Анекс 8.11**.

Подобни въпроси бяха повдигнати в електронното проучване, резултатите от което също подкрепят Консултанта при формулиране на изводите.

4.3.11.2.2 *Констатации*

На базата на прегледа и анализа може да се изведе, че **Комитетът за наблюдение е добре структуриран и действа в съответствие със своята роля и функции**, така както са заложили в чл.65 от Регламент 1083/2006 и ПМС 182/2006. Конкретно:

- Индикативната годишна работна програма и критериите за подбор на проекти, както и техните последващи изменения, се координират и одобряват от КН. В частност, **критериите за подбор на проекти са съгласувани с и одобрени от КН** на първото заседание през ноември 2007, т.е. при стартирането на програмата, след провеждане на процедура за предварително съгласуване. Последващо одобрение на критериите за подбор за други схеми се постига на следващо заседание на КН, заедно с приемането на правилата за избор на представители на НПО в КН.
- **КН периодично (два пъти в годината) прави преглед на напредъка и резултатите от изпълнението на ОПРР**, включително на резултатите от текущи оценки (оценка на първите 14 грантови схеми).
- **КН участва активно в обсъжданията на предложените промени в ОПРР.**
- В рамките на КН, най-активното участие в процеса на наблюдение следва да се отбележи за Националното сдружение на общините в Република България (представляващо основната част от бенефициентите) и за представителите на профсъюзите, както и на представителите на ЕК, които участват със съвещателен глас. **Представителите на секторните министерства, включително конкретните бенефициенти, следват по-скоро подхода на пасивно участие.**

Партньорства между общините, както и местни, и регионални партньорства се подкрепят само в няколко интервенции. Оценката на хоризонталните връзки между бенефициентите в процеса на разработването на проектите и на изпълнението показва, също така, до известна степен непоследователност, свързана с възможностите за включване в проекта на партньорско участие. Това би могло да указва, че дизайнът на схемите няма за цел да постигне интегрирани резултати на ниво операция, а така също, може да е знак за **непоследователност в подхода на УО по отношение на промотирането на местни и регионални партньорства.** Като цяло, причините за това биха могли да се търсят в нежеланието на УО да обременява процеса на оценка на проектните предложения, както и за целите на улесняване на процеса на мониторинг и контрол от страна на УО. Конкретно:

- В случаите, където **участват конкретни бенефициенти, не се допуска партньорско участие** (на етап кандидатстване за безвъзмездна помощ).

- Близко една трета от схемите (27%) включват възможност за участие на партньорски организации. Една грантова схема (4.1-01/2007) за подобрение на образователна инфраструктура предвижда възможност за партньорство, а друга схема (4.1-03/2010), която е аналогична по отношение на таргетираната интервенция, цели и допустими дейности, не позволява партниране с други организации. Схеми, свързани с превенция на наводнения, допускат партньорство, което е уместно и подходящо от гледна точка постигане на интегриран подход за решаване на общи проблеми, докато трите схеми, свързани с превенция на свлачища, не допускат партниране между (съседни) общини.

На този етап от изпълнението на ОПРР **липсва публично-частно партньорство**. Публично-частни връзки са установени в някои мерки, свързани с включването на НПО (ПО 1 и ПО 4).

Партньорство с органите, отговарящи за околната среда (по-специално, Министерство на околната среда и водите) по отношение на осигуряването на последователност и уместност на индикаторите за околна среда в процеса на изпълнение на ОПРР, **не е било добре установено и използвано в достатъчна степен**, както се изисква в политиките на ЕС за устойчиво развитие чрез интегриране на изискванията за опазване на околна среда и подобрение.

Като цяло, **конкретните бенефициенти са удовлетворени от процеса на партньорство с УО**. Все пак, необходимо е допълнително да се укрепи партньорството между УО и конкретните бенефициенти в процеса на подготовката на проектните предложения, тъй като очевидно са налице проблеми в напредъка на някои схеми (отмяна, забавяния, неспазване на предварително зададени крайни срокове). В допълнение към проблема на конкретните бенефициенти във връзка с ограничението за допустимите разходи за управление на проекти (до 2 на сто от допустимите разходи по проекта), УО въведе по-висок (7 на сто) размер на тези разходи в новооткритите схеми за конкретни бенефициенти (напр. 1.5-01/2010).

Основната част от **общините счита, че процесът на партньорство е задоволителен**.

Обхватът на помощта, която се предоставя на бенефициентите, не е достатъчен по отношение на специфични обучения (напр. процедури за обществени поръчки, докладване и финансово управление).

Наскоро организирани дни на отворените врати, както и активното използване на други **средства за комуникация**, като седмични срещи с представители на общините, ежедневни дискусии относно напредъка по проектите и редовни срещи с конкретните бенефициенти, както и публикуване на проект на насоките за кандидатстване за коментари, показва, че УО счита принципа за партньорство за критичен въпрос, който следва постоянно да бъде адресиран, за да се изпълнят изискванията на Структурните фондове.

4.3.12 Информация и публичност

4.3.12.1 Общи положения

Консултантът направи анализ на Комуникационния план за информация и публичност на ОПРР.

4.3.12.1.1 Комуникационен план за информация и публичност

Съгласно Регламент (ЕС) No 1083/2006 всеки УО трябва да подготви Комуникационен план (КП) за съответната ОП. Планът следва да съдържа стратегия, дефинирани целеви групи, мерки за информация, индикативен бюджет, отговорните административни органи и насоки за публичност, ролята на ОП и тази на ЕС, както и мерки за оценка, мониторинг и контрол на изпълнението на плана.

Цели, целеви групи и комуникационни инструменти

Таблица 48 - Цели, целеви групи и комуникационни канали/методи на КП за информация и публичност (И&П)

Основни цел	Специфични цели	Целеви групи	Комуникационни анали	Комуникационни методи
Привличане на обществения интерес Повишаване информираността относно ЕФРР и ОПРР за периода 2007-2013, като се обяснят възможностите, които предоставя	Привличане на обществения интерес и повишаване на обществената информираност за обхвата, целите и резултатите на ОПРР и приноса на Общността. Привличане на	Вътрешни целеви групи	Официална кореспонденция Електронна поща Лични контакти Неформална комуникация	Медийни кампании
		УО на ОПРР		Прес конференция
		Регионални офиси на УО		Съобщения за пресата
		Държавни служители		брифинги
		Служители на МРРБ		редовен семинар
КН	медия мониторинг печатни материали информация от			

<p>ОПРР</p> <p>Стимулиране кандидатстването с проекти</p> <p>Осигуряване на прозрачност в процеса на изпълнение на програмата</p>	<p>интереса на потенциалните бенефициенти на ОПРР, информирани за финансовите възможности, предоставени от ЕФРР чрез ОПРР и разясняване на критериите за достъп/допустимост до финансовите ресурси на програмата</p> <p>Запознаване на бенефициенти по програмата с техни отговорности при изпълнението на проекти по ОПРР, включително със задълженията им за информация и публичност свързани с реализирането на проектите им.</p>	Външни целеви групи		<p>Интернет</p> <p>интернет/електронна поща</p> <p>интернет страница</p> <p>интернет форум</p> <p>за отразяване подкрепата от ЕС</p> <p>промоционално видео</p> <p>основно мероприятие за откриване</p> <p>маркировка & видимост за популяризиране на резултатите</p> <p>годишно мероприятие за отчет на постиженията</p> <p>задължение на бенефициентите</p> <p>инфо-точки</p> <p>информационна мрежа на НПО</p> <p>публикации на бенефициенти</p> <p>мерки за информация и публичност</p>
		Широката общественост и социално-икономически партньори	Съобщения за медии, интернет страница, електронна поща, медии, наръчници	
		Централни, регионални и местни власти, и друга вътрешна аудитория	медии, промоционални видео клипове, билбордове, интернет страница, обяснителни табели	
		Потенциални бенефициенти	наръчници, електронна поща, интернет страница, медии	
		Медии други опосредстващи целеви групи		
		Медии, журналисти	медии, електронна поща, интернет страница, наръчници	
		Търговски и професионални организации, икономически и социални партньори	Съобщения за медиите, медии, интернет страница	
		НПО	медии, интернет страница, електронна поща, наръчници	
Представители на местно и регионално ниво, политици, отдели за връзки с обществеността в държавни институции бенефициенти по ОПРР.	медии, интернет страница, електронна поща, наръчници			

Източник: Комуникационен план за информация и публичност на ОПРР

Комуникационна стратегия

Съгласно КП, стратегията за информация и публичност на ОПРР следва да:

- Разпространи основните цели, приоритети, операции и критерии за допустимост по ОПРР
- Осигури еднакъв достъп до информация за всички заинтересовани
- Осигури информация за общините относно възможностите по ОПРР
- „слезе” на местно ниво, за да се информира населението относно възможностите и очакваните резултати по ОПРР
- Организира информационни кампании за всички целеви групи, като се използват медиите
- се предостави информация за онези, които нямат достъп до такава, като се използват широко разпространени канали като Интернет
- организира информационни дни
- предоставя разяснения на широката общественост, като се избягва специфична терминология и утежнен смисъл
- организира информационни кампании, обучения и семинари, целящи да привличат местните и регионалните власти

Мониторинг и оценка

Ефективността и ефикасността на дейностите по информация и публичност се оценяват по достигнатите целеви стойности. [Таблица49].

Таблица49 – Индикатори за дейностите по информация и публичност

Вид индикатор	Индикатор	Мярка	Базова стойност	Целева стойност	Източник на информация
Резултат	Степен на информираност на обществото	%	15%	40%	Социологическо проучване

	Посещения на сайта на ОПРР	Бр.	0	300 000	Онлайн уеб брояч
	Брой жители, които са видели видеоклипа и билбордовете	хиляди	0	2 000	Социологическо проучване
	Излъчвания в електронни медии	Бр	0	100	Медийно проучване
	Публикации във вестници/списани	Бр.	0	300	Медийно проучване
	Дял на участниците в семинари, които са увеличили познанията си, измерено от базова стойност и финално проучване	%	0	80%	проучване
Продукт	Създадени видеоклипове	Бр.	0	3	УО
	Упътвания, брошури, ръководства, отпечатани за нуждите на потенциалните бенефициенти	Бр.	2100	30 000	УО
	Прес-съобщения и брошури, отпечатани за нуждите на медиите	Бр.	0	2000	УО
	Публикувани съобщения в Интернет страницата на ОПРР	Бр.	0	200	УО
	Информационни събития (пресконференции, брифинги, работни срещи, семинари)	Брой	6	60	УО

Източник: Комуникационен план за информация и публичност на ОПРР

Координация и отговорности

Съгласно КП комуникационните дейности се координират от пет структури [Таблица 74, Анекс 8.10]:

- **УО на ОПРР**, Звено „Организационно развитие, информация и публичност”
 - Координира дейностите по информация и публичност на централно и регионално ниво
 - Изпълнява КП
- **Говорител**
 - Предоставя информация на широката публика относно изпълнението на ОПРР
- **Шест информационни бюра към регионални отдели на УО** в центровете на регионите за планиране
 - Предоставя информация на бенефициентите относно изпълнението на ОПРР
- **КН**
 - Наблюдава изпълнението на дейностите за информация и публичност
- **Секретариати на Регионалните съвети за развитие (РСР)**
 - Оказват съдействие на бенефициентите
 - Подпомага регионалните отдели на УО при организирането на дейностите по информация и публичност и управляват връзките с медиите

Годишен доклад относно дейностите за информация и публичност

Годишните доклади и окончателният доклад за изпълнението включват примери за дейности и правила, свързани с мерки за информация и публичност.

4.3.12.2 Анализ

4.3.12.2.1 Бюджет

Средствата, предвидени за изпълнение на КП, възлизат на 10 млн. евро, включително националното съфинансиране. Таблица 50 показва индикативния бюджет по години.

Таблица50 – Индикативен бюджет по години – млн. евро

Година	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	общо
Бюджет	0	1.6	1.7	1.2	1.9	1.8	1.8	10.0

Източник: Комуникационен план за информация и публичност на ОПРР

Бюджетът за страницата на ОПРР е около 0.3% от средствата, отделени за изпълнението на Комуникационния план. Това е относително малко, имайки предвид, че 86% от бенефициентите за първи път са научили за схемите от страницата на ОПРР, докато ефектът от електронните медии ТВ/Радио и от печатните медии е пренебрежимо малък (1%) за привличане интереса на кандидатите. [Фигура 53].

Въпреки това, ролята на медиите не бива да се подценява, тъй като информацията и публичността служат не само за привличане на кандидати, но и повишаване на обществената осведоменост и разпространение на резултатите, които се постигат благодарение на членството в Европейския съюз.

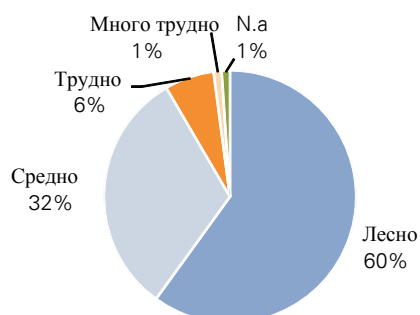
Като цяло, **60%** от бенефициентите оценяват **намирането на информация като лесно**; 32 % го оценяват като средно лесно, и само 7% са срещнали някакви трудности в този аспект [Фигура52].

Фигура51 – финансови средства за изпълнение на КП (общо 10 млн.евро)

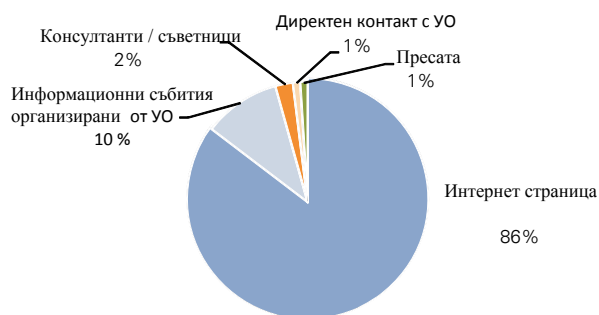
източник: КП на ОПРР

Фигура52 – Имайки предвид цялостния си опит по кандидатстване и управление на проекти, как бихте оценили трудността при получаване на първоначална информация?

Източник: КППМГ въпросник към бенефициентите

Фигура 53 – Откъде за първи път научихте за конкретната схема, по която кандидатствате?

Източник: КППМГ въпросник към бенефициентите

4.3.12.2.2 Напредък в изпълнението на дейностите за информация и публичност

Към 31.12.2010 г. са контракутувани 5 проекта за комуникационни дейности по ПО 5, като сумата възлиза на **11 353 040 лв.** Изпълнението на проект ‘Предоставяне на информация и публичност относно политиката за интегрирано градско развитие на ЕС’ е преустановено, но останалите четири проекта са в процес на изпълнение.

Таблица51 – Комуникационни проекти по Техническата помощ

Име на проекта	Договоре на сума	Обща стойност на проекта (лв.)	Планира на дата за стартира не	Планирана дата за приключване	Статус към 31.12.2010
Комуникации, информация и публичност	4,437,400	4,527,400	16.09.2008	16.09.2012	Изпълнява се
Предоставяне на информация и публичност относно политиката за интегрирано градско развитие на ЕС	2,179,500	2,235,600	12.05.2009	12.05.2011	Преустановен
Логистично и техническо обезпечаване на конференции, информационни кампании, срещи и други мероприятия, касаещи реализацията на ОПРР и текущата работа по нея	2,555,140	2,680,400	12.05.2009	12.05.2011	Изпълнява се
Осигуряване на медийност и прозрачност на процеса по изпълнението на Оперативна програма "Регионално развитие" 2007 – 2013 г.	2,058,250	2,058,250	27.08.2009	27.08.2010	Изпълнява се
Развитие и утвърждаване на положителния имидж на Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013 г.	122,750	122,750	16.06.2010	16.06.2012	Изпълнява се
общо	11,353,040	11,624,400			

Източник: КПМГ (на базата на данни от ИСУН, 31.12.2010)

4.3.12.2.3 Мониторинг на дейностите за информация и публичност

Не всички индикатори, които са дефинирани в КП, се отчитат в Годишните доклади. Индикаторът „Проведени информационни събития“ (пресконференции, брифинги, работни срещи, семинари) като достигната стойност е надхвърлил целевата стойност, зададена за 2015 г. (60 дейности) с проведени 95 събития към крайната дата за оценката.

4.3.12.2.4 Констатации

- Налице са ясни роли и отговорности по отношение на изпълнението на комуникационните дейности
- По-голямата част от бенефициентите считат, че е лесно да се получи информация от интернет страницата на ОПРР. Общото мнение за страницата на УО е, че тя е лесна за ползване и съдържа / актуализира се с цялата необходима информация
- По отношение на последните развития по програмата, новите секции на сайта подобряват публичността, прозрачността и достъпността на процеса по изпълнение на програмата. Също така, публикуването на данни от ИСУН е положителна стъпка, осигуряваща повече прозрачност
- Отделеният бюджет за интернет страницата (0.3%) е изключително малък, имайки предвид важността на страницата.
- Не всички индикатори, дефинирани в Комуникационния план, са мониторирани в Годишните доклади.

4.3.13 Допълняемост

4.3.13.1 Общи положения

Академичната литература, издадена по въпроса за допълняемостта, разглежда последната като широка концепция, която е свързана с ефекта и последиците от допълнителни публични средства за икономиката. Допълняемостта е един от ключовите принципи на кохезионната политика на ЕС, като правната дефиниция се съдържа в чл. 15 от Глава IV на Регламент (ЕС) 1083/2006, който указва принципите за управление на помощта на ЕС чрез ЕФРР, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд. Съществуват доводи, че без прилагането на

принципа на допълняемостта кохезионната политика по-скоро би била политика на преразпределяне, отколкото „структурна” политика.

Допълняемостта с фондове в контекста на ЕС означава, че трансферите на средства от европейските централни институции към националните или регионални власти са допълнение към средствата, предоставени на местно ниво, като по този начин се генерират нови проекти, които потенциално стимулират икономическото развитие. Понякога, обаче, бюджетните ограничения са задължително приложими.

Правителствата на държавите-членки, които наскоро се присъединиха към ЕС, са свидетели на относителна промяна в профила на публичните разходи. Това, комбинирано с бюджетните ограничения, наложени от Пакта за стабилност и растеж, и глобалната финансова криза, може да доведе до възможността Структурните фондове да имат ефект на заместване, вместо на допълване. Обикновено, в такава ситуация фондовете от ЕС могат да бъдат използвани за заместване на собствените национални разходи, като по този начин намаляват общия обем на инвестициите. Пример в това отношение са намалените публични средства за образование и за капиталови разходи, тъй като последните се редуцират в ситуации на висока задлъжнялост или на увеличен дефицит.¹³

4.3.13.2 Анализ

Принос на Структурните фондове

ОПРР е била програмирана като принос към и в съответствие с редица европейски и национални политики и стратегии. Помощта от Структурните фондове е критична по отношение на регионалното развитие. Оценката на приноса на Структурните фондове може да бъде разделена, както следва:

- Наличност на национални (бюджетни) източници на средства, които да обхванат интервенции, близки до или подобни на тези по ОПРР;
- Други ОП, които могат да обхванат някои интервенции, които са програмирани за ОПРР.

Бюджетните ограничения, както поради вътрешни (ендогенни), така и от външни (екзогенни) фактори, ще засегнат общия ефект и въздействие от допълняемостта върху реалната икономика. Примери за екзогенни ограничения включват Пакта за стабилност и растеж на ЕС, и други правила, ограничения и условия, наложени от международни организации и споразумения. Ендогенните ограничения са основно на национално ниво и се отнасят до проблема с финансирането на публичните разходи с оглед на данъчния режим и дефицита. Най-тревожно в този случай може да се окаже положението на държави, поддържащи голям бюджетен дефицит, тъй като допълнителните фондове могат да доведат до компенсаторна размяна на решението да намали дефицита или да се изразходват новите налични фондове. Изрично следва да се внимава при прилагане на съ-финансиращите механизми при оформяне на тази размяна. По-ниските нива на публична задлъжнялост се свързват с най-високите обеми на инвестиции.

Глобалната икономическа криза засегна бюджетната наличност на национално и регионално ниво. Съгласно информация, предоставена от Националното сдружение на общините в Република България, значителното намаляване на собствените приходи в резултат на кризата, непроменената общинска база за приходи, задълбочаващата се отрицателна тенденция за 2010 г. да се намалят унифицираните стандарти за мандатни правителствени дейности, води до засилване на невъзможността на общините да финансират собствените си публични услуги. През 2010 г. бюджетните субсидии са фиксирани на 218 млн. лв., а в проекта на бюджета за 2011 г. – тази сума се предвижда да достигне 240 млн. лв. Бюджетът предвижда обща сума от 27,7 млн. лв. за капиталови разходи и 42,5 млн. лв. за (ре)конструкция на общински пътища (65% от всички пътища в страната).

В процеса на обсъжданията по време на проведения семинар и след преглед на протоколите от интервюта с представители на УО, се стига до заключението, че при условията на криза местните власти използват ОПРР като основен източник на финансиране на обновяването на образователната, пътната и културната инфраструктура, тъй като те се явяват тяхна основна грижа.

Що се отнася до други ОП, които е възможно да обхващат някои от интервенциите, които са програмирани за ОПРР, анализът беше направен на база изследване допълняемостта между различните ОП. Някои изменения на ОПРР вече са адресирали промените в националния стратегически подход:

- Операция 1.3. “Организация на икономическите дейности” е отменена и средствата са прехвърлени към други схеми на ОПРР. Промяната е вследствие изменената национална политика за подпомагане на индустриалните предприятия. Взето е решение да се създаде публична компания, която да определи и да подпомогне развитието на бизнес зони и индустриални зони в страната. В допълнение, подобна операция е предвидена в ОП „Конкурентоспособност” – 40 млн. евро са предвидени за подпомагане създаването и за подкрепа на нови или съществуващи бизнес инкубатори. Схемата е планирана да бъде открита до края на 2010 г.

¹³ Съгласно дефинициите и анализите, направени в Южна и Източна регионалната оперативна програма - Средносрочен доклад за оценка, август 2003 година

- Съгласуваност и допълняемост между ОПРР и ПРСР – описани са подробно в ООВ 4. Повечето от операциите на ОПРР подкрепят общини, които попадат под дефиницията на „селски” общини (ПРСР използва дефиниция от Националния статистически институт – община, в която няма населено място с население над 30 000 жители). Има възможност мерките за малки общини, които понастоящем се подкрепят по ПО4 на ОПРР (общо 178) да бъдат преразгледани и подкрепяни по ПРСР.
- Операция 4.1, свързана с организиране на системи за сметосъбиране и сметоизвозване, е прекратена и средствата по нея са реалокирани към нови схеми, подкрепящи енергийната ефективност в образователна инфраструктура. В този случай, ОП „Околна среда” остава единствената програма по ЕФРР, финансираща подкрепа за инфраструктура за пречиствателни станции и водоснабдителни мрежи в страната. ОПРР се ограничава до (а) дребно мащабни отводнителни съоръжения; и (б) защитна инфраструктура за наводнения и свлачища, а интервенции, свързани с отпадъчни води и сметосъбиране са по ОП „Околна среда”.
- Операции, подкрепящи здравна инфраструктура – продължаващите проблеми в изпълнението на тези мерки показват, че подобен тип мерки изискват силна стратегическа подкрепа и ясна национална визия.
- Концентрация на интервенции за малки и средни предприятия в агломерационните ареали по ОП „Конкурентоспособност” ще допринесе и ще даде допълнителна стойност за насърчаване на конкурентоспособността и заетостта.

По отношение на транснационалния обмен и трансфер на добри практики, до крайната дата - 31.12.2010 - има 59 сключени договора за общата сума от 10,541,700 лв. Само девет от тях са завършени успешно, други 17% (или 10 проекта) са прекратени и два са временно отложени. Броят и данните са твърде недостатъчни, за да се отчете трансфер на добри практики.

Констатации

- В условията на криза, местните власти използват ОПРР като основен източник на финансиране за обновяване на образователна, пътна, културна инфраструктура, представляваща основна грижа за общините.
- Допълнителният ефект се оценява като неутрален и икономическите предимства, предлагани от увеличено публично разходване, не се оползотворяват напълно.
- Подкрепата за развитие на бизнес инфраструктура (индустриални зони) е прехвърлена за финансиране от национални или различни от ОПРР фондове.
- Подкрепата за третиране на отпадъци изцяло остава в обхвата на ОП „Околна среда”.
- Подкрепата за здравна инфраструктура изисква ясна национална визия и план за действие на национално ниво за развитие на сектора; като цяло не може да бъде проследена допълняемост в тази мярка за подпомагане.
- Поради липса на достатъчно данни, е трудно да се оцени въздействието върху институциите и системите, включително на транснационалния обмен и трансфер на добри практики в ОПРР

4.4 Оценка на въздействието на ОПРР върху околната среда

4.4.1 Оценка на въздействието на ОПРР върху околната среда

4.4.1.1 Общи положения

Европейската директива за стратегическа оценка на въздействието на околната среда 2001/42/ЕС (Стратегическа оценка на въздействието върху околната среда - СОВОС) предвижда оценка на въздействието на плановете и програмите в процеса на разработване и преди тяхното одобрение. Директивата е транспонирана в Глава 6 – „Екологична оценка и оценка на въздействието върху околната среда”, Раздел I „Общи разпоредби” и Раздел II ”Екологична оценка на плановете и програми” от Закона за опазване на околната среда, като се определят изискванията за ОВОС процедурите по отношение на стратегически плановете и програми.

Становището по екологичната оценка на ОПРР (СЕО) № 4-3/2007 е издадено на 15.05.2007 от министъра на околната среда и водите. Съгласно СЕО, УО следва да подготви доклад по наблюдението и контрола при прилагането на ОПРР на всеки три години от изпълнението на програмата, не по-късно от 15 април, следващ отчетния период.

Във Въстъпителната фаза на проекта е съгласувано с УО, че по Дейност 4 Консултантът следва да подготви горе цитирания доклад, като се обхване периода 2007-2010 г. Датата, към която ще се предоставят данни, е 31 декември 2010 г.

4.4.1.2 Анализ

В Окончателния доклад за оценка на въздействието на ОПРР върху околната среда се оценява статуса на програмното изпълнение и данните, предоставени от УО към уговорената дата - 31 декември 2010 г.

В процеса на анализа бе извършено следното:

- Преглед на документи:
 - ОПРР, включително измененията на програмата и Годишните доклади.
 - Вътрешни процедури за работа на оценителните комисии във връзка с оценката на проектни предложения по ОПРР
 - Правила за работа на КН и протоколи от заседания на КН
 - Стратегическа оценка за въздействието върху околната среда на ОПРР 2007 г.
 - Указания за кандидатстване към конкретните бенефициенти, включително изискванията за средносрочните рамкови инвестиционни програми и проектни фишове.
 - Насоки за кандидатстване по процедури за подбор на проекти
 - Окончателни технически отчети за завършени проекти
 - Индикативни годишни работни програми (ИГРП)
 - Анализ на отразяването на резултатите и препоръките от СОВОС, и на препоръките от Становището по екологична оценка № 4-3/2007 г. по ОПРР
- Анализ на планираните и изпълнени мерки за превенция и намаляване на вероятни отрицателни ефекти от изпълнението на програмата, съгласно СЕО 4-3/2007 за всички отворени схеми и приключили проекти.
- Анализ на индикаторите за мониторинг и контрол, съгласно СЕО 4-3/2007 г. за приключилите проекти и съществуващите изисквания по схемите, които вече са отворени (Насоки за кандидатстване)
- Анализ на индикаторите за мониторинг и контрол, съгласно СЕО 4-3/2007 г. за приключилите проекти и съществуващите изисквания за събиране на данни по ИГРП
- ОВОС по проекти на ОПРР за периода 2007-31.12.2010 и обосновка за евентуални корекции
- Оценка на измененията на ОПРР от гледна точка на евентуалните въздействия върху околната среда от новите проекти и сравнено с отменените такива
- Обобщени констатации и препоръки.

5 ЗАКЛЮЧЕНИЯ

5.1 Напредък

- [1] ОПРР е една от най-добре представящите се и една от най-популярните програми за развитие сред българските оперативни програми за периода 2007-2013 [Под-раздел 3.3]. Стабилното увеличение на размера на договорените безвъзмездни средства (от 43% през август 2010 г. до 54% в края на 2010 г.) създава предпоставки всички алокирани бюджетни средства да бъдат одобрени към края на 2011г. Това е отлично постижение за всяка оперативна програма, имайки предвид, че България е в първия си програмен период.
- [2] ОПРР е възможно да изчерпи средствата си към края на 2011г. [Под-раздел 3.1.2] и тази вероятност носи две важни послания. От една страна, това показва, че по програмата е налице по-голямо търсене, отколкото първоначално е очаквано, от което следва да се извлекат съответните поуки за следващия програмен период. На второ място, липсата на възможности за финансиране на проекти на общините в периода 2012-13 може да има обратен ефект: потенциалните бенефициенти е вероятно да възприемат този период, в който няма налично финансиране, по-скоро като недостатък, отколкото като успешно планиране.
- [3] ОП е структурирана по такъв начин, че годишното разпределение на средствата нараства в течение на времето за периода 2007-13. [Под-раздел 3.1.2]. В повечето случаи това създава по-голяма тежест в края на периода от гледна точка на достъп на бенефициентите до безвъзмездните средства по Структурните фондове. Оценката показва, че това планиране е съзнателно, отчасти поради желанието от страна на участниците в процеса по планирането да осигурят постоянен достъп на бенефициентите до средствата. Вероятните последици от такъв тип планиране на оперативните програми обаче, са, че голям обем от интервенциите ще бъде реализиран в последните години от периода на изпълнение на НСРР. Това би довело до натрупване на плащания за периода 2012-15 г., което от своя страна може да причини сериозни проблеми по отношение на осигуряване на националното съ-финансиране в период на несигурна икономическа стабилност от гледна точка на настоящата перспектива.
- [4] Към крайната дата с данни за оценката - 31 декември 2010 г., размерът на извършените плащания съставлява 12% от всички средства. Този процент е нисък, сравнен пропорционално на изтеклото време. Темпът на плащанията реално представлява огромен риск за пълното усвояване на средствата. При един оптимистичен сценарий е възможно изплатените безвъзмездни средства да покриват размера на алокирания бюджет към 2015г. [Под-раздел-2.1.2 и 3.1.3]. Следва да се отбележи, че предприетите напоследък мерки от страна на УО във връзка с въвеждането на опростени процедури за плащане като цяло допринасят за ускоряване темпа на усвояване.

5.2 Уместност

Прецидни оценки

- [5] Най-важните препоръки от предишните оценки са взети под внимание и са изпълнени [Под-раздел- 4.2.1.2].

Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT анализ)

- [6] ОПРР е програмирана в период, в който общата социално икономическа ситуация се характеризира с растеж и малки регионални различия. В този период SWOT анализът е в съответствие с приоритетите и представлява солидна основа за стратегията на ОПРР. Впоследствие, някои промени в плановете на правителството (бюджетни ограничения) и изменения на някои секторни политики (здравната стратегия, индустриалните зони, газови връзки), водят до промени в мерките на ОПРР. Налице са и други важни изменения във външната среда, по-специално, глобалната икономическа криза, която има известни положителни и за щастие не толкова много отрицателни последици за ОПРР. За да бъде първоначалният SWOT анализ в съответствие с настоящата и бъдещата (до 2015) социално-икономическа среда, както и за да се запази валидността му и тази на стратегията на програмата, са необходими някои малки изменения и допълнения. [Под-раздел 4.2.2.2].

Продължаваща уместност

- [7] Някои важни външни фактори, възникнали след формулирането на стратегията на ОПРР, имат значителен ефект върху продължаващата релевантност на програмната логика и стратегия. Тези фактори са различни по природа и имат както положително, така и отрицателно въздействие. [Под-раздел 4.2.3.1.1] Някои от тези фактори са политически (например, национални и местни избори през 2006, 2008, 2009), налагащи промени в приоритетите на правителството, които като цяло са имали положително въздействие върху ОПРР. Има и отрицателни въздействия, като липса на съгласуваност в изпълнението на политиките (здравеопазване), практически проблеми в прилагането на Закона за обществени поръчки и промяна на секторните стратегии. Ако вземем здравеопазването като пример за негативно въздействие, продължаващата несигурност в здравната стратегия е попречила на изпълнението на мащабни схеми и е причина за закъсненията в изпълнението на програмата. В същото време, някои промени в секторните стратегии (националната подкрепа за индустриалните зони) са имали положително въздействие, позволявайки да бъдат пренасочени финансови ресурси към по-неотложни мерки. [Под-раздел 4.2.3.1.1]
- [8] Разработването на интегрирани планове за градско развитие с подкрепата на ОПРР представлява важна стъпка по пътя към по-фокусирана регионална политика, базирана на търсенето. Тези планове са основополагащи за подготовката на документите за регионално развитие за следващия програмен период [Под-раздел 4.2.3.1.1].
- [9] Някои идентифицирани нужди по време на програмния период са все още релевантни (например, съществуващите различия в развитието на областите и общините в един регион, ниското качество на пътната инфраструктура, едностранния туристически имидж на страната); други нужди са породени от нововъзникнали фактори, което се отразява в нови операции (напр., мерките за енергийна ефективност за училищата). Новите операции и изменения на ОПРР кореспондират с новите цели, произтичащи от новите фактори. Останалите цели, идентифицирани по време на програмния период, продължават да бъдат релевантни [Под-раздел 4.2.3.1.1].

Съгласуваност на целите

- [10] Йерархията на целите на ОПРР е твърде обща по своя характер. На най-високо ниво целта, свързана с подобряването на качеството на живот, е така зададена, че реално се подкрепя от всеки тип интервенция по програмата. В резултат на това е трудно да се идентифицира цел на по-долно ниво, която да не е в съответствие с тази от по-високото ниво. ОПРР бележи тенденция да подкрепя по-скоро отстраняване на пречки за бъдещото развитие, отколкото да подкрепя мерки, които са активен двигател за развитие [Под-раздел 4.2.4.2]. В това отношение има и някои изключения, като подкрепата по активни интервенции, като JESSICA, развитие на туризма, развитие на градския транспорт и деинституционализация на детските институции. Въпреки че технически не са открити големи несъответствия между различните целеви нива, налице са някои въпроси, които изискват подчертано внимание. Целите на ниво приоритетна ос като цяло са по-фокусирани, отколкото на ниво схеми и проекти. Целта на Приоритетна ос 1 да „действа като двигател за по-конкурентни региони“ [Под-раздел 4.2.4.2.1] не изглежда да е отразена на ниво операции и схеми по оста. Например, схемите за превенция срещу природни бедствия (защита от пожари, свлачища, наводнения) трудно биха могли да се считат за неразделна част от логиката на интервенциите на ОПРР. Целите на високо ниво на ОПРР фундаментално са все още валидни и релевантни, както и съвместими с логиката и стратегията на програмата [Под-раздел 4.2.4.2].
- [11] Като цяло ОПРР и Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) се допълват. Това в голяма степен се дължи на установения механизъм за избягване на припокриване и двойно финансиране на мерките. Наскоро са предприети стъпки във връзка с интегрирането на системата за докладване на ПРСР с ИСУН, с цел да се осъществява контрол за припокриване на проектите, което е в съответствие с направени предишни препоръки от Консултанта [Под-раздел 4.2.4.2.3].
- [12] Оценката на ефекта от интервенциите и съответно от ОПРР като цяло, може да бъде подкрепена от текущо оценяване на съответствието на целите на различните нива на интервенции. Подобно текущо оценяване би допринесло с предоставяне на необходимата информация за планирането и дизайна на бъдещи интервенции [Под-раздел 4.2.4].

Програмиране

- [13] При планирането на следващия програмен период е необходимо да се идентифицират общините, които ще действат като „мотори“ за развитието на страната през следващите години. Подходът с „полусите на растеж“ следва да се анализира спрямо дефиницията и

- начина, по който се е прилагал до момента. Следва да се обърне внимание на целенасоченото развитие на агломерационните ареали, предполагащо интегрирани действия в градските центрове, като се прилага интегриран подход за областите на планиране [Под-раздел 4.2.5].
- [14] Следва да се акцентира върху начините за постигане на растеж и конкурентоспособност, особено по отношение на регионалните интервенции, както в регионите, където се дава приоритет на „конкурентоспособност”, така и в регионите, където приоритетът е „сближаване” [Под-раздел 4.2.5].
- [15] При разпределянето на бюджета за следващата ОПРР, следва да се вземе предвид бюджетното разпределение по региони (например система за регионални квоти). Важно е следващият програмен период да се възползва от натрупания опит и ноу-хау от настоящия програмен период [Под-раздел 4.2.5].
- [16] Следните практики трябва да се обмислят: изпълнение на глобални грантове; директно възлагане (без необходимост от конкурс); без разделяне на бенефициентите по форма на собственост; силни регионални звена, които да изпълняват проектите на регионално ниво; подготовка на добри и зрели проекти; подходящ мониторинг. Основните ползи от тези промени могат да бъдат: опростяване на процедурите и изискванията, по-голяма гъвкавост и проактивен подход по отношение на изискванията на правилото $n+3/n+2$. Следва да се обмисли и създаването на действащи Междинни звена с разширени административни функции и такива за програмно управление. [Под-раздел 4.2.5].
- [17] Няма логика в използването на различни подходи за идентичните мерки (например, обновяването на училищата) за конкретните бенефициенти и общините. Съществуват някои интервенции, които не изискват състезателни модели за постигане на целите [Под-раздел 4.2.5].
- [18] По отношение на секторните интервенции, е очевидно, че следва да се обмислят някои промени в мерките за жилищна политика, газифициране и ИКТ. По отношение на ИКТ, за да може да се отговори на първоначално заложената цел за създаване на електронно правителство и по-голям достъп до широколентов интернет, е нужен много по-голям бюджет от този, който е отделен понастоящем за такива мерки. Мерките, свързани с изграждане на газова връзка, се смятат за високо рискови от гледна точка на липсата на ясни параметри и рамка за реалното изпълнение на същинския проект [Под-раздел 4.2.5].
- [19] Първоначалното номериране на операциите не винаги е следвано в процеса на измененията на ОПРР. Тъй като операция 1.3 е била прекратена, операции 1.4 и 1.5 са преномерирани като операции 1.3. и 1.4 във версията на ОПРР от октомври 2010 г. Подобно преномериране е възможно да създаде объркване в процеса на изпълнение на програмата. [Под-раздел 4.3.1.2.1]

5.3 Изпълнение

Система на индикатори

- [20] Като цяло системата на индикатори е в съответствие със системите, използвани в подобни оперативни програми. Структурата на индикаторите и тяхното качество (оценени според критериите ККВЦМ - качество, количество, време, целева група и място, както и от гледна точка на тяхната точност и измеримост, са адекватни [Под-раздел 4.3.1.2.1]
- [21] Броят на индикаторите е твърде голям, като това заключение е подкрепено и от мнението на бенефициентите и ръководството на УО. Сложността на системата от индикатори не позволява лесното измерване на напредъка. [Под-раздел 4.3.1.2.2].
- [22] Основна характеристика на системата за индикатори на ОП е намаляването на качеството на индикаторите с увеличаване на йерархичното ниво: повечето индикатори за продукт са ясно дефинирани, докато определянето на индикатори за резултат и въздействие е по-сложно. [Под-раздел 4.3.1.2.2].
- [23] Очакват се трудности при наблюдението на напредъка на базата на настоящите индикатори. От една страна, липсата на някои постоянно използвани индикатори прави обобщаването на ниво ОП трудно. Необходимо е някои индикатори да са свързани с всички или с повечето интервенции, така че да бъдат акумулирани на ниво приоритетна ос и ниво ОП. Такива индикатори биха могли да бъдат: „брой проекти”, „брой подобрена инфраструктура”, „брой пряко облагодетелствани хора”, „облагодетелствано население”. [Под-раздел 4.3.1.2.2]. Също така, много от индикаторите имат смисъл само след приключването на проекта. Този факт се отразява неблагоприятно върху актуалното наблюдение на напредъка.

- [24] С изключение на развитието на образователната инфраструктура и Техническа помощ, напредъкът въз основа на индикаторите изостава от средносрочните целеви стойности за 2009 г.. В тази връзка, малко вероятно е предварително зададените стойности да бъдат постигнати, особено в годините на финансова криза. [Под-раздел 3.6].
- [25] Индикаторът за въздействие по ОПРР “създадени работни места” не отразява правилно характера на ОПРР. Програмата не е свързана директно с насърчаване на заетостта и конкурентоспособността, затова този индикатор за въздействие не изпълнява ролята си да отразява напредъка на ОПРР по отношение на постигането на целите [Под-раздел 4.3.1.2.2].
- [26] Изискванията на ГД „Регионално развитие” към ЕК по отношение на основните индикатори са взети под внимание при разработването на системата за индикатори и ОПРР отразява тези изисквания [Под-раздел 4.3.1.2.1].

Времева ефективност

- [27] Средната времева ефективност е 118 дни за обработка на проектните предложения до сключване на договор по ОПРР, което е близко до международните стойности. Този резултат е между аналогичната стойност в Румъния (където процесът е по-дълъг) и тази за Унгария (където процесът отнема значително по-малко време). [Под-раздел 4.3.2.2.1].
- [28] Цифрите за времева ефективност в процеса на изпълнение на ОПРР бележат спад (от 127 работни дни на 120 работни дни средно за общата времева ефективност), в резултат от промяната в подхода към фиксирани крайни срокове за грантовите схеми.

Хоризонтални въпроси

- [29] Хоризонталните въпроси са адресирани правилно и спрямо характера на интервенциите на ОПРР, както във фазата на програмиране, така и по време на изпълнението. Въпреки това, няма определени хоризонтални цели или индикатори на програмно ниво. На по-ниските нива на програмиране и на ниво проект хоризонталните въпроси се адресират само чрез подкрепяните дейности, критериите за подбор и индикатори на ниво грантова схема [Под-раздел 4.3.3.2].
- [30] Относителната тежест на хоризонталните въпроси в критериите за подбор е висока. Хоризонталните въпроси могат да донесат до 20% от общите точки, които се пирсържат при подбора на проекти, като техният среден дял е 10% от общия резултат [Под-раздел 4.3.3.2].
- [31] По отношение на програмирането, схемите, стартирали през втората половина на 2009 г., съдържат хоризонтални критерии като част от критериите за допустимост на ниво схема. Въпреки това, не са идентифицирани специфични практики за наблюдение на хоризонталните въпроси, както в програмната фаза, така и във фазата на изпълнението. Годишният доклад съдържа очаквани индикатори за резултат само за някои от схемите [Под-раздел 4.3.3.2.3].

Капацитет и възможности

- [32] Международният опит показва, че създаването на политики, управлението на програми и рутинното администриране изискват различни подходи и отделни организационни структури. По принцип, правенето на политики и управлението на програмата е типично за УО, докато изпълнението и рутинното администриране се извършват от едно или повече междинни звена. Първоначално регионалните отдели са изпълнявали функции, подобни на функциите на междинните звена, но впоследствие част от функциите са иззети, като понастоящем УО ги изпълнява на централно ниво. В дългосрочен план, концентрирането на управлението и оперативното изпълнение в една и съща организация би могло да носи риск от възникване на конфликти. [Под-раздел 4.3.4.2.1].
- [33] Настоящият капацитет на УО е адекватен за изпълнение на задачите. Въпреки това, в края на периода за изпълнение на ОПРР, т.е. 2012 – 2015, се очаква изпълнението на текущата програма и програмирането за следващия период да се осъществява паралелно, което ще представлява значителна тежест за УО по отношение на капацитета. Увеличаващият се брой на договорите в период на изпълнение изисква използването на външна техническа експертиза по Техническата помощ във връзка с оценката на физическото изпълнение по време на проверките на място [Под-раздел 4.3.4.2.1].
- [34] На практика няма текучество на персонала на УО, което показва стабилност на организацията. Въпреки това, според УО, запазването на персонала напоследък се е превърнало в предизвикателство. Стъпките, предприети от УО, за въвеждане на бонус схема, базирана на резултатите от изпълнението, могат да се считат за подходящи с оглед задържането на експертите в рамките на организацията. [Под-раздел 4.3.4.2.1].

- [35] Капацитетът на УО като цяло е на добро ниво. Според информация от УО, всички служители притежават висше образование, добро владеене на английски език и широки познания за Структурните фондове. Въпреки това, техническия капацитет на регионалните отдели се счита за по-слаб от този на УО (капацитет за административни проверки и проверки за допустимост, проверки на място), което води до дублиране на дейностите на регионално и централно ниво. [Под-раздел 4.3.4.2.2].

Ефикасност

- [36] Оценката на ефикасността бе възпрепятствана от липсата на ключови индикатори за ефикасност на ниво схема и предварително зададени целеви стойности, които могат да послужат като база за сравнение при анализа на ефикасността. [Под-раздел 4.3.5.].
- [37] Оценката на ефикасността бе възможна само за три от отчетените индикатори (ученици, облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура, километри рехабилитиран път и население, облагодетелствано от дребномащабни инвестиции) [Под-раздел 4.3.5.2.1]. Въпреки ограничението в наличието на референтни стойности, беше възможно да се формулира работна хипотеза за един от индикаторите - км рехабилитирани пътища. Оценката показва, че постигнатият напредък е на базата на разумна цена за километър рехабилитиран път. [Под-раздел 4.3.5.2.2].

Въздействие на ОПРР

- [38] Към крайната дата са създадени 430 работни места (от които 190 постоянни и 240 временни). До момента, въздействието на ОПРР за стимулиране създаването на работни места е незначително.
- [39] Към момента са измерени само два индикатора за въздействие на ниво операция от три завършени проекта. Въпреки това, повечето от бенефициентите, участвали в проучването, очакват проектите им да постигнат желаните въздействия [Под-раздел 4.3.7.2.2].
- [40] Взимайки предвид настоящия брой на приключени проекти (общо 81), е твърде рано да се правят изводи за въздействието на проектите. Според първоначалните очаквания на УО, тази цифра се е очаквало да нарасне до 100-150 към края на 2010 г. [Под-раздел 4.3.7.2.1]. За съжаление, броят е все още малка, поради което е възможно да се направи само предварителна оценка като част от окончателния доклад за оценка.
- [41] Въпреки отличните резултати, свързани с напредъка, ръководството на УО е скептично по отношение на въздействията на програмата спрямо първоначалните намерения, твърдейки, че малките интервенции имат малко или много ограничено въздействие по отношение на минимизиране на регионалните различия. Оценката показва, че ОПРР се фокусира върху елиминиране на между-регионалните различия в развитието на ниво цели (например ПО1 – действа като двигател за развитие) чрез схеми за набиране на проектни предложения и проекти по места, които не намаляват между-регионалните различия, а по - скоро премахват пречките за по-нататъшно развитие) [Под-раздел 4.3.7.2.1].

Въздействие на кризата

- [42] Като резултат от глобалната икономическа криза, ОПРР се превръща в основния източник на инвестиционни средства за общините. В резултат на мащабни промени в индустриите, повлияни от кризата, някои интервенции е трябвало да бъдат спрени, променени и дори прекратени [Под-раздел 4.3.6.1.2].
- [43] Основните промени във външната среда са се отразили на ниво схема в ОПРР (като нови или модифицирани мерки). Въпреки това, тези изменения не изискват промяна в общите и специфични цели на Програмата [Под-раздел 4.3.6.1.2].
- [44] Сред положителните ефекти от кризата е засилването на активността на бенефициентите и амбицията за усвояване на фондовете. Бенефициентите могат да получат по-добро качество на услуги и продукти на по-ниска цена, благодарение на по-голямата конкурентност сред доставчиците [Под-раздел 4.3.6.1.2].
- [45] Като неблагоприятно отражение на ниво политики в резултат от глобалната криза някои между-регионални и вътрешно-регионални различия са се увеличили [Под-раздел 4.3.6.1.3].
- [46] Системата на управление и изпълнение предлага различни решения за преодоляване на кризата. Направени са три финансови реалокации вътре в ОП, частично повлияни от кризата. Въведени са и нови подходи, като инициативата JESSICA или финансовият инструмент ФЛАГ [Под-раздел Error! Reference source not found.]. Предвид

настоящия статус на напредък по ОПРР, може да възникне необходимост от привличане на средства от други ОП с по-малко капацитет в усвояването на средствата.

- [47] Постигането на индикаторите, които се повлияват от икономическата криза, се отнася само до индикатора, свързан със заетост на национално ниво. Създадените работни места по определени проекти на ОПРР могат да бъдат разглеждани като минимална компенсация на увеличението процент безработица на национално ниво [Под-раздел **Error! Reference source not found.**].

Управление и контрол

- [48] Като цяло, установената система на управление и контрол на ОПРР, прилагана от УО, е ефективна и адекватна по отношение на постигането на целите на ОПРР и смекчаване на съответните рискове [Под-раздел **4.3.8.2.1**].
- [49] Минимални промени в процесите на мониторинг и контрол могат да бъдат необходими с цел да се подобри ефективността и ефикасността на изпълнение на ОП [Под-раздел **4.3.8.1.1**].
- [50] Въпреки че УО използва информационна система за управление, проектирана да следи изпълнението на ОП, ИСУН не поддържа функция, която да дава възможност на Управляващия орган за наблюдение на напредъка на стойностите на индикаторите. В резултат, данните за изпълнение на индикаторите се поддържат в отделен формат, което поражда риск от неправилно обработване на информацията и възпрепятстване електронното агрегиране на стойностите на индикаторите. [Под-раздел **4.3.8.1.1**].
- [51] Основен проблем, свързан с изпълнението на ОПРР, е ниското ниво на плащания. Ключов момент в този смисъл, е ускоряването на плащанията с цел да се осигури усвояемост в края на периода на изпълнение. Изглежда, че тежестта, дължаща се на административните процеси (например предварителен контрол на обществените поръчки, извършвани от бенефициентите), значително възпрепятства плащането и съответно влияе върху насочването на паричния поток в българската икономика [Под-раздел **4.3.8.2**].
- [52] Системата на управление и изпълнението на Структурните Фондове в България все още не позволява административната тежест, свързана с обществените поръчки и финансовото управление и контрол, да бъде съобразена със сложността на интервенциите, индивидуалните проекти и риска от неизпълнение и нередности. Липсата на такъв баланс може да причини много закъснения и дублиране на контролите. Съществува необходимост от по-обстойна оценка на риска и пропорционалност в системата от проверки и баланс на базата на съществуващия риск. [Под-раздел **4.3.8.2**].
- [53] Проблематична област е тенденцията за постигане на така наречения „златен стандарт“, т.е. изискването на системата за 100% контрол и дублиране на финансовата проверка на регионално и централно ниво. Разходите за контрол под формата на човешки ресурси и време не винаги са съобразени с финансовия риск, свързан с изпълнението на съответните правила [Под-раздел **4.3.8.2**].
- [54] Управляващият орган не е предоставил на бенефициентите ясни насоки за изчисляването и отчитането на индикаторите за изпълнение. Освен това, няма доказателства, че УО извършва проверки на реално постигнатите стойности като част от посещенията на място [Под-раздел **4.3.8.2.2**].
- [55] Процедурите за обществени поръчки по Структурните фондове в България обикновено се забавят поради сложното законодателство [Под-раздел **4.3.8.2**]. В допълнение, процедурите за управление и контрол съгласно българското законодателство отчасти са по-строги и високотелни от тези, залегнали във финансовите регламенти на ЕС [Под-раздел **4.3.8.2.1**].

Планиране на схемите

- [56] Планирането на схемите като цяло е в съответствие с реалните дати на обявление и крайните дати на набиране на проектни предложения, с две основни закъснения в периода на изпълнение.
- Първоначално откритите схеми са били отворени през ноември 2007, което показва 10-месечен период без обяви за набиране на предложения по време на периода на изпълнение. Това закъснение е можело да бъде използвано за навременна подготовка на необходимата и релевантна документация, както и на самите схеми [Под-раздел **4.3.9.2**].
 - Има много случаи, в които обявите са пускани със значително закъснение, въпреки всички положени усилия [Под-раздел **4.3.9.2.2**]. Тези закъснения, обаче, не са имали значително въздействие върху напредъка, тъй като отчетеният напредък е като цяло висок (с изключение на плащанията) [Под-раздел **4.3.9.2**].

- [57] Има няколко мерки, където все още е отворена обявата за набиране на предложения, въпреки че финансовите средства са изчерпани. Въпросът защо съответните схеми не се затварят остава все още неизяснен. [Под-раздел 4.3.9.2].

Подбор на проекти

- [58] Критериите за подбор на проекти показват добро ниво на съответствие с целите на схемите. Въпреки това, в някои случаи целите не са подкрепени достатъчно от критериите за подбор [Под-раздел 4.3.10.2].
- [59] Процентът на отхвърлени предложения е под 50%, към крайната дата с данни за оценката. Основна причина за отхвърляне на проекти е непълно съответствие с критериите за техническа и финансова оценка. Тринайсет процента от всички регистрирани проекти са отпаднали на техническа и финансова оценка (42% от всички отхвърлени проекти са отпаднали на техническа и финансова оценка), докато средният коефициент на отхвърляне на административна оценка и оценка за допустимост е по-нисък, съответно 9% и 8%. [Под-раздел 4.3.10.2].
- [60] Бенефициентите като цяло са удовлетворени от програмирането и управлението на програмата, и помощта, оказвана от УО. Те считат, също така, че изискванията за подбор на проекти и общата предоставена информация е разбираема и уместна. [Под-раздел 4.3.10.2]
- [61] Като цяло, по-малка тежест е поставена върху критериите за допустимост, отколкото върху критериите за подбор на проекти. „Отсяването” на базата на критериите за допустимост по отношение на подбора на проекти и ефикасността на структурата на предложението, обикновено се ограничава до оценка за съответствие на предложението със законодателството и други юридически въпроси. Това като цяло не води до „филтриране” на предложения по технически и финансови показатели [Под-раздел 4.3.10.2].

Партньорство

- [62] Като цяло УО счита партньорството за важен принцип, който следва да бъде адресиран постоянно с цел да се отговори на нуждите, възникващи от изпълнението на Структурните фондове. [Под-раздел 4.3.11.2].
- [63] Участието на социални партньори е било интензивно по време на етапа на програмиране. ОППР е разработена след широко обсъждане, включително е била създадена работна група с широкото участие на над 40 заинтересовани партньори и членове на шестте Регионални съвети за развитие на ниво NUTS II [Под-раздел 4.3.11.2].
- [64] В етапа на изпълнение процесът на партньорство е по-малко интензивен, изразявайки се основно под формата на заседания на Комитета за наблюдение. Само в малък процент от схемите се промотира между-регионалното, местно и регионално партньорство, а публично-частното партньорство липсва на този етап на изпълнение, с изключение на публично-частни отношения, включващи участие на НПО [Под-раздел 4.3.11.2].
- [65] Настоящият инструмент за партньорство е Комитетът за наблюдение, организирането на „дни на отворените врати” и активното използване на други средства за комуникация, като срещи с представители на общините, ежедневни дискусии по напредъка на проектите и редовните срещи с конкретните бенефициенти, както и публикуването на проект на Насоките за кандидатстване за коментари. [Под-раздел 4.3.11.2].

Информация и публичност

- [66] Комуникационният план на ОППР е в съответствие с Регламент на ЕС No.1083/2006, определящ дейностите по отношение на информация и публичност по ОППР. Бюджетът на Комуникационния план е 10 милиона евро [Под-раздел 4.3.12.1].
- [67] До момента, съгласно данните от ИСУН, 9.25 млн. лева са договорени за комуникационни дейности. Изпълнението е също в напреднала фаза, съгласно някои предварително зададени индикатори. Целевата стойност за целия период на индикатора „Проведени информационни събития” вече е постигната към датата на оценката и надвишава целевата стойност за 2015 г. (60 дейности), съответно отчитайки 95 проведени събития [Под-раздел 4.3.12.2].
- [68] Като общо заключение, дейностите свързани с информация и публичност, не представляват проблем за успешното изпълнение на ОППР. Както мерките за повишаването на осведомеността, така и компонентите, свързани с разпространението на информацията, подпомагат дейностите по ОППР [Под-секция 4.3.12.2].

Допълняемост

- [69] В резултат на финансовата криза и намаления държавен бюджет за финансиране на развитието, наличните финансови ресурси за подпомагане на проекти на общинско ниво са намалели до минимум. Структурните фондове напоследък са се превърнали в основен източник за общински инвестиционни дейности в областите, предмет на интервенция по ОПРР [Раздел 4.3.13].

5.4 Оценка на въздействието на околната среда

Оценка на въздействието на околната среда

- [70] Като цяло, изискванията за околна среда, залегнали в ОПРР, са взети предвид, с изключение на случаите, изброени в част Заключение и препоръки от Окончателния доклад за ОВОС [Под-раздел 7.1, Окончателен доклад за ОВОС].
- [71] Въздействието върху околната среда на всички изпълнени проекти за периода 2007 - 2010 г. е положително (проектите, имащи въздействие върху околната среда, са свързани основно с енергийна ефективност, предотвратяване на свлачища и реконструкция на пътища) [Окончателен доклад за ОВОС]
- [72] Предложените изменения на ОПРР като цяло ще имат положителен ефект, сравнено с първоначалната версия на програмата. Въпреки това обаче, изменението, свързано с оценка въздействието върху околната среда на новите мерки (например изграждане на газови връзки), изисква координираните усилия от УО и МОСВ, и по-специално мнението на МОСВ [Окончателен доклад за ОВОС].
- [73] Някои от мерките, предвидени в Становището по екологична оценка (СЕО), са все още релевантни, като изпълнението на мерките е адекватно (с някои изключения, изброени в Окончателния доклад за ОВОС, Под-раздел 7.3 и 7.4). Не са установени непредвидени в доклада за ЕО въздействия до този етап от изпълнението на ОПРР. [Окончателен доклад за ОВОС].
- [74] Оценката на процеса на събиране на данни за индикаторите, свързани с околната среда, се ограничава от факта, че отчетените стойности са или непоследователни, или недостатъчни на този етап. Този резултат се дължи отчасти на факта, че не е налице специфична методика, която да указва начина на отчитане с оглед идентифициране на постигнатия напредък по екологичните индикатори. Освен това, следва да се има предвид, че такива индикатори като цяло са измерими само след приключване на проекта. Другата причина е, че няма изпълнени или завършени проекти, свързани с някои от индикаторите, както е предвидено в СЕО, или данни са събирани само за част от тези индикатори [Окончателен доклад за ОВОС].

6 ПРЕПОРЪКИ

6.1 Напредък

- [1] За формирането на **годишното разпределение на финансовите средства** по програмата, се препоръчва да се обмислят планирани темпове на разпределение на финансовите ресурси към крайните бенефициенти. Разпределението трябва да следва планираното на високо ниво обявяване на грантови схеми, институционалния капацитет и очакваните проценти за напредък и усвояване. За да се намали риска, произтичащ от липсата на капацитет за усвояване, се препоръчва в следващия програмен период да се планират програми с по-голяма тежест в началото (т.е. да се предоставят повече средства през първите години на периода на изпълнение, отколкото през последните). Това обаче изисква предварително подготвени пакети с интервенции и вече установена стабилна и балансирана институционална система, която да може да се справи с нарасналото търсене [Заклучение [2]]
- [2] Като се имат предвид текущите данни за напредъка, **ниските нива на плащанията** са на практика въпросът, който се нуждае най-спешно от адресиране. Това води до две отделни препоръки: i) ускоряване на плащането за текущия период на изпълнение, и ii) създаване на условия за улесняването на плащанията по време на следващия период 2014 – 2020. [Заклучение [3]]
- Препоръката към УО е да разработи мерки във вида на система от поощрения и санкции според степента на ускоряване на процеса на плащания с цел да се постигне пълно усвояване на средствата до крайния срок за изплащането им, заложен за настоящия програмен период (т.е.2015); и да се повиши мотивацията на обществените организации да търсят възстановяване на предварително извършени плащания. В резултат на това, публичните институции, ползващи се от подкрепата на ОПРР, трябва да бъдат мотивирани да представят своите искания за плащане възможно най-рано, за да се ускори усвояването.
 - Що се отнася до следващия период, Консултантът препоръчва внимателно преглеждане на процесите, които са непосредствено преди извършване на плащане и установяване на факторите, които могат потенциално да доведат до пречки при изплащането на средства. От друга страна, трябва да се осъществи оценка на проектите в процес на изпълнение, с цел детайлното анализиране на след-договорни проблеми на бенефициентите, които могат да доведат до забавяния на изпълнението и плащанията (напр. правилата за възлагане на обществени поръчки, проверки на място).
- [3] На базата на констатациите от настоящата оценка, като цяло Консултантът препоръчва **да не се извършва преразпределение на средства**. Настоящата степен на напредък показва, че програмата ще успее да договори всички средства преди 2015 г., затова няма нужда от преразпределяне на средства. Единственото изключение, което е възможно да изисква преразпределение, е бюджетът на мярката за газова връзка, която мярката следва да приключи с изготвяне на предпроектното проучване през този период, а оставащите средства следва да бъдат реалокирани към мерките с висок капацитет на усвояване. Въпреки това, за следващия програмен период може да се наложи значително преразпределение, както на наличните средства, така и на пакета интервенции. Това би трябвало да включва премахване на интервенции, които не са изцяло в сферата на регионалното развитие (газ, жилищна политика, и др.), и фокусиране върху интервенции, които потенциално могат активно да допринесат за намаляване на различията между българските региони и средните стойности за ЕС. [Заклучение [1]]
- [4] Консултантът препоръчва въвеждането на **система за отчитане на резултатите от мониторинга на тримесечна база**, за да се предостави на висшето ръководство на УО информацията от оперативното ниво, необходима за навременното вземане на решения. Отчетът следва да включва кратка информация за напредъка на програмата, включваща система на светофара за отбелязване на онези въпроси, които изискват специално внимание. [Заклучение [1]]

6.2 Уместност

Предишни оценки

- [5] Въпреки отчитането на по-голямата част от **препоръките от оценката на първите 14 грантови схеми**, препоръчително е последователно да се прилага новият подход, въведен в някои от схемите през 2010 г., по отношение на прилаганата методология за оценка. Управляващият орган следва да продължи изпълнението на „Препоръка № 16“, отнасяща се до преразглеждането на критериите за техническа и

финансова оценка, с цел да се отрази спецификата на конкретната схема и да се насърчи обективността на оценката [Заклучение [5]].

- [6] Следва да се обмисли преминаване към по-удобен начин за публикуване на отговори на запитвания от потенциалните бенефициенти на схемите в процеса на кандидатстване, чрез секцията „Въпроси и отговори” на интернет страницата на УО. Тази промяна също ще промотира принципа на прозрачност на системата за кандидатстване на ОПРР [Анекс 8.1]

Анализ на силните и слаби страни, възможностите и заплахите (SWOT анализ)

- [7] За да бъде оригиналният SWOT анализ в съответствие с настоящата социално-икономическа среда в страната, следва да бъдат въведени някои незначителни изменения и **преформулировки в SWOT** констатациите. [Заклучение [6]]
- Част от външните фактори, идентифицирани по време на програмирането на ОПРР, трябва да бъдат преформулирани и да се считат за вътрешни фактори в SWOT анализа
 - Някои нови операции са отворени през текущия период в резултат на нови фактори във външната социално-икономическа среда. Поради това е необходимо да бъдат въведени някои изменения в констатациите по SWOT, за да се запази уместността на стратегията на ОПРР
 - Актуализиран SWOT анализ следва да бъде представен и одобрен на ниво Комитет за наблюдение.

Продължаваща релевантност

- [8] По-фокусиран и **базиран на търсенето** подход трябва да бъде въведен в планирането и прилагането на регионалната политика, т.е. следва да бъдат определени ясни цели и приоритети и добре фокусирани инструменти. Интегрираните планове за развитие следва да вземат предвид новите фактори в социално-икономическата среда и по-късно да бъдат използвани като опорни точки за изготвянето на стратегически документи в следващия програмен период, като се вземат предвид регионалните различия и специфични нужди [Заклучение [8]]

Съгласуваност на целите

- [9] За настоящия програмен период, ОПРР се счита за важно да бъде фокусирана върху **отстраняване на пречки** (например, превенция срещу природни бедствия – пожари, свлачища и наводнения). За следващия програмен период се препоръчва обхватът на ОПРР да се измести към активно промотиране на динамичното развитие на регионите [Заклучение [10]]
- [10] Ефектът от интервенциите, съответно от ОПРР като цяло, би могъл да бъде подкрепен от **оценка на съответствието** във фазата за планиране. Като потенциален инструмент за тази оценка трябва да се въведе контролен пункт в механизма на проектиране или промяна на бъдещите интервенции [Заклучение [12]].
- [11] Съгласуваността и допълняемостта между ОПРР и ПРСР трябва да продължи и в оставащия период за изпълнение, както и през следващия програмен период. За да бъде постигнато това, Консултантът препоръчва следното:
- Успоредно с направената от Консултанта препоръка във връзка с предотвратяване на потенциално припокриване на ОПРР с ПРСР, наскоро започна обединяването на базите данни на ПРСР и програмите по СФ. Препоръчително е да се използва постоянно действаща система за мониторинг, за да се проверят редовно и систематично припокривания на програмите или потенциални директни прехвърляния на кандидатите между програмите. Препоръчва се и да се въведе контролен въпрос, съответстващ на този проблем, в процеса на планиране на новите схеми за регионална развитие [Заклучение [11]].
 - Тъй като териториалните разграничения на ОПРР и ПРСР са базирани на статистически данни, трябва да се предприеме преглед на категоризацията на селските общини, след провеждане на националното преброяване, планирано за 2011 г. В допълнение, нововъведеното обединяване на данни, свързани с проекти по ПРСР, трябва да бъде напълно използвана, с цел да се избегне всякаква възможност за двойно финансиране на проекти чрез различни фондове [Заклучение [11]].

Програмиране

- [12] Подготовката за планирането на следващия програмен период 2014 – 2020 следва да вземе предвид **придобития опит** през настоящия период на изпълнение [Заклучение [15]]. Ето защо е важно подготовката за следващата фаза да бъде извършена на солидна основа, състояща се от:

- стабилни национална политики и стратегии, подкрепени от правителствени стратегически документи и проучвания. Това очевидно изисква националните политики и стратегии да бъдат създадени и/или актуализирани в съответствие с постигнатите резултати през настоящия период на изпълнение 2007 – 13 г.
 - набор от констатации, изводи и препоръки, произтичащи от оценки на програми, приоритетни оси, схеми, процедури или хоризонтални въпроси. Следва да се подчертае, че резултатите от настоящата оценка и други специфични тематични оценки вероятно ще дадат най-полезния принос за разработването на плановете на високо ниво за периода 2014 – 2020 г. [**Заключение [15]**]
 - Интегрираните плановете за градско развитие могат да бъдат солидна база за разработване на интервенциите.
- [13] Препоръчва се подходът за следващия програмен период да бъде леко изместен от настоящия. ОП следва да има **по-интегриран поглед** и подход към регионалното развитие, поставяйки ясни цели и приоритети за това какви интервенции да бъдат включени в програмата. Тези приоритети трябва да се следват внимателно, дори с цената на пълното отпадане на интервенции, които не се вписват в политиката на следващата ОППР
- [14] Трябва да се обърне внимание на предварителното разпределение на средствата по региони, като трябва да има и **осигурен бюджет за всеки отделен регион**. През периода на изпълнение бе доказано, че капацитетът на ОППР за усвояване е на високо ниво, което води до заключението, че дори повече средства могат да бъдат усвоени чрез интервенциите за регионално развитие. Въпреки това, алокирането на по-голяма част от структурните фондове изисква ясен план за разпределение на средствата, който взема предвид и специфичните характеристики на всеки регион. Трябва да се отбележи, че такава промяна в баланса на разпределението между секторните и регионални средства следва да бъде подкрепена с проучвания и оценки на търсенето и потенциала. В допълнение, такава промяна в парадигмата ще обхване също създаването на (или по-нататъшно подобряване на съществуващите) организации на регионално ниво, отговорни за политиката и изпълнението, с достатъчен капацитет и способност да управляват програми [**Заключение [15]** и **Заключение [16]**].
- [15] При планирането на следващия програмен период е необходимо да се идентифицират **региони, които ще действат като „мотори“ за развитието** на страната през следващите години. Трябва да бъде въведена ясна дефиниция на „полюси на растеж“, като се отчитат статистически и икономически данни, но също и интегрирани социално-икономически фактори. Трябва да бъдат прегледани добри практики и ноу-хау от други държави-членки по отношение концепцията за полюсите на растеж [**Заключение [13]**].
- [16] Инструменти като **интегрирани плановете за градско развитие**, разработени с помощта на ОППР за периода 2007 - 2013 могат да осигурят ясни насоки за нуждите за развитие и капацитета на най-значимата група от потенциалните бенефициенти, т.е. общините [Под-раздел Error! Reference source not found.]. Въпреки това, силно се препоръчва да се
- Продължи подкрепата за разработване на такива плановете в повечето, или за предпочитане във всички релевантни общини; и
 - Провеждат предварителни проучвания и да се инициират дискусии с общините, и други групи от заинтересовани лица за техните плановете, капацитет и нужди за предстоящия период.
- [17] Възможността за изпълнение на **глобални грантове** трябва да се вземе предвид, като се приложи следният подход, на който да се обърне внимание при подготовката на нова регионална Оперативна програма (и): директно възлагане (без конкуриране); без разделяне на бенефициентите според формата на собственост; съдействие от страна на силни регионални офиси, които да управляват проектите на регионално ниво; добри разработени проекти и адекватен мониторинг, могат да бъдат основните въпроси [**Заключение [16]**].
- [18] Подкрепата за **здравната инфраструктура** може да изисква промяна в механизма за изпълнение, за да се избегнат закъснения, произтичащи от несигурност в стратегическите насоки на политиките. Увеличаването на средствата и равнопоставеността на държавните и общински болници следва да бъдат взети предвид. Друга възможност би могла да бъде определянето на отделен приоритет за здравеопазване за следващия програмен период, където болници или друга инфраструктура в системата на здравеопазването могат да получат еднаква подкрепа, в съответствие с националните концепция и нужди, независимо от тяхната собственост [Под-раздел Error! Reference source not found.].
- [19] С цел постигане на общите цели на ЕС за **развитие на ИКТ общество** и инфраструктура, ИКТ мерките за регионите и общините трябва да бъдат още по-силно подкрепени. Препоръчва се за текущия период УО да анализира възможността за привличане на допълнителен бюджет за ИКТ инфраструктура от всички неизползвани средства от ОППР. За следващия програмен период въвеждането на отделна ОП, ориентирана към този сектор, или отделен бюджет по други ОП, ще се фокусира в по-голяма степен върху инвестиции в ИКТ инфраструктура и решения. Следва да се обмисли прилагането на интегриран

подход, който включва както осигуряване на широколентово покритие, така и развитие на друга ИКТ инфраструктурни елементи. Следва да се разгледа и изпълнението на допълнителни услуги като обществени сървър паркове или центрове за данни, които ще насърчат развитието на бъдещи публични услуги. Мерките, свързани с изграждането на газови връзки, се разглеждат като високо рискови интервенции. УО следва да финансира изготвянето на проучване за осъществимост през текущия програмен период и да измести изпълнението на същинския проект за следващия програмен период в рамките на отделна програма, насочена към този сектор [Заклучение 18]]

- [20] Трябва да се внимава по отношение на **изискванията на правилото N+3/N+2**. Поради това се препоръчва да има придържане към подхода за опростяване и по-голяма гъвкавост при структурите и процедурите на изпълнение. Дизайнът на схемите за безвъзмездна помощ трябва да бъде планиран в съответствие със сериозните изисквания за отпускане на средства, т.е. възможно най-голямо улесняване на плащанията и приключването на програмата. [Заклучение 16]]
- [21] Първоначалното номериране на операциите винаги трябва да бъде следвано по време на измененията в ОПРР [Заклучение 19]].

6.3 Изпълнение

Система на индикатори

- [22] УО следва да вземе предвид използването на **по-малко, но по-добре дефинирани индикатори**, които са по-лесни за събиране и наблюдаване [Заклучение 21]]. За да бъде постигнато това:
- УО трябва да обмисли изменение на индикаторите на базата на предложенията на Консултанта [Анекс 8.5, Таблица65, Заклучение 21] и Заклучение 22]].
 - Предлага се някои индикатори да се свържат с всички интервенции, така че да бъдат агрегирани на ниво приоритетна ос и ОП. Това може да се постигне чрез включване на следните „необходими индикатори“ във всички схеми: „брой новосъздадени работни места“, „брой на реализираните проекти“, „брой подобрена инфраструктура“, „брой пряко облагодетелствани хора“, „облагодетелствано население“. [Заклучение 23]]
 - УО следва да вземе предвид дефинирането на нови целеви стойности на индикаторите, които да са по-реалистични за постигане.
- [23] Управляващият орган трябва да предостави конкретни инструкции/насоки за измерване на индикатори, под формата на **наръчник**, който ясно определя всеки показател и описва методите за изчисляване. [Заклучение 22] и Заклучение 54]]
- [24] УО следва да прави повторна проверка и да верифицира посочените стойности на индикаторите по отношение на брой, единица и вид [Под-раздел 4.3.1.2.3].
- [25] Консултантът препоръчва въвеждането на още един нов индикатор за въздействие за следващия програмен период, който да е по-добре съобразен с характера на ОПРР. Например, „рът на БВП на глава от населението за региона (%“); „рът на БВП на глава от населението за региона (BGN)“, „БВП на глава от населението за региона като процент от средното за страната (%)“ или "Удовлетвореност на населението, засегнато от градските и екологични развития (%) [Заклучение 24]]

Времева ефективност

- [26] Въпреки че схемите по ОПРР бележат развитие по отношение на **времевата ефективност**, Консултантът предлага УО да направи допълнителни стъпки в оптимизирането на процеса на кандидатстване. Това е важно, за да се спазят сроковете, определени в съответните нормативни актове и да се осигурят кратки срокове за плащане, които обслужват интересите на всички заинтересовани страни. Също така е препоръчително да се проведе цялостна оценка на процеса на кандидатстване, за да се открият проблемите в него. До момента, когато по-голямата част от предложенията ще бъдат обработени (втората половина на 2011 г.), се препоръчва да се проведе задълбочен преглед на причините за забавяне на процеса на кандидатстване [Заклучение 27]].
- [27] Препоръчително е да се направи **разширено сравнение** на данните от времевата ефективност на ОПРР със съответните данни за регионалните оперативни програми в страните от ЦИЕ, както и от други български оперативни програми. Това ще помогне за идентифициране на слабостите в процеса на кандидатстване и за предприемане на стъпки за промяна, отчитайки също националните и международни практики [Заклучение 27]].
- [28] Препоръчва се да се въведе система за измерване и **мониторинг на времевата ефективност** в институционалната система [Под-раздел 4.3.2.2.1]. За да се постигне това, са необходими следните стъпки:

- Системата ИСУН трябва да бъде подготвена за въвеждане на всички важни дати, свързани с процеса, като основа за измерване
- Процесът на измерване трябва да бъде дефиниран с ясни отговорности, събиране на данни и механизми за докладване
- Въпросите за брутна и нетна стойност на времевата ефективност трябва да бъдат разделени, т.е. брутна стойност на времевата ефективност, включваща целия период между два етапа на измерване; и нетна стойност на времевата ефективност, включваща единствено вътрешните дейности в рамките на институционалната система.

Хоризонтални въпроси

[29] За да се адресират по-добре хоризонталните въпроси, Консултантът препоръчва прилагането на подход, който включва последващото използване на хоризонтални цели, критерии за подбор на проекти, индикатори, мониторинг и отчетане, т.е.:

- За следващия програмен период УО следва да обмисли залагането на хоризонтални цели на ниво Програма [Заклучение [29]]
- Управляващият орган следва да провери дали целите на новите или актуализирани схеми изискват включването на критериите за подбор, свързани с хоризонталните въпроси [Заклучение [30]]
- Консултантът предлага хоризонталните индикатори да се измерват на ниво програма, като например "Облагодетелствани хора с увреждания", „Облагодетелствани роми“, „Брой жени, назначени на пълно работно време на новооткрити работни места по Приоритетна ос“, „Брой хора с увреждания, назначени на пълно работно време на новооткрити работни места по Приоритетна ос“, „Брой роми, назначени на пълно работно време на новооткрити работни места по Приоритетна ос“, „Брой деца с увреждания в целеви образователни институции“, „Брой деца от ромски произход в развити/целеви образователни институции“ [Под-раздел 4.3.3.2.1].
- Управляващият орган следва да въведе задължителен мониторинг на индикаторите, свързани с хоризонталните въпроси, при проверките на място [Заклучение [31]]
- Препоръчва се също да се включат текущите стойности на хоризонталните индикатори за всички схеми в Годишния доклад и да се посвети отделен раздел на хоризонтални въпроси в Годишния доклад [Заклучение [31]]

Капацитет и възможности

[30] За следващия програмен период, УО следва да обмисли **създаването на Междинни звена** за изпълнение и рутинна административна работа. Консултантът предлага управлението и административните функции да бъдат разделени в две или повече организации, т.е. УО да отговаря за политическите въпроси, а Междинното звено (звена) да отговаря за административните функции и управлението на проекти. Отношенията между УО и МЗ могат да бъдат дефинирани като договорни отношения между, съответно „клиент“ и „доставчик“ [Заклучение [32]]. Това може да включва и изнасяне на дейността на МЗ, т.е. организация от частния сектор да изпълнява задачите на МЗ, следвайки реда и условията на Споразумението за предоставяне на услуги, сключено с УО.

[31] През следващите години (2012-13), изпълнението на текущия период и програмирането на следващия ще вървят паралелно. Това ще представлява значително **бреме за УО**, ето защо може да се извърши предварителна оценка на възможността за прехвърляне на персонал за различни задачи и оценка на необходимите условия за това. Нарастването на броя на договорите с бенефициентите също изисква използването на външни техническа експертиза по ТП, за да се оцени качеството на физическото изпълнение по време на проверките на място [Под-раздел 4.3.4.2.1]. Консултантът предлага техническият капацитет на регионалните офиси да се подобри чрез обучения, главно в областта на обществените поръчки, финансовия контрол и процедурите за мониторинг, използването на ИСУН, законовите изисквания, свързани със строителните работи и т.н., като в същото време трябва да се назначи група от технически експерти, финансирана по ПО 5 [Заклучение [33]]

Ефикасност

[32] За следващия програмен период се препоръчва УО да въведе система, която да действа като ориентир за **оценка на ефикасността** на изпълнението [Заклучение [36]]. В този смисъл, ефикасност означава и ефикасност на системата за изпълнение (т.е. разходите за обработването и администрирането на един проект или на проект на стойност 1000 Евро) и ефикасност на разпределението на бюджета (т.е. резултатът спрямо финансовите ресурси, които са нужни, за да са произведени резултат). За да се създаде такава система, трябва да се вземат предвид следните стъпки, където е възможно за оставащия период, а също така и за следващия програмен период:

- Идентифициране на най-малко един ключов индикатор за ефикасност (КИЕ) на схема, който да служи като основен източник за измерване на ефикасността
- Залагане на стойности на индикаторите за схемите, които ще бъдат открити, на базата на предположението, че общият размер на наличния бюджет е договорен и усвоен
- Изчисляване на цена на постигнат продукт за завършени поръчки (когато резултатът е измерим и подходящ за изчисляването на ефикасност).

Въздействие на ОПРР

[33] Следва да се развие по-целенасочен подход за определяне на приоритетните инвестиции, с по-голям акцент върху големи проекти и проекти от стратегическо значение. [реф.: **Заклучение [41]**]

Въздействие на кризата

[34] Настъпването на глобалната финансова криза също има значително влияние върху изпълнението на ОПРР. Някои изведени заключения трябва да се вземат предвид при програмирането на следващия период, както следва:

- Кризата създаде нови възможности за по-интелигентен подход към регионалното развитие. Инициативата JESSICA и техническата помощ по JASPERS трябва да бъдат използвани по-нататък и да се развият като ефикасни инструменти за справяне с негативните ефекти от финансовата криза [**Заклучение [46]**]
- Може да се обмисли стартирането на нови схеми, за да се реагира на преките последици от икономическия спад, и за да се преодолее задълбочаването на между-регионалните и вътрешно-регионалните различия [**Заклучение [45]**]

Управление и контрол

[35] По отношение на **управлението на програмата**, препоръчва се на УО да:

- прилага процедура за проследяване статуса на изпълнението на решенията на Комитета за наблюдение [**Заклучение [49]**]; и
- стартира модул в ИСУН, предназначен за проследяване напредъка на индикаторите за изпълнение на ОП [**Заклучение [50]**]

[36] За да се осигури гладко и ефикасно управление на програмата, Консултантът препоръчва **промени във връзка с контрола, както следва:**

- С оглед на административната тежест и на закъсненията в изпълнението на междинните плащания, УО трябва да обмисли намаляване броя на проверките на място за всеки проект, като се разчита в по-голяма степен на оценката на риска [**Заклучение [53]**].
- УО следва да комуникира с бенефициентите и да спазва крайните срокове за осъществяване на предварителния контрол на процедурите за обществени поръчки, с цел да се избегне евентуално забавяне на изпълнението на проектите. В допълнение, Управляващият орган следва да обмисли опростяване на контролните листа и броя на заверките, нужни за одобрение [**Под-раздел 4.3.8.2.1**].
- УО следва да рационализира процеса на верификация на исканията за плащания от бенефициентите, за да се избегне припокриване между проверките, извършвани от Управляващия орган и от регионалните отдели. УО може да вземе предвид делегиране изпълнението на този тип верификация изцяло на регионалните отдели, което допълнително ще ускори процеса на одобрение на разходите [**Под-раздел 4.3.8.2.1**]
- Регионалните отдели следва да бъдат включени в или дори да бъдат оторизирани изцяло да извършват междинен и окончателен преглед на индикаторите за изпълнение, когато това е възможно. УО следва да гарантира, че верификацията на достоверността и точността на индикаторите е включена в контролния документ за проверка на окончателните технически доклади, представени от бенефициентите [**Под-раздел 4.3.8.2.1**]

Планиране на схемите

[37] С цел да се насърчи прозрачността на системата за кандидатстване, Консултантът препоръчва **затваряне на схеми**, при които целия бюджет вече е договорен [**Заклучение [48]**]

[38] Опитът от текущия период показва, че **кратките процедури за кандидатстване с определени срокове** са били по-ефективни от тези без краен срок за кандидатстване. За да се поддържа гладкото планиране

на схемите, УО следва да продължи настоящата практика: да стартира схемите за интензивен и кратък период от време с определен краен срок [Заключение [56]]

- [39] Препоръчва се УО да изработи и въведе система на планиране времето за обявяване на процедурите за кандидатстване, която да се основава на „търсенето“, като по този начин се предотвратят извънредни пикови периоди за получаване и обработване на заявления за кандидатстване [Заклучение [56]]

Подбор на проекти

- [40] В някои случаи, специфичните цели не са стабилно възпроизведени в **критериите за подбор на проекти**. Консултантът предлага критериите да бъдат преформулирани по начин, който промотира подбор на проекти, които са в съответствие със специфичните цели на схемите [Заклучение [58]]
- [41] До момента не е имало затруднения при договарянето на бюджета на ОПРР. С цел по-нататъшно повишаване на ефективността при планирането на следващия програмен период, УО следва да избере такива проекти, които са в съответствие с целите на политиката, до голяма степен чрез **по-стриктни критерии за допустимост и по-прецизно таргетиране** (на базата на предварителни анализи). Това също би облекчило институционалната система от тежестта на оценката на заявленията, които са преминали леките критерии за допустимост, но чиито техническо и финансово съдържание не е достатъчно добро, за да бъдат финансирани. [Заклучение [59]]
- [42] Препоръчва се УО да предприеме необходимото, за да осигури пропорционалност между **административните изисквания**, отнасящи се до управлението и изпълнението, и потенциалния риск, чрез класифициране на интервенциите (например лесни, нормални, сложни) според общия размер на бюджета, сложност, риск от изпълнението на проекта и устойчивост. Също така се препоръчва промяна в механизма за подбор на проекти и на критериите за подбор по такъв начин, че да съответстват на класификацията на интервенциите:
- лесните интервенции могат да бъдат предмет на (полу) автоматична селекция, базирана само на критериите за допустимост
 - нормалните интервенции могат да използват общите покани за проектни предложения, прилагайки не само критерии за допустимост, но също и критерии за подбор на проекти; докато
 - сложните интервенции следва да бъдат обект на индивидуална оценка, базирана на строги, предварително зададени критерии (включително предпроектни проучвания, анализи на разходите и ползите и други сложни методи за обосновка) [Заклучение [61]]

Партньорство

- [43] Настоящият подход на **публично-частно партньорство** следва да бъде разгледан и анализиран от гледна точка на неговата целесъобразност и да бъде доразвит и използван, където е уместно [Заклучение [64]]
- [44] **Партньорството** следва да се засили, обръщайки специално внимание на:
- Изграждане на стабилни връзки с институциите, отговорни за околната среда, по-специално с Министерството на околната среда и водите, за осигуряване на съответствие с политиките на ЕС за устойчиво развитие чрез интегрирането на изискванията за опазване и подобряване на околната среда [Заклучение [64]]
 - Укрепване процеса на партньорство с други бенефициенти на ОПРР, и по-специално с наскоро определени конкретни бенефициенти (напр., Министерския съвет), които се нуждаят от засилен подкрепа при разработването на проекти и тяхното изпълнение. Местното и регионално сътрудничество между бенефициентите с общи нужди и проблеми трябва да бъде преразгледано в процеса на създаване на схемите за подпомагане, търсейки възможно най-добрия подход за постигане на интегрирани резултати.

Информация и публичност

- [45] С цел да се придобие ясно и актуално разбиране за настоящето състояние на изпълнението на комуникационните дейности, свързани с ОПРР, Консултантът предлага в Годишните доклади да се въведе **мониторинг на индикаторите**, дефинирани в Комуникационния план [Под-раздел 4.3.12.2.3]
- [46] Консултантът препоръчва установяването и представяне на успешни „**образцови проекти**“ в рамките на ОПРР, с цел публичното оповестяване на информация в ЕС и България. Този документ ще служи и за ориентацията на бъдещите бенефициенти (т.е. това, което УО счита за успешно) и за комуникационни цели, когато става дума за отразяване на реални резултати от ОПРР (срещи на национално или ЕС ниво, презентации) [Под-раздел 4.3.12.2]

Допълняемост

- [47] Следва да се даде приоритет на **стратегически проекти, които допълват** текущото изпълнение на националните политики и/или общински инициативи за развитие, финансирани от национални източници. Когато такива допълващи проекти са финансирани по ОПРР, трябва да влезе в действие механизъм за контрол (включително измерими, постижими и обективни индикатори), с цел гарантиране спазването на принципа за допълняемост [Под-раздел 4.3.12.2].

6.4 Оценка на въздействието на околната среда

Оценка на въздействието на околната среда

- [48] УО следва да съгласува измененията в настоящата програма с Министерството на околната среда и водите [Заключение [72]]
- [49] Мерките, предвидени в Становището по ЕО, които са оценени като подходящи в окончателния доклад за ОВОС, следва да се изпълняват, където е приложимо за съответните проекти, в съответствие с изискванията на Становището по ЕО. Експерт по околната среда трябва да бъде включен в процеса на консултации за приложимите мерки за схемите и проектите [Заключение [73]]
- [50] Индикаторите, определени в Становището по ЕО, които са оценени като подходящи и приложими в окончателния доклад за ОВОС, и предложените изменения в Окончателния доклад за оценка на въздействието на околната среда, следва да бъдат надлежно събрани и отчетени. За да се направи това, всички индикатори следва да бъдат включени в съответната схема и да бъдат отчетени в техническите отчети на проекта. Събраните данни трябва да бъдат обобщавани на годишна база [Заключение [74]]
- [51] Като се има предвид интензивната координация по време на програмирането, и евентуалните изменения на въпросите, засягащи околната среда на този етап, за следващия програмен период се препоръчва УО да координира окончателния вариант на Оперативната програма с МОСВ [Заключение [72]].

6.5 Други технически препоръки

- [52] Препоръчва се УО да започне и да насърчи допълнително **подобряване на базата данни на ИСУН**, особено що се отнася до информацията по отношение на датите на основните етапи от процеса на кандидатстване, както и до точната регистрация на статуса на регистрацията, със съответната финансова информация. В допълнение, базата данни на ИСУН ще изисква редовен преглед за валидиране на данните, въведени за улесняване на дейностите по наблюдение и оценка.
- [53] Министерският съвет следва да разработи модул в ИСУН, който да осигурява достоверна, навременна и точна отчетност за стойностите на индикаторите.

6.6 Категоризация на препоръките

ООВ	Препоръка	Период на въвеждане	Потенциална цена	Потенциален ефект
Напредък	[1] Годишното разпределение на финансовите средства се препоръчва да следва модел, съобразно капацитета за усвояване на потенциалните бенефициенти	Следващ период	Средна	Среден
	[2] Скоростта на извършване на плащания следва да се ускори чрез мотивация на представители от публичния сектор да търсят възстановяване на средства и чрез задълбочена оценка на след-договорни въпроси.	Настоящ период	Ниска	Голям
	[3] Не е необходимо преразпределение на средствата в рамките на ОПРР	Настоящ период	Ниска	Малък
	[4] Препоръчва се въвеждането на система за отчитане на резултатите от мониторинга на тримесечие	Настоящ период	Ниска	Среден
Предишни оценки	[5] Следва да се продължи изпълнението на „Препоръка No. 16” от оценката на първите 14 грантови схеми (за целите на по-голяма обективност на процеса на оценка чрез преглед на критериите)	Настоящ период	Ниска	Среден
	[6] Широката общественост и потенциалните бенефициенти следва да бъдат информирани в секцията „Въпроси и отговори” на интернет страницата по достъпен начин	Настоящ период	Ниска	Среден
SWOT	[7] Преформулиране на някои елементи от SWOT с цел запазване уместността на стратегията на ОПРР. Актуализираният SWOT анализ следва да бъде представен и одобрен на ниво Комитет за наблюдение.	Настоящ период	Ниска	Малък
Продължаваща уместност	[8] Следва да бъде въведен по-фокусиран и базиран на търсенето подход	Следващ период	Средна	Среден
Продължаваща съгласуваност	[9] Изместване фокуса на ОПРР от отстраняване на пречки към активно промотиране на развитието	Следващ период	Средна	Голям
	[10] Да се въведе контрола в процеса на планиране на новите схеми за проверяване съответствието с целите на високо ниво.	Настоящ период	Ниска	Голям

ООВ	Препоръка	Период на въвеждане	Потенциална цена	Потенциален ефект
	[11] Съгласуваността и допълняемостта между ОПРР и ПРСР трябва да продължи и в оставащия период за изпълнение.	Настоящ период	Ниска	Малък
Програмиране	[12] Подготовката за следващата/следващите ОПРР следва да бъде базирана на стратегически документи за съответните сектори и на опита, придобит чрез оценките на текущите програми.	Следващ период	Висока	Голям
	[13] Следва да бъде приложен по-интегриран подход при планирането на следващата ОПРР, със стратегическа ориентация, т.е. да се включат само онези интервенции, които са в съответствие с целите на политическо ниво.	Следващ период	Средна	Среден
	[14] През следващия период следва да има осигурен бюджет за регионите, като се вземат предвид различните характеристики, нужди и капацитет на региона.	Следващ период	Висока	Голям
	[15] За следващия период следва да се изберат региони, които ще действат като „двигатели“ за развитие, с ясна дефиниция на концепцията за „полоси за растеж“.	Следващ период	Средна	Голям
	[16] Следващата ОПРР следва да бъде базирана на интегрираните планове за градско развитие и други предварителни проучвания, изследвания на плановете за развитие и капацитета на потенциалните бенефицинети.	Следващ период	Средна	Голям
	[17] Изпълнението чрез глобални грантове е възможност за улесняване подбора на проекти	Следващ период	Средна	Среден
	[18] Здравната инфраструктура следва да се третира самостоятелно	Следващ период	Средна	Среден
	[19] ИКТ мерките трябва да получат повече средства и внимание в рамките на отделна програма за съответния сектор или като част от ПРСР. Мерките, свързани с изграждането на газови връзки, следва да бъдат изпълнени в рамките на отделна програма за целия сектор.	Следващ период	Средна	Среден
	[20] Опростяване, по-голяма гъвкавост и проактивен подход за изискванията на правилото n+2 и n+3	Следващ период	Средна	Среден
	[21] Последователното номериране на операциите при изменения в ОПРР	Настоящ период	Ниска	Малък

ООВ	Препоръка	Период на въвеждане	Потенциална цена	Потенциален ефект
Качество на системата на индикатори	[22] За наблюдение на напредъка следва да се използват по-малко, но по-добре дефинирани индикатори. Отговорните за планирането лица следва да отразят предложените промени и да включат основни/базови индикатори във всички схеми с цел улесняване агрегирането на високо ниво. УО следва да дефинира нови целеви стойности.	Следващ период	Ниска	Голям
	[23] Трябва да се разработи наръчник за индикаторите за бенефициентите, представящ ясни дефиниции и насоки как да се измерват и изчисляват индикаторите.	Настоящ период	Ниска	Голям
	[24] УО следва да осигури двойна проверка и верификация на отчетените стойности по отношение на брой, единица и вид.	Настоящ период	Средна	Голям
	[25] Следва да бъде въведен нов индикатор на ниво програма, който по-добре да отчита спецификата на регионалното развитие.	Настоящ период	Ниска	Голям
Времева ефективност	[26] Времевата ефективност следва да бъде допълнително намалена, за да се достигнат стойностите на ЦИЕ и да се отговори на очакванията на бенефициентите.	Настоящ период	Средна	Среден
	[27] Разширено сравнение на времевата ефективност следва да бъде проведено, с включването на други български ОП и релевантни ОП от ЦИЕ.	Настоящ период	Ниска	Среден
	[28] Мониторинг на времевата ефективност (в ИСУН, разделяйки брутна и нетна стойност на времевата ефективност)	Следващ период	Средна	Голям
Хоризонтални въпроси	[29] Хоризонталните въпроси следва да получат внимание, като през следващия период се включат хоризонтални цели, критерии за избор, мониторинг и отчитане.	Следващ период	Ниска	Малък
Капацитет и възможности	[30] УО следва да създаде Междинни звена за улесняване управлението на програмата. Сътрудничеството между УО и МЗ следва да бъде на база отношения „клиент - доставчик”	Следващ период (подготовка в настоящия период)	Висока	Голям
	[31] Тъй като през следващите години се очаква върху УО да падне голяма тежест, УО следва да направи оценка на възможността за прехвърляне на капацитет и следва да използва ТП за създаване на екип от експерти, които да бъдат използвани при оценяването на проектни предложения.	Настоящ период	Средна	Среден
Ефикасност	[32] Отговорните за планирането лица следва да улеснят последващата оценка на ефикасността, като заложат индикатори за ефикасност преди стартиране на схемите.	Следващ период	Ниска	Среден

ООВ	Препоръка	Период на въвеждане	Потенциална цена	Потенциален ефект
Влияние на ОПРР	[33] По-целенасочен подход за определяне на приоритетните инвестиции, с по-голям акцент на концентрацията върху големи проекти и проекти от стратегическо значение	Следващ период	Средна	Голям
Влияние на кризата	[34] Неутрализиране на кризата чрез JESSICA и JASPERS, техническа помощ, нови схеми и по-целенасочен подход към приоритетните инвестиции	Настоящ период	Средна	Среден
Система за управление и контрол	[35] Преразглеждане управлението на програмата по отношение проследяването на решения на Комитета за наблюдение, стартиране на ИСУН модул за индикатори	Настоящ период	Ниска	Среден
	[36] УО следва да осигури точност и достоверност на индикаторите, да спазва крайните срокове за приключване на предварителния контрол на процедурите за обществени поръчки и да избягва припокриване между контрола, упражняван от УО, и от регионалните отдели.	Настоящ период	Ниска	Среден
Планиране на схемите	[37] Схеми, по които ресурсите са изчерпани, следва да бъдат затворени	Настоящ период	Ниска	Малък
	[38] Трябва да се запази практиката да се използват кратки процедури за кандидатстване с определени срокове	Настоящ период	Ниска	Среден
	[39] Следва да се въведе система за планиране според търсенето с цел предвиждане на пикови периоди в обработването на заявления	Следващ период	Средна	Среден
Подбор на проекти	[40] Критериите за подбор на проекти следва да са по-добре съответстващи на целите на схемите.	Настоящ период	Ниска	Среден
	[41] В следващия период на планиране, следва да се приложат по-стриктни критерии за допустимост и по-прецизно таргетиране на интервенциите	Следващ период	Средна	Среден
	[42] Административните изисквания следва да са пропорционални на потенциалния риск на интервенцията; препоръчва се въвеждане на категоризация „лесни, нормални и сложни” мерки със съответния пакет изисквания и процедури.	Следващ период (подготовка в настоящия период)	Средна	Голям
Партньорство	[43] Публично-частното партньорство следва да бъде разгледано и анализирано от гледна точка на неговата целесъобразност и да бъде доразвито и използвано, където е уместно	Настоящ период	Ниска	Малък
	[44] Партньорството следва да се засили по отношение на конкретни бенефициенти, други потенциални ОПРР партньори и органите, отговорни за опазване на околната среда.	Настоящ период	Ниска	Среден

ООВ	Препоръка	Период на въвеждане	Потенциална цена	Потенциален ефект
Информация и публичност	[45] Всички индикатори, включени в Комуникационния план, следва да бъдат наблюдавани и отчитани в годишните доклади.	Настоящ период	Средна	Малък
	[46] Представяне на образцови проекти, с които да се дават насоки на кандидатите, както и за комуникационни цели.	Настоящ период	Ниска	Голям
Допълняемост	[47] Следва да се даде приоритет на стратегически проекти, които са допълнение към текущо изпълняваните национални политики и/или общински инициативи	Настоящ период	Ниска	Голям
Въздействие на околната среда	[48] Съгласуване на измененията в настоящата програма с Министерството на околната среда и водите	Настоящ период	Ниска	Среден
	[49] Подходящите мерки, предвидени в Становището по ЕО, следва да бъдат изпълнени в съответните проекти, съгласно изискванията на Становището по ЕО	Настоящ период	Средна	Среден
	[50] Подходящите индикатори, заложи в Становището по ЕО, и предложените изменения в Окончателния доклад за оценка на въздействието на резултатите от ОПРР върху околната среда, следва да бъдат надлежно събрани и отчетени.	Настоящ период	Средна	Среден
	[51] За следващия програмен период се препоръчва УО да съгласува окончателната версия на Оперативната програма с МОСВ.	Следващ период	Ниска	Голям
Други технически препоръки	[52] УО следва да инициира и подкрепя механизъм за осигуряване яснота и последователност на базата данни в ИСУН.	Настоящ период	Средна	Голям

Потенциален ефект от изпълнението на препоръката					
	МАЛЪК	СРЕДЕН	ГОЛЯМ		
Потенциална цена за изпълнение на препоръката	НИСКА	[3] Не е необходимо преразпределение на средства [7] Преформулиране на някои елементи от SWOT [11] Система за избягване припокривания с ПРСР [21] Последователното номериране на ОПРР [29] Повече внимание върху хоризонталните въпроси [37] Затваряне на схеми с изчерпани финансови средства [43] Анализ на публично-частното партньорство	[4] мониторингов доклад на тримесечие [5] Препоръка от предишна оценка [6] Информирание обществеността в секция „Въпроси и отговори” на страницата на УО [27] Разширено сравнение на времевата ефективност [28] Мониторинг на времевата ефективност [32] Подготовка за измерване на ефикасността [35] Преглед на управленските практики [36] Други препоръки, свързани с управлението [38] Да се използват кратки процедури за кандидатстване с определени срокове [40] По-добре съответстващи на целите критерии за подбор [48] Съгласуване на измененията на ОПРР с МОСВ	[2] Ускоряване извършването на плащания [10] Проверка за съответствие на новите схеми [22] По-малко, но по-добре дефинирани индикатори, нови дефинирани стойности на индикаторите [23] Разработване на наръчник за индикатори [25] Нови индикатори за въздействие на ниво ОП [36] Споделен контрол с регионалните отдели [46] Представяне на образцови проекти [47] Приоритет на стратегически проекти [48] Съгласуване окончателната версия на ОПРР с МОСВ	
		СРЕДНА	[45] Мониторинг на индикаторите от Комуникационния план	[1] Годишното разпределение на финансовите средства [8] По-целенасочен подход, базиран на търсенето [13] По-интегриран поглед при планирането на следващата ОПРР [17] Изпълнение чрез глобални грантове [18] Интервенциите за здравна инфраструктура да се разглеждат отделно [19] Повече внимание върху ИКТ мерките и мерките, свързани с газови връзки [20] Опростяване и проактивност за n+2/n+3 [26] Намаляване времевата ефективност [31] Подготовка на капацитета на УО, екип експерти за ТП [34] Неутрализиране на кризата чрез интелигентни финансови инструменти, ТП [39] Въвеждане на система за планиране според търсенето [41] По-стриктни критерии за допустимост, по-прецизно таргетиране на интервенциите [44] Засилване на партньорството [49] Изпълнение на подходящите мерки според СЕО [50] Надлежно събиране и отчитане на подходящите индикатори от СЕО	[9] Изместване фокуса на ОПРР към активно развитие [15] Избиране на „мотори” за развитие (полюси на растеж) [16] Следващата ОПРР на базата на градските планове за развитие [33] Концентриране върху проекти с приоритетни инвестиции [42] Пропорционалност на административната натовареност [52] Поддържане на базата данни в ИСУН
			ВИСОКА	[24] Двойна проверка и верификация на въведените стойности на индикаторите	[12] Подготовка на ОПРР на стратегическа основа [14] ОПРР за всеки регион [30] Създаване на Междинни звена

7 РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОЕКТА

В съответствие с ТЗ, проектът беше планиран да постигне очакваните резултати и индикатори. Таблица 52 описва критериите от ТЗ:

Таблица 52– Очаквани резултати от проекта

Група критерии	Критерии	Постигнато	Себеоценка
Очаквани резултати	Подобен и ясен Доклад за средносрочна оценка	Докладът има ясна структура, в която едновременно са проследени изискванията от ТЗ, резултатите и начина, по който се е стигнало до резултатите. Всички обяснителни части са заложи в приложения за повече яснота. Отделно Резюме обобщава основната информация за проекта, процеса на оценка, заключенията и препоръките.	✓
	Заключения, базирани на доказателства	Всички заключения се отнасят до частта с констатациите и до съответния под-раздел, фигури или таблици, с цел предоставяне на доказателства и обосновка.	✓
	Ползни, приложими, прагматични препоръки, които да бъдат използвани за подготовката на следващия програмен период.	Препоръките съответстват на заключенията и са до толкова прагматични, до колкото позволява обхвата на оценката. Приоритизирането и планирането на препоръките на високо ниво улеснява практическото изпълнение и комуникиране на резултатите. Препоръките са направени и на високо ниво (приложими за този период/следващия период)	✓
Индикатори по проекта	Брой доклади за проучвания, оценка и анализ (1 бр.)	Окончателният доклад (окончателният вариант на настоящия доклад) изпълнява това изискване. Представен е и подробен Окончателен доклад за оценка на въздействието на резултатите от ОПРР върху околната среда	✓
	Отчети за извършените дейности (поне 3)	Като се има предвид настоящият Окончателен доклад, това е деветият доклад, представен в рамките на оценката. 1. Встъпителен доклад 2. Проект на Междинен доклад (2) 3. Окончателен Междинен доклад (2) 4. Проект на Окончателен доклад (2) 5. Окончателен доклад (2)	✓
	Служители в УО с подобрени знания и умения в оценка на програми (поне 3)	Консултантът имаше много възможности да обмени и сподели знания с УО по време на изпълнението на проекта. Трите лица с най-активно сътрудничество с Консултанта, са: 1. Людмила Тозева 2. Иван Попов 3. Татяна Миланова	✓

8 АНЕКСИ

8.1 Анекс към напредък

Таблица 53 – Списък на общините по население и договорени средства

Списък на общините	Население (хиляди)	Договорени средства (милион BGN)
Бургас	206	139.40
Смолян	43	95.04
София	1250	87.90
Ловеч	54	56.88
Варна	329	48.04
Русе	175	41.24
Търговище	60	40.16
Велико Търново	89	38.18
Кърджали	69	36.20
Пловдив	348	29.68
Попово	31	25.37
Плевен	138	25.01
Хасково	96	23.73
Габрово	68	20.57
Добрич	24	20.30
Видин	66	19.50
Стара Загора	164	19.41
Гоце Делчев	32	19.26
Благоевград	77	19.07
Пазарджик	121	18.28
Асеновград	65	17.68
Горна Оряховица	49	16.35
Дупница	48	15.41
Разград	55	15.27
Лом	30	13.63
Нови пазар	18	13.15
Карнобат	27	12.88
Нова Загора	42	12.80
Троян	34	12.36
Пещера	22	10.82

Списък на общините	Население (хиляди)	Договорени средства (милион BGN)
Аксаково	22	10.54
Шумен	102	10.47
Ямбол	77	9.45
Лясковец	14	9.38
Силистра	55	9.03
Тунджа	26	8.56
Елин Пелин	23	8.42
Първомай	28	8.40
Велинград	42	8.35
Балчик	22	7.51
Каспичан	9	7.49
Раковски	27	7.48
Костинброд	17	7.18
Сливен	128	7.07
Созопол	16	6.82
Червен бряг	31	6.78
Родопи	32	6.72
Перник	96	6.70
Мездра	23	6.51
Радомир	22	6.46
Враца	76	6.23
Аврен	9	5.97
Чирпан	23	5.96
Провадия	23	5.92
Поморие	28	5.85
Ботевград	34	5.69
Сандански	42	5.31
Белослав	11	5.28
Бяла Слатина	27	5.04
Дулово	29	4.84
Димитровград	57	4.24
Петрич	56	4.16
Свищов	50	4.00
Харманли	26	3.83
Марица	31	3.74
Севлиево	40	3.69

Списък на общините	Население (хиляди)	Договорени средства (милион BGN)
Самоков	38	3.35
Девня	9	3.27
Раднево	22	3.24
Разлог	21	3.03
Казанлък	76	3.03
Панагюрище	26	2.92
Ракиново	15	2.43
Карлово	54	2.22
Мадан	13	1.77
Несебър	25	1.74
Етрополе	13	1.70
Костенец	13	1.67
Момчилград	16	1.66
Средец	16	1.60
Дряново	11	1.58
Велики Преслав	15	1.55
Айтос	30	1.54
Рудозем	10	1.51
Саатовча	17	1.48
Тетевен	22	1.42
Главиница	13	1.30
Бобов дол	10	1.21
Своге	23	1.16
Златарица	5	1.16
Сопот	10	1.15
Оряхово	12	1.14
Върбица	10	1.14
Тервел	17	1.13
Омуртаг	24	1.10
Стражица	15	1.05
Лъки	3	1.04
Банско	13	1.04
Долни Дъбник	14	1.03
Георги Дамяново	3	1.01
Ценово	6	1.00
Кресна	6	1.00

Списък на общините	Население (хиляди)	Договорени средства (милион BGN)
Златоград	12	0.99
Венец	7	0.99
Никола Козлево	6	0.98
Любимец	10	0.98
Дългопол	14	0.98
Исперих	23	0.98
Куклен	7	0.97
Суворово	8	0.97
Неделино	8	0.97
Роман	7	0.97
Минерални бани	7	0.96
Искър	8	0.96
Свиленград	24	0.96
Калояново	12	0.96
Вършец	9	0.96
Лозница	10	0.95
Самуил	8	0.95
Симитли	15	0.94
Правец	9	0.94
Хисаря	13	0.93
Ябланица	6	0.92
Каварна	16	0.91
Луковит	19	0.91
Кнежа	15	0.89
Гърмен	15	0.89
Маджарово	2	0.88
Завет	11	0.88
Кайнарджа	5	0.87
Каолиново	12	0.87
Тутракан	17	0.86
Драгоман	6	0.85
Медковец	4	0.85
Девин	13	0.85
Кирково	22	0.84
Ружинци	5	0.84
Крумовград	18	0.83

Списък на общините	Население (хиляди)	Договорени средства (милион BGN)
Сливо поле	12	0.82
Долна баня	5	0.81
Ардино	12	0.81
Брацигово	10	0.81
Берковица	20	0.81
Монтана	56	0.80
Кричим	9	0.79
Струмяни	6	0.79
АЕЦ "Козлодуй"	22	0.78
Антоново	7	0.78
"Белене"	11	0.77
Долна Митрополия	21	0.77
Трявна	12	0.77
Никопол	11	0.74
Братя Даскалови	10	0.73
Летница	5	0.72
Стралджа	14	0.69
Долни Чифлик	19	0.69
Баните	5	0.68
Опака	7	0.67
Перушица	5	0.65
Копривщица	2	0.62
Борино	4	0.62
Сунгурларе	13	0.60
Павликени	26	0.59
Брезник	8	0.54
Гулянци	14	0.53
Вълчедръм	10	0.53
Димово	7	0.52
Стамболово	6	0.51
Сухиндол	3	0.45
Смядово	7	0.44
Сливница	10	0.41
Антон	2	0.31
Опан	4	0.28
Брезово	8	0.27

Списък на общините	Население (хиляди)	Договорени средства (милион BGN)
Якоруда	10	0.27
Шабла	6	0.26
Белово	9	0.25
Белоградчик	7	0.24
Елена	10	0.24
Брегово	6	0.23
Крушари	5	0.19
Борово	7	0.19
Хитрино	6	0.17
Генерал Тошево	17	0.15
Горна Малина	7	0.14
Малко Търново	4	0.13
Стрелча	5	0.13

Източник: KPMG (на базата на данните от ИСУН, 31.12.2010 и данни от Националния статистически институт)

8.2 Анекс към Предишни оценки

Таблица 54 - Препоръки от Предварителната оценка

Препоръка	Отговори	Коментар на Консултанта	
1	Да се посочи на кои места в оперативната програма наличните данни са неактуални или рискови	Всички данни в ОПРР са основани на актуални статистически данни, предоставени от Национален статистически институт и не носят никакъв риск.	Препоръката е изпълнена. В доклада за средносрочната оценка Консултантът предоставя най-актуалните данни, свързани с основната статистика по отношение на БВП, население, заетост и др. По време на разработването на ОП са използвани най-актуалните налични официални данни.
2	Да се посочи къде са необходими допълнителни и нови данни		
3	Да се включат (бъдещи) дейности за събиране/проучване на данни по Приоритетна ос 5 – Техническа помощ	В хода на изпълнението на Приоритетна ос 5 – Техническа помощ всички данни ще бъдат допълвани посредством събиране на данни, анализи и проучвания, почерпени от проектите	Препоръката е изпълнена. По Приоритетна ос 5 е допустимо финансирането на социално-икономически анализи и проучвания. Предвижда се с подготовката на следващата ОП УО да извърши нови социално-икономически анализи и събиране на данни.
4	Към първото обявление за набиране на проектни предложения да са осигурят проучвания за местно развитие/планиране, както и за създадени партньорства на потенциални бенефициенти - общини.	За да се гарантира наличие на кандидатстващи проекти, различни проекти и институции провеждат обучения на общините. По време на изпълнението на програмата, капацитетът на общините ще бъде подпомаган по Приоритетна ос 4. Местни партньорства са установени посредством упражнението „Мапинг” и набор от проекти по проект на	Препоръката е изпълнена. По време на предварителната оценка са изпълнявани мерки за промотиране на партньорството сред общините. Мерките са премахнати от ОП след преговори с Комисията. В допълнение по Приоритетна ос 4 е отворена схема 4.2-

Препоръка	Отговори	Коментар на Консултанта
	Програма ФАР ВГ2004/016-711.11.02. фаза 1/2004 г., "Подкрепа за разработване на качествени стратегически документи, подкрепа за партньорства и сътрудничество и помощ за капацитет за подготовка на проекти".	01/2008 за подпомагане на междурегионалното сътрудничество и обмяна на най-добри практики. Към 31 август 2010, по мярката са договорени проекти за сумата от BGN 8,619,831. Изпълнените мерки са основно за развитие и обмяна на опит, а не за установяване на местно партньорство.
5	Да се подобри качеството на проектните предложения и се помогне на бенефициентите на общинско ниво да се съсредоточат върху своите силни страни, възможности и ресурси за осъществяване на проекти; да се разпространи и публикува до всички организации, участващи на програмно ниво ясна и съдържателна информация за критериите за избор на проекти, като се осигури възможност на кандидатите за консултации относно тяхната подготовка	Програмното допълнение, всички наръчници и ръководства се подготвят и скоро ще бъдат предоставени на всички потенциални бенефициенти. Мерки по публичност и разпространяване на информация са заложили в Приоритетна ос 5, операция 5.2 на ОПРР.
6	В Оперативната програма и съответните приоритетни оси следва да се отбележи, че ще се отдава предимство на проектни предложения, основани на актуализирани градски / общински градоустройствени планове.	Препоръката е изпълнена.
7	Ако не съществуват актуализирани градоустройствени планове, следва ясно да се заяви, че в Оперативната програма по Приоритетна ос 5 средства за създаването на такива планове могат да бъдат предоставени.	Препоръката е изпълнена и подкрепата е предоставена под схема: 1.4.-07/2010
Обосновка на стратегията		
8	Инвестициите в инфраструктура не бива да бъдат самоцел	Програмното допълнение не е било разработено. Детайлни критерии са представени в Насоките за кандидатстване и приоритет е даден на инвестиции, които не са самостоятелни проекти.
9	Следва да се даде предимство на индустриални и бизнес проекти основани на знание, като се съблюдават Стратегическите насоки на Общността	Не е приложимо. Препоръката не е приложима, тъй като операцията към която реферира не е приложима поради промени в ОПРР. Не са били отваряни мерки за финансиране на индустриални и бизнес проекти до момента.
10	Да се отдели повече внимание на екологичното въздействие и устойчивост;	Препоръката е частично изпълнена. Като цяло, опазването на околната среда е изискване залегнало като съответствие с хоризонталните политики на ЕС. Не са залегнали специфични изисквания за опазване на околната среда и устойчивост в повечето от отворените схеми.

Препоръка		Отговори	Коментар на Консултанта
11	Инфраструктурните проекти трябва да са основани на пазарни и бизнес анализи.		Препоръката е изпълнена. Изискване за инфраструктурните проекти е наличието на анализ на разходите и ползите или съответствие с пазарните цени на подобни дейности.
12	По Приоритетна ос 3, ОПРР трябва да обясни по-ясно как и по какъв начин дейностите допълват сектора и териториалните приоритети, изложени в Стратегията за туризъм на Държавната агенция по туризъм	Приоритетна ос 3 на програмата доказва, че логиката ѝ съответства до голяма степен на секторните и териториални приоритети, заложен в Стратегията за туризъм на Държавната агенция по туризъм.	Препоръката е изпълнена.
13	Трябва да бъде отбелязано предимството на онези проекти, които носят устойчиви екологични ползи за общините и местните общности.	По отношение на устойчивото развитие, в ОПРР вече е отбелязано, че ще се дава предимство на проекти, съответстващи на устойчивото развитие на туризма, включително имащи устойчиви екологични ползи за общини и местни общности. Въпреки това коментарът ще бъде взет под внимание в по-нататъшното описание на критериите за допустимост и подбор на проекти в Програмното допълнение	Препоръката е изпълнена. Не е разработено Програмно допълнение. Общото изискване за съответствие с хоризонталните политики за опазване на околната среда е заложено в критериите за избор като ползи за околната среда.
14	Необходимо е да се заяви в ОПРР, че предимство ще се дава на проектни предложения, основани на местни инвестиционни планове за туризъм, допълващи оперативните програми за развитие на човешките ресурси, конкурентоспособност и околна среда.	Освен това ще се дава предимство на проектни предложения, създадени на основата на областни стратегии за развитие и общински планове за развитие, така както е посочено в критериите за подбор, като е определена ясна разграничителна линия и как се допълват дейностите по туризъм в ОПРР с другите оперативни програми за развитие на човешките ресурси, конкурентоспособност и околна среда.	Препоръката е изпълнена.
Външна съгласуваност на програмата			
15	По отношение на Приоритетна ос 1, операция 1.3, Оперативната програма следва да направи по-ясна обосновка и степенува по важност избраните инвестиции в индустриалната инфраструктура	Инвестициите ще се основават на анализ на нуждите за нови индустриални зони в рамките на проект по програма ФАР BG 2005/017-586.04.01 "Развитие на индустриални зони". Резултатите от анализа ще бъдат готови през първата половина на програмния период. Ясни критерии за избор на проекти са разработени съвместно с Министерство на икономиката и енергетиката и Българска агенция за инвестиции. Терените за инвестиции „на зелено“ за преки чуждестранни инвестиции ще са тясно свързани с критериите за избор, предложени от Българска агенция за инвестиции. ОПРР ще се съсредоточи върху бизнес инфраструктура на общините, които имат последователни общински планове за развитие.	N/A Средствата алокирани по Операция 1.3. са пренасочени с Решение на КН към други Операции по Приоритетна ос 1.
16	Приоритет да се дава на проектни предложения базирани на местни планове за развитие на туризма, които са в съответствие с ОП за развитие на човешките ресурси, конкурентоспособност и околна среда.		Препоръката е частично изпълнена. Изискване към бенефициентите е съгласуваност само с Регионалните стратегии за развитие. Местните планове за

	Препоръка	Отговори	Коментар на Консултанта
			развитие на туризма не са задължителни и не са включени като критерий за избор на проекти или критерий за допустимост.
17	Терените за инвестиции „на зелено“ от преки чуждестранни инвестиции трябва да са тясно обвързани с критериите за избор, предложени от Българска агенция за инвестиции;	Инвестициите ще се основават на анализ на нуждите за нови индустриални зони в рамките на проект по програма ФАР ВГ 2005/017-586.04.01 “Развитие на индустриални зони”. Резултатите от анализа ще бъдат готови през първата половина на програмния период. Ясни критерии за избор на проекти са разработени съвместно с Министерство на икономиката и енергетиката и Българска агенция за инвестиции. Терените за инвестиции „на зелено“ за преки чуждестранни инвестиции ще са тясно свързани с критериите за избор, предложени от Българска агенция за инвестиции. ОПРР ще се съсредоточи върху бизнес инфраструктура на общините, които имат последователни общински планове за развитие.	N/A Средствата алокирани по Операция 1.3. са пренасочени с Решение на КН към други Операции по приоритетна ос 1
18	Да се отделя внимание на времевите изисквания на потенциални инвеститори; трябва да се отбележи, че комуналните услуги, газ, електричество, пътища и т.н. за терените за инвестиции „на зелено“ се предоставят на определени инвеститори и зони (а не спекулативно); Задължително е обявления за набиране на проектни предложения за инвестиции във бизнес инфраструктура да се обвържат със строго изискване инвеститорите да установят пряк контакт с предпочитаната община		
19	В Оперативната програма следва да се подчертае, че предимство за създаване на бизнес инфраструктура ще имат онези общини, които притежават последователна местна индустриална и бизнес стратегия, основана на сектори на растеж и идентифицирани „кълъстери“ или имат потенциал за развитие		
20	Където е възможно, средствата от Структурните фондове не бива да бъдат използвани за транспортна инфраструктура на принципа “ad hoc”; ето защо: В Оперативната програма трябва да се отбележи по Приоритетна ос 2, че общините, които имат за цел да развият нова пътна инфраструктура могат да го направят ако прилагат актуални планове за земеползване и транспортни планове.	Що се отнася до препоръките от предварителната оценка по отношение на транспортната инфраструктура, ОПРР е съсредоточена само върху рехабилитация, реконструкция и подновяване на съществуваща пътна инфраструктура, като не се предвижда ново строителство	N/A Препоръката не е приложима, тъй като не се предвижда строеж на нови пътища. За рехабилитирането, реконструкцията и обновяването не се изисква съответствие с актуални планове за земеползване и транспортни планове.
21	Ако не съществуват актуализирани планове, възможно е да се предоставят средства по Приоритетна ос 5 - Техническа помощ.	Средства за подготовка на планове и подробни технически проекти ще бъдат предоставени по операция 4.2.	
22	ОПРР следва да посочи резултатите от Стратегическата оценка на околната среда и да обясни как са взети предвид	Точка 1.6 от ОПРР описва резултатите от Стратегическата оценка на околната среда и как са взети по внимание	Препоръката е изпълнена.. Предложените индикатори за околна среда в Оценката на околната среда не са напълно интегрирани в оперативната програма.
23	Като проблем се посочва ефективното съгласуване <u>на всички действия на ЕС</u> според договорената рамка за	УО носи отговорност да запознае всички бенефициенти и заинтересовани страни по програмата за съответните	Законът за регионално развитие беше приет през 1999 и изменен през 2004 и 2008г. Понастоящем

№	Препоръка	Отговори	Коментар на Консултанта
	<p>регионално развитие, а именно: Трябва да има ясни критерии за планиране и развитие, както и условия, които да гарантират финансиране от Структурните фондове</p>	<p>стратегически планови документи</p>	<p>има идеи за няколко допълнителни изменения. Законът определя региони за целево въздействие. Концепцията на Националния план за икономическо развитие НСРР и изискването за създаване на документи за базово планиране. Съществува също Закон за устройство на териториите, който предполага планови документи на национално, регионално и общинско ниво.</p>
24	<p>Рамковите документи за планиране следва да бъдат разпространени сред всички бенефициенти и заинтересовани страни по програмата</p>		
25	<p>Тази рамка за планиране може да бъде включена като приложение към програмата.</p>		
Вътрешна съгласуваност на Програмата			
26	<p>Необходимо да се прегледат взаимозависимостите между петте приоритетни оси и да бъдат по-ясно определени в оперативната програма..</p>	<p>В процеса на усъвършенстване на ОПРР, взаимозависимостите между петте приоритетни оси са описани и обосновани.</p>	<p>Препоръката е частично изпълнена. Като цяло препоръката е изпълнена с изключение на следните две грантови схеми: Операция 1.1. Социална инфраструктура; 1.1-1 Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали Операция 4.1. Дребномащабни инвестиции 4.1-1 Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие от 2007. И двете схеми финансират рехабилитация на образователна инфраструктура. Осигурена е независимост от гледна точка на региона, тъй като Операция 1.1 финансира агломерации, по 4.1. се финансират изрично малки общини извън агломерационните ареали.</p>
27	<p>Където е необходимо, да се допълни оперативната програма, за да се осигури по-добър подбор и оценка на проектите, и да се гарантира качеството на изпълнението, ефикасност и подобро устойчиво въздействие.</p>	<p>Механизмите за избор и оценка на проектите ще бъдат ясно описани и уточнени в Програмното допълнение, което е в процес на разработване.</p>	<p>Препоръката е изпълнена.. Програмното допълнение не е разработено, но Комитетът за наблюдение е одобрил основните критерии за избор на проекти и механизма за оценка е залегнал във вторичното законодателство: Постановление 121 на МС от 2007. Критериите за избор включват: Критерии за оценка на качеството: Критерии за оценка на съответствието Обосновка и методология Устойчивост</p>

	Препоръка	Отговори	Коментар на Консултанта
			Капацитет за изпълнение и опит Бюджет, ефективност и ефикасност на разходите.
	Разпределение на средствата, перспективи за усвояване, наличност на национално съфинансиране и цялостна стратегия		
28	Препоръчва се бюджетът за техническа помощ по Приоритетна ос 5 да се увеличи до 4 %.	В съответствие с препоръките на предварителната оценката, бюджетът за техническа помощ по Приоритетна ос 5 е увеличен до 4%.	Препоръката не е изпълнена. В последната версия на ОПРР бюджета по Приоритетна ос 5 представлява 3.38% от целия бюджет.
29	По същия начин бюджетът по Приоритетна ос 4 е преразгледан, така че да се подобри капацитетът за изпълнение и да се гарантира качеството на проектите, т.е. ефективното им разработване, управление и изпълнение и тяхната съгласуваност с местните и регионални планове за развитие.	Преразгледан е примерният бюджет по Приоритетна ос 4, така че да се осигури капацитет за изпълнение, както и качество на проектите.	В първоначалната версия на ОПРР са били предвидени мерки за промотиране на партньорството сред общините. По-късно, като резултат от преговори с Комисията, мерките са били премахнати от ОП и е създадена нова операция 5.3. по Приоритетна ос 5 за укрепване на капацитета на бенефициентите по ОПРР. В допълнение, по ПО 4 са били предвидени схеми за стимулиране на регионални и местни иновативни практики и обмяна на най-добри практики на европейска територия. Предвижда се по схемата да се укрепи капацитетът на местните власти за ефективно проектиране, управление и изпълнение на проекти.
	Законодателни, институционални и регулаторни трудности		
30	МРРБ трябва да определи окончателен времеви график за въвеждането на ефективни регионални „съвети“ за развитие в работата на първата регионална програма, т.е. да насърчи един ефективен, по-отговорен процес на регионално развитие „отдолу-нагоре“.	УО не предвижда да делегира управленски отговорности през настоящия програмен период по причини, свързани с капацитета. Представителите на местните власти обаче, както и представителите от районите за планиране (ниво NUTS II), са включени в Комитета за наблюдение по ОПРР.	Препоръката е изпълнена. Дирекция “Стратегическо планиране на регионалното развитие и планиране на административните територии” към МРРБ действа като технически секретариат за регионалните съвети за развитие на ниво NUTS II, които са отговорни за координацията на дейностите по различните ОП и координация на централните и регионални структури за изпълнение на регионалните планове за развитие.
	По-нататъшно разработване на отделни приоритети и оперативни дейности		
31	Където е уместно, МРРБ в своето Програмното допълнение трябва да предвиди оценка на институционалния управленски капацитет и капацитета за управление на проекти на общините	Информацията за институционалния управленски капацитет и капацитета за управление на проекти на общините е взета предвид и анализирана от УО.	Един от критериите за оценка по отворените грантови схеми е капацитет за изпълнение и опит на кандидата. Оценява се институционалният капацитет и капацитета за управление на проекти на общините.
32	Съставът на служителите на регионалните отдели на ОПРР трябва да бъде непрекъснато преразглеждан през първия програмен период с оглед на неговото допълване в зависимост от	Съставът на служителите от регионалните отдели на ОПРР е назначен в съответствие с техните отговорности, свързани с изпълнението на програмата и може да бъде променян	Препоръката може да се счита за частично изпълнена. Не се прави редовно анализ на работното натоварване. Понастоящем 44 човека работят в регионалните офиси. Първоначално е било

Препоръка	Отговори	Коментар на Консултанта	
<p>обема на работа.</p>	<p>в зависимост от обема на работа.</p>	<p>планирано регионалните офиси да изпълняват функциите на Междинни звена, но по-късно техните функции са ограничени до финансов контрол и мониторинг на изпълнението на проектите.</p> <p>Въпреки това, следва да се прави анализ на работното натоварване с цел да се направи оценка на нуждите от допълнителен персонал. .</p>	
<p>Съответствието с политиките на Общността и националните политики (включително регионални политики), хоризонтални въпроси, особено в сферата на равните възможности, околната среда и заетостта</p>			
<p>33</p>	<p>В съответствие с неофициалните коментари на службите на Комисията, да се включат допълнителни операции по Приоритетна ос 2 за подпомагане на производството на възобновяеми енергийни източници и системи за захранване.</p>	<p>Използването на възобновяеми енергийни източници се финансира по операции 1.1, 1.2, 1.4, 1.5 и 4.3 като част от дейностите.</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p> <p>Използването на възобновяеми енергийни източници се подкрепя по Операция 1.1 и Операция 4.1.</p>
<p>Остойностяване на целите</p>			
<p>34</p>	<p>Обществото следва да изисква от общините анализ на изходното състояние и на нуждите; подобни анализи на местните нужди трябва да отразяват примерните области за подпомагане на проекти по Приоритет 4.</p>	<p>Въз основа на проведеното упражнение „Мапинг” и набор от проекти в рамките на проект PHARE BG2004/016-711.11.02 фаза 1/2004 г. „Подкрепа за подготовка на качествени стратегически документи, насърчаване за партньорството и сътрудничеството и подпомагане на капацитета за подготовка на проекти”, са идентифицирани и анализирани основните местни нужди.</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p> <p>Когато УО подготвя грантовите схеми се консултира с Националното сдружение на общините и по време на програмирането се събират идеи за проекти. Не са правени допълнителни анализи на нуждите.</p>
<p>35</p>	<p>В Анекс 4 на доклада „Предложение за подход към индикаторите” трябва да се прегледа като подходяща основа за разработване, преработване или допълване на индикаторите в ОПРР.</p>	<p>Препоръките към ОПРР, предложени от екипа по предварителна оценката са отбелязани и взети под внимание.</p>	<p>Общият подход за използването на индикатори, измерващи въздействието, продуктите и резултатите, е взет предвид. Оценката на релевантността на индикаторите е предмет на анализите ,представени под отговора на Основен оценъчен въпрос 6.</p>
<p>Качеството на предложените механизми за изпълнение и наблюдение</p>			
<p>36</p>	<p>Дейностите по Програмното допълнение трябва да се преразгледат, за да се гарантира, че отговарят на необходимия обхват за институционално изграждане и капацитет в общините, за да се осигури резултатно, ефективно и прозрачно управление на приоритетни проекти, финансирани по ОПРР</p>	<p>Дейностите по ОПРР се доразвиват в Програмното допълнение, което в момента е в процес на подготовка, за да се гарантира, че отговарят на нужния обхват и притежават възможности за изграждане на институции и капацитет.</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p> <p>Програмно допълнение не е разработено, но УО ще осигури изграждането на институционален капацитет на общините чрез проекти за техническа помощ по Приоритетна ос 5, въпреки че стартирането на проектите закъснява. Проектите са предвидени в Индикативната годишна програма за 2010.</p> <p>По приоритетна ос 4 се изпълнява грантова схема за междурегионалното сътрудничество и обмяна на най-добри практики , които могат да се считат за предприети мерки за изпълнение на препоръката.</p>

Препоръка	Отговори	Коментар на Консултанта	
37	Допълнително се подчертава необходимостта от обучение за изграждане на капацитет за управление на проекти на предварително избраните общини и следователно приоритет сред дейностите по Приоритетна ос 5 – Техническа помощ	В момента се провежда съответно обучение за общините по различни проекти и институции. През периода на изпълнението на ОПРР, капацитетът за развитие на общините ще бъде подпомаган със средства по Приоритетна ос 4. .	Препоръката е изпълнена. По Приоритетна ос 5 има проект за "Укрепване на административния капацитет на бенефициентите на ОПРР за успешното участие в изпълнението на ОПРР и усвояването на Структурните фондове, чрез изпълнение на план за обучение" за сумата от 21,938,400 лв. Няколко под-проекта за техническа помощ са предвидени, но все още към 31 август не се изпълняват.
38	Да се осигури прозрачност за всички потенциални бенефициенти и заинтересовани страни по програмата, се публикува информация за Комитета за подбор на проекти, като се пояснява кой взема решенията за подбор, одобрение и отхвърляне на проектите..	Законността и прозрачността на селекцията на проектите се осигуряват чрез процедури за подбор на проектите, ясно определени от Управляващия орган.	Препоръката е изпълнена. Изборът на проекти се извършва съгласно Постановление 121 на МС. В допълнение, Решенията за избор на проекти се изпращат до всички кандидати, както и избраните и отхвърлени проекти се публикуват на: www.bgregio.eu . Решението се одобрява от Ръководителя на УО и съдържа списък с одобрените и отхвърлени проекти с обосновка.
39	МРРБ трябва да създаде постоянни работни групи на регионално ниво с други важни организации, особено с Държавна агенция по туризма, Българска агенция за инвестиции, Агенция за малките и средни предприятия, както и МИЕ и МЗФ, за да се гарантира, че финансирането от ЕС се усвоява ефективно и въздействието му се оптимизира.	Управляващият орган е сформирал постоянни работни групи със съответните организации за осигуряването на ефикасно усвояване на средствата от ЕС. Комитетът за наблюдение на ОПРР предвижда при необходимост да създаде под-комитети по определени въпроси, които трябва да се разрешават и обсъждат.	Препоръката е изпълнена. По време на програмирането са създадени различни работни групи. В допълнение, преди публикуването на специфични схеми насоките за кандидатстване се съгласуват със заинтересованите страни и секторните министерства. В специфични случаи, може да се създаде работна група.

Таблица55 – Препоръки от Прегледа на първите открити грантови схеми

Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта	
Препоръка за корективни мерки на ниво Оперативна програма по време на подготовката и изпълнението на бъдещите схеми за помощ			
Подготовка и дизайн на схемите			
1	Предвид факта, че информацията за публикуване на схемите от Индикативната годишна работна програма е важна за потенциалните кандидати, за да могат да планират средства и извършат дейности по техническата подготовка на проектите предложения, особено полезно за кандидатите е включването в Индикативната програма на изисквания за степента на готовност и зрялост на проектите предложения, т.е. техническата готовност на проекта	Годишната работна програма е индикативна, тя съдържа изискваната информация, съгласно ПМС 121/31.05.2007 и следва образеца, утвърден от министъра на финансите. Не се изисква промяна/ действия.	УО счита препоръката за изпълнена.
2	Преди инициране на процеса на разработване на пакета документи за участие в процедура за предоставяне на	Съгласно наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (версии 4, 5 и 5.1) пакетът документи за кандидатстване	Препоръката е изпълнена. Всички проекти на Насоки за кандидатстване са публикувани

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
	<p>БФП да се прави анализ за необходимостта, както от външна за УО на ОПРР експертиза, така и от вътрешна и на тази основа да се сформира екип за разработване на документацията. Дискусиите и решенията на екипа да се протоколират с оглед на осигуряване на адекватна одитна пътека</p>	<p>се изготвя в рамките на отдел „ИПП“, като началникът на отдел „ИПП“ съгласувано със зам.главния директор и главния директор на ГД „ПРР“ определя състава на екипа за разработване на Пакедите документи за кандидатстване, чиято дейност се ръководи от ръководителя на съответния приоритет. ПРИ определянето на състава на екипа за разработване на Пакедите документи се отчита и необходимостта от наличието на определена експертиза у служителите съставляващи екипа. Пакедите документи за кандидатстване се съгласуват с отдели „ФУК“, „ЗОРН“, Зам.главния директор и главния директор на ГД „ПРР“ и се одобряват от Ръководителя на Управляващия орган преди публикуването им.</p> <p>В допълнение, при необходимост се привлича външна помощ в зависимост от спецификата на схемата, напр. експерти от Агенцията за енергийна ефективност, при схеми, свързани с енергийната ефективност. Също така, по линия на техническата помощ на ОПРР има предвиден проект, насочен към ползването на външна помощ при разработване на пакетите документи за кандидатстване при бъдещи схеми.</p> <p>В допълнение, съгласно наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (версия 6) преди изготвяне на целия пакет документи за кандидатстване, отдел „ИПП“ изготвя проект на Насоки за кандидатстване, и ги изпраща по електронна поща за коментари от страна на отдели „Мониторинг“, „ФУК“ и „ЗОРН“, двамата заместник-главни директори и главния директор на ГД „ПРР“. След отразяване на получените коментари, отдел „ИПП“ публикува на интернет-страницата на програмата проекта на Насоки за кандидатстване и отправя покана за получаване на коментари и препоръки от страна на заинтересованите страни.</p>	<p>на Интернет страницата на ОПРР: http://www.bgregio.eu/Content.aspx?menu=left&pid=33</p>
3	<p>Ръководителят на УО на ОПРР да издава заповед за определяне на екипа за разработване на пакета документи и съответните срокове за изпълнение</p>	<p>Практиката до момента е показала, че разработването на пакети документи се осъществява успешно и не е необходимо излишно формализиране на процедурата.</p> <p>Не се изисква промяна/ действия.</p>	<p>Препоръката не е приета от УО.</p>

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
4	<p>Да продължи практиката за публикуване на проект на Пакет за кандидатстване на Интернет страницата на УО на ОПРР, откъдето всички заинтересовани страни да се запознаят и да могат още в подготвителна фаза да коментират неясни моменти. По този начин още в начална фаза ще има възможност да бъдат отстранени неточности и ще се дефинират ясно допустимите дейности и придружителни документи.</p> <p>Обстоятелството, че пакета с документи ще се публикува предварително, ще постави в еднаква позиция всички потенциални бенефициенти, и предварително проведените разговори с част от тях няма да им създадат предимство при разработване на проектите.</p>	<p>Процедурата на предварително публикуване на страницата на ОПРР на пакета документи за кандидатстване ще бъде отразена в Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР.</p> <p>Препоръката е отразена. Съгласно Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (Версия 6) отдел „ИПП“ публикува на интернет-страницата на програмата проекта на Насоки за кандидатстване и отправя покана за получаване на коментари и препоръки от страна на заинтересованите страни. Коментари по публикуваните документи могат да бъдат получавани в рамките на 10 работни дни от датата на публикуване на проекта на Насоки за кандидатстване. В рамките на 10 работни дни от изтичане на горепосочения срок, отдел „ИПП“ отразява получените коментари (стр.28, раздел 11).</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p>
5	<p>При разработването на пакета с документи да се консултира мнението на социално-икономическите партньори и неправителствения сектор съобразно спецификата на схемата</p>	<p>Препоръката се изпълнява.</p> <p>Мнението на социално-икономическите партньори и неправителствения сектор се консултира чрез предварително публикуване на страницата на ОПРР на пакета документи за кандидатстване. В случай на необходимост, пакета документи допълнително се изпраща и до съответните заинтересовани групи</p> <p>Препоръката се изпълнява.</p>	<p>Препоръката може да се приеме като изпълнена. Социално-икономическите партньори и неправителствения сектор може да коментират проекта на насоките публикувани на интернет страницата. Проектът на насоките се изпращат до определени организации за коментар.</p>
6	<p>В процеса на изготвяне и съгласуване на пакета документи по схемите да се включи отдел „Мониторинг“ на УО на ОПРР за целите на формулиране на индикатори на ниво схема, както и при изготвянето на формати на технически отчети</p>	<p>Препоръката ще бъде взета под внимание при ревизирането на Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР.</p> <p>Препоръката е отразена. Съгласно Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (Версия 6), отдел „ИПП“ изготвя проект на Насоки за кандидатстване, и ги изпраща по електронна поща за коментари от страна на отдели „Мониторинг“, „ФУК“ и „ЗОРН“, двамата заместник-главни директори и главния директор на ГД „ПРР“. След отразяване на коментарите, включително и коментарите, получени от външни заинтересовани лица, пакетът документи за кандидатстване се съгласува с отдели „ФУК“, „ЗОРН“,</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p>

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
		«Мониторинг», двамата заместник-главни директори и главния директор на ГД „ПРР”	
7	За осъществяването на предварителен контрол от отделите на УО на ОПРР по Пакета за кандидатстване да се въведат минимални срокове	УО счита, че въвеждането на минимални срокове за съгласуване не е необходимо. Насоките за кандидатстване се изпращат предварително за коментари по ел. поща до отдели „Мониторинг”, „ФУК” и „ЗОРН”, до двамата заместник-главни директори и главния директор на ГД „ПРР”, като по този начин се осигурява достатъчно време за представяне на коментари и препоръки и за тяхното отразяване преди официалното съгласуване и попълване на контролни листи. Не се изисква промяна/ действия.	Препоръката не е приета от УО. Консултантът счита, че не е практично да се въвеждат минимални срокове.
8	Коментарите в хода на предварителния контрол по Пакета за кандидатстване да се отразяват подробно в контролния лист от проверката	Виж горния коментар. Не се изисква промяна/ действия.	Препоръката не е приета от УО. Контролният лист за кандидатстване включва отделна секция с коментари за всички отдели, включени в процеса, включително и предварителния контрол. Не се изисква промяна. Реф: Анекс 11.36
9	В Насоките за кандидатстване по схемите да се включи специален раздел за индикаторите на схемата, който да обяснява значението и ефекта от тяхното изпълнение, евентуалното им обвързване с невъзстановяване на средства, начина, по който УО на ОПРР изисква информация за тяхното отчитане	Препоръката ще бъде взета под внимание. В Насоките за кандидатстване и във Формуляра за кандидатстване ще бъде включен текст за съществуващ риск от невъзстановяване на средства в случай на непостигане на заложените в проектното предложение индикатори. Препоръката е взета под внимание. В Насоките за кандидатстване по последните публикувани схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (BG161PO000/4.1-03/2010 “Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура на 178 общини” и BG161PO001/1.1-09/2010 „Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура в градските агломерации”) е включен текст за съществуващ риск от невъзстановяване на средства в случай на непостигане на заложените индикатори и резултати в проектното предложение. В допълнение постигането на индикаторите се проследява чрез проверките на място, включително и до 5 години след приключване на проекта.	Препоръката е изпълнена. Текстът е включен в Насоките за кандидатстване в двете схеми на УО.

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
10	В текста на договора за безвъзмездна финансова помощ към Пакета за кандидатстване да се включи задължение на бенефициента за изпълнение на заложените по проекта индикатори и обвързване на това изпълнение с (не)възстановяване на средства	УО счита, че не е необходимо залагането на такава клауза в договора. Задължително условие за отчитане на индикаторите по договора е заложено в окончателния доклад по договора (версия 5.1 на Наръчника), тъй като реалното изпълнение на индикаторите за постигане на очакваните резултати от изпълнението на конкретния договор се отчитат именно при завършване на проекта. Окончателното плащане по проекта се осъществява на базата на одобрен окончателен доклад, в т.ч. на постигане на заложените индикатори. Препоръката е отразена във версия 5.1 и версия 6 на Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР.	Препоръката е частично изпълнена, тъй като окончателното плащане е свързано с одобрение на Окончателния технически доклад. Консултантът счита, че не всички индикатори са предмет на проверка непосредствено след приключване на проекта. За всеки проект следва да се посочи кой индикатор може да бъде свързан с плащанията, ако са измерими в края на проекта. Одобрението на Техническия доклад следва да бъде свързано с постигането на определени стойности на индикаторите.
11	При избор на схеми без определен краен срок за кандидатстване да се залагат по-високи минимални критерии за одобрение на проектите с цел подобряване на качеството на финансираните проекти – минимум 80% от максималната оценка	Препоръката ще бъде взета под внимание при дизайна на следващи схеми за кандидатстване без определен краен срок. Препоръката ще бъде взета под внимание при дизайна на следващи схеми за кандидатстване без определен краен срок.	Препоръката не е актуална, тъй като в новите схеми са посочени крайни срокове за кандидатстване.
12	По схеми без определен краен срок за кандидатстване да се поддържа комуникация със заинтересованите страни – непрекъснато осведомяване на потенциалните кандидати за оставащите финансови ресурси по схемата	Препоръката ще бъде взета под внимание при дизайна на следващи схеми за кандидатстване без определен краен срок. Препоръката ще бъде взета под внимание при дизайна на следващи схеми за кандидатстване без определен краен срок.	Понастоящем препоръката не е приложима, тъй като в новите схеми са посочени крайни срокове за кандидатстване.
13	УО на ОПРР да предприеме необходимите мерки за ясно и точно дефиниране на допустимите дейности в Насоките за кандидатите, за да не се налага тълкуване в процеса на кандидатстване и оценка.	Препоръката се изпълнява. Намаляване на риска от тълкуване на допустимите дейности се постигане чрез процедурата на предварително публикуване на Насоките за кандидатстване, при която заинтересованите страни са поканени да представят своите коментари и предложения. В допълнение, при неясноти по допустимите дейности кандидатите могат да зададат своите въпроси и да получат официален отговор на страницата на ОПРР в рубриката Въпроси и отговори. Препоръката се изпълнява.	Препоръката е изпълнена.
14	УО на ОПРР при установяване на казус или проблем, възникнал след обявяване на схемата и засягащ условията за допустимост да изготви становище, за което да информира всички заинтересовани лица	Практиката на УО е на възникнали казуси и проблеми да се дават отговори в рубриката „Въпроси и отговори”, която се публикува на страницата на ОПРР и е достъпна за всички потенциални бенефициенти. Не се изисква промяна/ действия.	Препоръката се счита за изпълнена. УО публикува отговори в секцията Въпроси и Отговори на Интернет страницата: http://www.bgregio.eu/Content.aspx?menu=left&pid=78 Може да се помисли за по-достъпен формат за отговор на публикуваните въпроси за съответните схеми поотделно.
15	За допустимите разходи (подготовка на проектно предложение, подготовка на тръжна документация), които	Препоръката е взета под внимание. При дизайн на последните публикувани схеми за предоставяне на безвъзмездна	Препоръката е изпълнена.

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
	<p>практиката показва, че са редовно предмет на коментар и решения за редукция от страна на оценителните комисии, да се определят предварително максимално допустими суми, или отнесени пропорционално (в %) от общите разходи</p>	<p>финансова помощ (BG161PO000/4.1-03/2010 “Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура на 178 общини” BG161PO001/1.1-9/2010 „Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура в градските агломерации”) са определени максимално допустими разходи за изготвяне на формуляра за кандидатстване и за разходите, свързани с подготовката на документация за провеждане на процедура за възлагане на обществени поръчки.</p>	
16	<p>Необходима е преработка на критериите за техническа и финансова оценка по схемите в посока на отчитане на спецификата на конкретната схема, и за целите на обективността на оценката, което може да се извърши чрез използването на повече количествено измерими критерии. По-конкретни препоръки са представени в индивидуалните доклади.</p>	<p>Препоръката е взета под внимание при дизайна на схемите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявени от началото на 2010г. Не се изискват допълнителни действия.</p>	<p>Консултантът намери частични доказателства за изпълнение на препоръката за грантовите схеми отворени през 2010 (4.1-03/2010; 1.1-09/2010).</p>
17	<p>Да се извърши преглед на дизайна на формуляра за кандидатстване и набора придружаващи документи по схемите за конкурентен подбор с цел отпадане на излишни секции с информация и неприложими за схемата или кандидатите документи. По-конкретни препоръки са представени в индивидуалните доклади.</p>	<p>Препоръката е взета под внимание при дизайна на схемите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявени от началото на 2010г Не се изискват допълнителни действия.</p>	<p>Консултантът не разполага с информация кои секции са неприложими и неправилни. Към 31 Август 2010 отворените грантови схеми и схемите, които са в процес на подготовка, съдържат същите раздели.</p>
18	<p>УО на ОПРР да използва по-активно различни комуникационните канали – радио и телевизионни мрежи (национални и регионални, кабелни мрежи), печатни издания (национални, регионални и специализирани издания), интернет – както за информирание на кандидатите по програмата, така и за нейното представяне пред обществеността</p>	<p>Препоръката е взета под внимание. В процес на реализация са три проекта за информация и публичност на ОПРР, финансирани по Приоритетна ос 5 „Техническа помощ” на Програмата</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p>
19	<p>Дизайнът на всяка схема следва да бъде придружен от План за провеждане на информационни събития от различен характер – обявяване на поканата, информационни дни, пресконференции, брифинги, интервюта</p>	<p>Препоръката е взета под внимание. Отдел „Организационно развитие, информация и публичност” е разработил индикативен план-график за провеждане на информационни дни по схемите, които ще бъдат публикувани през 2010г. Планът е разработен в съответствие с Индикативната годишна работна програма. Процедурата е отразена в Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР, версия 6</p>	<p>Препоръката е изпълнена. УО е разработил Индикативен план за изпълнение на дейностите свързани с Информацията и публичността по ОПРР.</p>
20	<p>Към копието на публикацията на схемата в национален ежедневник да се съхранява Разпечатка (Print Screen) от интернет страницата на ОПРР и Единния информационен портал за обща информация за управлението на структурните и Кохезионния фонд на ЕС с публикацията за схемата</p>	<p>Препоръката е взета под внимание. Копие (Print Screen) от публикацията на схемата на интернет страницата на ОПРР и Единния информационен портал се съхранява към документацията по схемите, публикувани от началото на 2010г.</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p>
21	<p>На информационните дни да се представя по-подробна информация за допустимите дейности, разходи и специфика на съответната схема. Да се</p>	<p>Целта на информационните дни е да се предостави по-детайлна информация относно конкретната схема за</p>	<p>УО счита, че не са необходими допълнителни действия.</p>

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
	представят казуси, най-често допускани грешки, добри практики. Възможен вариант е комбинация между предоставяне на обща информация в началото на срещата и последващи индивидуални консултации, по предварителна заявка от страна на участниците	предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Представянето на добри практики и най-често допускани грешки се осъществява в рамките на обучението на бенефициентите, което обикновено се провежда заедно с информационните дни. Не се изисква промяна/ действия.	
22	В зависимост от срока за кандидатстване, да се предвиди провеждането на допълнителни информационни дни, на които да се обсъдят и разяснят вече зададени конкретни въпроси по схемата и да се акцентира върху практическите затруднения на потенциалните кандидати, възникнали в процеса на подготовка на проектни предложения	Препоръката е взета под внимание. Съгласно версия 6 на Наръчника, раздел 14 „Информация и публичност” при идентифицирани проблеми или практически затруднения на потенциалните бенефициенти, възникнали в процеса на подготовка на проектни предложения по съответната обявена схема, се провеждат допълнителни информационни дни.	Препоръката е изпълнена.
23	Обратна връзка – след приключване на информационните дни да се проучва удовлетвореността на участниците относно полезността и качеството на предоставената информация. Подобна анкета следва да бъде задължителна, а резултатите да бъдат обработвани от отдел „Организационно развитие и информация и публичност”, като на тяхна база се предприемат мерки за оптимизиране на кампаниите.	Препоръката е взета под внимание. Съгласно Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР, версия 6, след приключване на информационните дни, участниците в тях задължително попълват анкета. Анкета се изготвя индивидуално, за всеки информационен ден, съгласно спецификите на схемата, по която се провежда събитието. Експерт от Регионалния отдел обработва и обобщава информацията от попълнените анкети и в срок от 5 работни дни изпраща копията на анкетите, заедно с обобщената информация на отдел „ОРИП”.	Препоръката е изпълнена. Анекс 14.04 описва процедурата за информационните дни.
24	В информационните дни задължително да участват и представители на отделите „ИПП”, „Мониторинг” и „ФУК”, за да могат да отговорят на въпроси от тяхната компетентност	Препоръката е отразена. Съгласно версия 6 на Наръчника в информационните дни вземат участие освен представителите на регионалните отдели, така и представители на отделите „ИПП”, „Мониторинг” и „ФУК” с оглед на тяхната компетентност	Препоръката е изпълнена.
25	При повторно публикуване на покана по дадена схема, на информационните дни да се представят най-често допускани грешки в предишното кандидатстване и най-чести слабости в качеството на получените до този момент проектни предложения	Препоръката е отразена. Съгласно версия 6 на Наръчника в информационните дни вземат участие освен представителите на регионалните отдели, така и представители на отделите „ИПП”, „Мониторинг” и „ФУК” с оглед на тяхната компетентност Препоръката се изпълнява.	Препоръката е изпълнена. Най-често срещаните грешки са представени в Решението за всяка грантова схема. Има такава информация на Интернет страницата. Нередностите се регистрират в ИСУН. В допълнение, по време на информационните дни се дискутират най-често срещаните грешки и слабости.
26	Да се архивират и свалят от страницата на ОПРР въпросите и отговорите по затворени схеми, за да се улеснят потенциалните кандидати	С оглед на осигуряване на максимална прозрачност и информираност УО счита, че въпросите и отговорите по затворени схеми следва да бъдат достъпни за всички заинтересовани. За улеснение на потенциалните кандидати се предвижда реорганизиране на тази част от интернет страницата – два отделни линка (за отворени и за затворени схеми). Предстои актуализиране на интернет страницата на ОПРР.	Управляващият орган частично е приел препоръката. Консултантът счита, че секцията Въпроси & Отговори трябва да се преработи в по-лесен за употреба формат. Няма разделение между отворените и затворени схеми в секцията Въпроси и Отговори.

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
27	УО на ОПРР да разпише подробна процедура за изготвяне и предварителен контрол по предоставяне на отговори по поставени въпроси в процеса на кандидатстване	Процедурата за изготвяне, одобрение и публикуване на въпроси и отговори на страницата на ОПРР е разписана в Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР, раздел 14 „Информация и публичност”. Не се изискват допълнителни действия..	Препоръката е изпълнена. Процедурата е описана под Глава „Информация и публичност” от Наръчника, т.14.6.
Подбор на проекти и сключване на договори			
28	Коментарите на отделните звена на УО на ОПРР, осъществяващи предварителен контрол на отделните фази за оценка, да бъдат своевременно и детайлно отразени в контролните листа от проверката, за целите на бъдещи одити и оценки по ОПРР	Предварителния контрол на процеса на оценка се осъществява от отдел ЗОРН, който отразява своите бележки, ако има такива, в предвидените за това полета на контролния лист. Липсата на бележки означава, че всички позиции в контролния лист са изпълнени. Не се изискват допълнителни действия.	Препоръката е подобна на препоръката по т.8. Консултантът счита, че е адекватно изпълнена.
29	Да се предвиди процедура във вътрешните правила за провеждане на оценка, която изисква предварително да се формулират критерии за избор на оценители по отделните схеми, чиито професионален опит и експертиза да отговаря на особеностите на схемата за безвъзмездна финансова помощ	Препоръката се изпълнява. Изборът на външни оценители се осъществява на базата на специално разработена методология за избор на оценители Въз основа на методологията се съставя списък с външни оценители, който се утвърждава от ръководителя на УО и периодично се актуализира. В методологията изрично се посочва образованието и експертизата, които следва да притежават външните изпълнители с оглед участието им в оценителни комисии по ОПРР. Методологията е включена във версия 6 на Наръчника (Приложение 11.45, раздел 11).	Препоръката е изпълнена.
30	Съставът на оценителната комисия да включва експерти с опит в оценка на проекти от сферата на икономическото и регионално развитие, като при схемите с инвестиционен компонент като помощник-оценители задължително да се включват и експерти с приложимото инженерно образование	Виж горния коментар.	Препоръката е изпълнена. Реф.: Анекс 11.45
31	Да се организира предварителен инструктаж или обучение на комисииите като мярка, гарантираща еднаквия им подход в различните комисии в рамките на конкретната схема и уеднаквяване на подхода на оценителите в рамките на една оценителна комисия, включващо и запознаване с получените въпроси и отговори в процеса на кандидатстване. Такова обучение е удачно да се провежда преди официалното стартиране на оценителната комисия	Обучението на оценители се провежда след издаването на заповедта за нейното назначаване по време на предварителното заседание на комисията. На предварителното заседание председателят запознава оценителите с процедурите и критериите за оценка на проектни предложения, както и с въпросите, получени по време на процеса на кандидатстване и техните отговори. Не се изисква промяна/ допълнителни действия.	Препоръката не е релевантна, тъй като процедурата съществува. Реф.: Анекс 11.41., Чл.12.
32	Всички взети решения и извършени действия от оценителната комисия да се протоколират детайлно в доклада за оценка	Съдържанието на оценителния доклад е утвърдено в глава 11 на Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР, като то включва и протоколи от всички заседания на оценителната комисия с взетите решения и извършени действия. В този смисъл препоръката вече се изпълнява.	Препоръката е изпълнена. Реф.: Анекс 11.41.Чл..14.

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
33	УО на ОПРР да разработи методика за ревизиране на бюджетите на проектните предложения. В нея да се определи дали препоръките на оценителите от индивидуалните таблици за оценка, които касаят ревизия на определени разходи са задължителни	<p>Препоръката ще бъде взета под внимание при ревизиране на процедурите.</p> <p>Препоръката е взета под внимание. В последната версия на Наръчника (версия 6) се съдържа методика за оценка на заложените в проектните предложения единични цени като ценообразуване и количества.</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p> <p>Реф.: 11.8.1 Успелите кандидати са информирани за ревизираните бюджети.</p>
34	УО на ОПРР да регламентира условия, при които успешите кандидати да се запознаят с нанесените корекции в бюджетите и дейностите на проектните им предложения преди подписване на договори за финансиране. Това ще намали риска от грешки, нередности или прекратяване на изпълнението на проектите. Това действие може да се извърши след изготвянето на доклада на оценителната комисия и преди обявяване на решението на ръководителя на УО за финансиране на избраните проекти	<p>Препоръката е взета под внимание. В последната версия на Наръчника (версия 6) е предвидено към уведомителното писмо отдел „ИПП“ да изпраща на одобрените кандидати одобрения бюджет, КСС и технически спецификации, за да се запознаят с направените от оценителната комисия корекции преди подписването на договора и за да започнат подготовката за провеждането на процедурите за възлагане на обществени поръчки.</p>	<p>Препоръката е частично изпълнена. Наръчникът не дава детайли дали класираните кандидати могат да преговарят относно ревизирания бюджет.</p> <p>Реф: Глава 11.8.1</p>
35	В контролния лист за проверка на договорите да се предвиди възможността за добавяне на приложения, съгласно спецификата на Договорите	<p>Препоръката вече се изпълнява. Не се изискват допълнителни действия.</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p> <p>Реф.. Контролен лист -11.65.</p>
36	Да се разработят позиции за контрол в листа, даващи възможност да се извърши качествена проверка на съдържанието на общите и специфични условия	<p>Общите и специфични условия на договорите са част от пакета документи за кандидатстване и качествена проверка на тяхното съдържание се осъществява по време на предварителния контрол на документацията.</p> <p>Не се изисква промяна/ допълнителни действия.</p>	<p>УО счита, че не са необходими допълнителни действия..</p> <p>Мнението на Консултанта е, че веднъж след като са проверени като час от Документите за кандидатстване, не са необходими допълнителни проверки.</p>
37	Да се включи номер на конкретния договор в контролните листа	<p>Препоръката се приема и ще бъде отразена в образа на контролен лист за проверка на договор. Препоръката е взета под внимание и е отразена в Приложение 11.20.Контролен лист договор, раздел 11 на Наръчника, версия 6.</p>	<p>Контролният лист 11.20 от Версия 6 на Наръчника не съдържа номер на договор.</p>
38	Да се номерират всички страници на досието на договорите, за да се гарантира неговата цялост	<p>УО счита, че това е ненужно усложняване на процедурата в условията на стремеж към опростяване на процедурите и ускоряване на процеса на усвояване на средства по ОПРР.</p> <p>Не се изисква промяна/ действия.</p>	<p>УО счита, че не са необходими допълнителни действия.</p>
39	В контролния лист за проверка на двойно финансиране да се включат и контроли, свързани с изискваната допълнителна информация от ведомствата, предоставящи публични средства за инвестиционни дейности и работата на междуведомствената комисия. Контролният лист да се попълва едва след като е получена всичката необходима информация, въз основа на която да се направят съответните заключения	<p>Информацията от други ведомства се изисква при възникване на съмнения за двойно финансиране след проверка в ИСУН и документална проверка на проектите по програма ФАР и други програми с национално и европейско финансиране, предоставящи подкрепа за сходен вид дейности. В контролния лист има предвидена графа «Други», в която се записва получената допълнителна информация при наличие на такава.</p> <p>Не се изисква промяна/ действия.</p>	<p>УО счита, че не са необходими допълнителни действия.</p>

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
40	УО да организира навреме окомплектоването и получаването от бенефициентите на окончателните досиета на договорите с цел навременния старт в изпълнението на дейностите	Препоръката е взета под внимание. От началото на 2010г. договорите се предоставят на бенефициентите в деня на тяхното подписване от двете страни.	Препоръката е изпълнена.
41	Да се инициират съответните промени в дизайна на ИСУН, с оглед необходимостта от регистриране на договори, сключени след освобождаване на допълнителен финансов ресурс, т.е. за промяна на статуса на оценяваното проектно предложение	Препоръката е изпълнена и промените вече са отразени в ИСУН. Не се изискват допълнителни действия.	УО декларира, че препоръката е изпълнена. Не може да се предостави мнение, базирано на доказателство. Публичния модул на ИСУН не позволява да се провери дали е изпълнена препоръката.
Изпълнение, наблюдение и резултати от одобрените проекти			
42	УО на ОПРР да провежда задължително обучения за Бенефициентите, където да се представят ръководството за изпълнение и указанията по конкретната схема.	Провеждането на обучения за бенефициентите се осъществява заедно с провеждането на информационните дни по конкретните отворени схеми. Допълнителни специализирани обучения са предвидени в рамките на проект по техническата помощ на ОПРР. Препоръката се изпълнява..	Препоръката е изпълнена. По приоритетна Ос 5 са предвидени проекти за укрепване капацитета на бенефициентите.
43	Да се използва ефективно процедурата за вътрешен контрол върху дейността на регионалните отдели на УО на ОПРР	Вътрешният контрол върху дейността на РО се осъществява посредством проверки на място, документални проверки и осъществяване на периодични срещи поне два пъти месечно. Съгласно версия 6 на Наръчника раздел 21 Осъществяване на вътрешен контрол върху дейността на РО срещите ще се осъществяват веднъж месечно.	Консултантът не може да предостави мнение за ефективното използване на вътрешните контролни процедури, тъй като това е предмет на ангажимент, свързан с одит на системите.
44	Да се разпише ясна процедура за наблюдение и отчитане на изпълнението на заложените по проектите индикатори.	Препоръката е изпълнена. В раздел 13 „Мониторинг” на Наръчника (версия 6) е описано задължението на бенефициентите за отчитане в междинните и окончателния доклади на индикаторите за наблюдение, предоставени във формуляра за кандидатстване. Разработени са нови форми на технически доклади.	Препоръката е изпълнена. Съгласно Анекс 13.5.9 от Техническия доклад на бенефициентите се изисква да се предостави информация за изпълнението на индикатора. В Наръчника, Глава 13 е описано, че бенефициентите докладват индикаторите във Финалния технически доклад.
45	Да се разпише по-детайлно процедурата в Наръчника на УО за отговорностите и срокове за събиране и въвеждане на информация в ИСУН	Задълженията на всеки от отделите, свързани с въвеждането на информацията в ИСУН, са разписани в съответните раздели. Например, в раздел 11 е описано въвеждането на информация във връзка с провеждането на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (регистриране на процедурата след нейното обявяването, регистриране на подадените предложения, регистриране на проведената оценителна комисия и т.н.), а в раздел 13 са описани задълженията за регистриране в ИСУН по време на процеса на мониторинг и докладване (регистриране на докладите от проверките на място, регистриране на тримесечните, годишни, междинни и	Препоръката не е приета от УО. Мнението на Консултанта е, че процедурата за докладване в ИСУН предоставя достатъчно детайли.

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
46	Да се поддържа систематизирана и подредена информация на ниво схема за извършените проверки на място, съдържаща констатираните пропуски, направените препоръки и предприетите от бенефициента мерки	<p>окончателни технически доклади).</p> <p>УО е провел разговори с дирекцията, отговорна за поддържането на ИСУН във връзка с въвеждането на допълнителни справки, касаещи генерирането на цялостна информация за проверките на място на ниво схема. В процес на реализиране.</p>	В процес на изпълнение.
47	Да се поддържа систематизирана и подредена информация на ниво ОПРР за най-честите причини за грешки и нередности в изпълнението на проектите	<p>Препоръката е взета под внимание. УО е разработил и публикувал на интернет страницата на ОПРР Наръчник на често срещани трудности и пропуски от бенефициенти на ОПРР.</p> <p>Не се изискват допълнителни действия.</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p> <p>Нередностите се регистрират в ИСУН и в допълнение най-общите грешки са представени на Интернет страницата.</p>
48	Да се поддържа и публикува регистър на добри практики по схемите по ОПРР.	Препоръката ще бъде взета под внимание.	<p>Препоръката е изпълнена.</p> <p>Информация за добрите практики е налична на: www.eufunds.bg</p>
49	Да се опрости процедурата на подаване и обработка на технически доклади, финансови отчети и искания за плащане по схемите по ОПРР	<p>Препоръката е взета под внимание. Версия 6 на Наръчника съдържа опростени правила по отношение на осъществяването на плащания, като сключването на допълнителни споразумения не забавя плащанията по проектите.</p>	<p>Препоръката е приета частично. Във връзка с проверката на плащания и представянето на заявки за плащане УО въведе редица опростени процедури. Някои оптимизации са изброени по-долу:</p> <p>Опростяване на процедурата за проверка, чрез оптимизиране на кореспонденцията с бенефициента.</p> <p>Честотата на планираните проверки на място се основава на оценка на риска по проекта.</p> <p>Намаляване на броя на проверките на място за междинните плащания.</p> <p>По-кратки срокове за изработването и представянето на доклад за верификация.</p> <p>Подобряване на процедурата за изменение на договори – процедурата не спира верификацията на плащането, а се обработва паралелно.</p> <p>Определяне пет-дневен срок за коментари по прилагането на насоките, издадени от УО.</p> <p>Периодът за подаване на искане за плащане е гъвкав:</p> <p>Предварителни и окончателни плащания могат да се подават без конкретни срокове;</p> <p>Междинната заявка за плащане може да се подаде два пъти на месец.</p> <p>Съкращаване на сроковете за разглеждане на искането за плащане.</p>
50	Да се премахне практиката да се сключват допълнителни споразумения към договори за безвъзмездна финансова помощ при промяна на количествено-стойностни сметки или при разлики между предварителния бюджет и постигнатата цена, вследствие на проведената тръжна процедура	<p>Препоръката е взета под внимание и правилата за сключване на допълнителни споразумения са опростени в новата версия 6 на Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (раздел 11).</p> <p>Предвижда се сключването на допълнителни споразумения само в случай на намаляване на размера на</p>	<p>Препоръката е изпълнена.</p> <p>Реф.: Наръчник 11.8.4.3 стр. 54.</p>

Препоръки		Отговор	Коментар на консултанта
		безвъзмездната финансова помощ по договора с повече от 15 %, но не по-малко от 500 000 лв. в резултат на проведени от бенефициенти процедури за възлагане на обществени поръчки.	
51	Да се спазват заложените в Ръководството за бенефициенти по ОПРР срокове по издаването на становища на УО на ОПРР по изпълнението на проектите	Препоръката е взета под внимание. Предприети са мерки за опростяване на процедурите, включително и чрез делегиране на допълнителни правомощия на РО и засилване на административния капацитет на УО.	Консултантът не може да предостави мнение до каква степен крайните срокове залегнали в Наръчника на ОПРР се спазват, тъй като това е предмет на различен тип ангажимент. През 2010 УО е въвел нови пократки срокове за верификация на плащанията и оценка на проектни предложения.
Препоръки относно схеми за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на Конкретни бенефициенти			
Етап на подготовка и дизайн на схемите			
52	Ръководителят на УО на ОПРР да издаде заповед за определяне на екипа за разработване на пакета документи и съответните срокове за изпълнение	Практиката до момента е показала, че разработването на пакети документи се осъществява успешно и не е необходимо излишно формализиране на процедурата. Не се изисква промяна/ действия.	Препоръката не е приета от УО
53	В процеса на разработване/съгласуване на Изискванията за кандидатстване и Пакета документи да бъде включен отдел „Мониторинг“	Препоръката е отразена. Съгласно Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (Версия 6), отдел „ИПП“ изготвя проект на Изискванията за кандидатстване за конкретните бенефициенти и ги изпраща по електронна поща за коментари от страна на отдели „Мониторинг“, „ФУК“ и „ЗОРН“, двамата заместник-главни директори и главния директор на ГД „ПРР“. След отразяване на коментарите, включително и коментарите, получени от външни заинтересовани лица, пакетът документи за кандидатстване се съгласува с отдели „ФУК“, „ЗОРН“, «Мониторинг», двамата заместник-главни директори и главния директор на ГД „ПРР“.	Препоръка е изпълнена: Реф.: Анекс 11.5, стр..5
54	За първите схеми с конкретни бенефициенти (касаещи МОН, АСП, АЗ) без определен срок за кандидатстване да се включат междинни срокове и краен срок за подаване на проектни фишове	УО счита, че определянето на срокове не е необходимо. Рамковото споразумение с конкретните бенефициенти съдържа клауза, съгласно която конкретният бенефициент следва да контракува предоставената финансова помощ до края на 2010г. Не се изисква промяна/ действия.	Препоръката не е приложима, тъй като понастоящем всички грантови схеми се публикуват с крайни срокове.
55	Да се разпише процедура в Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР за консултиране на мнението на конкретния бенефициент по Изискванията за кандидатстване и Пакета документи	Консултирането на пакета документи за кандидатстване се осъществява чрез публикуване на разработените Изисквания за кандидатстване на интернет страницата на ОПРР. Процедурата е описана в Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР, версия 6 (раздел 11).	Препоръката е изпълнена. Всички проекти на Насоки са публикувани за коментари на интернет страницата на ОПРР: http://www.bgregio.eu/Content.aspx?menu=left&pid=33

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
56	Да се проучи предварително собствеността на обектите на интервенция и свързаните с тях придружаващи кандидатстването документи	Такова проучване се осъществява в зависимост от спецификата на схемата. Не се изисква промяна/ действия.	Консултантът не може да предостави мнение базирано на доказателство за изпълнението на препоръката, тъй като не е предоставено такова доказателство. УО заявява, че собствеността се проучва във всеки специфичен случай.
57	Да се инициира извършването на необходимите нормативни промени, касаещи признаването като допустими на разходите за управление на рамковата програма, като допълнителен инструмент за успешното представяне на конкретните бенефициенти	Управлението на рамковата програма се осъществява посредством управлението на отделните проектни фишове към нея, по които има сключени договори със съответните бюджети, в т.ч. и разходи за екипа за управление. За изпълнение на рамковата програма се сключва рамково споразумение, което няма отделен бюджет, поради което включването на подобен тип разходи не е обосновано. Не се изисква промяна/ действия.	Препоръката не е приета от УО.
58	По схемите с конкретни бенефициенти, чиито проекти се очаква да бъдат дребномащабни, да се заложат освен процент за допустимите разходи за човешки ресурси и минимален праг, напр. 2%, но не по-малко от 4 000 лв.	Препоръката ще бъде взета под внимание при разработването на следващите схеми за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.	Препоръката е взета предвид: Грантова схема 1.4-05: "Интегрирано градско развитие"
59	Към копие на публикацията на схемата в национален ежедневник да се съхранява Разпечатка (Print Screen) от интернет страницата на ОПРР и Единния информационен портал за обща информация за управлението на структурните и Кохезионния фонд на ЕС с публикацията за схемата	Препоръката е взета под внимание. Копие (Print Screen) от публикацията на схемата на интернет страницата на ОПРР и Единния информационен портал се съхранява към документацията по схемите, публикувани от началото на 2010г. Препоръката се изпълнява	Препоръката е изпълнена.
60	Да се извърши преглед на дизайна на формуляра на рамкова програма, проектен фиш и набора придружаващи документи по схемите с цел отпадане на излишни секции с информация и неприложими за схемата или кандидатите документи	Препоръката е взета под внимание при разработването на последните публикувани схеми за директно предоставяне от началото на 2010г.	Консултантът не разполага с информация относно кои секции се считат за неподходящи и излишни.
61	Да се преработят критериите за оценка на съответствието, допустимостта и техническата и финансова оценка на средносрочни рамкови програми, така, че да не се използват едни и същи критерии за оценка на отделните етапи, от една страна, и проектни предложения, от друга страна, като се съобразят с програмния характер на средносрочната рамкова инвестиционна програма	Препоръката е взета под внимание при дизайна на схемите за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявени от началото на 2010г.	Не е представено доказателство за изпълнение на препоръката.
62	Да се разработят от УО на ОПРР Указания за попълване на формулярите за кандидатстване по схемите с конкретни бенефициенти	Съгласно раздел 11 на Наръчника, Конкретният бенефициент има право да получи от Управляващия орган разяснения и информация във връзка с попълването на формулярите на средносрочната рамкова инвестиционна програма и проектните фишове и приложенията към тях по реда и начина, описан в конкретните Изисквания за кандидатстване. В този смисъл УО счита, че не е необходимо създаването на допълнителни указания Препоръката ще бъде взета под	Препоръката не е приета от УО.

Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта	
	внимание.		
63	Изискванията за кандидатстване по схемите с конкретен бенефициент да включват специален раздел за индикаторите, където да се обяснява значението и ефекта от тяхното изпълнение, евентуалното им обвързване с невъзстановяване на средства, начина по който УО изисква да получава информацията за тяхното отчитане	Препоръката ще бъде взета под внимание при дизайна на следващите схеми за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. В Изискванията за кандидатстване ще бъде включен текст за съществуващ риск от невъзстановяване на средства в случай на непостигане на заложените в проектния фиш индикатори. Към момента постигането на индикаторите се проследява чрез проверките на място, включително и до 5 години след приключване на проекта.	Препоръката е изпълнена.
64	В проекта на Рамково споразумение и Договор да се включи задължение на конкретния бенефициент за отчитането на индикаторите на ниво рамкова програма и проектни фишове	УО счита, че не е необходимо залагането на такава клауза в Рамковото споразумение. Задължението за отчитане на индикаторите по договора е заложено в окончателния доклад по договора (версия 5.1 на Наръчника), тъй като реалното изпълнение на индикаторите за постигане на очакваните резултати от изпълнението на конкретния договор се отчитат именно при завършване на проекта. Окончателното плащане по проекта се осъществява на базата на одобрен окончателен доклад, в т.ч. на постигане на заложените индикатори.	Препоръката не е приета от УО. Мнението на Консултанта е, че Докладаът за отчитане на индикаторите е част от Окончателния технически доклад, който е задължителен. Не се изискват допълнителни действия.
65	Изискванията за кандидатстване да дават ясни указания за изискванията на ОПРР по отношение прилагане на разпоредбите на ЗОП и провеждане на тръжните процедури, в т.ч. и възможността да се провеждат обединени процедури за определени услуги или доставки	В Изискванията за кандидатстване ясно са посочени изискванията за спазване на разпоредбите на ЗОП и НВМОП при изпълнението на дейностите по проектите. Допълнителни насоки се предоставят по всеки конкретен случай при предварителния контрол на процедурите по ЗОП и НВМОП, осъществяван от отдел ЗОРН на УО. Не се изисква промяна/ действия.	Препоръката не е приета от УО. Конкретните бенефициенти са държавни институции, които следва да спазват Закона за обществени поръчки. Моля, вижте схема 3.1. т.4.3.1.3 като пример за изпълнение на препоръката.
66	Да се използва ефективно възможността за консултации в процеса на подготовка и кандидатстване между КБ и отдел „ИПП”	Препоръката се изпълнява. В процеса на подготовка и кандидатстване се осъществява непрекъснат процес на консултации с конкретните бенефициенти.	Препоръката е изпълнена.
67	Да се предвиди процедура в Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР по изготвяне и контрол на качеството върху разясненията на УО до конкретния бенефициент по време на кандидатстване	В раздел 11 на Наръчника е предвидено Конкретният бенефициент да получава от Управляващия орган разяснения и информация във връзка с кандидатстването по реда и начина, описан в конкретните Изисквания за кандидатстване. Не се изискват допълнителни действия	Препоръката е изпълнена. Процедурата е описана под Глава Информация и публичност от Наръчника, Раздел 11.3.2.
68	УО на ОПРР да планира мерки за подпомагане на конкретните бенефициенти за целите на генериране на качествени проекти	Мерки за подпомагане на бенефициентите по ОПРР, в т.ч. на конкретните бенефициенти, са предвидени по линия на техническата помощ на ОПРР Препоръката се изпълнява.	Препоръката е в процес на изпълнение. По приоритетна ос 5 има няколко проекта, които предвиждат техническа помощ за бенефициентите (включително конкретните бенефициенти)
Оценка на рамкова програма и проектни фишове, и сключване на рамково споразумение			

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
	и договори		
69	Да се предвиди процедура в Наръчника на УО на ОПРР за предварително формулиране на критерии за избор на оценители, чиито професионален опит и експертиза да отговарят на особеностите на схемата, според които да се номинират съответните лица от базата данни с външни оценители на ОПРР	Препоръката вече се изпълнява. Изборът на външни оценители се осъществява на базата на специално разработена методология за избор на оценители. Въз основа на методологията се съставя списък с външни оценители, който се утвърждава от ръководителя на УО и периодично се актуализира. В методологията изрично се посочва образованието и експертизата, които следва да притежават външните изпълнители с оглед участието им в оценителни комисии по ОПРР. Методологията е включена във версия 6 на Наръчника (Приложение 11.45, раздел 11).	Препоръката е изпълнена.
70	Всички взети решения и извършени действия от оценителната комисия да се протоколират детайлно в доклада за оценка	Съдържанието на оценителния доклад е утвърдено в Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР, като то включва и протоколи от всички заседания на оценителната комисия с взетите решения и извършени действия. . Не се изисква промяна/ действия.	Препоръката е изпълнена. Реф.: Анекс 11.7.2 и 11-55
71	УО на ОПРР да разработи методика за ревизиране на бюджетите на проектните предложения на конкретни бенефициенти	Препоръката е взета под внимание. В последната версия на Наръчника (версия 6) се съдържа методика за оценка на заложените в проектните предложения единични цени като ценообразуване и количества.	Препоръката е изпълнена. Реф.: Анекс 11.-54
72	УО на ОПРР да регламентира условия, при които конкретния бенефициент да се запознае с нанесените корекции в бюджетите и дейностите на проектните фишове преди подписване на договори за финансиране. Това ще намали риска от грешки, нередности или прекратяване на изпълнението на проектите	Препоръката е взета под внимание. В последната версия на Наръчника (версия 5.1) е предвидено заедно с поканата за подписване на договор бенефициентите да получават по ел.поща и ревизирания бюджет на пр.предложение с цел предварително запознаване.	Препоръката е изпълнена. Реф.: Анекс 11.3.6. и 11.8.1 Печелившите кандидати се информират относно ревизираните бюджети.
73	Страниците на досиетата на споразумението и договорите и приложенията към тях да се номерират с оглед запазване на целостта им	УО счита, че това е ненужно усложняване на процедурата в условията на стремежа към опростяване на процедурите и ускоряване на процеса на усвояване на средства по ОПРР. Не се изисква промяна/ действия.	УО счита, че не се изискват допълнителни дейности.
	Изпълнение, наблюдение и резултати		
74	Да се изготви специфично Ръководство за конкретни бенефициенти и указания за изпълнение на проекти по схемите с конкретен бенефициент	Препоръката е взета под внимание. Разработени и публикувани на интернет страницата на ОПРР са Указания във връзка с изпълнението на договори за безвъзмездна финансова помощ по ОПРР с бенефициенти общини, НПО и Конкретни бенефициенти. В процес на разработване е и Ръководство за Конкретни бенефициенти.	Препоръката е изпълнена.

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
75	След подписване на рамково споразумение и договори за финансиране УО на ОПРР да проведе задължително обучение на екипа на конкретния бенефициент за управление на рамковата програма	Провеждането на обученията за бенефициентите по ОПРР се предвижда в рамките на проект по техническата помощ на ОПРР. Препоръката е в процес на реализиране.	Препоръката е изпълнена. По приоритетна ос 5 са предвидени проекти за обучение на бенефициентите.
76	Да се поддържа актуална информация за заложените и отчетени индикатори на ниво схема, рамкова програма и проектен фиш	Информацията за заложените и отчетени индикатори се въвежда в системата ИСУН от експертите на УО непосредствено след нейното получаване от бенефициентите. Препоръката се изпълнява.	Препоръката е в процес на изпълнение. ИСУН модулът за отчитане на индикатори все още не работи. Препоръката е все още валидна.
77	Да се нанесат корекции в Изискванията за кандидатстване при схемите без определен краен срок за кандидатстване, с цел въвеждане на междинни и крайни срокове за представяне на проектни фишове с цел мобилизиране на усилията на конкретните бенефициенти и ефективно усвояване на планираните средства.	Препоръката вече се изпълнява. Всички Изисквания за кандидатстване по схемите за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ съдържат крайни срокове. Не се изискват допълнителни промени/действия.	Препоръката е изпълнена. Новите схеми са отворени с краен срок на кандидатстване. Реф.: BG161PO001/3.2-01/2010 BG161PO001/3.1-03/2010 BG161PO001/1.5-01/2010
78	Да се включат схемите с конкретни бенефициенти в Оценката на риска и Плана за проверки на място на УО на ОПРР	Препоръката вече се изпълнява. Всички проекти по схеми за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ са включени в Годишния план за проверки на място за 2010г. Не се изискват допълнителни промени/действия	Препоръката е изпълнена.
79	При настъпили смени в екипите за управление на средносрочните рамкови програми да се изисква от конкретните бенефициенти информация за новите лица за контакт, актуализиран план за действие в рамките на съответната схема и информация за капацитета за изпълнение на екипа на съответната средносрочна рамкова програма	Всички бенефициенти имат задължението да уведомяват УО при настъпване на промяна в информацията, подадена във Формуляра за кандидатстване, респ. формуляра на средносрочна рамкова програма. Не се изисква промяна/ действия.	Препоръката е изпълнена. Реф.: Анекс 11.3.7
80	Препоръчваме оценката на качеството на проектните предложения по схемата да се извършва не от оценителна комисия, а от експертен панел, състоящ се от началниците на отделите и заместник главния директор.	Процедурите за управление на техническата помощ на ОПРР са в процес на преразглеждане. Препоръката ще бъде обсъдена при формулирането на новите правила. Препоръката е взета под внимание при разработването на новите процедури по Техническа помощ. Съгласно версия 6 на Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (раздел 20), оценката на проектните предложения се осъществява от експерт от отдел „Изпълнение на програмните приоритети“ и експерт от отдел „Програмиране и оценка“, а контрол на оценката се извършва от началниците на отделите „ИПП“ и „ПО“, ресорният заместник-главен директор и Главния директор на ГД „ПРР“.	Препоръката е изпълнена. Реф.: Раздел 20.3.3.
81	Методиката на оценка да се базира на потвърждаване на изпълнението на всеки един критерий с ДА. Форматът на сесията за одобряване на проектното предложение да бъде дву-степенна – обсъждане на проектната идея,	Виж горния коментар Съгласно версия 6 на Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (раздел 20), оценката се извършва съгласно критериите, посочени в	Препоръката е изпълнена: Реф.: Контролен лист Анекс 20.12 и процедура описана в Раздел 20.3.3

	Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта
	представена от началника на отдела-потенциален кандидат и оценяване на проектното предложение	Изискванията за кандидатстване и се документираща чрез попълване на контролен лист. Съответствието/липсата на съответствие с посочените критерии се отразява с „да” или „не”.	
82	Ако изпълнението на даден критерий не може да бъде потвърдено с Да, проектното предложение да се върне за преработка на съответния отдел	Виж горния коментар Съгласно версия 6 на Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (раздел 20), при извършване на оценка на проектните предложения, в случай че се установи необходимост, може да се изискат от отдела-кандидат писмени разяснения по представените от него проектни предложения, както и преработване на проектното предложение с оглед на неговото подобряване и постигане на съответствие с критериите за оценка, посочени в Изискванията за кандидатстване..	Препоръката е изпълнена. Реф. Контролен лист Анекс 20.12 и процедура описана в Секция 20.3.3
83	Препоръчваме УО да ревизира Раздел 20 „Техническа помощ” от Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР. В настоящия момент по схемата се използват контролни листове и образци, директно копирани от раздел 11 „Процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и договаряне”, които не са приспособени за спецификата на управлението и изпълнението на приоритетна ос 5- ТП	Виж горния коментар. Препоръката е взета под внимание и промените са отразени във версия 6 на Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР (раздел 20).	Препоръката е изпълнена. Реф.: Раздел 20, Техническа помощ, Наръчник версия 6.
84	Отдел „Мониторинг” на УО на ОПРР да следи за изпълнението на задълженията на отделите- бенефициенти и за представяне на тримесечни отчети, и координира обобщаването им в Доклад за напредъка за изпълнението на схемата. В Доклада задължително да се представя актуализиран график на изпълнението на заповедите, актуализиран график за провеждане на обществените поръчки и актуална информация за изпълнението на индикаторите	Виж горния коментар. Задълженията и отговорностите на отдел „Мониторинг” във връзка с изпълнението и наблюдението на проектите по техническата помощ са описани детайлно в раздел 20 на Наръчника за управление и изпълнение на ОПРР. Технически доклади за напредъка и финансови отчети се представят от отдела-ползвател при всяко искане за междинно и окончателно плащане. Всяко шестмесечие, въз основа на представените от отдела-ползвател шестмесечни доклади за напредъка, отдел „Мониторинг” изготвя доклад по напредъка до ръководителя на Управляващия орган относно хода на изпълнението на заповедите.	Препоръката е изпълнена. Реф.: Раздел 20.6.1
85	Да се определи като допустим разход при инвестиционните проекти т.нар. „непредвидени разходи”, в размер до 5% от стойността на предвиденото СМР	Препоръката ще бъде взета под внимание при иницирирането на промени в ПМС 245 от 9 октомври 2007 г. за приемане на детайлни правила за допустимост на разходите по Оперативна програма "Регионално развитие", съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие, за финансовата рамка 2007 - 2013 г. В процес на изпълнение.	В процес на изпълнение.
86	Да се определи като възстановим разход изразходваните средства за заплащане на ДДС от страна на общини и централна администрация – бенефициенти по ОПРР	Препоръката изисква вземането на решение на национално ниво.	Не е приложимо. Препоръката не е от компетентността на УО.

Препоръки	Отговор	Коментар на консултанта	
87	<p>Да се определят като допустим разход разносните за управление на рамкови инвестиционни програми</p>	<p>Препоръката не се приема. Както е посочено в коментара на препоръка 57, управлението на рамковата програма се осъществява посредством управлението на отделните проектни фишове към нея, по които има сключени договори със съответните бюджети, в т.ч. и разходи за екипа за управление. За изпълнение на рамковата програма се сключва рамково споразумение, което няма отделен бюджет, поради което включването на подобен тип разходи не е обосновано.</p> <p>Не се изисква промяна/ действия.</p>	<p>Препоръката не е приета от УО.</p>

8.3 Анекс към SWOT анализа

Таблица 56 – Анализ на силните и слаби страни, на възможностите и заплахите съгласно оригиналната ОП

SWOT	
Силни страни	
1	Българските градове демонстрират капацитет и допълнителен потенциал да изпълняват ролята на двигател на стабилно икономическо развитие и трудова заетост с възможности за по-високи нетни приходи от продажбите.
2	Сравнително равномерно разпределена градска мрежа на територията на страната, което дава възможности за потенциален достъп на населението от периферните неградски територии до услугите и възможностите в градовете.
3	Малки междурегионални различия в развитието на районите за планиране на ниво NUTS II.
4	Икономически растеж, силно проявен в агломерационните ареали. Широк кръг от отрасли и икономически дейности.
5	Високо образователно равнище и голям дял трудоспособно население в агломерационните ареали на фона на останалата част от страната. Висока концентрация на училища и университети, научноизследователски институти, болници и лекарска практики.
6	Висок процент на осигурен достъп от международните пътища до Европейските транспортни коридори и налични вътрешнорегионални връзки в рамките на всички райони за планиране.
7	Налична цифровизация на страната.
8	Силна положителна тенденция в развитието на туризма, което допринася съществено за растежа на страната и регионите.
9	Разнообразен туристически потенциал на всички региони в България (природно и културно наследство), което позволява да се развият различни видове туризъм, като това е съчетано с ценова конкурентоспособност, положителни нагласи към туризма и осъществяване на туристическата дейност по икономически изгоден, социално отговорен и щадящ околната среда начин (т.е. устойчиво развитие на туризма с широко разпределение на ползите).
Слабости	
1	Съществени различия между селските и градските области (демографски профил, образование, здраве, достъп до основни услуги/инфраструктура).
2	Съществени различия в развитието на областите и общините в рамките на районите за планиране и наличие на изоставани райони.
3	Градовете и силно урбанизираните райони се характеризират с недоразвита екологична инфраструктура и се сблъскват с важни екологични проблеми – лошо качество на въздуха, високи нива на транспортен трафик и задръствания, високи нива на шум в заобикалящата ни среда, лошо качество на сградния фонд в

SWOT	
	застроените територии, изоставени земи, природни бедствия, разрастване на градовете и генериране на отпадъци и отпадни води.
4	Ограничена, остаряла и недоразвита бизнес инфраструктура и физическа база за индустриално развитие и за привличане на нови инвестиции.
5	Ниско качество на градската среда, благоустройството и физическата инфраструктура в градовете. Неподдържан и амортизиран сграден фонд на образователните, здравните и културни институции.
6	Незадоволителни технически параметри и лошо качество на регионалните и местни пътища.
7	Липса на привлекателни обществено транспортни услуги, остарял и неподходящ транспорт по отношение на инфраструктурата и автомобилния парк.
8	Недостатъчност или липса на базисна обслужваща инфраструктура (пиаци за таксите, автобусни спирки, терминали, микробусен превоз) за обслужване на местните потребности в множество отдалечени от градските центрове райони.
9	Ниска степен на развитие на мрежовия достъп в ниско урбанизирани райони по отношение на навлизането на ISDN, кабелен интернет в цялата страна, интернет през мобилната мрежа и много ограничената употреба на персонални компютри в домакинствата.
10	Унифицирана и едностранчива структура на туристическия продукт в комбинация с висока териториална концентрация при развитието на туризма.
11	Зависимост на туристическата индустрия от ограничен брой международни (чуждестранни) пазари.
12	Ограничена и неточна информация и имидж на българския туристически потенциал на големите настоящи и потенциални пазари, особено за специализирани продукти, в резултат на недостатъчен, некоординиран и неефективен маркетинг на туристическите дестинации.
13	Слаби капацитет и инвестиционни възможности, особено в малките общини.
14	Ограничена познавателна база и проучване на пазарите за целите на туристическото развитие, планирането и маркетинга на национално и на регионално ниво.
15	Недостатъчно партниране и сътрудничество между общини, партньори и заинтересовани страни в разработването и изпълнението на съвместни проекти.
Възможности	
1	Наличието на големи градове в определени райони е благоприятна възможност за използване на техния потенциал и за разширяване на положителното им въздействие върху периферните територии.
2	Наличието на относително добре развита мрежа от големи и средно големи градове е предпоставка за достигане на по-висока добавена стойност и постигане на по-успешно сближаване с териториите в ЕС.
3	Достъп на българските региони до финансови ресурси от фондовете на ЕС за подкрепа процеса на развитие.
4	Наличие на индустриални и бизнес зони с възможности за лесен достъп, добра логистика и комуникации благодарение на близостта им до или разположението им в агломерационните ареали.
5	Нарастващ инвеститорски интерес и нарастване на преките чуждестранни инвестиции.
6	Цялостното социално-икономическо и политическо положение в България благоприятства развитието на туризма като сектор със специално значение и специфичен инструмент за местно развитие.
7	Успешната приватизация в туристическия сектор в съчетание с маркетинговото пакетно ценообразуване за България предизвика значително увеличение на международните пътувания в България.
8	Използване ресурса на природното и историческото наследство и културата за постигане на устойчив растеж и развитие на регионите.
9	Присъединяване към ЕС и развитие на Европейските транспортни коридори, улесняващи свободното движение на хора, стоки и услуги.

SWOT	
10	Нарастващо търсене на специализирани туристически продукти (особено културен туризъм и екотуризъм), както и на традиционните продукти, на глобалния и европейски пазари.
11	Потенциално туристическо търсене на вътрешния пазар.
12	Натрупване на положителен опит в общините по отношение на стратегическото планиране, разработването и управлението на проекти.
13	Европейско трансгранично, транснационално и междурегионално сътрудничество.
Заплахи	
1	Неблагоприятни демографски тенденции, застаряващо население, емиграция и риск от обезлюдяване на големи части от територията. Емигриране на млади квалифицирани специалисти в други по-развити страни от ЕС.
2	Силен конкурентен натиск върху бизнеса (особено МСП) в следствие от присъединяването към ЕС, водещо до увеличаване на регионалните различия.
3	Нараснала глобална конкуренция между дестинациите особено за сегментите на масовия туризъм.
4	Присъединяването към ЕС води до ограничен достъп до България на традиционните и важни за страната туристически пазари (необходимост от визи).
5	Намалено качество на околната среда и на туристическия опит, което води до намаляване на привлекателността и конкурентоспособността на свръх застроените курорти .
6	Нестабилното политическо бъдеще на Балканите може да се окаже пречка за международния туризъм.
7	Силна зависимост на общините от централното бюджетно финансиране.
8	Нараснали външно транспортни разходи и увеличени цени на горивата.
9	Неразвито институционално партньорство. Ограничен финансов и технически капацитет на общините и други участници в местното развитие, за усвояване на средства от СФ.
10	Повишени разходи на публичните власти (в т.ч. и общините) за изпълнение на ангажиментите, свързани със законодателството на ЕС.

Източник: ОППР

Таблица 57 – Изменения в SWOT анализа

SWOT		Валидност и уместност			
Силни страни					
		Валидно	Валидно в по-малка степен	Невалидно	Релевантност спрямо ОППР: (от 1 до 3, като 3 е най-релевантно)
1	<p>Българските градове демонстрират капацитет и допълнителен потенциал да изпълняват ролята на двигател на стабилно икономическо развитие и трудова заетост с възможности за по-високи нетни приходи от продажбите.</p> <p>Преформулиране: Българските градове (с население над 25,000 души) демонстрират капацитет и допълнителен потенциал да изпълняват ролята на двигател на стабилно икономическо развитие и трудова заетост с възможности за по-високи нетни</p>	✓			3

SWOT		Валидност и уместност			
	приходи от продажбите				
2	Сравнително равномерно разпределена градска мрежа на територията на страната, което дава възможности за потенциален достъп на населението от периферните неградски територии до услугите и възможностите в градовете.	✓			3
3	Малки междурегионални различия в развитието на районите за планиране на ниво NUTS II.		✓		2
4	Икономически растеж, силно проявен в агломерационните ареали. Широк кръг от отрасли и икономически дейности. Преформулиране: Потенциал за икономически растеж, силно проявен в агломерационните ареали. Широк кръг от отрасли и икономически дейности.		✓		3
5	Високо образователно равнище и голям дял трудоспособно население в агломерационните ареали на фона на останалата част от страната. Висока концентрация на училища и университети, научноизследователски институти, болници и лекарски практики. Преформулиране: Високо образователно равнище и голям дял трудоспособно население в агломерационните ареали на фона на останалата част от страната. Висока концентрация на училища и университети, научноизследователски институти, болници и лекарски практики в големите градове.	✓			3
6	Висок процент на осигурен достъп от международните пътища до Европейските транспортни коридори и налични вътрешнорегионални връзки в рамките на всички райони за планиране. Преформулиране: Налични вътрешнорегионални връзки в рамките на всички райони за планиране..		✓		2
7	Налична цифровизация на страната.	✓			2
8	Силна положителна тенденция в развитието на туризма, което допринася съществено за растежа на страната и регионите.	✓			3
9	Разнообразен туристически потенциал на всички региони в България (природно и културно наследство), което позволява да се развиват различни видове туризъм, като това е съчетано с ценова конкурентоспособност, положителни нагласи към туризма и осъществяване на туристическата дейност по икономически изгоден, социално отговорен и щадящ околната среда начин (т.е. устойчиво развитие на туризма с широко разпределение на ползите) .	✓			3
10	Нов запис: Повишен административен капацитет за усвояване на средствата от ЕС.				
11	Нов запис: Разработени стратегии, които вземат предвид регионалните фактори.				
Слаби страни					

SWOT		Валидност и уместност			
1	Съществени различия между селските и градските области (демографски профил, образование, здраве, достъп до основни услуги/инфраструктура)..	✓			3
2	Съществени различия в развитието на областите и общините в рамките на районите за планиране и наличие на изоставащи райони.	✓			3
3	<p>Градовете и силно урбанизираните райони се характеризират с недоразвита екологична инфраструктура и се сблъскват с важни екологични проблеми – лошо качество на въздуха, високи нива на транспортен трафик и задръствания, високи нива на шум в заобикалящата ни среда, лошо качество на сградния фонд в застроените територии, изоставени земи, природни бедствия, разрастване на градовете и генериране на отпадъци и отпадни води.</p> <p>Преформулиране: Градовете и силно урбанизираните райони се характеризират с не достатъчно развита екологична инфраструктура и се сблъскват с важни екологични проблеми – лошо качество на въздуха, високи нива на транспортен трафик и задръствания, високи нива на шум в заобикалящата ни среда.</p>				3
4	<p>Ограничена, остаряла и недоразвита бизнес инфраструктура и физическа база за индустриално развитие и за привличане на нови инвестиции.</p> <p>Преформулиране: Недостатъчно развита система за използване на публично-частното партньорство за развитието на промишлеността и привличане на нови инвестиции.</p>	✓			2
5	<p>Ниско качество на градската среда, благоустройството и физическата инфраструктура в градовете. Неподдържан и амортизиран сграден фонд на образователните, здравните и културни институции.</p> <p>Преформулиране: Ниско качество на градската среда, благоустройството и физическата инфраструктура в градовете. Неподдържан и амортизиран сграден фонд на образователните, здравните и културни институции.</p>	✓	✓		3
6	Незадоволителни технически параметри и лошо качество на регионалните и местни пътища.	✓			3
7	Липса на привлекателни обществено транспортни услуги, остарял и неподходящ транспорт по отношение на инфраструктурата и автомобилния парк.	✓			3
8	<p>Недостатъчност или липса на базисна обслужваща инфраструктура (пиащи за таксите, автобусни спирки, терминали, микробусен превоз) за обслужване на местните потребности в множество отдалечени от градските центрове райони.</p> <p>Преформулиране: Стара базисна транспортна инфраструктура и неадекватното управление на транспортната система в много области, отдалечени от градските центрове.</p>	✓			3
9	<p>Ниска степен на развитие на мрежовия достъп в ниско урбанизираните райони по отношение на навлизането на ISDN, кабелен интернет в цялата страна, интернет през мобилната мрежа и много ограничената употреба на персонални компютри в домакинствата.</p> <p>Преформулиране: Ниска степен на развитие на</p>		✓		3

SWOT		Валидност и уместност			
	мрежовия достъп в ниско урбанизирани райони по отношение на навлизането на ISDN, кабелен интернет, интернет през мобилната мрежа.				
10	Унифицирана и едностранчива структура на туристическия продукт в комбинация с висока териториална концентрация при развитието на туризма.	✓	✓		
11	Зависимост на туристическата индустрия от ограничен брой международни (чуждестранни) пазари. Изтрито: Следва да се прехвърли към Заплахи				1
12	Ограничена и неточна информация и имидж на българския туристически потенциал на големите настоящи и потенциални пазари, особено за специализирани продукти, в резултат на недостатъчен, некоординиран и неефективен маркетинг на туристическите дестинации. Преформулиране – Да се комбинира с N 14: Ограничена и неточна информация и имидж на българския туристически потенциал на големите настоящи и потенциални пазари и ограничена база знания за развитието на туризма, планиране и маркетинг на национално и регионално ниво		✓		3
13	Слаби капацитет и инвестиционни възможности, особено в малките общини Преформулиране: Ограничени финансови ресурси и инвестиционни възможности в малките общини.	✓	✓		
14	Ограничена познавателна база и проучване на пазарите за целите на туристическото развитие, планирането и маркетинга на национално и на регионално ниво. Изтрито: Да се комбинира с N 12 - Ограничена и неточна информация и имидж на българския туристически потенциал на големите настоящи и потенциални пазари и ограничена база знания за развитието на туризма, планиране и маркетинг на национално и регионално ниво.				
15	Недостатъчно партниране и сътрудничество между общини, партньори и заинтересовани страни в разработването и изпълнението на съвместни проекти.	✓			2
16	Нов запис: Липса на диверсификацията на доставките на газ				
17	Нов запис: Ниска де-институционализация на хора в риск				
18	Нов запис: Слабо институционално партньорство. Ограничен финансов и технически капацитет на по-малките общини и други местни участници за развитие и усвояване на структурните фондове.				
Възможности					
1	Наличието на големи градове в определени райони е благоприятна възможност за използване на техния потенциал и за разширяване на положителното им въздействие върху периферните територии. Преформулиране: Наличието на големи градове във всички региони е благоприятна възможност за използване на техния потенциал и за разширяване на положителното им въздействие върху периферните	✓			3

SWOT		Валидност и уместност			
	територии.				
2	Наличието на големи градове в определени райони е благоприятна възможност за използване на техния потенциал и за разширяване на положителното им въздействие върху периферните територии.	✓			3
3	Достъп на българските региони до финансови ресурси от фондовете на ЕС за подкрепа процеса на развитие.	✓			3
4	Наличие на индустриални и бизнес зони с възможности за лесен достъп, добра логистика и комуникации благодарение на близостта им до или разположението им в агломерационните ареали. Изтрито: Не е релевантно			✓	1
5	Нарастващ инвеститорски интерес и нарастване на преките чуждестранни инвестиции. Преформулиране: Възможност за привличане на и нарастване на преките чуждестранни инвестиции и увеличаване на инвеститорския интерес.			✓	3
6	Цялостното социално-икономическо и политическо положение в България благоприятства развитието на туризма като сектор със специално значение и специфичен инструмент за местно развитие. Преформулиране: Цялостната стабилност в политическо, икономическо, социално и фискално отношение, благоприятства развитието на всички сектори и привличането на чуждестранни директни инвестиции.	✓			2
7	Успешната приватизация в туристическия сектор в съчетание с маркетинговото пакетно ценообразуване за България предизвика значително увеличение на международните пътувания в България. Изтрито: Не е релевантно			✓	1
8	Използване ресурса на природното и историческото наследство и културата за постигане на устойчив растеж и развитие на регионите. Преформулиране: Използване ресурса на природното и историческото наследство и културата за постигане на устойчив растеж и развитие на регионите.	✓			3
9	Присъединяване към ЕС и развитие на Европейските транспортни коридори, улесняващи свободното движение на хора, стоки и услуги. Изтрито: Не е релевантно			✓	1
10	Нарастващо търсене на специализирани туристически продукти (особено културен туризъм и екотуризм), както и на традиционните продукти, на глобалния и европейски пазари. Преформулиране: Следва да се комбинира с N 11: Нарастващо търсене на специализирани туристически продукти (особено културен туризъм и екотуризм), както и на традиционните продукти, на глобалния и европейски пазари и потенциално местно туристическо търсене.	✓			3

SWOT		Валидност и уместност			
11	Потенциално туристическо търсене на вътрешния пазар. Изтрито – комбинирано с N 10	✓			3
12	Натрупване на положителен опит в общините по отношение на стратегическото планиране, разработването и управлението на проекти. Изтрито – Следва да се премести в силни страни	✓			1
13	Европейско трансгранично, транснационално и междурегионално сътрудничество.	✓			2
Заплахи					
1	Неблагоприятни демографски тенденции, застаряващо население, емиграция и риск от обезлюдяване на големи части от територията. Емигриране на млади квалифицирани специалисти в други по-развити страни от ЕС.	✓			3
2	Силен конкурентен натиск върху бизнеса (особено МСП) в следствие от присъединяването към ЕС, водещо до увеличаване на регионалните различия. Преформулиране: Глобалната икономическа криза водеща до засилване на междурегионалните различия.	✓			1
3	Нараснала глобална конкуренция между дестинациите особено за сегментите на масовия туризъм.	✓			3
4	Присъединяването към ЕС води до ограничен достъп до България на традиционните и важни за страната туристически пазари (необходимост от визи).		✓		3
5	Намалено качество на околната среда и на туристическия опит, което води до намаляване на привлекателността и конкурентоспособността на свръх застроените курорти. Преформулиране: Липсата на планиране на екологична инфраструктура води до намаляване на привлекателността и конкурентоспособността на свръх застроените курорти				3
6	Нестабилното политическо бъдеще на Балканите може да се окаже пречка за международния туризъм. Изтрито: Не е релевантно			✓	1
7	Силна зависимост на общините от централното бюджетно финансиране.	✓			3
8	Нараснали външно транспортни разходи и увеличени цени на горивата. Преформулиране: Енергийна зависимост и липса на диверсификация на енергийните доставки	✓			3
9	Неразвито институционално партньорство. Ограничен финансов и технически капацитет на общините и други участници в местното развитие, за усвояване на средства от СФ. Изтрито: Следва да се премести при слаби страни			✓	1
10	Повишени разходи на публичните власти (в т.ч. и общините) за изпълнение на ангажиментите, свързани със законодателството на ЕС. Изтрито: Не е релевантно			✓	1

SWOT		Валидност и уместност			
11	Нов запис: Зависимост на туристическата индустрия от ограничен брой международни (чуждестранни) пазари.				

Източник: Констатации от семинара за валидиране на SWOT анализа

Таблица 58 – Предложение за нов SWOT анализ

SWOT	
Силни страни	
1	Българските градове (с население над 25,000 души) демонстрират капацитет и допълнителен потенциал да изпълняват ролята на двигател на стабилно икономическо развитие и трудова заетост с възможности за по-високи нетни приходи от продажбите.
2	Сравнително равномерно разпределена градска мрежа на територията на страната, което дава възможности за потенциален достъп на населението от периферните неградски територии до услугите и възможностите в градовете.
3	Малки междурегионални различия в развитието на районите за планиране на ниво NUTS II.
4	Потенциал за икономически растеж, силно проявен в агломерационните ареали. Широк кръг от отрасли и икономически дейности.
5	Високо образователно равнище и голям дял трудоспособно население в агломерационните ареали на фона на останалата част от страната. Висока концентрация на училища и университети, научноизследователски институти, болници и лекарски практики в големите градове.
6	Налични вътрешнорегионални връзки в рамките на всички райони за планиране.
7	Налична цифровизация на страната.
8	Силна положителна тенденция в развитието на туризма, което допринася съществено за растежа на страната и регионите.
9	Разнообразен туристически потенциал на всички региони в България (природно и културно наследство), което позволява да се развият различни видове туризъм, като това е съчетано с ценова конкурентоспособност, положителни нагласи към туризма и осъществяване на туристическата дейност по икономически изгоден, социално отговорен и щадящ околната среда начин (т.е. устойчиво развитие на туризма с широко разпределение на ползите)
10	Повишен административен капацитет за усвояване на средствата от ЕС.
11	Разработени стратегии, които вземат предвид регионалните фактори.
Слаби страни	
1	Съществени различия между селските и градските области (демографски профил, образование, здраве, достъп до основни услуги/инфраструктура).
2	Съществени различия в развитието на областите и общините в рамките на районите за планиране и наличие на изоставащи райони.
3	Градовете и силно урбанизираните райони се характеризират с недоразвита екологична инфраструктура и се сблъскват с важни екологични проблеми – лошо качество на въздуха, високи нива на транспортен трафик и задръствания, високи нива на шум в заобикалящата ни среда.
4	Недостатъчно развита система за използване на публично-частното партньорство за развитието на промишлеността и привличане на нови инвестиции.

SWOT	
5	Ниско качество на градската среда, благоустройството и физическата инфраструктура в градовете. Неподдържан и амортизиран сграден фонд на образователните, здравните и културни институции
6	Незадоволителни технически параметри и лошо качество на регионалните и местни пътища.
7	Липса на привлекателни обществено транспортни услуги, остарял и неподходящ транспорт по отношение на инфраструктурата и автомобилния парк.
8	Стара базисна транспортна инфраструктура и неадекватното управление на транспортната система в много области, отдалечени от градските центрове.
9	Ниска степен на развитие на мрежовия достъп в нискоурбанизирани райони по отношение на навлизането на ISDN, кабелен интернет, интернет през мобилната мрежа.
10	Унифицирана и едностранчива структура на туристическия продукт в комбинация с висока териториална концентрация при развитието на туризма.
11	Ограничена и неточна информация и имидж на българския туристически потенциал на големите настоящи и потенциални пазари и ограничена база знания за развитието на туризма, планиране и маркетинг на национално и регионално ниво
12	Ограничени финансови ресурси и инвестиционни възможности в малките общини.
13	Недостатъчно партниране и сътрудничество между общини, партньори и заинтересовани страни в разработването и изпълнението на съвместни проекти.
14	Липса на диверсификацията на доставките на газ
15	Ниска де-институционализация на хора в риск
16	Слабо институционално партньорство. Ограничен финансов и технически капацитет на по-малките общини и други местни участници за развитие и усвояване на структурните фондове.
Възможности	
1	Наличието на големи градове във всички региони е благоприятна възможност за използване на техния потенциал и за разширяване на положителното им въздействие върху периферните територии.
2	Наличието на относително добре развита мрежа от големи и средно големи градове е предпоставка за достигане на по-висока добавена стойност и постигане на по-успешно сближаване с териториите в ЕС.
3	Достъп на българските региони до финансови ресурси от фондовете на ЕС за подкрепа процеса на развитие
4	Възможност за привличане на и нарастване на преките чуждестранни инвестиции и увеличаване на инвеститорския интерес.
5	Цялостната стабилност в политическо, икономическо, социално и фискално отношение, благоприятства развитието на всички сектори и привличането на чуждестранни директни инвестиции.
6	Използване ресурса на природното и историческото наследство и културата за постигане на устойчив растеж и развитие на регионите.
7	Нарастващо търсене на специализирани туристически продукти (особено културен туризъм и екотуризъм), както и на традиционните продукти, на глобалния и европейски пазари и потенциално местно туристическо търсене.
8	Европейско трансгранично, транснационално и междурегионално сътрудничество.
Заплахи	
1	Неблагоприятни демографски тенденции, застаряващо население, емиграция и риск от обезлюдяване на големи части от територията. Емигриране на млади квалифицирани специалисти в други по-развити

SWOT	
	страни от ЕС
2	Глобалната икономическа криза водеща до засилване на междурегионалните различия.
3	Нараснала глобална конкуренция между дестинациите особено за сегментите на масовия туризъм.
4	Присъединяването към ЕС води до ограничен достъп до България на традиционните и важни за страната туристически пазари (необходимост от визи).
5	Липсата на планиране на екологична инфраструктура води до намаляване на привлекателността и конкурентоспособността на свръх застроените курорти .
6	Силна зависимост на общините от централното бюджетно финансиране.
7	Енергийна зависимост и липса на диверсификация на енергийните доставки
8	Зависимост на туристическата индустрия от ограничен брой международни (чуждестранни) пазари.

Източник: КПМГ

8.4 Анекс към съответствие на целите

Таблица 59 – Цели на ниво ПО спрямо цели на ниво схема

(✓ - съответствие, ✓✓ пълно съответствие)

Цели	Общи цели по приоритетната ос			
	ПО1:	ПО2:	ПО3:	ПО4:
	Да се подпомогне развитието на устойчиви, свързани и достъпни градски центрове, които да бъдат привлекателни за жителите, посетителите, инвеститорите, приходящите работещи в тях и да се превърнат в двигател за повишаване конкурентоспособността на регионите.	Да се повиши достъпността и връзките в рамките на градските агломерационни ареали, между градските агломерационни ареали, техните периферии и съседните слабо урбанизирани райони..	Повишаване на регионалния туристически потенциал за развитие и маркетинг на устойчиви и разнообразни, специфични за региона туристически продукти с висока добавена стойност, и увеличаване на приноса на сектора към устойчивото регионално развитие	Да се даде възможност на по-малките общини да участват в процесите на развитие на страната и да се насърчат регионалните и местни иновации чрез междурегионален обмен.
1.1-01/2007 Да осигури подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	✓✓		✓	
1.1-02/2008 Да се осигури адекватна и ефективна държавна образователна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	✓✓		✓	
1.1-03/2008 Да се осигури подходяща и ефективна държавна социална инфраструктура, допринасяща за устойчиво развитие на градските ареали	✓✓		✓	
1.1-04/2008 Да осигури подходяща и ефективна инфраструктура на бюрата по труда, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали.	✓✓		✓	✓
1.1-05/2008 Да осигури подходяща и ефективна държавна културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали.	✓✓		✓	

Цели	Общи цели по приоритетната ос			
1.1-06/2009 Да осигури подходяща и ефективна държавна здравна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	✓✓			
1.1-07/2009 Да подобри условията за предоставяне на образователни услуги в държавните висши училища, допринасящи за развитието на устойчиви градски ареали.	✓✓			
1.4-01/2007 Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете от щетите за живота и имуществото на населението при пожари в градските агломерационни ареали чрез осигуряване на съвременна пожарна техника.	✓			
1.4-02/2008 Да се подобри физическата и жизнената среда на градските центрове и агломерации като предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична градска среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо и социално развитие	✓✓		✓✓	✓
1.4-03/2008 Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез изграждането и укрепването на дребномащабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси	✓			
1.4-06/2010 Повишаване качеството на живот и съответните екологични условия чрез предотвратяване на рискове от наводнения в градските центрове и агломерации като част от по- широко-обхватната стратегия за социално и екологично възвръщане	✓			
1.4-07/2010 Изработване на интегрирани планове за градско развитие, насочени към устойчиво и трайно преодоляване на високата концентрация на икономически, природни и социални проблеми в 36 града, центрове на агломерационни ареали.	✓✓		✓	✓✓
1.5-01/2010 Развитието на устойчива и интегрирана система за градски транспорт в град Бургас, допринасяща за подобряване на жизнените и екологични условия	✓		✓	✓
2.1-01/2007 Подобряване на достъпността до основните транспортни дестинации в рамките на районите за планиране чрез реконструкция и рехабилитация на второкласни и третокласни пътища		✓✓		
2.1-02/2007 Промотиране на достъпността, свързаността и сближаване вътре в регионите и подобряване и поддържане на регионални и местни пътища		✓✓		✓
3.1-01/2008 Да подкрепи развитието на паметници на културата с национално и световно значение – в управление на Министерство на културата, които допринасят за развитието на устойчив културен туризъм, разнообразяване на туристическото предлагане и увеличаване на ползите от туризма.		✓	✓✓	
3.1-01.2009 Да подкрепи развитието на конкурентноспособни туристически атракции, които допринасят за диверсификация на туристическия продукт, намаляване на териториалната концентрация и по-равномерно разпределение на ползите от туризма			✓✓	
3.1-03/2010 Да подкрепи развитието на конкурентноспособни туристически атракции, които допринасят за диверсификация на туристическия продукт, намаляване на териториалната концентрация и по-равномерно			✓✓	

Цели	Общи цели по приоритетната ос			
разпределение на ползите от туризма.				
3.2-01/2010 Организиране на събития с регионален и национален обхват и въздействие, допринасящи за развитието на устойчив културен туризъм, разнообразяване на туристическото предлагане и увеличаване на ползите от туризма.			✓✓	✓
3.3-01.2008 Да се повиши ефективността на националния маркетинг и популяризиране на информацията за туристическия продукт и подобряване на сектор информационни услуги.			✓✓	
4.1-01/2007 Да осигури подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие				✓✓
4.1-02/2008 Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в 178-те „малки“ общини чрез изграждането и укрепването на дребномашабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси.				✓✓
4.1-04/2010 Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота на населението в 178-те „малки“ общини чрез изграждането и укрепването на дребномашабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на наводнения				✓✓
4.2-01.2008 Да подкрепи обмена на ноу-хау и най-добри практики чрез междурегионално сътрудничество в рамките на европейската територия				✓✓

Таблица60 – Цялостна оценка на съответствието на целите на схемите с целите на по-високо ниво (ОП и ПО)

(✓- съответствие, ✓✓- пълно съответствие, ? – неясно съответствие)

Цели на схемата	Съответствие
1.1-01/2007 Да осигури подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	✓
1.1-02/2008 Да се осигури адекватна и ефективна държавна образователна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	✓
1.1-03/2008 Да се осигури подходяща и ефективна държавна социална инфраструктура, допринасяща за устойчиво развитие на градските ареали	✓
1.1-04/2008 Да осигури подходяща и ефективна инфраструктура на бюрата по труда, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали.	✓
1.1-05/2008 Да осигури подходяща и ефективна държавна културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали.	✓
1.1-06/2009 Да осигури подходяща и ефективна държавна здравна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	✓
1.1-07/2009 Да подобри условията за предоставяне на образователни услуги в държавните висши училища, допринасящи за развитието на устойчиви градски ареали.	✓

Цели на схемата	Съответствие
1.1-08/2010 Да се осигури подходяща и ефективна държавна здравна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали.	?
1.1-09/2010 Да се осигури общинска образователна инфраструктура с висока степен на енергийна ефективност, която да допринесе за развитието на устойчиви градски ареали.	?
1.4-01/2007 Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете от щетите за живота и имуществото на населението при пожари в градските агломерационни ареали чрез осигуряване на съвременна пожарна техника.	?
1.4-02/2008 Да се подобри физическата и жизнената среда на градските центрове и агломерации като предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична градска среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо и социално развитие	✓
1.4-03/2008 Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез изграждането и укрепването на дребномащабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси	?
1.4-04/2009 Ограничаване и максимално предотвратяване на риска и щетите на човешки живот и имущество в градските агломерационни ареали чрез изграждане и укрепване на малки инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси	?
1.4-05/2009 Да се подобри физическата среда за живот на градските агломерации като предпоставка за осигуряване на устойчив и екологично чист градски район с по-добро качество на живот и с нови възможности за икономическо и социално развитие.	?
1.4-06/2010 Повишаване качеството на живот и съответните екологични условия чрез предотвратяване на рискове от наводнения в градските центрове и агломерации като част от по-широкообхватната стратегия за социално и екологично възраждане	?
1.4-07/2010 Изработване на интегрирани планове за градско развитие, насочени към устойчиво и трайно преодоляване на високата концентрация на икономически, природни и социални проблеми в 36 града, центрове на агломерационни ареали.	✓✓
1.5-01/2010 Развитието на устойчива и интегрирана система за градски транспорт в град Бургас, допринасяща за подобряване на жизнените и екологични условия	✓
2.1-01/2007 Подобряване на достъпността до основните транспортни дестинации в рамките на районите за планиране чрез реконструкция и рехабилитация на второкласни и третокласни пътища	✓
2.1-02/2007 Промотиране на достъпността, свързаността и сближаване вътре в регионите и подобряване и поддържане на регионални и местни пътища	✓
3.1-01/2008 Да подкрепи развитието на паметници на културата с национално и световно значение – в управление на Министерство на културата, които допринасят за развитието на устойчив културен туризъм, разнообразяване на туристическото предлагане и увеличаване на ползите от туризма.	✓
3.1-02/2009 Да подкрепи развитието на конкурентноспособни туристически атракции, които допринасят за диверсификация на туристическия продукт, намаляване на териториалната концентрация и по-равномерно разпределение на ползите от туризма	✓
3.1-03/2010 Да подкрепи развитието на конкурентноспособни туристически атракции, които допринасят за диверсификация на туристическия продукт, намаляване на териториалната концентрация и по-равномерно разпределение на ползите от туризма.	✓

Цели на схемата	Съответствие
<p>3.2-01/2010 Организиране на събития с регионален и национален обхват и въздействие, допринасящи за развитието на устойчив културен туризъм, разнообразяване на туристическото предлагане и увеличаване на ползите от туризма.</p>	✓
<p>3.3-01.2008 Да се повиши ефективността на националния маркетинг и популяризиране на информацията за туристическия продукт и подобряване на сектор информационни услуги.</p>	✓
<p>4.1-01/2007 Да осигури подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие</p>	✓
<p>4.1-02/2008 Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в 178-те „малки“ общини чрез изграждането и укрепването на дребномащабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси.</p>	✓
<p>4.1-04/2010 Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота на населението в 178-те „малки“ общини чрез изграждането и укрепването на дребномащабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на наводнения</p>	✓
<p>4.2-01.2008 Да подкрепи обмена на ноу-хау и най-добри практики чрез междурегионално сътрудничество в рамките на европейската територия</p>	✓
<p>4.1-3/2010 Да се осигури общинска образователна инфраструктура с висока степен на енергийна ефективност, допринасяща за устойчиво местно развитие.</p>	?

Таблица 61 – Сравнение на стратегическо ниво между ОПРР и ПРСР

Национален стратегически план за развитие на селските райони ¹⁴						
Цели	Ос 1 Да се разработи конкурентно и насърчаващо иновациите земеделие, горско стопанство и хранително-вкусова промишленост	Ос 2 Защита на природните ресурси и околната среда в селските райони	Ос 3 Подобряване на качеството на живот и разнообразяване на възможностите за заетост в селските райони	Ос 4 Изграждане на местен капацитет и подобряване на местното управление		
Под-цели	1. Да се реструктурира и модернизира физическия потенциал и насърчаване на иновациите 2. Да се подобри способността за приспособяване на структурата на стопанствата и подпомагане на сътрудничеството 3. Насърчаване знанията и подобряване на човешкия потенциал	1. Увеличаване на устойчиво управление на земеделските земи. Опазване на биологичното разнообразие и с висока природна стойност обработваема земя. Развитие на органично селско стопанство. Подобряване на качеството на водата и почвата. Развитие на устойчиви практики за управление на земите. 2. Насърчаване на устойчивото стопанисване на горите и управление на горските земи	1. Да се подобри качеството на живот в селските райони 2. Насърчаване на възможностите за заетост в селските райони	1. Да се изгради местен капацитет за прилагане на подхода LEADER 2. Подпомагане прилагането на стратегии за местно развитие		
Национална стратегия за регионално развитие 15						
Приоритетни цели	Приоритет <u>No. 1</u> : Повишаване на регионалната конкурентоспособност на основата на икономика на знанието	Приоритет <u>No. 2</u> : Развитие и подобряване на инфраструктурата, създаване на условия за растеж и заетост	Приоритет <u>No. 3</u> : Повишаване на привлекателността и качеството на живот в районите за планиране	Приоритет <u>No. 4</u> : Интегрирано градско развитие и подобряване на градската среда	Приоритет <u>No. 5</u> : Развитие на сътрудничество о за европейско териториално сближаване, насърчаване на партньорството и добросъседството за целите на развитието	Приоритет <u>No. 6</u> : Укрепване на институционалния капацитет на регионално и местно ниво за процеса на управление
Оперативни цели	1. Развитие на научноизследователски дейности, технологично развитие и иновации в регионите 2. Изграждане на бизнес мрежи и регионални и трансгранични кластери 3. Подобряване на достъпа до развитието на	1. Развитие и усъвършенстване на елементите на регионалната и местната транспортна инфраструктура 2. Изграждане и подобряване на екологичната инфраструктура 3. Подобряване на достъпа и изграждане на	1. Повишаване на атрактивността на регионите чрез инвестиции в образованието 2. Интегриране на цялата териториална общност на пазара на труда 3. Подобряване на здравните услуги, които	1. Прилагане на стратегии за интегрирано градско развитие и повишаване на конкурентоспособността на градовете 2. Рехабилитация и обновяване на градските райони 3. Укрепване на връзката град-регион и подобряване на социално-	1. Развитие на трансгранично сътрудничество 2. Развитие на транснационално сътрудничество 3. Работа в мрежа и обмен на опит с европейските региони	1. Укрепване на капацитета и подобряване на координацията на регионално и местно ниво за управление на средствата от Структурните фондове на ЕС 2. Съдействие за създаването на регионални и местни

¹⁴ Източник: Стратегия за Развитие на селските райони, МЗГ, Януари 2007.

¹⁵ Източник: Национална стратегия за регионално развитие, МРРБ

Национален стратегически план за развитие на селските райони ¹⁴						
	комуникационните технологии в областта на обществените услуги и услуги в полза на малките и средни предприятия	регионални и местна бизнес инфраструктура	допринасят за развитието на регионите 4. Опазване и валоризация на природното и културното наследство	икономическата интеграция 4. Укрепване на връзката град-регион и подобряване на социално-икономическата интеграция		партньорства за развитие 4. Подобряване на предоставянето на услуги, предоставяне от страна на регионалните и местните администрации 5. Развитие на нови подходи за насърчване и посоката на регионално и местно развитие

Източник: КПМГ

8.5 Анекс към Индикатори

Таблица 62 – Легенда за оценка на индикатори

Оценка на индикаторите	
•	<p>Количество: Стойността на индикатора не може да предостави ясни резултати в измерима единица / Базовата стойност липсва</p> <p>Качество: Индикаторът не е ясно определен</p> <p>Време: Няма заложена ясна времева рамка за измерване стойността на индикатора</p> <p>Целева група: Индикаторът не съответства на спецификата на целевата група</p> <p>Място: Индикаторът не може да се определи спрямо географското местоположение</p>
••	<p>Количество: Стойността на индикатора предоставя резултати в измерима единица, но не е достатъчно ясен</p> <p>Качество: Индикаторът е определен, но може да доведе до погрешно тълкуване</p> <p>Време: Времевата рамка за измерване стойността на индикатора не е достатъчно ясно определена</p> <p>Целева група: Определените целеви групи не са достатъчно специфични</p> <p>Място: Географското местоположение не е достатъчно определено</p>
•••	<p>Количество: Индикаторът предоставя ясни резултати в измерима единица</p> <p>Качество: Индикаторът е ясно дефиниран</p> <p>Време: Ясна времева рамка е заложена за измерване стойността на индикатора</p> <p>Целева група: Индикаторът напълно съответства на специфичната целева група</p> <p>Място: Индикаторът може лесно да се определи за географско местоположение</p>
Цялостна оценка	
•	Поне три маркера са червени
••	Всички други случаи между критериите за червени и зелени точки
•••	Поне четири маркера са зелени
Бележки	
✓	Налични са стойности на индикатора, продуктът/резултатът/въздействието са измерими
⌘	Няма налични стойности на индикатора, тъй като резултатът/въздействието се измерва 2 години след приключване на проекта
✎	Няма налични стойности на индикатора, тъй като резултатът/въздействието не е все още измеримо
📁	Няма налични стойности на индикатора, тъй като все още няма приключили проекти
☒	Няма налични стойности на индикатора, тъй като изпълнението на дейностите все още не е започнало
▼	Няма информация, не е приложимо
Източник: КПМГ	

Таблица 63 – Индикатори на Ниво програма

Вид	Индикатор	Единица	Постигната стойност към 31.12.2010 г.	Количество	Качество	Време	Целева група	Място	Бележки	Цялостна оценка
Въздействие	Създадени работни места	Брой	430	•	•••	••	•••	••	▼	••
Източник: ОПРР										

Таблица 64 – Индикатори на ниво Операция

ОС	Операция	Вид	Индикатор	Единица	Базисна стойност (2005-2006)	Междина целева стойност	Заложена стойност (2015 г.)	Резултат към 31.08.2010	Количество	Качество	Време	Целева група	Място	Бележки	Цялостна оценка	
ПО1	1.1	Продукт	Подобренa здравна инфраструктура	Брой	0	8	32	0	☒	..
			Подобренa образователна инфраструктура	Брой	0	20	45	14	✓	..
			Подобренa инфраструктура в сферата на културата	Брой	0	35	90	2	✓	..
			Подобренa инфраструктура в сферата на социалните услуги (Обновена/оборудвана)	Брой	0	30	70	0	☐	..
			Социални домове/ обновени центрове /реконструирани като резултат от деинституционализацията на деца	Брой	0	0	10	n.a.	☐
	Резултат	Пациенти, облагодетелствани от подобренa здравна инфраструктура	Брой	n.a.	200 000	60 000	0	☒	...
		Икономия на енергия от обновяване на сградите	MWh	n.a.	44 400	189 000	0	✓	...
		Ученици, облагодетелствани от подобренa образователна инфраструктура	Брой	n.a.	6 300	10 000	6 599	✓	...
		Население, облагодетелствано от обновените сгради (с изключение на образователни и здравни институции)	Брой	n.a.	100 000	230 000	239 594	✓	..
		Деца, облагодетелствани от процеса на деинституционализация	Брой	n.a.	n.a.	800	n.a.	☐	...
	1.2	Продукт	Обновени многофамилни сгради	Брой	0	n.a.	20	0	☐	...
			Обновени социални жилища	Брой	0	n.a.	20	0	☐	...
		Резултат	Икономия на енергия от обновяване на сградите	MWh	n.a.	44 400	189 000	0	☐	...
			Население, облагодетелствано от обновените сгради (с изключение на образователни и здравни институции)	Брой	n.a.	100 000	230 000	239 594	☒	..
	1.4	Продукт	Разработени/изпълнени интегрирани планове за градско развитие	Брой	0	7	36	0	☒	...
Резултат		Проекти, подобряващи физическата среда, привлекателността на градовете и превенция на риска ****	Брой	0	80	200	0	✓	..	
1.5	Резултат	Използване на обществен градски транспорт (включително хора с увреждания) **	% на увеличение	n.a.	n.a.	5	0	☐	..	
	Въздействие	Намаляване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквивалентни, kt)	kt	n.a.	21	56	0	✓	..	
ПО2	2.1	Продукт	Брой пътни проектите	Брой	n.a.	30	70	10	✓	...
			км реконструирани пътища	км	n.a.	500	1300	70.91	✓	...
		Резултат	Стойност на спестено време в евро/год в резултат от реконструирани пътища за пътници и товари *	Евро/година	n.a.	46 000	208 000	0	✓	..
			Увеличаване на трафика на пътници и товари по рехабилитирани пътища (база 2006 г.)	%	n.a.	10	27	0	✓	...
	2.2	Продукт	Изградена ИКТ мрежа	км	n.a.	150	500	0	☒	...
Брой ИКТ проекти	Брой		n.a.	30	70	0	☒	...	
Резултат	Допълнително население покрито с ширококолов достъп ****	%	10.6%	0,14	14%	0	☒	...	

ОС	Операция	Вид	Индикатор	Единица	Базисна стойност (2005-2006)	Междина целева стойност	Заложена стойност (2015 г.)	Резултат към 31.08.2010	Количество	Качество	Време	Целева група	Място	Бележки	Цялостна оценка	
	2.3	Продукт	Брой газови проекти	Брой	n.a.	30	70	0	☒	...	
			Изградена газова инфраструктура със съседни страни на територията на България	км	n.a.	n.a.	50	n.a.		•	☐	...
		Въздействие	Намаляване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквивалентни, kt)	kt	n.a.	4	39	0		•	•	☒	..
ПОЗ	3.1	Продукт	Брой развити туристически атракции/обекти	Брой	0	25	95	0	☐	...	
			Резултат	Допълнителен годишен брой посетители на подкрепените атракции	Брой	0	20 000	50 000	0	☐	...
		Въздействие	Удовлетвореност на посетителите от атракциите и информационните услуги	%	0	0,7	80%	0		☐	..
			Нетни годишни приходи от международен туризъм	Млн. евро	914	1 050	1475	0		☐	...
			Заетост на легловата база	%	35%	39%	45%	0		☐	...
	3.2	Продукт	Общ брой проекти за развитие на туризма	Брой	0	36	129	0	☐	...
			Проекти за развитие на регионалния продукт и маркетинг на дестинациите	Брой	0	11	34	0		☐	..
		Въздействие	Допълнителен годишен брой посетители на подкрепените атракции	%	0	70%	80%	0		☐	..
			Удовлетвореност на посетителите от атракциите и информационните услуги	Брой	900	1 000	1050	0		☐	...
			Нетни годишни приходи от международен туризъм	Млн. евро	914	1 050	1475	0		☐	...
	3.3	Продукт	Брой подкрепени национални програми за маркетинг и реклама и проекти за развитие на продукти и маркетинг на дестинациите	Брой	0	11	34	0		☐	..
			Национална работеща мрежа от ТИЦ	%	0	0	70% от ТИЦ вкл. в мрежата	0		•	•	☐	..
		Въздействие	Годишен брой участници (организации, компании) в международни, национални и регионални туристически панаири и изложения	Брой	900	1 000	1050	0		☐	...
			Нетни годишни приходи от международен туризъм	Млн. евро	914	1 050	1475	0		☐	...
			Заетост на легловата база	%	35%	39%	45%	0		☐	...
ПО4	4.1	Продукт	Изпълнени проекти за дребномащабни инвестиции	Брой	0	60	250	25	☒	...	
			Обучения и семинари, свързани с околната среда	Брой	0	n.a.	n.a.	n.a.		☒	...
		Резултат	Население, облагодетелствано от дребномащабни инвестиции	Брой	0	75 000	166 000	254 092		☒	..	
	4.2	Продукт	Проекти за междурегионално сътрудничество	Брой	0	15	40	5		☒	...
			Резултат	Иновативни практики, обменени и приложени на базата на междурегионално сътрудничество	Брой	0	30	80	3		•	•	☒
	ПО5	5.1	Продукт	Техническа подкрепа, консултации и др.	човекодни	1 500	5500	15 000	360	☒	...
Обучени служители на УО (вкл. регионалните му отдели)				брой	600	1500	4500	4 442		☒	...
Извършени оценки				Брой	0	3	10	1		☒	...
Проведени заседания на				Брой	0	6	14	6		☒	...

ОС	Операция	Вид	Индикатор	Единица	Базисна стойност (2005-2006)	Междина целева стойност	Заложена стойност (2015 г.)	Резултат към 31.08.2010	Количество	Качество	Време	Целева група	Място	Бележки	Цялостна оценка
			Комитета за наблюдение												
	5.2	Продукт	Проведени информационни кампании и публични събития съгласно Комуникационния план	Брой	6	20	60	95	***	***	***	***	***	✓	***
		Резултат	Ниво на обществена осведоменост по отношение на ОПРР	%	n.a.	15%	40%	10%*****	***	***	***	***	***	✓	***
	5.3	Продукт	Техническа подкрепа, консултации и др.	човекодни	1 500	5500	15 500	360	***	***	***	***	***	✓	***
		Продукт	Брой обучени хора от бенефициентите	Брой	1500	5500	4 500	4 442	***	***	***	***	***	✓	***

Източник: ОПРР

* за приключили проекти

**стойности към 31.12.2008

Таблица65 – Препоръки за подобрене на индикаторите

ПО	Индикатор	Предложени промени
1.1	Подобрена здравна инфраструктура	
	Подобрена образователна инфраструктура	Допълнете тип (определение) за инфраструктурата (институция/проект/сграда/помещение)
	Подобрена инфраструктура в сферата на културата	Допълнете тип (определение) за инфраструктурата (институция/проект/сграда/помещение)
	Подобрена инфраструктура в сферата на социалните услуги (Обновена/оборудвана)	Допълнете тип (определение) за инфраструктурата
	Социални домове/изградени центрове /реконструирани като резултат от деинституционализацията	
	Пациенти, облагодетелствани от подобрена здравна инфраструктура	
	Икономия на енергия от обновяване на сградите	Допълнете индикатора с „Икономия на енергия от обновяване на сградите 1 година след приключване на проекта“
	Ученици, облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура	
	Население, облагодетелствано от обновените сгради (с изключение на образователни и здравни институции)	Въведете два нови индикатора: „Население облагодетелствано от обновени социални сгради“ и „Население пряко облагодетелствано от обновени сгради в сферата на културата“
	Деца, облагодетелствани от процеса на деинституционализация	
1.2	Обновени многофамилни сгради	
	Обновени социални жилища	
	Икономия на енергия от обновяване на сградите	Допълнете индикатора с „Икономия на енергия от обновяване на сградите 1 година след приключване на проекта“
	Население, облагодетелствано от обновените сгради (с изключение на образователни и здравни институции)	Разделете индикатора на две: „Население пряко облагодетелствано от обновени социални сгради“ и „Население пряко облагодетелствано от обновени културни сгради“.
1.4	Разработени/изпълнени интегрирани планове за градско развитие	Премахнете думата „изпълнени“.
	Проекти, подобряващи физическата среда, привлекателността на градовете и превенция на риска	Това следва да бъде индикатор за продукт; Разделете на 2 индикаторите: „Брой проекти (за превенция на риска) и „Брой проекти, осигуряващи устойчивост и подобряващи привлекателността на градовете“. Допълнете „облагодетелствано население“ към двата индикатора
1.5	Използване на обществен градски транспорт (включително хора с увреждания)	Въведете индикатор: „Брой изпълнени проекти“ и „Брой хора с увреждания, използващи публичния градски транспорт“.
	Намаляване на емисиите на парникови газове (CO ₂ и еквивалентни, kt)	Моля, вземете под внимание Оценъчна тема 20.
2.1	Брой пътни проекти	
	км реконструирани пътища	
	Стойност на спестено време в евро/год в резултат от реконструирани пътища за пътници и товари	Следва да бъде определен като индикатор за Въздействие. Разделете на два индикатора: „Стойност на спестено време в евро / год. в резултат от реконструирани пътища за пътници“ и „Стойност на спестено време в евро / год. в резултат от реконструирани пътища за товари“.
	Увеличаване на трафика на пътници и товари по рехабилитирани пътища (база 2006 г.)	Разделете на две индикатора: Увеличаване на трафика на пътници по рехабилитирани пътища“ и „Увеличаване на трафика на товари по рехабилитирани пътища“.

ПО	Индикатор	Предложени промени
2.2	Изградена ИКТ мрежа	
	Брой ИКТ проекти	
	Допълнително население покрито с широколентов достъп****	
2.3	Брой на газови проекти	
	Изградена газова инфраструктура със съседни страни на територията на България	Това е индикатор за резултат; следва да се мери капацитет на газоразпределителните връзки; единица: (м3/час)
	Намаляване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквивалентни, kt)	Моля, вземете под внимание Оценъчна тема 20.
3.1	Брой развити туристически атракции/обекти	
	Допълнителен годишен брой посетители на подкрепените атракции	
	Удовлетвореност на посетителите от атракциите и информационните услуги	Допълнете "Удовлетвореност на посетителите от атракциите и информационните услуги 1 година след изпълнението на проекта".
	Нетни годишни приходи от международен туризъм	
	Заетост на легловата база	
	Брой нощувки извън развитите райони	
3.2	Общ брой проекти за развитие на туризма	
	Национална работеща мрежа от ТИЦ	
	Удовлетвореност на посетителите от атракциите и информационните услуги	
	Нетни годишни приходи от международен туризъм	
	Заетост на легловата база	
	Брой нощувки извън развитите райони	
3.3	Брой подкрепени национални програми за маркетинг и реклама и проекти за развитие на продукти и маркетинг на дестинациите	
	Годишен брой участници (организации, компании) в международни, национални и регионални туристически панаири и изложения	
	Нетни годишни приходи от международен туризъм	
	Заетост на легловата база	
	Брой нощувки извън развитите райони	
4.1	Изпълнени проекти за дребномащабни инвестиции	
	Население, облагодетелствано от дребномащабни инвестиции	Допълнете индикатор: „население директно облагодетелствани от дребномащабни инвестиции“
4.2	Проекти за междурегионално сътрудничество (брой)	
	Иновативни практики, обменени и приложени на базата на междурегионално сътрудничество	Моля дефинирайте обменени иновативни практики.
5.1	Техническа подкрепа, консултации и др.	
	Обучени служители на УО (вкл. регионалните му отдели)	Разделете на две индикатора: „Брой обучени служители от УО“ и „Брой обучени бенефициенти“.

ПО	Индикатор	Предложени промени
	Извършени оценки	
	Проведени заседания на Комитета за наблюдение	
5.2	Проведени информационни кампании и публични събития съгласно Комуникационния план	
	Ниво на обществена осведоменост по отношение на ОПРР	
5.3	Обучени служители на бенефициенти	Разделете на две индикатора: „Брой обучени служители от УО“ и „Брой обучени бенефициенти“

Източник: ОПРР и КПМГ

Таблица66 – Легенда на използваните символи

Легенда символ	Обяснение	
Видове индикатори		
✓	Индикаторът съществува в схемата	
☒	Индикаторът не съществува в схемата	
–	Индикаторът не е приложен за схемата	
Резюме на схемите		
Наличие	•••	Всички необходими индикатори са включени
	••	Някои необходими индикатори липсват
	•	Всички необходими индикатори липсват / не са заложили индикатори
Точност	•••	Всички индикатори по схемата са измерими
	••	Повечето индикатори по схемата могат да бъдат измерени
	•	Преобладаващата част от индикаторите в схемата не могат да се измерят лесно / не са заложили индикатори
Съответствие	•••	Индикаторите в схемите са идентични с тези в ОПРР
	••	Индикаторите в схемите отговарят в голяма степен на тези в ОПРР
	•	Индикаторите значително се различават от индикаторите в ОПРР

Източник: КПМГ

Таблица67 – Индикатори на ниво схема

Номер на схемата	Създадени работни места	Брой проекти	Бр. подобрена инфраструктура	Директно облагодетелствани хора	Облагодетелствано население	Хоризонтални въпроси	Икономия на енергия / парникови газове	Дължина/площ реповирнали/запазени	Икономии/финансови ползи	Специфични индикатори	Наличие на индикатори	Точност на индикатора	Съответствие с ОПРР
1.1-01/2007	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	–	–	–	••	••	••
1.1-02/2008	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	–	–	–	••	••	••
1.1-03/2008	✓	☒	☒	☒	✓	✓	✓	–	–	–	••	••	••
1.1-04/2008	✓	☒	☒	☒	✓	✓	✓	–	–	–	••	••	••
1.1-05/2008	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	–	–	–	••	••	••

Номер на схемата	Създадени работни места	Брой проекти	Бр. подобрена инфраструктура	Директно облагодетелствани хора	Облагодетелствано население	Хоризонтални въпроси	Икономия на енергия / парникови газове	Държава/площ реновиран/запазени	Икономии/финансови ползи	Специфични индикатори	Наличие на индикатори	Точност на индикатора	Съответствие с ОПРР
1.1-06/2009	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	—	—	—	••	••	••
1.1-07/2009	☒	☒	☒	☒	☒	☒	✓	—	—	—	••	••	••
1.1-08/2010	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	—	—	—	••	••	••
1.1-09/2010	✓	☒	☒	✓	☒	☒	✓	—	—	—	••	••	••
1.2*													
1.3*													
1.4-01/2007	☒	☒	☒	✓	☒	☒	✓	—	✓	✓	••	••	•
1.4-02/2008	☒	☒	✓	✓	☒	✓	✓	☒	✓	✓	•••	•••	•
1.4-03/2008	☒	☒	✓	✓	☒	☒	—	✓	✓	—	•••	•••	•
1.4-04/2009	☒	☒	✓	✓	☒	☒	—	✓	✓	—	•••	•••	•
1.4-05/2009	☒	☒	✓	✓	☒	✓	✓	☒	✓	✓	•••	•••	•
1.4-06/2010	☒	☒	☒	✓	☒	☒	—	✓	✓	—	••	•••	•
1.4-07/2010	☒	✓	✓	✓	☒	☒	—	✓	✓	✓	•••	•••	•
1.5-01/2010	✓	☒	✓	✓	☒	✓	✓	✓	—	✓	•••	•••	•
2.1-01/2007	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	✓	✓	✓	•	••	••
2.1-02/2007	✓	☒	☒	☒	☒	☒	☒	✓	✓	✓	•	••	•••
2.2.1 /2011*													
2.3.1*													
3.1-01/2008	✓	☒	✓	☒	☒	☒	—	—	✓	✓	••	••	•••
3.1-02/2009	✓	☒	✓	☒	☒	☒	—	—	✓	✓	••	••	••
3.1-03/2010	✓	☒	✓	☒	☒	☒	—	—	✓	✓	••	••	••
3.2-01/2010	☒	✓	✓	✓	☒	☒	—	—	—	✓	•••	•••	••
3.3-01/2008	☒	✓	✓	✓	☒	☒	—	—	—	✓	•••	••	••
4.1-01/2007	✓	☒	☒	✓	✓	☒	✓	—	—	—	••	••	•
4.1-02/2008	☒	☒	✓	☒	✓	☒	✓	✓	—	—	•	•••	•
4.1-03/2010	✓	☒	☒	☒	✓	☒	✓	—	—	—	•	••	•
4.1-04/2010	☒	☒	☒	☒	✓	☒	—	✓	—	—	••	•••	•
4.2-01/2008	☒	✓	☒	☒	☒	☒	—	—	—	✓	••	•••	•
5.1.1.	☒	☒	☒	☒	☒	☒	—	—	—	—	•	•	•
5.2.1.	☒	☒	☒	☒	☒	☒	—	—	—	—	•	•	•
5.3.1.	☒	☒	☒	☒	☒	☒	—	—	—	—	•	•	•

* Неотворени схеми към крайната дата с данни за оценката

Източник: КПМГ

Таблица 68 – Индикатори на програмно ниво

Приоритетна ос	Операция	Създадени работни места	Брой проекти	Брой подобрена инфраструктура	Хора директно облагодетелствани	Облагодетелствано население	Хоризонтални въпроси	Икономия на енергия /парникови газове	Дължина/площ реконструирани/съхра	Икономии/финансови ползи	Специфични индикатори
Градско развитие	1.1	✓	☒	✓	✓	✓	☒	✓	–	–	–
	1.2	✓	☒	✓	☒	☒	☒	☒	–	–	–
	1.3	✓	☒	✓	☒	☒	☒	☒	–	–	✓
	1.4	✓	✓	✓	☒	☒	☒	☒	–	–	–
	1.5	✓	☒	☒	✓	☒	✓	✓	–	–	–
Достъпност	2.1	✓	☒	☒	☒	☒	☒	☒	✓	–	✓
	2.2	✓	✓	☒	☒	✓	☒	–	✓	–	–
	2.3	✓	✓	☒	☒	☒	☒	✓	✓	–	✓
Туризм	3.1	✓	☒	✓	☒	☒	☒	–	–	✓	✓
	3.2	✓	✓	☒	☒	☒	☒	–	–	✓	✓
	3.3	✓	☒	✓	✓	☒	☒	–	–	✓	✓
Местно развитие	4.1	✓	✓	☒	☒	✓	☒	☒	–	–	–
	4.2	✓	✓	✓	☒	☒	☒	–	–	–	–
ТП	5.1	✓	☒	✓	✓	☒	☒	–	–	–	✓
	5.2	✓	☒	✓	☒	☒	☒	–	–	–	✓
	5.3	✓	☒	☒	✓	☒	☒	–	–	–	–

Източник: ОПРР и УО

Таблица 69 – Легенда за уместност на индикаторите

Уместност	Легенда
По-малко уместен	✓
Уместен	✓✓
Много уместен	✓✓✓

Източник: КПМГ

Таблица 70 – Уместност на индикаторите -Програмно ниво

Операция	Цел на програмата	Индикатор	Уместност
1.1	Да се подобри качеството на живот и работната среда с по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишаване регионалната конкурентоспособност и устойчиво развитие.	Създадени работни места	✓✓

Източник: ОПРР и КПМГ

Таблица 71 – Уместност на индикаторите – ниво операция

Операция	Цел на операцията	Индикатор	Уместност
1.1	Да се осигури подходяща и рентабилна, образователна, здравна, социална и културна инфраструктура, съвместима с бъдещите изисквания на градовете и околните градове.	Подобрени здравни заведения	✓✓✓
		Подобрени образователни заведения	✓✓✓
		Подобрени културни забележителности	✓✓✓
		Подобрени съоръжения за социални услуги (Подновени, оборудвани)	✓✓✓
		Изградени/ремонтирани социални домове/центрове като резултат от деинституционализацията на децата	✓✓✓
		Пациенти, облагодетелствани от подобрената здравна инфраструктура	✓✓✓
		Спестена енергия от обновени сгради	✓✓✓
		Ученици, облагодетелствани от подобрената образователна инфраструктура	✓✓✓
		Население, облагодетелствано от обновените сгради (с изключение на образователни и здравни институции)	✓✓✓
		Деца, облагодетелствани от процеса на деинституционализация	✓✓✓
1.2	Да се осигурят добри условия на живот за гражданите и да допринесе за социалното включване чрез повишаване на жизнения стандарт и общо подобряване на качеството на живот в общностите в неравностойно положение и уязвими градските общности.	Обновени многофамилни сгради	✓✓✓
		Обновени социални жилища	✓✓✓
		Спестена енергия от обновени сгради	✓
		Население, облагодетелствано от обновените сгради (с изключение на образователни и здравни институции)	✓✓✓
1.4	Да се повиши качеството на живот и съответните екологични условия, включително предотвратяване на риска, както и физически аспект на градските центрове и агломерации като част от по-широка социална и екологична стратегията за регенериране.	Разработени/изпълнение интегрирани планове за градско развитие	✓✓✓
		Проекти, подобряващи физическата среда, привлекателността на града и превенция на риска ****	✓✓✓
1.5	Да се осигури достъпност и сближаване чрез ефикасни и устойчиви системи за градски транспорт	Използване на публичен градски транспорт (вкл. От хора с увреждания)**	✓✓✓
		Намаляване на емисиите на парникови газове (CO2 и еквиваленти, kt)*	✓✓✓
2.1	Да се повиши достъпността, взаимосвързаността и сближаването вътре в регионите чрез подобряване и ремонт на регионалните и местни пътища	Брой пътни проекти	✓✓✓
		Км. Ремонтирани пътища	✓✓✓
		Стойност за спестено време за евро/година, произтичащо от ремонтирани пътища за пътници и товари *	✓✓✓
		Увеличен трафик на пътници и товари върху	✓✓✓

Операция	Цел на операцията	Индикатор	Уместност
		ремонтирани пътища (на базата на 2006)	
2.2	Да се осигури достъп до широколентова инфраструктура в контекста на прехода към информационно общество.	Изградена ИКТ мрежа	✓✓✓
		Брой ИКТ проекти	✓✓✓
		Допълнително население с широколентов достъп ****	✓✓✓
2.3	Изпълнение на проекти за газова междусистемна връзка България и Сърбия, осигурявайки повишаване на сигурността и диверсификацията на доставките на природен газ за България.	Брой газови проекти	✓✓✓
		Изградена газова инфраструктура на територията на България, със съседните страни	✓✓✓
		Намаляване емисиите на парникови газове (CO2 и еквиваленти, kt)	✓
3.1	Да се развият интегрирани и специфични туристически продукти на базата на конкурентни и търсени атракции, които допринасят за диверсификацията на националния туристически продукт и териториалното разпространение на туризма.	Брой на създадените туристически атракции / сайтове	✓✓✓
		Допълнителен годишен брой на посетители на подкрепените забележителности	✓✓✓
		Удовлетвореност на посетителите от атракции	✓✓✓
		Нетни годишни приходи от международен туризъм	✓✓✓
		Заетост на легловата база	✓✓✓
3.2	Да се увеличи броят на посетителите и посетителски дни, за подобряване на сезонното и териториално разпределение на туристическото развитие в различните региони и области, на базата на интегрирано управление на дестинациите и пускането на пазара и използване на различни инструменти, техники и системи, които осигуряват ефективна туристическа информация и маркетинг.	Общ брой на проекти за развитие на туризма	✓✓✓
		Проекти за регионално развитие на продукти и маркетинг на дестинациите	✓✓✓
		Удовлетвореност на посетителите от информационни услуги	✓✓✓
		Годишният брой участници (организации, компании) в международни, национални и регионални туристически борси и изложения	✓✓✓
		Нетни годишни приходи от международен туризъм	✓✓✓
		Заетост на легловата база	✓✓✓
3.3	Да се подобри ефективността и въздействието на националните маркетингови усилия и свързаните с него дейности, проучване на пазара и прозрачността за подпомогне диверсификацията на туристическите продукти и пазари и устойчивото развитие на туризма.	Общ брой на проекти за развитие на туризма	✓✓✓
		Брой на проектите за националния маркетинг и промоция и проекти за регионално развитие на продукти и маркетинг на дестинациите	✓✓✓
		Създадена национална ТИЦ мрежа	✓✓✓
		Годишен брой участници (организации, компании) в международни, национални и регионални туристически борси и изложения	✓✓✓
		Нетни годишни приходи от международен туризъм	✓✓✓

Операция	Цел на операцията	Индикатор	Уместност
		Заетост на легловата база	✓✓✓
4.1	Да се подпомогне местното развитие чрез изпълнението на важни и полезни дребномасщабни местни инвестиционни решения	Изпълнени дребномасщабни инвестиционни проекти	✓✓✓
		Население, облагодетелствано от дребномасщабни инвестиции	✓✓✓
		Спестена енергия от обновени сгради	✓✓✓
		Обучения и семинари, свързани с околната среда	✓✓✓
4.2	Да се стимулира трегionalните и местни иновации и обмяна на добри практики чрез междурегионално сътрудничество в рамките на европейската територия.	Проекти за междурегионално сътрудничество (брой)	✓✓✓
		Трансферирани и приети иновационни практики въз основа на междурегионалното сътрудничество	✓✓✓
5.1	Да се подкрепят Управляващия орган на ОПРР и регионалните му отдели за ефикасно изпълнение на програмиране, управление, изпълнение, мониторинг, контрол и оценка в съответствие с разпоредбите и предписанията на регламентите на ЕС за Структурните фондове.	Техническа помощ, консултации и т.	✓✓✓
		Брой на обучените служители от УО (включително регионалните офиси)	✓✓✓
		Предприети оценки	✓✓✓
		Брой срещи на Комитета за наблюдение	✓✓✓
5.2	Да се подпомогне Управляващия орган в изпълнение на Комуникационния план на ОПРР за предоставяне на информация и информиране на обществеността за възможностите за финансиране по програмата, критериите, правилата и процедурите за участие на потенциалните бенефициенти в нейното изпълнение.	Дейности за информация и публичност, предприети в съответствие с Комуникационния план (брой)	✓✓✓
		Ниво на общата информираност на обществеността за ОПРР	✓✓✓
5.3	Да се укрепи капацитета на бенефициентите на ОПРР за успешно участие в изпълнението на ОПРР и усвояване на финансовите ресурси по СФ.	Техническа помощ, консултации и т.	✓✓✓
		Брой на обучените хора от бенефициентите	✓✓✓

Източник: КПМГ и ОПРР

8.6 Анекс към времева ефективност

Таблица72 – Средна времева ефективност на схемите на ОПРР

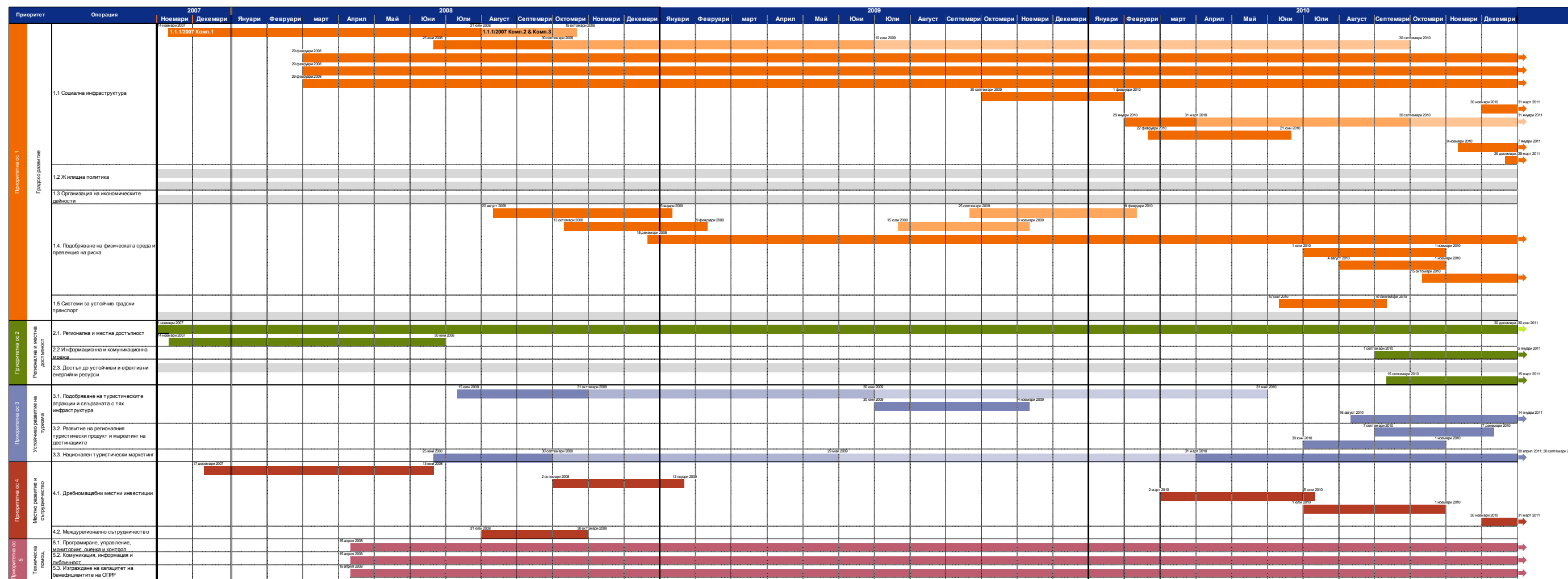
Грантова Схема	Име	Средно от регистрация до Тех&Фин (дни)	Средно от Тех&Фин до одобрение (дни)	Средно от цялостната времева ефективност – от рег. до договор (дни)	Средно Продължителност на проекта (дни)
1.1-01/2007	Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	140	10	150	463
1.1-02/2008	Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна държавна образователна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	84	10	123	470
1.1-03/2008	Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна социална инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	76	2	127	510
1.1-04/2008	Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна инфраструктура на Бюрата по труда	164	11	199	321
1.1-05/2008	Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна държавна културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали	132	11	139	471
1.1-06/2009	Подкрепа за обновяване и модернизация на държавни лечебни и здравни заведения в градските агломерации				
1.1-07/2009	Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна инфраструктура на висшите училища в градските агломерации	51	12	83	487
1.1-08/2010	Подкрепа за реконструкция, обновяване и оборудване на държавни лечебни и здравни заведения в градските агломерации "				
1.1-09/2010	Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура в градските агломерации	80	11	124	452
1.4-01/2007	Подкрепа за ограничаване и предотвратяване на рисковете и щетите при пожари в градските агломерационни ареали	27	6	68	957
1.4-02/2008	Подкрепа за подобряване на градската среда	119	18	204	487
1.4-03/2008	Подкрепа за изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища в градските агломерации	69	12	94	395

Грантова Схема	Име	Средно от регистрация до Тех&Фин (дни)	Средно от Тех&Фин до одобрение (дни)	Средно от цялостната времева ефективност – от рег. до договор (дни)	Средно Продължителност на проекта (дни)
1.4-04/2009	Подкрепа за изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища в градските агломерации	25	8	63	343
1.4-05/2009	Подкрепа за интегрирано и устойчиво развитие чрез подобряване на градската среда	61	8	110	467
1.4-08/2010	Съвместната европейска инициатива за устойчиви инвестиции в градските райони JESSICA	1	1	1	783
1.5-01/2010	Подкрепа за интегриран градски транспорт в община Бургас	46	1	55	782
2.1-01/2007	Подкрепа за рехабилитация и реконструкция на второкласни и третокласни пътища	75	11	136	514
2.1-02/2007	Подкрепа за устойчиво и интегрирано местно развитие чрез рехабилитация и реконструкция на общинска пътна мрежа	100	18	102	466
3.1-01/2008	Подкрепа за паметници на културата с национално и световно значение допринасящи за устойчивото развитие на туризма	82	18	120	511
3.1-02/2009	Насърчаване на туристическите атракции	49	14	148	477
3.3-01/2008	Подкрепа за ефективен национален маркетинг на туристическия продукт и подобряване на информационното обслужване	38	7	61	642
4.1-01/2007	Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие	75	16	113	414
4.1-02/2008	Подкрепа за изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища	51	25	89	399
4.1-03/2010	Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура на 178 малки общини	79	11	115	394
4.2-01/2008	Подкрепа за междурегионално сътрудничество и обмен на най-добри практики	71	19	125	351
5.3-01/2008	Техническа помощ	38	16	58	445
Общо		89	13	118	439

Източник: КПМГ (на базата на данни от ИСУН, 31.12.2010)

8.7 Анекс към график на схемите

Фигура54 – Хронология: График на схемите по ОПРР в периода 2007-10

Източник: МРРБ

8.8 Анекс – Подбор на проекти

Таблица 73 – Съответствие на целите на грантовите схеми и критериите за оценка

(✓: Частично съответствие с целите ✓✓: Цялостно съответствие с целите на схемата)

ОЦ – основна цел; СЦ – специфична цел

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
1.1-1 Образователна, социална и културна инфраструктура	ОЦ: Да осигури подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали СЦ: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да се подобри, обнови и модернизира образователната, социалната и културната инфраструктура в градските ареали; ▪ Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, вкл. ромите. 	1.1. Степен на съответствие с целите на операцията и конкретната схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2. Съответствие с хоризонталните политики на ЕО (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		2.1 Съответствие на проектното предложение с конкретните нужди и проблеми на целевата територия	✓
		2.2 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи	✓
		2.3 Проектното предложение адресира нуждите и проблемите на хората в неравностойно положение, вкл. ромите	✓✓
		2.4. Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта	✓
		2.5 Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие	✓
		2.6 Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори	✓
		2.7 Допълване и надграждане на други проекти върху целевата територия	✓
		3.1 Гарантиране на мултипликационен ефект на резултатите от проекта.	✓
3.2 Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от проекта	✓		

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		4.1 Достатъчен управленски, финансов и технически капацитет на кандидата и/или партньора (при наличие на партньори).	✓
		4.2 Осигурен вътрешен мониторинг от кандидата по изпълнението на под-договорените проектни дейности.	✓
		5.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително	✓
		5.2 Икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция	✓
1.1-2 Държавна образователна инфраструктура	<p>ОЦ: Да се осигури адекватна и ефективна държавна образователна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Да се подобри, обнови и модернизира държавната образователна инфраструктура в градските ареали Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение , включително ромите 	1.1 Степен на съответствие с целите на операцията и конкретната схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2 Приложимост и реалистичност на предложените в рамковата инвестиционна програма действия за постигане на целите..	✓✓
		1.3 Налична система за управление и контрол на предложените в рамковата програма проекти	✓
		1.4 Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата	✓
		1.5 Икономическа ефективност и ефикасност на предложените интервенции в рамковата инвестиционна програма	✓
		2.1.1 Степен на съответствие с целите на операцията/ конкретната схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		2.1.2 Съответствие с хоризонталните политики на ЕО (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		2.2.1 Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми на целевата територия	✓
		2.2.2 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи..	✓
		2.2.3 Проектният фиш адресира нуждите и проблемите на хората в	✓✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		неравностойно положение, вкл.ромите	
		2.2.4 Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта.	✓
		2.2.5 Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.2.6 Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори	✓
		2.3.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително	✓
1.1-3 Социална инфраструктура	ОЦ: Да се осигури подходяща и ефективна държавна социална инфраструктура, допринасяща за устойчиво развитие на градските райони СЦ: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да се подобри, обнови и модернизира държавната социална инфраструктура в градските ареали; ▪ Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, включително ромите. 	1.1 Степен на съответствие с целите на операцията и конкретната схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2 Приложимост и реалистичност на предложените в рамковата инвестиционна програма действия за постигане на целите..	✓✓
		1.3 Налична система за управление и контрол на предложените в рамковата програма проекти	✓
		1.4 Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата	✓
		1.5 Икономическа ефективност и ефикасност на предложените интервенции в рамковата инвестиционна програма	✓
		2.1.1 Степен на съответствие с целите на операцията / настоящата схема за безвъзмездна помощ	✓✓
		2.1.2 Постигане на съответствие с хоризонталните политики на ЕС (насърчаване на равенството и социалното включване, устойчиво развитие и опазване на околната среда, се добавя стойност, използвана иновативни подходи)	✓✓
		2.2.1 Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми на целевата зона	✓
		2.2.2 Ясно определени бенефициенти и целеви групи.	✓
		2.2.3 Проектното предложение отговаря на нуждите и проблемите на хората в	✓✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		неравностойно положение, вкл. ромите	
		2.2.4 Ясно дефинирани дейности, за да се гарантира качеството на очакваните резултати от проекта	✓
		2.2.5 Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие	✓
		2.2.6 Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно проверими показатели	✓
		2.3.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи, съотношението между изчислените разходи и очакваните резултати задоволително	✓
1.1-4 Инфраструктура на Бюрата по труда	ОЦ: Да осигури подходяща и ефективна инфраструктура на бюрата по труда, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали. СЦ: <ul style="list-style-type: none"> Да се подобри, обнови и модернизира инфраструктурата на Дирекции „Бюро по труда” към Агенцията по заетостта в градските ареали; Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, включително ромите. 	1.1 Степен на съответствие с целите на операцията и конкретната схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2 Приложимост и реалистичност на предложените в средносрочната рамкова инвестиционна програма действия за постигане на целите.	✓✓
		1.3 Налична система за управление и контрол на предложените в рамковата програма проекти.	✓
		1.4 Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата.	✓
		1.5 Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата.	✓
		2.1.1 Степен на съответствие с целите на операцията/ настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		2.1.2 Съответствие с хоризонталните политики на ЕО (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		2.2.1 Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми на целевата територия	✓
		2.2.2 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи..	✓
		2.2.3 Проектният фиш адресира нуждите и проблемите на хората в	✓✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		неравностойно положение, вкл.ромите	
		2.2.4 Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта.	✓
		2.2.5 Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.2.6 Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори.	✓
		2.3.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително.	✓
1.1-5 Държавна културна инфраструктура	ОЦ: да осигури подходяща и ефективна държавна културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали. СЦ: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да се подобри, обнови и модернизира държавната културна инфраструктура в градските ареали; ▪ Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, включително ромите. 	1.1. Степен на съответствие с целите на операцията и настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2. Приложимост и реалистичност на предложените в средносрочната рамкова инвестиционна програма действия за постигане на целите.	✓✓
		1.3. Налична система за управление и контрол на предложените в рамковата програма проекти.	✓
		1.4. Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата.	✓
		1.5. Икономическа ефективност и ефикасност на предложените интервенции в рамковата инвестиционна програма	✓
		2.1.1. Степен на съответствие с целите на операцията/ настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		2.1.2. Съответствие с хоризонталните политики на ЕО (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		2.2.1. Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми на целевата територия	✓
		2.2.2. Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи.	✓
		2.2.3. Проектният фиш адресира нуждите и проблемите на хората в неравностойно положение, вкл.ромите	✓✓
		2.2.4. Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта.	✓
		2.2.5. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.2.6. Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори.	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		2.3.1. Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително.	✓
1.1-6 Държавни заведения	лечебни ОЦ: Да осигури подходяща и ефективна държавна здравна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали СЦ: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да се подобри, обнови и модернизира държавната здравна инфраструктура в градските ареали; ▪ Да се осигури социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, включително ромите. 	1.1 Степен на съответствие с целите на операция 1.1 „Социална инфраструктура” и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2 Приложимост и реалистичност на предложените в средносрочната рамкова инвестиционна програма действия за постигане на целите.	✓✓
		1.3 Надеждна система за управление и контрол на предложените в средносрочната рамкова програма проекти.	✓
		1.4 Гарантиране на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата и ефективно изпълнение на дейностите включени в нея.	✓
		1.5 Икономическа ефективност и ефикасност на предложените интервенции в рамковата инвестиционна програма	✓
		2.1.1 Степен на съответствие с целите на операцията/ настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		2.1.2 Съответствие с хоризонталните политики на ЕО (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		2.2.1 Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми на целевата територия	✓
		2.2.2 Тенденции в показателите за дейността на лечебното заведение – използваемост на легловия фонд	✓✓
		2.2.3 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи.	✓
		2.2.4 Проектният фиш адресира нуждите и проблемите на хората в неравностойно положение, вкл. ромите	✓✓
		2.2.5 Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта.	✓
		2.2.6 Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.2.7 Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори.	✓
		2.3.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително.	✓
1.1-7 Инфраструктура	на ОЦ: Да подобри условията за предоставяне на образователни услуги в държавните висши училища, допринасящи за развитието на	1.1 Ясно ли е формулирана целта на проекта и тя съответства ли на целите на операция 1.1 „Социална инфраструктура”, на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, правилно ли са формулирани целевите	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
висшите училища	устойчиви градски ареали. СЦ: <ul style="list-style-type: none"> Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в образователната инфраструктура Осигуряване на равен достъп на групите в неравностойно положение до образователната услуга, предлагана в държавните висши училища; Модернизация на информационното обслужване в библиотеките на държавните висши училища. 	групи?	
		1.2 Доколко проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на кандидата и целевите групи?	✓
		1.3 Ясно ли са дефинирани и обосновани дейностите по проекта? Реалистичен ли е планът за действие?	✓
		1.4 Ясно ли са дефинирани резултатите и продуктите от проекта? Съдържа ли проектното предложение реалистични и обективно измерими индикатори ?	✓
		2.1 Разполага ли кандидатът с достатъчен управленски, технически и финансов капацитет за изпълнение на проекта?	✓
		3.1 Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	✓
		3.2 Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)?	✓
		3.3 Какъв е абсолютният брой на студентите (редовно и задочно обучение) – преки ползватели на сградите, обект на интервенция?	✓
		4.1 Очаква ли се в резултат на реализираните дейности към момента на приключване на проекта кандидатът да е решил цялостно проблема за енергийна ефективност в сградите, обект на интервенция?	✓✓
		4.2 Очаква ли се в резултат на реализираните дейности към момента на приключване на проекта кандидатът да е решил цялостно проблема за достъпна среда в сградите, обект на интервенция?	✓✓
		4.3 Очаква ли се в резултат на реализираните дейности към момента на приключване на проекта кандидатът да е осигурил модернизация на библиотеките в сградите, обект на интервенция, чрез ремонт и реконструкция на помещенията, осигуряване на модерно и специализирано оборудване за обслужване на посетители, в т.число и за хора с увреждания, както и чрез дейности за гарантиране сигурността на библиотечния фонд и здравето на посетителите?	✓✓
		1.1-8 Държавни заведения	лечебни ОЦ: Да осигури подходяща и ефективна държавна здравна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали СЦ: <ul style="list-style-type: none"> Да се подобри, обнови и модернизира държавната здравна инфраструктура в градските ареали; Да се осигури социално включване и равен
1.2 Приложимостта и реалистичността на предложените в средносрочната рамкова инвестиционна програма действия за постигане на целите.	✓✓		
1.3 Надеждна система за управление и контрол на предложените в средносрочната рамкова програма проекти..	✓		
1.4 Гарантиране на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата и ефективно изпълнение на дейностите включени в нея.	✓		
2.1.1 Степен на съответствие с целите на операцията/ настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓		

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
	достъп на групите в неравностойно положение.	2.2.1 Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми на целевата територия	✓
		2.2.2. Потребност от развитие на високотехнологични болнични дейности/високотехнологично оборудване (за компоненти 1 и 3)	✓
		2.2.3 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи.	✓
		2.2.4. Очаква ли се в резултат на реализираните дейности към момента на приключване на проекта кандидатът да е решил цялостно проблема за достъпна среда в сградите, обект на интервенция?	✓
		2.2.5 Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта.	✓
		2.2.6. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.2.7 Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори.	✓
		2.3.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително.	✓
1.1-9 Енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура	ОЦ: Да осигури общинска образователна инфраструктура с високо ниво на енергийна ефективност, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали. СЦ: Да се повиши енергийната ефективност на общинската образователна инфраструктура в градските агломерации; <ul style="list-style-type: none"> Да се осигури използване на ВЕИ в общинска образователна инфраструктура; 	1.1. Ясно ли е формулирана целта на проекта и тя съответства ли на целите на операция 1.1 „Социална инфраструктура“ и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, правилно ли са формулирани целевите групи?	✓
		1.2. Доколко проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на кандидата и целевите групи?	✓
		1.3. Проектното предложение е насочено към нуждите и проблемите на етническите малцинства, в това число ромите	
		1.4. Ясно ли са дефинирани и обосновани дейностите по проекта? Реалистичен ли е планът за действие?	✓
		1.5. Ясно ли са дефинирани резултатите и продуктите от проекта? Съдържа ли проектното предложение реалистични и обективно измерими индикатори ?	✓
		1.6. Доколко проектът допълва и надгражда други дейности, проекти върху целевата територия?	✓
		1.7. Осигурява ли проектът устойчивост на постигнатите резултати по проекта: финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и институционална (ще се запазят ли структурите, които да продължат дейността и след края на проекта)?	✓
		2.1. Разполага ли кандидатът с достатъчен управленски, технически и финансов капацитет за изпълнение на проекта?	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		2.2. Съдържа ли проектното предложение механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за самооценка?	✓
		3.1 Колко необходими са категориите разходи и финансово обосновани ли са те?	✓
		3.2 Дали разходите в бюджета, сравними с това, което се очаква да бъдат постигнати (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)?	✓
		4.1. След изпълнение на мерките за енергийна ефективност, въз основа на техническите параметри от обследването за енергийна ефективност, достигнатият клас на енергийно потребление на обектите на интервенция следва да отговарят на сертификат за енергийна ефективност с определена категория, който се издава по реда на чл. 17, ал. 4 от Наредба РД-16-1057 от 10.12.2009 г. За условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради, издаване на сертификати за енергийни характеристики и категориите сертификати.	✓✓
		4.2. Проектното предложение включва мерки за изграждане на инсталации за оползотворяване на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) за задоволяване на нуждите от енергия на сградата, обект на интервенция	✓✓
1.4-1 Предотвратяване на рисковете и щетите при пожари	<p>ОЦ: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете от щетите за живота и имуществото на населението при пожари в градските агломерационни ареали чрез осигуряване на съвременна пожарна техника.</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Осигуряване на пожарна безопасност и надеждна защита на гражданите и имуществото на населението при пожари в градските агломерационни ареали Ограничаване разрастването и бързото ликвидиране на пожарите в градските агломерационни ареали чрез подобряване, обновяване и модернизиране на наличния машинен парк от пожарни автомобили на Столична, Областните дирекции и Районните служби за „Пожарна безопасност и защита на населението”. Опазване на околната среда и намаляване на 	1.1 Степен на съответствие с целите на операцията и настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2 Приложимост и реалистичност на предложените в рамковата инвестиционна програма действия за постигане на целите	✓✓
		1.3 Налична система за управление и контрол на предложения в средносрочната рамкова програма проект	✓
		1.4 Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на програмните резултати	✓
		1.5 Икономическа ефективност и ефикасност на предложените интервенции в рамковата инвестиционна програма	✓
		2.1.1. Степен на съответствие с целите на операцията / настоящата схема за безвъзмездна помощ.	✓✓
		2.1.2. Постигането на съгласие с хоризонталните политики на ЕС (насърчаване на равенството и социалното включване, устойчиво развитие и опазване на околната среда, добавена стойност, използвана иновативни подходи)	✓✓
		2.2.1 Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми на	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
	вредните емисии и парниковите газове отделяни от пожарните коли	целевата територия.	
		2.2.2 Ясно определени бенефициенти и целеви групи.	✓
		2.2.3 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи	✓
		2.2.4 Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие	✓
		2.2.5 Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта	✓
		2.2.6 Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.2.7 Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори	✓
		2.3.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи, съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително.	✓
1.4-2 Подобряване на градската среда	<p>ОЦ: Да се подобри физическата и жизнената среда на градските центрове и агломерации като предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична градска среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо и социално развитие.</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Да се подобри физическия аспект на градската среда в агломерационните ареали; Да се създадат условия за интегриране на групите в неравностойно положение чрез подобряване на физическата и жизнената среда, включително и чрез подобряване на достъпа до административни и социални услуги; Да се повиши безопасността и сигурността на градската среда. 	1.1 Ясно е формулирана целта на проекта и съответства на целите на операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.	✓✓
		1.2 Ясно е определено и обосновано съответствието с планов документ за целевата територия (общински план за развитие, действащ устройствен план, транспортно-комуникационна схема (ако е приложимо) и др.)	✓
		2.1 Доколко проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на целевата територия и целевите групи и как са обосновани те?	✓
		2.2 Ясно ли са дефинирани целевите групи и крайните бенефициенти?	✓
		2.3 Проектното предложение адресира нуждите и проблемите на етническите малцинства, в това число и ромите	✓✓
		2.4 Ясно ли са дефинирани и обосновани ли са дейностите по проекта?	✓
		2.5 Гарантират ли дейностите териториално-интегрирания характер на проекта и адресират ли основните приоритети на схемата?	✓
		2.6 Съдържа ли проектното предложение ясна методология за изпълнение на проекта? Ясен и изпълним ли е планът за действие?	✓
2.7 Ясно ли са дефинирани резултатите и продуктите от проекта. Съдържа ли проектното предложение реалистични и обективно измерими индикатори ?	✓		

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		2.8 Доколко проектът допълва и надгражда други дейности, проекти върху целевата територия??	✓
		3.1 Предлага ли проектът възможности за мултиплициране на постигнатия ефект от проекта?	✓
		3.2 Осигурява ли проектът устойчивост на постигнатите резултати по проекта: финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и институционална (ще се запазят ли структурите, които да продължат дейността и след края на проекта)?	✓
		4.1 Разполага ли кандидатът с достатъчен управленски, финансов и технически капацитет за изпълнение на проекта?	✓
		4.2 Съдържа ли проектното предложение механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за самооценка?	✓
		5.1 Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	✓
		5.2 Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)?	✓
1.4-3 Дребномашабна инфраструктура предотвратяване свлачища	за на ОЦ: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез изграждането и укрепването на дребномашабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси. СЦ: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Осигуряване на защита за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез подкрепа на дейности за заздравяване и укрепване на свлачища; ▪ Ограничаване разрастването/проявлението на свлачищните процеси чрез изграждане на автоматизирани системи за мониторинг. 	1.1 Ясно ли е формулирана целта на проекта и тя съответства ли на целите на операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.	✓✓
		1.2 Ясно ли е определено и обосновано съответствието с планов документ за целевата територия (общински план за развитие 2007- 2013г.)	✓
		2.1 Доколко проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на целевата територия и целевите групи и как са обосновани те?	✓
		2.2 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи	✓
		2.3 Ясно ли са дефинирани и обосновани дейностите по проекта?	✓
		2.4 Съдържа ли проектното предложение ясна методология за изпълнение на проекта? Ясен и изпълним ли е планът за действие?	✓
		2.5 Ясно ли са дефинирани резултатите и продуктите от проекта. Съдържа ли проектното предложение реалистични и обективно измерими индикатори ?	✓
		2.6 Допълване и надграждане на други подобни проекти върху целевата територия	✓
		3.1 Предлага ли проектът възможности за мултиплициране на постигнатия ефект от проекта?	✓
		3.2 Осигурява ли проектът устойчивост на постигнатите резултати по проекта: финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и институционална (ще се запазят ли структурите,	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		които да продължат дейността и след края на проекта)?	
		4.1 Разполага ли кандидатът с достатъчен управленски, финансов и технически капацитет за изпълнение на проекта?	✓
		4.2 Съдържа ли проектното предложение механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за самооценка?	✓
		5.1 Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	✓
		5.2 Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)?	✓
1.4-4 Дребномасщабна инфраструктура преодоляване свлачища	за на ОЦ: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез изграждането и укрепването на дребномасщабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси. СЦ: <ul style="list-style-type: none">▪ Осигуряване на защита за живота и имуществото на населението в градските агломерационни ареали чрез подкрепа на дейности за заздравяване и укрепване на свлачища;▪ Ограничаване разрастването/проявлението на свлачищните процеси чрез изграждане на автоматизирани системи за мониторинг	1.1. Ясно ли е формулирана целта на проекта и тя съответства ли на целите на операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ..	✓✓
		1.2. Ясно ли е определено и обосновано съответствието с планов документ за целевата територия (общински план за развитие 2007- 2013г.)	✓
		2.1 Доколко проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на целевата територия и целевите групи и как са обосновани те?	✓
		2.2. Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи	✓
		2.3. Ясно ли са дефинирани и обосновани дейностите по проекта?	✓
		2.4. Съдържа ли проектното предложение ясна методология за изпълнение на проекта? Ясен и изпълним ли е планът за действие?	✓
		2.5. Ясно ли са дефинирани резултатите и продуктите от проекта. Съдържа ли проектното предложение реалистични и обективно измерими индикатори ?	✓
		2.6. Допълване и надграждане на други подобни проекти върху целевата територия	✓
		3.1 Предлага ли проектът възможности за мултиплициране на постигнатия ефект от проекта?	✓
		3.2 Осигурява ли проектът устойчивост на постигнатите резултати по проекта: финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и институционална (ще се запазят ли структурите, които да продължат дейността и след края на проекта)?	✓
		4.1 Разполага ли кандидатът с достатъчен управленски, финансов и технически капацитет за изпълнение на проекта?	✓
		4.2 Съдържа ли проектното предложение механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		самооценка?	
		5.1 Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	✓
		5.2 Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)?	✓
1.4-5 Подобряване на градската среда	<p>ОЦ: Да се подобри физическата и жизнената среда на градските центрове и агломерации като предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична градска среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо и социално развитие.</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Да се подобри физическия аспект на градската среда в агломерационните ареали; Да се създадат условия за интегриране на групите в неравностойно положение чрез подобряване на физическата и жизнената среда, включително и чрез подобряване на достъпа до административни и социални услуги; Да се повиши безопасността и сигурността на градската среда. 	1.1. Ясно ли е формулирана целта на проекта и тя съответства ли на целите на операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.	✓
		1.2. Ясно ли е определено и обосновано съответствието с планов документ за целевата територия (общински план за развитие, действащ устройствен план, транспортно-комуникационна схема (ако е приложимо) и др.)	✓
		2.1 Съответствие на проектното предложение с конкретни нужди и проблеми на целевата територия и целевите групи.	✓
		2.2. Ясно дефиниране на целевите групи и крайните бенефициенти?	✓
		2.3. Проектното предложение адресира нуждите и проблемите на етническите малцинства, в това число и ромите	✓
		2.4. Ясно дефиниране и обосновка на дейностите по проекта	✓
		2.5. Дейностите гарантират териториално-интегрирания характер на проекта и адресират основните приоритети на схемата.	✓
		2.6. Проектното предложение съдържа ясна методология за изпълнение на проекта? Планът за действие е ясен и изпълним.	✓
		2.7. Ясно са дефинирани резултатите и продуктите от проекта. Проектното предложение съдържа реалистични и обективно измерими индикатори.	✓
		2.8. Проектът допълва и надгражда други дейности, проекти върху целевата територия	✓
		3.1 Проектът допринася за мултиплициране на постигнатия ефект.	✓
		3.2 Проектът осигурява устойчивост на постигнатите резултати по проекта: финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и институционална (запазване на структурите, които да продължат дейността и след края на проекта)?	✓
		4.1 Разполага ли кандидатът с достатъчен управленски, финансов и технически капацитет за изпълнение на проекта?	✓
		4.2 Съдържа ли проектното предложение механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за самооценка?	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		5.1 Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	✓
		5.2 Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)?	✓
1.4-6 Дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения	<p>ОЦ: Повишаване качеството на живот и съответните екологични условия чрез предотвратяване на рискове от наводнения в градските центрове и агломерации като част от по-широкообхватната стратегия за социално и екологично възраждане</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Да се предпазят от наводнение селищата в общините от агломерационните ареали с цел намаляване на потенциалните неблагоприятни последици за човешкото здраве и околната среда Да се предотвратят процесите на ерозия на речното легло при реки, преминаващи през или в селища в агломерационните ареали; Да се предотвратят процесите на ерозия и абразия на морския бряг в селищата в общините от агломерационните ареали 	1.1 Ясно ли е формулирана целта на проекта и тя съответства ли на целите на операция 1.4 "Подобряване на физическата среда и превенция на риска" и на настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ.	✓✓
		1.2 Ясно ли е определено и обосновано съответствието с планов документ за целевата територия (общински план за развитие, план за управление на речния басейн-обект на интервенция и др.).	✓
		2.1 Доколко проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на целевата територия и целевите групи и как са обосновани те?	✓
		2.2 Ясно ли са дефинирани целевите групи и крайните бенефициенти?	✓
		2.3 Ясно ли са дефинирани дейностите по проекта?	✓
		2.4 Съдържа ли проектното предложение ясна методология за изпълнение на проекта? Ясен и изпълним ли е планът за действие?	✓
		2.5 Ясно ли са дефинирани резултатите и продуктите от проекта. Съдържа ли проектното предложение реалистични и обективно измерими индикатори ?	✓
		2.6 Доколко проектът допълва и надгражда други дейности, проекти върху целевата територия?	✓
		2.7 Осигурява ли проектът устойчивост на постигнатите резултати по проекта: финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и институционална (ще се запазят ли структурите, които да продължат дейността и след края на проекта)?	✓
		2.8 Осигурява ли проектът решаване на съвместни проблеми, свързани с предотвратяване на наводнения?	✓✓
		3.1 Разполага ли кандидатът с достатъчен управленски, финансов и технически капацитет за изпълнение на проекта?	✓
		3.2 Съдържа ли проектното предложение механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за самооценка?	✓
		4.1 Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	✓
		4.2 Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)?	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
1.4-7 Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие	<p>ОЦ: Изработване на интегрирани планове за градско развитие, насочени към устойчиво и трайно преодоляване на високата концентрация на икономически, природни и социални проблеми в 36 града, центрове на агломерационни ареали.</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да се определят зони за въздействие, в рамките на 36-те града, центрове на агломерационни ареали, включващи система от взаимосвързани дейности, които целят трайно подобрене на икономическото, материалното, социалното и екологичното положение на градската зона и града като цяло. ▪ Да се разработят интегрирани планове за градско възстановяване и развитие за съответните зони, които да подпомогнат осъществяването на дългосрочна визия за развитието на града, чрез реализация на проекти в градски територии и/или подсистеми в неудовлетворително състояние, с негативни тенденции в развитието и/или с нереализиран потенциал, с привличане и координирано управление на разнородни инвестиции и подпомогнати от структурните фондове на ЕС. ▪ Да се постигне синергия между действащи или в процес на актуализация стратегически планови документи за интегрирано устойчиво регионално и местно развитие, секторни политики, програмни документи и устройствени схеми, в рамките на определените зони за въздействие. 	1. Използван е зададеният Формуляр за кандидатстване и съответните Приложения, публикувани за целите на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ?	
		2. Попълнени са всички раздели на Формуляра за кандидатстване заедно с контролните листове към него. Декларацията по т.11 от Формуляра за кандидатстване е подписана, подпечатана и приложена.	
		3. Текстът на предложението е напечатан на български език	
		4. Предложението включва 1 оригинален екземпляр и 2 копия.	
		5. Приложена е електронна версия на предложението (компактдиск).	
		6. Бюджетът и източниците на финансиране са представени съгласно изисквания формат (Приложение Б) и са посочени в лева. Всички таблици на бюджета са подписани и подпечатани от кандидата	
		7. Приложена е Декларация, че проектът не е финансиран от други източници на ЕС. (Приложение В1)	
		8. Приложена е автобиография на ръководителя на проекта.	
		9. Приложено е копие от регистрацията по ЕИК (БУЛСТАТ), заверено с печат на кандидата и текст „Вярно с оригинала”.	
		10. Приложено е копие от ДДС регистрацията, заверено с печат на кандидата и текст „Вярно с оригинала”.	
		11. Приложено е Решение на съответния Общински съвет за кандидатстване с проекта, по който ще бъде осигурен 5% собствен принос.	
		12. Проектното предложение съответства на критериите за допустимост на кандидата.	
		13. Проектното предложение съответства на посочения териториален обхват за схемата.	
		14. Проектното предложение съответства на критериите за максимална продължителност на проектното предложение.	
		15. Проектното предложение съответства на допустимите дейности по схемата.	
		16. Проектното предложение съответства на максималния размер на безвъзмездната финансова помощ по проекта.	
		17. Проектното предложение съответства на минималния размер на финансовия принос на кандидата.	
		18. Съфинансирането от ОПРР е в рамките на максималния допустим праг.	

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		19. Проектът предвижда мерки, свързани с публичността и разпространението на информация, съгласно Изискванията за проектно предложение.	
		20. Проектното предложение съответства на хоризонталните политики на Европейския съюз (равенство между половете, социално включване, устойчивото развитие, опазването на околната среда);	✓
		21. Техническата спецификация за избор на изпълнител за разработване на ИПГВР е попълнена изцяло, отговаря на образеца в пакета с документи за кандидатстване – Приложение Б1 и включва като изисквания към изпълнителя всички задължителни дейности по т. 4.2.2.3.	
		22. Целта на проектното предложение е ясно и точно формулирана и напълно съответства на целта на операция 1.4 "Подобряване на физическата среда и превенция на риска" и на настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ.	✓
		23. Съответствието с планов документ е ясно определено и обосновано; посочено е и е разяснено точното съответствие с целите, приоритетите, мерките на дадения документ;	✓
		24. Ясно е описано наличието и актуалното състояние на устройствени планове и схеми, регулиращи градската територия;	✓
		25. Проектното предложение демонстрира ясно и задълбочено познаване на нуждите и проблемите пред социално-икономическото развитие на града и целевите групи;	✓
		26. Нуждите и проблемите са много добре обосновани, използвани са достатъчно данни от регионални и местни източници или документи, както и официални статистически данни и информация, проучвания от кандидата;	✓
		27. Проектното предложение адресира нуждите на ниво градски зони (квартали);	✓
		28. Целевите групи са ясно представени и количествено определени.	✓
		29. Дейностите са описани ясно и достатъчно подробно и конкретно, те са подходящи, необходими и достатъчни за постигане на очакваните продукти и резултати на проекта.	✓
		30. Времевият график представя подробна информация и срокове за изпълнението на всички задължителни дейности, съгласно т. 4.2.2.3 "Допустими дейности за финансиране" на Изискванията за проектно предложение.	✓
		31. Предложените методи са подходящо избрани, добре структурирани и описани с оглед предложените дейности, резултатите от проекта и екипа за реализация на проекта;	✓
		32. Времевият обхват на отделните дейности в плана за действие е реалистичен; разпределението на дейности във времето е балансирано и позволява безпроблемно управление и изпълнение;	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		33. Представена е точна и изчерпателна информация за планираните процедури за избор на изпълнители от страна на бенефициента (по ЗОП и НВМОП)	✓
		34. Резултатите и продуктите са ясно дефинирани; те се създават от предвидените дейности и са необходими и достатъчни за постигане на целите (ползите за целевите групи), измерими са и са представени в количествена форма.	✓
		35. Индикаторите и източниците на информация са ясни, конкретни и изчерпателни.	✓
		36. Устойчивостта на резултатите от проекта е ясно обоснована.	✓
		37. Проектът предвижда ясна институционална организация за управление; определен е екипът за управление на проекта; длъжностите на членовете на екипа са подробно описани;	✓
		38. Предвидени са ефективни механизми за мониторинг и контрол на изпълнителите на възложените дейности;	✓
		39. Предвидена е възможност за осъществяване на самооценка и периодично отчитане на напредъка по изпълнението на проектните дейности;	
		40. Кандидатът е избрал оптималния път (разходи - резултати - ефект) към решаване на проблема и представяне на търсените ползи; Предвидените разходи са напълно съпоставими с очакваните резултати и ефект.	✓
		41. Бюджетът е ясен, детайлен и не съдържа аритметични грешки; връзката между разходи и дейности е видима.	✓
		42. Заложените средства са добре разпределени за разходване във времето.	✓
1.5-1 Интегриран градски транспорт в Бургас	<p>ОЦ: Развитието на устойчива и интегрирана система за градски транспорт в град Бургас, допринасяща за подобряване на жизнените и екологични условия.</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Създаване на по-ефективен и бърз градски транспорт с по-малко потребление на енергия; Изграждане на по-достъпна вторична инфраструктура на обществените транспортни мрежи и въвеждане на природо съобразни видове градски транспорт; Повишаване на привлекателността на 	<p>1. Формулярът за кандидатстване е попълнен и представен в указания формат и е надлежно подписан и подпечатан</p> <p>2 Кандидатът е попълнил и представил всички изискуеми документи по образците, приложени към поканата за кандидатстване и съгласно изискванията за тяхното изготвяне, определени в поканата /изискванията за кандидатстване</p> <p>3 Кандидатът е допустим бенефициент по процедурата</p> <p>4 Проектът се предвижда да бъде осъществен в съответствие с посочения териториален обхват за операцията/ конкретната схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ</p> <p>5 Исканото финансиране (БФП, задължителен собствен принос) е в указаните граници съгласно поканата и изискванията за кандидатстване</p> <p>6 Продължителността на проекта е в указаните граници, съгласно поканата и изискванията за кандидатстване</p> <p>7 Обхватът на предвидените за финансиране от БФП дейности по проекта е съобразен с допустимите дейности по операцията/ конкретната схема</p>	<p></p> <p></p> <p></p> <p>✓</p> <p></p> <p></p> <p>✓✓</p>

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
	обществения градски транспорт;	8 Исканата БФП ще финансира само допустими разходи съгласно изискванията за кандидатстване	✓
	<ul style="list-style-type: none"> Въвеждането на ефективна автоматизирана система за управление на трафика и контрол на транспортните процеси; 	9 Проектното предложение е в съответствие с транспортно- комуникационна схема на целевата територия или областна стратегия за развитие за периода 2005-2015 г. и/или общински план за развитие за периода 2007-2013 г.	✓
	<ul style="list-style-type: none"> Осигуряване на социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение. 	10 Проектът допринася за постигането на целите на операцията и на конкретните цели, определени в поканата/изискванията за кандидатстване и на целите на оперативната програма	✓✓
		11 Проектът е в съответствие с хоризонталните политики на ЕО (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		12 Проектното предложение адресира нуждите и проблемите на лицата с увреждания	✓✓
		13 Индикаторите за мониторинг на изпълнението и резултата,заложен в проекта, са ясно дефинирани и остойностени и са съобразени с изискванията за кандидатстване	✓
		14 Целевите групи на проекта са ясно дефинирани	✓
		15 Фазите на проекта са ясно и правилно идентифицирани и графикът за изпълнение е разумен	✓
		16 Съдържанието на пред проектното проучване отговаря на обхвата, посочен в изискванията за кандидатстване	✓
		17 В пред проектното проучване са взети пред вид пазарното и технологично развитие, бъдещото търсене и ограниченията в капацитета, специфичното местоположение и конкуренцията, местните условия, националните изисквания, рискът за околната среда и т.н.	✓✓
		18 Избраната алтернатива е най-подходяща от разгледаните варианти по отношение на техническите ограничения и рисковете, които могат да окажат влияние върху проекта или да застрашат успеха му	✓
		19 Анализът на разходите и ползите е разработен в съответствие с изискванията за кандидатстване	✓
		21 Анализът на разходите и ползите доказва, че проектът е целесъобразен от икономическа гледна точка (нетна икономическа настояща стойност > 0)	✓
		22 Изчисленията в анализа на разходите и ползите са добре обосновани и правилни, използвани са подходящи допускания, данни и методология (обхват на анализа, варианти, ползи, взети под внимание и тяхното остойносттаване)	✓
		23 Направен е коректен анализ на риска, който е отразен в анализа на разходите и ползите и в непредвидените разходи	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		24 Преките и непреките икономически влияния са правилно оценени като са използвани подходящи цени, методология за прогнозиране и сценарии за растеж	✓
		25 Анализът на разходите и ползите се базира на адекватен анализ на пазара и търсенето като е използвана подходяща методология за прогнозиране, вкл. макроикономически сценарии, засегнато население, подходящи индикатори за въздействие върху околната среда и замърсители, здравни рискове, спестявания в потреблението и алтернативни схеми, социална поносимост на тарифите и прилагане на принципа „замърсителят плаща“	✓✓
		26 Представеният финансов анализ демонстрира финансовата устойчивост на инвестицията, включително осигурява достатъчно средства за необходими реинвестиции през целия референтен период	✓
		28 Избраната схема на финансиране и обосновката за размера на помощта е подходяща и адекватна	✓
		29 Предвиденият принос на ЕС съответства на резултатите от финансовия анализ и на правилата, определени в чл. 55 и чл. 56 на Регламент на Съвета (ЕО) 1083/2006 и неговите изменения	✓
		30 Разходите, които се иска да бъдат възстановени по проекта, не са предмет на финансиране от друг проект, програма или схема, финансирана от публични средства, средства от националния бюджет и/или бюджета на ЕО	
		31 За инвестиционното предложение е постановено положително решение по ОВОС или решение, с което е преценено да не се извършва ОВОС или становище, че не попада в обхвата на ЗООС и може да бъде осъществено в съответствие с Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на плановете, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони	✓
		32 Проектът спазва принципите за превантивно действие и опазване на околната среда (в проекта са отчетени всички условия на издадените разрешителни за проекта)	✓
		33 Финансовият план на проекта е подробно и ясно разписан и е в съответствие със заложените дейности	✓
		34 Обектите на интервенция са върху общинска недвижима собственост или върху терени с учредено право на строеж в полза на общината.	
		35 Предназначението на обектите на интервенции няма да бъде променяно за период от 5 години	
		36 Кандидатът е осигурил източник/ци на финансиране за разходите по проекта, които не се покриват от оперативната програма, включително за собствено участие	

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		37 Кандидатът не попада в обхвата на чл. 93 параграф 1, чл. 94 и чл. 96 параграф 2 буква „а” от Регламент (ЕО) № 1605/2002	
		38 Кандидатът е предвидил организационна структура/звено за управление на проекта, в съответствие с изискванията посочени в поканата за кандидатстване, и е предвидил механизми, позволяващи мониторинг и текущ контрол на изпълнението на проекта и своевременното предприемане на корективни мерки	✓
		39 Кандидатът е предвидил дейности по извършване на независим одит на проекта	
		40 Предвидени са дейности за информация и публичност, в съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 1828/2006	
2.1-1 Рехабилитация и реконструкция на второкласни и третокласни пътища	ОЦ: подобряване на достъпността до основните транспортни дестинации в рамките на районите за планиране чрез реконструкция и рехабилитация на второкласни и третокласни пътища	1.1 Степен на съответствие с целите на операция 2.1 „Регионална и местна пътна инфраструктура” и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2. Приложимост и реалистичност на предложените в средносрочната рамкова програма дейности за постигане на целите.	✓
		1.3 Надеждна система за управление и контрол на предложените в средносрочната рамкова програма проекти.	✓
		1.4 Гарантиране на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата и ефективно изпълнение на дейностите включени в нея.	✓
		1.5. Необходимост на предложените разходи за реализацията на програмата.	✓
		2.1.1. Степен на съответствие с целите на операцията и настоящата схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		2.1.2. Съответствие с хоризонталните политики на ЕО (създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи, насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда)	✓
		2.2.1. Съответствие на проектното предложение с конкретните нужди и проблеми на целевия район/сектор.	✓
		2.2.2. Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи.	✓
		2.2.3. Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта.	✓
		2.2.4. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.2.5. Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори.	✓
		2.3.1. Реалистичен бюджет, задоволително съотношение между прогнозните разходи и очакваните резултати.	✓
		2.1-2	ОЦ: Подобряване на достъпността в рамките на

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
Рехабилитация и реконструкция на общински пътища	<p>градските агломерационни ареали чрез реконструкция и рехабилитация на четвъртокласна /общинска/ пътна мрежа.</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Подобряване на достъпността, функционалните и социално-икономическите връзки на населените места с областен/общински център, както и в рамките на съответния агломерационен ареал; Подобряване на достъпността до зони с концентрация на производствени/бизнес дейности, изградени обекти на социалната и бизнес инфраструктура с общинско значение, туристически обекти и райони с потенциал за развитие на туризъм; Устойчиво подобряване на експлоатационното състояние на общинските пътища 	1.2. Съответствие с хоризонталните политики на ЕО (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда създава) се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		2.1. Съответствие на проектното предложение с конкретните нужди и проблеми на целевата територия	✓
		2.2. Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи	✓
		2.3. Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта	✓
		2.4. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие	✓
		2.5. Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистично и обективно измерими индикатори	✓
		2.6. Допълване и надграждане на други проекти върху целевата територия	✓
		3.1. Гарантиране на мултипликационен ефект на резултатите от проекта	✓
		3.2. Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от проекта.	✓✓
		4.1. Достатъчен управленски, финансов и технически капацитет на кандидата и/или партньора (при наличие на партньори).	✓
		4.2. Осигурен вътрешен мониторинг от кандидата по изпълнението на под договорените проектни дейности	✓
		5.1. Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително.	✓
		5.2. Икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция	✓
		3.1-1 Културни паметници допринасящи към развитие на туризма	<p>ОЦ: Да подкрепи развитието на паметници на културата с национално и световно значение – в управление на Министерство на културата, които допринасят за развитието на устойчив културен туризъм, разнообразяване на туристическото предлагане и увеличаване на ползите от туризма.</p>
1.2. Приложимост и реалистичност на предложените в рамковата инвестиционна програма действия за постигане на целите.	✓✓		
1.3. Налична система за управление и контрол на предложените в рамковата програма проекти..	✓		
1.4. Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата	✓		

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
	СЦ: <ul style="list-style-type: none"> Да се развият конкурентноспособни туристически атракции, основани на паметници на културата с национално и световно значение, Да се развият по-слабо развити туристически локализации във вътрешността на страната, притежаващи културно-историческо наследство със значителен туристически потенциал. Да се подкрепи съхраняването и опазването на националното и световно културно наследство. 	1.5. Икономическа ефективност и ефикасност на предложените интервенции в рамковата инвестиционна програма 2.1.1. Степен на съответствие с целите на операция „Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура” и настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ 2.1.2. Съответствие с хоризонталните политики на ЕО (насърчва се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи) 2.2.1. Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми в сектора 2.2.2. Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи. 2.2.3. Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта. 2.2.4. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие. 2.2.5. Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори. 2.3.1. Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително	✓ ✓✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓
3.1-2 Развитие на туристически атракции	ОЦ: Да подкрепи развитието на конкурентноспособни туристически атракции, които допринасят за диверсификация на туристическия продукт, намаляване на териториалната концентрация и по-равномерно разпределение на ползите от туризма СЦ: <ul style="list-style-type: none"> Да се развият конкурентноспособни природни и културно-исторически атракции и/или групи атракции, способни да привлекат значителен брой посетители; Да се подкрепят по-слабо развитите туристически локализации във вътрешността на страната, притежаващи значителен туристически потенциал. 	1. Съответствие на проекта с планов документ за целевата територия (общински план за развитие и/или областна стратегия за развитие и/или план/програма/стратегия за развитие на туризма) 2.1. Доколко проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на целевата територия и целевите групи и как са обосновани те? 2.2. Ясно ли са дефинирани и обосновани ли са дейностите по проекта? 2.3. Съдържа ли проектното предложение ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним ли е планът за действие? 2.4. Ясно ли са дефинирани резултатите и продуктите от проекта. Съдържа ли проектното предложение реалистични и обективно измерими индикатори? 2.5. Доколко проектът допълва и надгражда други дейности/ проекти върху целевата територия 3.1. Предлага ли проектът възможности за мултиплициране на постигнатия ефект от проекта ? 3.2. Осигурява ли проектът трайно въздействие върху целевите групи и региона и устойчивост на постигнатите резултати - финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		институционална устойчивост (ще се запазят ли структурите, които да продължат дейността и след края на проекта)	
		4.1. Разполага ли кандидатът и/или партньорът с достатъчен управленски, финансов и технически капацитет за изпълнение на проекта	✓
		4.2. Съдържа ли проектното предложение механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за самооценка?	✓
		5.1 Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	✓
		5.2 Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)	✓
3.1-3 Развитие на природни, културни и исторически атракции	<p>ОЦ: Да подкрепи развитието на конкурентноспособни туристически атракции, които допринасят за диверсификация на туристическия продукт, намаляване на териториалната концентрация и по-равномерно разпределение на ползите от туризма.</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да се развият конкурентноспособни природни и културно-исторически атракции и/или групи атракции, способни да привлекат значителен брой посетители; ▪ Да се подкрепят туристически локализации, притежаващи значителен туристически потенциал. 	1.1. Съответствие на проекта с целите на операция 3.1 "Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура" и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2. Съответствие на проекта с планов документ за целевата територия (общински план за развитие и/или областна стратегия за развитие и/или план/програма/стратегия за развитие на туризма)	✓
		2.1.1 Значимост	✓
		2.1.2. Уникалност на обекта	✓
		2.1.3. Популярност (познаваемост и степен на разпространение на информацията за обекта)	✓
		2.1.4. Местоположение на обекта (от гледна точка на туристическите потоци и търсене)	✓
		2.1.5. Транспортна достъпност	✓
		2.1.6 Настанителна база и допълнителни услуги	✓
		2.1.7 Посещаемост на обекта	✓
		2.2. Доколко проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на целевата територия и целевите групи и как са обосновани те?	✓
		2.3. Ясно ли са дефинирани целевите групи и крайните бенефициенти?	✓
		2.4. Ясно ли са дефинирани и обосновани ли са дейностите по проекта?	✓
		2.5. Съдържа ли проектното предложение ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним ли е планът за действие?	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		2.6.1. Очаквани резултати и индикатори	✓
		2.6.2. Очаквана посещаемост на обекта на интервенция	✓
		2.6.3 Пазарна приложимост на интервенцията	✓
		2.6.4. Очаквано въздействие на предложената интервенция	✓
		2.6.5. Рискове, свързани с изпълнението на проекта	✓
		2.7. Доколко проектът допълва и надгражда други дейности/ проекти върху целевата територия	✓
		3.1. Предлага ли проектът възможности за мултиплициране на постигнатия ефект от проекта ?	✓
		3.2. Осигурява ли проектът трайно въздействие върху целевите групи и региона и устойчивост на постигнатите резултати - финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и институционална устойчивост (ще се запазят ли структурите, които да продължат дейността и след края на проекта)	✓
		4.1. Разполага ли кандидатът и/или партньорът с достатъчен управленски, финансов и технически капацитет за изпълнение на проекта	✓
		4.2. Съдържа ли проектното предложение механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за самооценка?	✓
		5.1 Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	✓
		5.2 Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)	✓
3.2-1	<p>ОЦ: Организиране на събития с регионален и национален обхват и въздействие, допринасящи за развитието на устойчив културен туризъм, разнообразяване на туристическото предлагане и увеличаване на ползите от туризма.</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Да се осигури ефективно използване на културното материално и нематериално наследство с цел развиване на устойчив 	1.1. Степен на съответствие с целите на операция 3.2 „Развитие на регионалния туристически продукт и маркетинг на дестинациите” и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
Организиране на събития с регионален и национален обхват и въздействие		1.2. Степен на съответствие с конкретните нужди и проблеми в сектора	✓
		1.3. Приложимост и реалистичност на предложените в средносрочната рамкова инвестиционна програма действия за постигане на целите.	✓✓
		1.4. Надеждна система за управление и контрол на предложените в средносрочната рамкова програма проекти.	✓
		1.5. Гарантиране на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата и ефективно изпълнение на дейностите включени в нея.	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
	културен туризъм. <ul style="list-style-type: none"> Да съдейства за туристически дестинации, като културно-историческо наследство със значителен туристически потенциал. Да подпомага опазването и съхраняването на националното и световното културно наследство като туристически ресурс 	2.1.1. Степен на съответствие с целите на операция 3.2 «Развитие на регионалния туристически продукт и маркетинг на дестинациите» и настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		2.2.1. Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми в сектора	✓
		2.2.2. Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи.	✓
		2.2.3. Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта.	✓
		2.2.4. Обхват и въздействие на предвидените в проекта прояви/ събития.	✓
		2.2.5. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.2.6. Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори	✓
		2.3.1. Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително.	✓
3.3-1 Национален маркетинг на туристическия продукт и информационни услуги	ОЦ: Да се повиши ефективността на националния маркетинг и популяризиране на информация за туристически продукти и подобряване на сектор информационни услуги СЦ: <ul style="list-style-type: none"> да се увеличи ефективността и ефикасността на маркетингови дейности и популяризиране на националните и международните пазари; да се повиши информираността и пазарна информация по отношение на туристическия продукт на национално и наднационално равнище; Да се подобри качеството на туристическия продукт, чрез въвеждане на съответни стандарти и системи. 	1.1. Степен на съответствие с целите на операцията и настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2. Приложимост и реалистичност на предложените в рамковата инвестиционна програма действия за постигане на целите.	✓✓
		1.3. Налична система за управление и контрол на предложените в рамковата програма проекти.	✓
		1.4. Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от програмата.	✓
		1.5. Икономическа ефективност и ефикасност на предложените интервенции в рамковата инвестиционна програма	✓
		2.1.1. Степен на съответствие с целите на операцията и настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	✓
		2.1.2. Съответствие с хоризонталните политики на ЕО (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазването на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		2.2.1. Съответствие на проектния фиш с конкретните нужди и проблеми в сектора	✓
		2.2.2. Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи.	✓
		2.2.3. Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качеството на очакваните резултати от проекта.	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		2.2.4. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.2.5. Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори.	✓
		2.3.1. Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително	✓
4.1-1 Подкрепа образователна инфраструктура	за ОЦ: Да осигури подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие СЦ: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да подобри, обнови и модернизира образователна инфраструктура на територията на 178 общини ▪ Да се осигури социално включване и равен достъп и на групите в неравностойно положение, малцинствата, включително ромите 	1.1. Степен на съответствие с целите на операцията и съответната схема за безвъзмездна финансова помощ	✓✓
		1.2. Съответствие с хоризонталните политики на ЕС (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазване на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		2.1 Съответствие на проектното предложение с конкретните нужди и проблеми на целевата територия.	✓
		2.2 Проектното предложение отговаря на нуждите и проблемите на групите в неравностойно положение, включително на ромите	✓
		2.3 Качество на партньорството	✓
		2.4. Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качество на очакваните резултати от проекта	✓
		2.5. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие.	✓
		2.6 Ясно дефинирани резултати и продукти, реално и обективно проверими показатели	✓
		2.7 Допълване и надграждане на други проекти върху целевата територия	✓
		3.1 Гарантиране на мултипликационен ефект на резултатите на проекта	✓
		3.2 Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от проекта	✓
		4.1 Достатъчен управленски опит, финансов и технически капацитет на кандидата и/или партньорите (при наличие на партньори).	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		4.2 Осигурен мониторинг от кандидата по изпълнение на под договорените дейности	✓✓
		5.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително	✓
		5.2 Икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция	✓
4.1-2 Дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища	<p>ОЦ: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота и имуществото на населението в 178-те „малки“ общини чрез изграждането и укрепването на дребномащабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на свлачищните процеси.</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> Осигуряване на защита за населението и имуществото му чрез подкрепа на дейности за заздравяване и укрепване на свлачища; Ограничаване разрастването /проявлението на свлачищните процеси чрез изграждане на автоматизирани системи за мониторинг. 	1.1. Яснота на целите на проекта и съответствие с целите на операция 4.1 „Дребномащабни местни инвестиции“ и настоящата схема за безвъзмездна помощ. Правилното формулиране на целевите групи	✓✓
		1.2. Ясно, определено и обосновано е изискването за съответствие с документ за планиране на целевата площ (общински план за развитие, план за управление на речните басейни, предмет на интервенция, и др.)	✓
		2.1 Съответствие на проектното предложение с конкретни нужди и проблеми на целевата територия	✓
		2.2 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи	✓
		2.3 Ясно определени и обосновани ли са дейностите по проекта?	✓
		2.4. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие	✓
		2.5. Ясно дефинирани резултати и продукти, реално и обективно проверими показатели	✓
		2.6. Ясна методология за изпълнение на проекта? Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори.	✓
		2.7 Допълване и надграждане на други подобни проекти върху целевата територия	✓
		3.1 Осигуряване на възможности за мултиплициране на постигнатия ефект от проекта	✓
		3.2 Осигуряване на устойчивост на постигнатите резултати по проекта: (финансова и институционална)	✓
		4.1 Достатъчен управленски опит, финансов и технически капацитет на кандидата.	✓
		4.2 Осигурен мониторинг от кандидата по изпълнение на под договорените	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		дейности	
		5.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително	✓
		5.2 Икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция	✓
4.1-3 Енергийна ефективност на общинска образователна инфраструктура с общинска	ОЦ: Да осигури общинска образователна инфраструктура с високо ниво на енергийна ефективност, допринасяща за устойчиви местно развитие. СЦ: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да се повиши енергийната ефективност на общинската образователна инфраструктура ▪ Да се осигури използване на ВЕИ в общинската образователна инфраструктура; 	1.1. Съответствие с целите на операция 4.1 „Дребномащабни местни инвестиции” и на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и правилна формулировка на целевите групи?	✓
		1.2. Проектното предложение адресира конкретни нужди, ограничения и проблеми на кандидата и целевите групи.	✓
		1.3. Проектното предложение е насочено към нуждите и проблемите на етническите малцинства, в това число ромите	
		1.4. Ясно дефинирани и обосновани дейностите по проекта. Реалистичен план за действие	✓
		1.5. Ясно дефинирани резултатите и продуктите от проекта. Проектното предложение съдържа реалистични и обективно измерими индикатори.	✓
		1.6. Проектът допълва и надгражда други дейности, проекти върху целевата територия	✓
		1.7. Проектът осигурява устойчивост на постигнатите резултати по проекта: финансова (как ще се финансират дейностите, след като приключи предоставеното финансиране) и институционална (ще се запазят ли структурите, които да продължат дейността и след края на проекта).	✓
		2.1. Разполага ли кандидатът с достатъчен управленски, технически и финансов капацитет за изпълнение на проекта?	✓
		2.2. Проектното предложение съдържа механизми за вътрешен мониторинг и контрол на изпълнението на възложените проектни дейности и възможности за самооценка	✓
		3.1. Доколко необходими и финансово обосновани са категориите разходи?	✓
		3.2. Съпоставими ли са разходите, посочени в бюджета с ефекта, който се очаква да се постигне (икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция)?	✓
		4.1. След изпълнение на мерките за енергийна ефективност, въз основа на техническите параметри от обследването за енергийна ефективност, достигнатият клас на енергийно потребление на обектите на интервенция следва да отговарят на сертификат за енергийна ефективност с определена категория, който се издава по реда на чл. 17, ал. 4 от Наредба РД-16-1057 от 10.12.2009 г. За	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		условията и реда за извършване на обследване за енергийна ефективност и сертифициране на сгради, издаване на сертификати за енергийни характеристики и категориите сертификати.	
		4.2. Проектното предложение включва мерки за изграждане на инсталации за оползотворяване на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) за задоволяване на нуждите от енергия на сградата, обект на интервенция	✓✓
4.1-4 Дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения в 178 малки общини	<p>ОЦ: Ограничаване и максимално предотвратяване на рисковете и щетите за живота на населението в 178-те „малки“ общини чрез изграждането и укрепването на дребномащабни инфраструктурни съоръжения за предотвратяване на наводнения</p> <p>СЦ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да се предпазят от наводнение селищата в 178-те малки общини с цел намаляване на потенциалните неблагоприятни последици за човешкото здраве и околната среда; ▪ Да се ограничат рисковете от наводнения в селищата на 178-те малки общини, чрез прилагане на устойчиви мерки за борба с наводненията 	1.1. Яснота на целите на проекта и съответствие с целите на операция 4.1 „Дребномащабни местни инвестиции“ и настоящата схема за безвъзмездна помощ. Правилно формулиране на целевите групи	✓✓
		1.2. Ясно, дефинирано и обосновано ли е изискването за съответствие с документ за планиране на целевата площ (общински план за развитие, план за управление на речните басейни, предмет на интервенция, и др.)	✓
		2.1 Съответствие на проектното предложение с конкретните нужди и проблеми на целевата територия.	✓
		2.2 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи	✓
		2.3 Ясно дефинирани и обосновани ли са дейностите по проекта?	✓
		2.4. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие	✓✓
		2.5. Ясно дефинирани резултати и продукти, реално и обективно проверими показатели.	✓
		2.6. Ясна методология за изпълнение на проекта? Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистични и обективно измерими индикатори.	✓
		2.7 Допълване и надграждане на други подобни проекти върху целевата територия	✓
		3.1 Осигуряване на възможности за мултиплициране на постигнатия ефект от проекта	✓
		3.2 Осигуряване на устойчивост на постигнатите резултати по проекта: (финансова и институционална)	✓
		4.1 Колко необходими и финансово обосновани ли са категориите разходи?	✓
4.2 Осигурен мониторинг от кандидата по изпълнение на под договорените дейности	✓		

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		5.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително	✓
		5.2 Икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция	✓
4.2-1 Междурегионално сътрудничество и обмяна на най-добри практики	ОЦ: Да подкрепи обмена на ноу-хау и най-добри практики чрез междурегионално сътрудничество в рамките на европейската територия. СЦ: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да се установят контакти и развият партньорства за сътрудничество с цел разпространяване и обмен на информация, знания, умения и най-добри практики; ▪ Да се създадат нови и/или иновационни подходи и решения в конкретни области, в които процесът на регионално развитие изисква ново и с разширен обхват ноу-хау и най-добри практики. 	1.1. Съответствие на проекта с целите на операцията и специфичната схема	✓✓
		1.2. Съответствие с хоризонталните политики на ЕС (насърчава се равнопоставеността и социалното включване, устойчивото развитие и опазване на околната среда, създава се добавена стойност, използват се иновативни подходи)	✓
		2.1 Съответствие на проектното предложение с конкретни нужди и проблеми на целевата територия	✓
		2.2 Ясно дефинирани крайни бенефициенти и целеви групи	✓
		2.3 Качество на партньорството	✓
		2.4. Ясно дефинирани дейности, гарантиращи качество на очакваните резултати от проекта	✓
		2.5. Наличие на ясна методология за изпълнение на проекта. Ясен и изпълним план за действие	✓
		2.6. Ясно дефинирани резултати и продукти, реалистично и обективно измерими индикатори	✓
		2.7 Допълване и надграждане на други подобни проекти върху целевата територия	✓
		3.1 Гарантиране на мултипликационен ефект на резултатите от проекта	✓
		3.2 Осигуряване на устойчивост (финансова и институционална) на резултатите от проекта.	✓
		4.1 Достатъчен управленски опит, финансов и технически капацитет на кандидата и/или партньорите (при наличие на партньори).	✓
		4.2 Осигурен вътрешен мониторинг от кандидата по изпълнението на под договорените проектни дейности	✓
		5.1 Реалистичен бюджет и ясна финансова обосновка на категориите разходи; съотношението между прогнозните разходи и очакваните резултати е задоволително	✓

Грантова схема	Цели на грантовата схема	Критерии за оценка	Съответствие
		5.2 Икономическа ефективност и ефикасност на предложената интервенция	✓

Източник: МРРБ

8.9 Анекс към Партньорство

Резюме на интервютата с представители на конкретните бенефициенти

Срещите с представителите на конкретните бенефициенти на ОПРР се състояха в сградата на Министерството на регионалното развитие и благоустройството в периода 3-5 ноември 2010 година. Консултантът обсъди напредъка по програмата с представители на следните държавни институции:

- Агенция по заетостта
- Агенция за социално подпомагане
- Агенция Пътна инфраструктура
- Министерство на здравеопазването
- Министерство на образованието младежта и науката
- Министерство на икономиката, енергетиката и туризма
- Министерство на вътрешните работи, и
- Министерство на културата

Основните констатации от срещите с конкретните бенефициенти са посочени по-долу:

- Процесът на предварителния контрол на документацията по обществените поръчки отнема твърде много време - в рамките на от един месец до една година. Основните причини за това, наред с останалите, са:
 - Недостатъчен капацитет на ниво бенефициенти за възлагане на обществени поръчки
 - Използването на различни експерти на ниво УО, които извършват предварителен контрол на тръжната документация. Това включва инкорпорирането на различни коментари и забележки от различни експерти (от Отдел „Законодателството, оценка на риска и нередности” и от отдел "Мониторинг"), не винаги едновременно, което води до повторно представяне на тръжната документация от страна на бенефициентите
- Някои от бенефициентите считат, че имат достатъчно капацитет за управление и изпълнение на проекти по отношение на обществените поръчки и затова не следва да бъдат включени в списъка на рисковите бенефициенти, който се използва от УО за оценка на риска.
- По-голямата част от коментарите и забележките от страна на Управляващия орган по отношение на предварителния контрол се отнасят до слабости в техническата част от тръжната документация.
- Ограничението за разходи за управление на проекта в размер на до 2% от преките допустими разходи по проекта се счита за неподходящо, тъй като тези разходи обикновено възлизат на 10-15%.
- Налице е необходимост Управляващият орган да организира обучения за бенефициентите по отношение на подготовката на тръжните процедури, както и отчитането на проекти.
- Успешните проектни предложения трябва да бъдат публикувани на сайта на УО като пример за добра практика при подготовката на проектите
- Общата оценка, дадена от конкретните бенефициенти за получената подкрепата от Управляващия орган, е много задоволителна. Бенефициентите използват главно директната комуникация с представители на Управляващия орган, когато им е необходима помощ.
- Като цяло, качеството на документацията за кандидатстване, включително критериите за подбор, се считат за задоволителни.
- Бенефициентите считат формуляра за кандидатстване и придружаващите документи за кандидатстване за подходящи и задоволителни.
- Насоките за кандидатстване в общия случай са съгласувани предварително с бенефициентите
- Индикаторите на ниво схема, както са зададени от УО, като цяло се приемат като уместни и постижими.
- Общото мнение за сайта на УО е, че съдържа и се обновява с цялата необходима информация, и е удобен за потребителя.
- Бенефициентите намират подхода на Управляващия орган за спиране срока на договорите или удължаване на срока на схемите в случаите, когато има обективни причини, като например фактори извън възможностите на бенефициентите, като подходящ и целесъобразен.

8.10 Анекс към информация и публичност

Таблица 74 – Координация на комуникационните дейности

Институции	Отговорности
УО на ОПРР, звено “Организационно развитие, информация и публичност”	<p>Координира дейностите по И&П на централно и регионално ниво</p> <p>Изпълнява Комуникационния план</p> <p>Информира относно възможностите по ОПРР</p> <p>Информира широката общественост и популяризира ролята на ЕС</p> <p>Извършва информационни дейности, свързани с изпълнението</p> <p>Управлява комуникационните дейности на персонала на УО, пресцентъра на министерството, И&П структурите на другите оперативни програми</p> <p>Дава инструкции на Отдел Изпълнение на програмните приоритети по отношение на И&П дейностите на регионално ниво</p> <p>Планира И&П дейностите и подготвя финансови разчети</p> <p>Взема участие в подготовката на ключовите съобщения, речи, публикации и др.</p> <p>Актуализира и разработва уебсайта на ОПРР</p> <p>Публикува материали свързани с ОПРР</p> <p>Организира пресконференции и брифинги, участва в предавания по медиите и дава интервюта</p> <p>Събира заявки за информация и дава съответните отговори</p> <p>Подготвя доклади за изискванията за И&П</p> <p>Подпомага публикуването и съблюдаването на правилата и критериите за подбор</p> <p>Ръководи И&П кампании и събития</p> <p>Поддържа отношения и предоставя информация на медиите на централно и регионално ниво</p> <p>Разпространява информация за успешните проекти</p> <p>Спазва изискванията на ЕС за информация и публичност</p> <p>Координира, наблюдава и оценява дейностите свързани с И&П на Регионалните съвети за развитие</p> <p>Ръководи проучвания информираността на широката общественост</p> <p>Ръководи брифинги за медиите</p> <p>Ръководи рекламни кампании в националните медии</p> <p>Подготвя публикации</p> <p>Популяризира логото на ОПРР</p>
Говорител	<p>Предоставя информация на широката публика за изпълнението</p> <p>Отговаря от името на УО, дава интервюта.</p>
6 Инфо-точки като част от регионалните отдели на ГД ПРР в центровете на районите за планиране	<p>Предоставят на бенефициентите информация за ОПРР и процедурите за кандидатстване на регионално и местно ниво</p>
Комитет за наблюдение	<p>Наблюдава изпълнението на И&П;</p> <p>Информира за своята работа и за постигнатия напредък в оказването на помощ в областите, за които той носи солидарна отговорност</p>

Институции	Отговорности
Секретариати на Регионалните съвети за развитие (РСР)	<p>Предоставя помощ на бенефициентите относно техните отговорности</p> <p>Подпомага на регионалните отдели на УО в организирането на дейности за И& П</p> <p>Управлява регионалните връзки с медиите и подпомага свързването на УО с PR експертите на общините</p> <p>Наблюдава информацията за проектите в развитие</p>

Източник: Комуникационен план за информация и публичност на ОПРР

8.11 Обобщени резултати от проучване мнението на бенефициентите

8.11.1 Организация

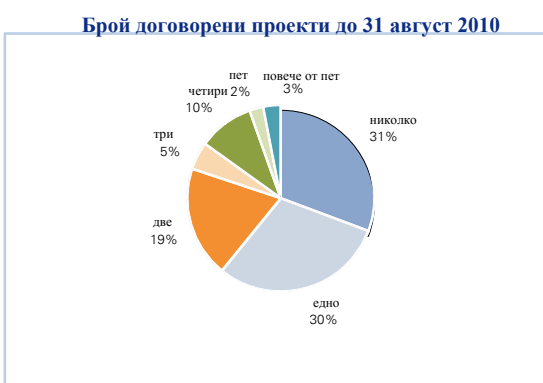
Всички бенефициенти, отговорили на въпросника, са общини. Относно местоположението на бенефициентите, отговорили на въпросника, налице е почти равномерно разпределение между шестте региона. Най-голяма част от тях се намират в Югоизточен и Южен Централен район на страната.

- 40 процента от бенефициентите са подали по повече от пет проектни предложения до края на август 2010.
- Други 40 процента са подали едно или две проектни предложения за периода.

- 23 процента от бенефициентите, които са попълнили въпросника, нямат одобрено проектно предложение.
- Отговорите сочат, че голямата част от бенефициентите имат само едно одобрено проектно предложение, докато 14% имат повече от пет одобрени проектни предложения.

- Броят на договорените проекти приблизително отговаря на броя на одобрените проектни предложения за периода. Въпреки че 14% от бенефициентите имат по повече от пет одобрени проектни предложения, само три процента са договорили всичките към края на август 2010.
- Една трета от бенефициентите, които са попълнили във въпросника датата на договаряне, са имали одобрени и финансирани проекти от 2008.
- Приблизително половината от проектите са договорени през 2009, докато само 16 от отговорите са за 2010.

Като цяло, бенефициентите, които са отговорили на въпросника, имат по един проект, на който е започнало физическото изпълнение и при повечето не е завършило. Само двама от бенефициентите имат пет проекта с приключило физическото изпълнение. По-голямата част от бенефициентите, които са завършили физически проектите си, имат само по един завършил проект.

8.11.2 Относно проектното предложение

Приоритетни оси

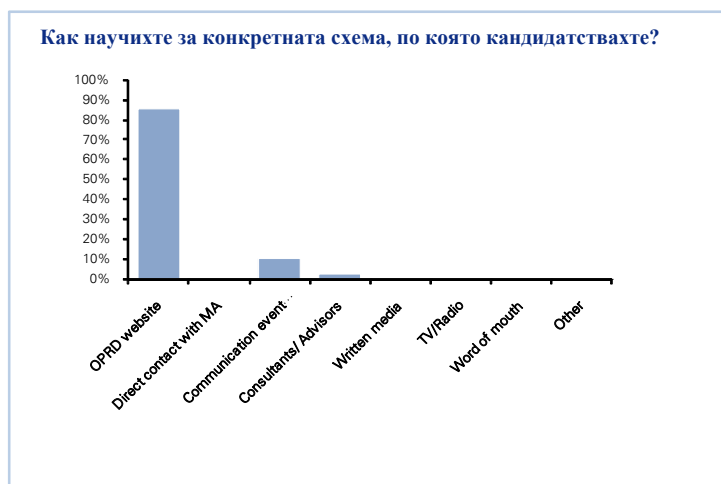
По-голямата част от подадените проектни предложения попадат в приоритетна ос 1 и приоритетна ос 4. Само 11% от бенефициентите, които са попълнили въпросника са подали проектни предложения по приоритетна ос 2 и приоритетна ос 3. Приблизително половината от бенефициентите са подали проектни предложения по приоритетна ос 4.

Две трети от бенефициентите са подали проектно предложение по операция 1.1. Социална инфраструктура и 38% по 1.4. Подобряване на физическата среда и превенция на риска

8.11.3 Преди подаване на проектното предложение

Източници на информация за нови схеми

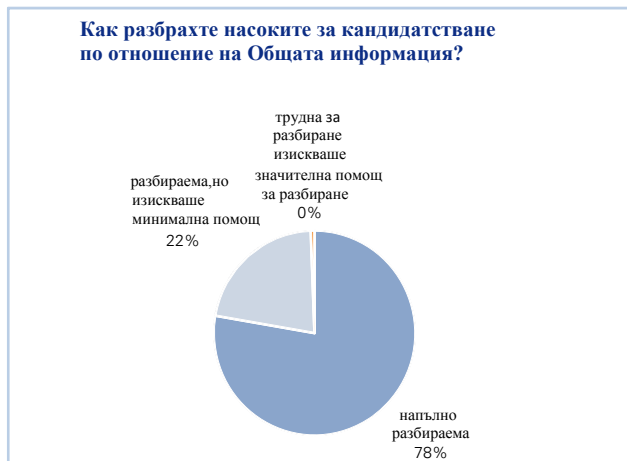
- Основната част от бенефициентите (86%), които са попълнили въпросника, използват интернет страницата на ОПРР като основен източник на информация за нови схеми.
- В резултат на информационните кампании, организирани от УО, повече от 10% са научили за пръв път за схемата по която са подали проектно приложение.
- Само 0.6% от бенефициентите са използвали директен контакт с УО относно интересуващата ги специфична схема.
- Бенефициентите не са посочили други източници на информация за инициране на конкретни схеми.

Цели спрямо нужди на бенефициента

- За 58% от бенефициентите целите на съответната схема отговарят на очакванията в значителна степен.
- Една трета (34%) от бенефициентите, които са попълнили въпросника считат, че целите на схемите напълно отговарят на техните очаквания.
- Само 7% от бенефициентите заявяват, че целите на схемите частично отговарят на техните очаквания.

Яснота на схемите

допустимост и критериите за техническа и финансова оценка.

- Почти всички бенефициенти считат насоките за пълни/по-скоро пълни, по-скоро ясни и добре структурирани. Според самооценката на бенефициентите 78 процента от подаващите проектни предложения напълно са разбрали основната информация за схемите.
- Налице е негативна тенденция относно критериите за допустимост и критериите за техническа и финансова оценка, за които само 61 процента и 44 процента от бенефициентите напълно са разбрали условията.
- 5% от бенефициентите са имали нужда от значителна помощ от УО тъй като не са разбрали критериите за

Критерии за подбор

- 30 процента от бенефициентите считат, че процедурите за избор за напълно подходящи за избирането на точните проекти за постигане на целите на схемите.
- Други 65% оценяват този аспект като относително подходящ.
- Това позитивно мнение е добра атестация за процедурата за подбор на проекти.

Концепция на проекта

- Според самооценката на бенефициентите приблизително 90% от подадите проектно предложение са имали напълно развита концепция при публикуване на процедурата за приемане на проектни предложения.
- Почти всички подали проектно предложение, които са имали концепция за проекта преди публикуване на процедурата за приемане на проектни предложения, считат че тяхната концепция е добре развита и ясна. Само 12 процента от бенефициентите, попълнили въпросника, са развили концепцията за своите проекти след публикуване на процедурата за приемане на проектни предложения.

- Голямата част от бенефициентите (80%), попълнили въпросника, считат че възможностите за европейското финансиране са повлияли напълно или в значителна степен на концепцията за проекта.
- Само 3 процента от подадите проектно предложение са заявили, че концепцията за тяхното проектно предложение е развита независимо от възможностите за европейското финансиране.
- Тези резултати отразяват значимостта на възможностите за финансиране по ОПРР за развитието на идеите за проекти в общините.

Промени в концепцията на проекта

Въпреки че концепцията за проектите е повлияна в значителна степен от възможността за европейско финансиране, по-голямата част от идеите са се нуждаели от промяна по време на изготвяне на формуляра за кандидатстване, докато 18 процента от концепциите на проектите на са се нуждаели от промяна.

Тези концепции на проекти, които са се нуждаели от промяна по време на процеса на кандидатстване, са имали нужда основно от промяна в бюджета или размера. Почти ¼ от подадите проектни предложения е трябвало да променят структурата на финансиране, ресурсите и продължителността на проекта.

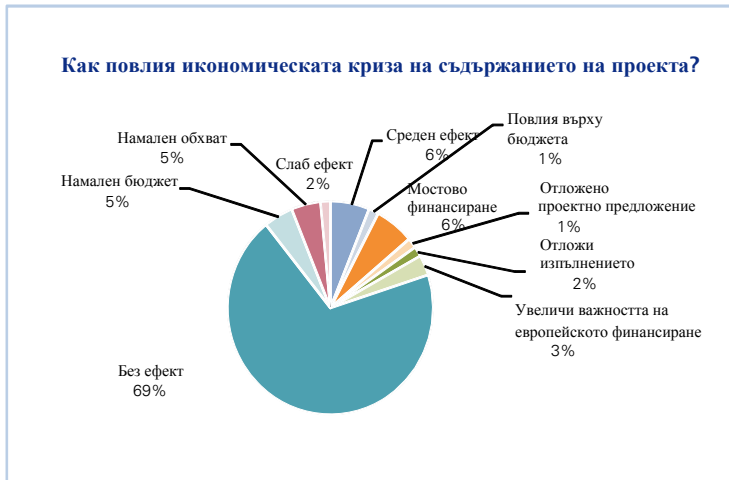
Приблизително 75 процента от бенефициентите е трябвало да променят концепцията на своите проекти, за да посрещнат критериите за допустимост и подбор. Друга обичайна причина за промяна в концепцията е недостатъчен бюджет на проекта. Някои от бенефициентите са отговорили, че несъответствия между техните нужди и техническите проекти, както и промени в планираните дейности, също са довели до промени в първоначалните проекти.

Повече от половината от бенефициентите, които са попълнили въпросника, е трябвало да променят своите бюджети. Приблизително половината от бенефициентите е трябвало да намалят своите бюджети със значителна или съществена сума.

Ефект от икономическата криза

- Основната част от бенефициентите (42 %) вярва, че кризата не е оказала ефект върху техните проекти.
- Друга една трета (29 %) счита, че кризата е довела до затруднения при мостовото финансиране и съфинансирането. За да преодолеят тези проблеми бенефициентите са кандидатствали за кредити по FLAG.

- Други 13% от отговорилите са имали значително забавяне на изпълнението на проекта поради липса на достатъчно финансиране и не са могли да завършат своите проекти в рамките на договорения период.
- Две трети от бенефициентите (69%) вярват, че кризата не оказва ефект върху съдържанието на техните проекти.
- Огромната част от тези проекти, обаче, са били одобрени или изпълнявани до края на 2009, когато ефектите на икономическата криза не са достатъчно изявиени.

- Втората най-голяма група (10%) счита, че кризата е довела до намаление на бюджета или на обхвата на проекта и ги е принудила да търсят външно мостово финансиране поради липсата на собствени ресурси.

Идеи за подобрене на критериите за допустимост и подбор по схемите

Като цяло, бенефициентите не са направили специфични предложения за подобрене на критериите за подбор, (27% от всички отговорили). Въпреки това, препоръките на бенефициентите в тази насока са, както следва:

- УО трябва да намали техническите изисквания към кандидатите
- Критериите за подбор не трябва да бъдат толкова ограничаващи по отношение на по-малките общини
- Критериите за проектите, генериращи приходи, трябва да вземат предвид настоящата икономическа ситуация.

Препоръките, дадени от бенефициентите, свързани с увеличаване на обхвата на допустимите разходи, са свързани основно със следните групи разходи:

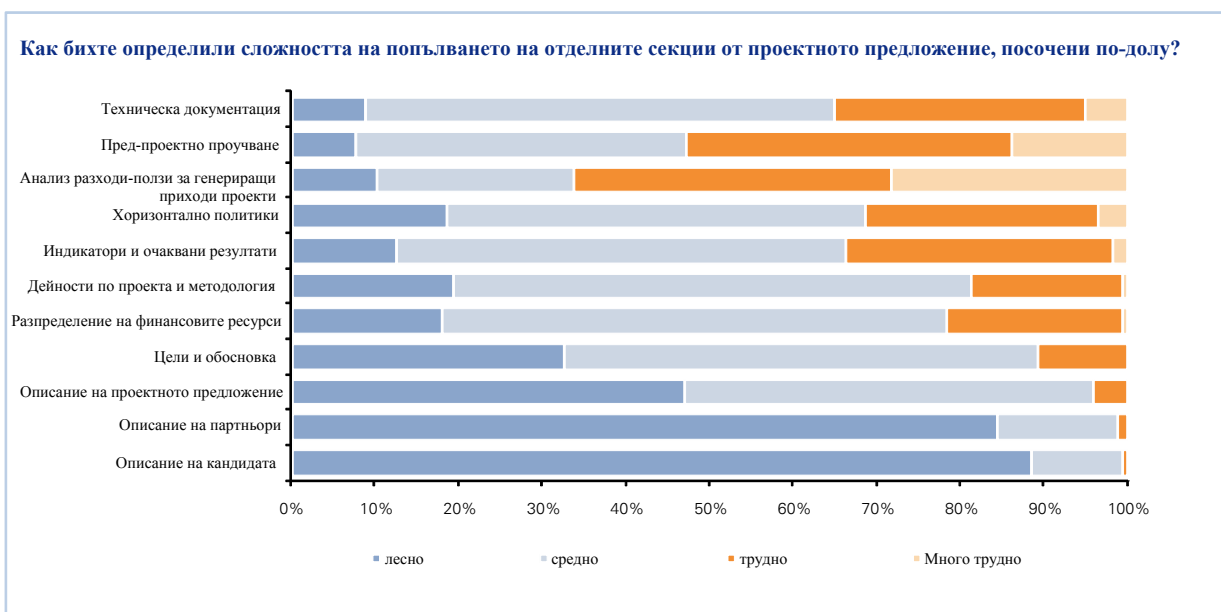
- Разходи за ново строителство
- Непредвидени разходи, които не надвишават 2-3% от общата стойност на проекта
- Намаляване на процента на съ-финансиране.

8.11.4 Изготвяне / подаване на проектно предложение

Изготвяне на проектно предложение

Една трета от общините са използвали собствени ресурси при изготвяне на своите проектни предложения. 20% от бенефициентите са използвали консултанти от външни организации при изготвяне на формулярите за кандидатстване. Голямата част от подалите проектни предложения са използвали едновременно вътрешни и външни ресурси.

Основните документи, използвани като източник на информация и основа за изготвяне на проектните предложения, са общинските или областни планове за развитие. Един от отговорилите е използвал в частност стратегията за развитие на туризма в общината, която е част от общинския план за развитие.

- Почти всички подали проектни предложения са оценили секцията, в която трябва да бъдат описани кандидатите и техните партньори, като лесна или средно трудна.
- Основната част от бенефициентите, които са попълнили въпросника, намират описанието на проектното предложение за лесно или средно трудно.
- Отчита се отрицателна тенденция относно трудността на попълване на секциите, описващи целите, разпределението на финансовите ресурси, методология и индикатори, които са считани за средно трудни.
- Най-трудната част от пакета за кандидатстване е анализът разходи-ползи, изискван за генериращи приходи проекти.
- Техническата документация, изисквана в процеса на кандидатстване, също е оценена от бенефициентите като трудна за изготвяне. В частност, това са техническите спецификации, количествените сметки, ценовите анализи и анализът на разпределението на финансовите ресурси.
- Като друга трудна част в процеса на кандидатстване бенефициентите са посочили допълнителната информация и съпътстващите документи и разрешителни, които трябва да бъдат предоставени в кратки срокове. Според бенефициентите, издаването на тези документи обичайно отнема повече време и зависи от други държавни органи.

Помощ при изготвяне на проектните предложения

- Повече от $\frac{3}{4}$ от бенефициентите са оценили полезността на помощта, предлагана от УО при попълване на проектните предложения, като добра/много добра, само 20% считат, че е под техните очаквания.
- Повече от 90% от бенефициентите считат, че интернет страницата на УО е полезна или много полезна.

8.11.5 Оценка на проектните предложения

- По време на процеса на оценка една трета от бенефициентите са помолени за допълнителни пояснения или за допълнителни документи. По-голямата част от исканията за пояснения са направени по време на етапа административна оценка.
- 30% от исканията за пояснения са били направени по време на техническата и финансова оценка, докато 23% - по време на оценката за допустимост.

Една четвърт от бенефициентите, които са попълнили въпросника, заявяват, че техният проект не е избран за финансиране. 60 процента от общините са отговорили, че техните проектни предложения са били отхвърлени след проверка за допустимост/ административно съответствие и 40% - след техническа и финансова оценка.

- Повече от 80 процента от бенефициентите с финансирани проекти са отговорили, че периодът от подаване на проектното предложение до предложението за сключване на договор за безвъзмездна помощ е продължил месеци.
- Повече от 90 процента от бенефициентите, на които е отказано финансиране на техните проекти, не са започнали дейностите по изпълнение, а са предпочели да изчакат резултата от оценката.

8.11.6 Етап на договаряне

Всички бенефициенти, които са имали забавяне по време на етапа на договаряне, са заявили, че за това не е отговорна тяхната организация или само частично е отговорна.

Никой от бенефициентите не е оттеглил своят проект след сключване на договор за безвъзмездна помощ. Само един проект е анулиран след подписване на договор за безвъзмездна помощ поради отказ на един от партньорите на бенефициента от участие в изпълнението на проекта.

8.11.7 Изпълнение

Статус на проекта

физическа готовност.

- Разпределението между бенефициентите, които са попълнили въпросника е равномерно относно текущия статус на проектите – текущ, физически приключил и административно приключил.
- Три от бенефициентите очакват техните проекти да започнат в рамките на 90, 180 и 55 дни съответно.
- Само 3% от бенефициентите, попълнили въпросника, са все още в процес на подготвяне на техните проекти.
- От текущите проекти една трета са все още в начален стадий, като са изпълнили до 25% от дейностите. Около 20% от текущите проекти са близо до приключване с повече от 75%

Забавяне

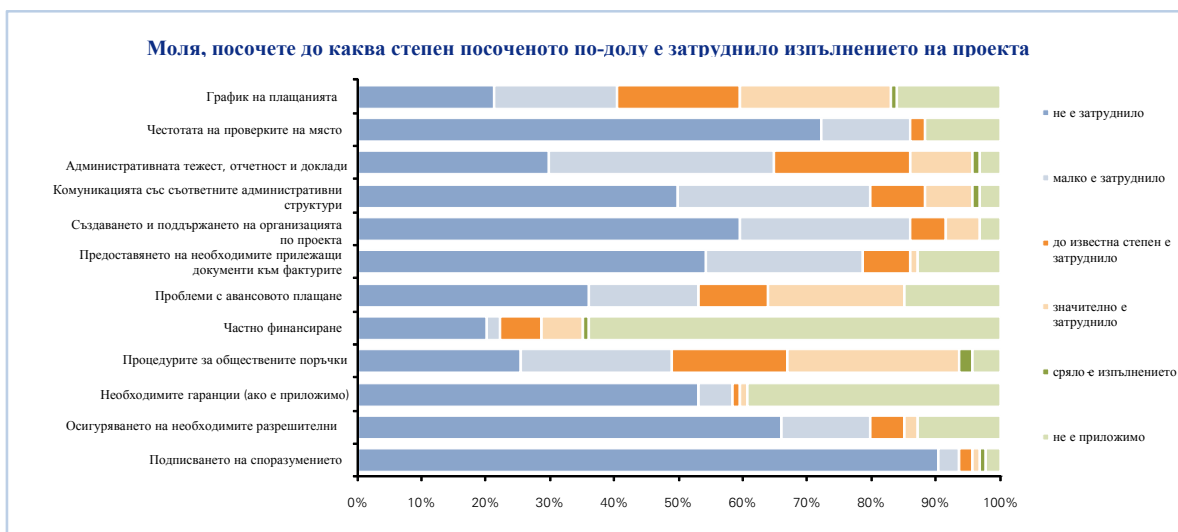
Една четвърт от проектите са изпитали някакво забавяне, докато останалата част са в график. Никой от бенефициентите не е докладвал предварително изпълнение на проекта. Една трета от забавянията са в рамките на 60 дни. Най-голямата част от забавянията са 100 дни и повече. Два от проектите са със забавяне от 200-210 дни.

Като основна причина за забавянето бенефициентите посочват процедурата за обществени поръчки. Една трета от бенефициентите считат, че са налице други причини за забавяне на техните проекти, различни от изброените, в т.ч. проблеми с партньорите, забавяне при изготвяне и одобрение на тръжната документация, допълнителни разходи, предизвикващи промени в бюджета.

- Бенефициентите, попълнили въпросника са докладвали средно 273 дни относно времевата ефективност, времето от момента на договаряне до авансово плащане.
- Средното време от договаряне до първото междинно плащане е 396 дни.
- От договаряне до последно плащане средната времева ефективност е 531 дни.

Пречки

- Като основна пречка в процеса на изпълнение бенефициентите са посочили процедурите за обществени поръчки, следвана от графика за плащане, включително трудности с механизма за авансово плащане и забавянния в административния процес.
- Други фактори, които са попречили на изпълнението на проектите на бенефициентите, включват забавяне на плащането, непредвидени промени в бюджета, проблеми с партньорите и забавяне в процедурите по обжалване.
- Един бенефициент, попълнил въпросника, е отговорил че общината не е могла да подаде искане за авансово плащане, тъй като такова не е било предвидено в договора с изпълнителя, което е причинило затруднения в изпълнението на проекта.
- Следните фактори не са затруднили изпълнението на проектите според повече от 90% от бенефициентите: подписване на споразумението и честота на проверките на място.

Подпомагане на изпълнението

- Повече от половината от бенефициентите са удовлетворени/ много удовлетворени от помощта на УО по време на изпълнението на проекта.
- 70% от бенефициентите, попълнили въпросника, не са използвали помощ от външни консултанти за да постигнат административните изисквания.
- Повече от половината от бенефициентите, получили помощ от външни консултанти, са удовлетворени или много удовлетворени.

Индикатори

Основната част от бенефициентите не са изпитали никаква трудност при събиране на данни за продукти и резултати и предоставянето им на УО. Тези данни са отчетени и когато бенефициентите трябва се постигнат определените продукти и резултати. Индикаторите за продукти и резултати, посочени във формуляра за кандидатстване, са считани за лесни за постигане или разумни от голямата част от бенефициентите. Основните определящи фактори за непостигането им включват условията за изпълнение, както и липсата на информация за измерване на индикаторите.

За повече от 90% от бенефициентите изпълнението на проекта е свързано основно с постигането на индикаторите за продукти и резултати. Отговорите показват, че това не поражда риск, тъй като прилагането на тези индикатори напълно или частично удовлетворяват идентифицираните нужди.

Индикатори, свързани с околната среда

с околната среда в междинния доклад.

- 40% от бенефициентите са отговорили, че докладват индикатори, свързани с околната среда.
- Повечето от бенефициентите, които са докладвали индикатори, свързани с околната среда, са заявили, че ги докладват след приключване на проекта.
- Половината от тях докладват индикаторите, свързани с околната среда, или във финалния технически доклад или във всички технически доклади.
- Само 7.9% от бенефициентите докладват индикаторите, свързани

Финансиране

40% от бенефициентите заявяват, че е налице значима разлика между бюджета и реалните разходи. Приблизително една четвърт от бенефициентите, които са имали увеличение на разходите, са заявили, че са осигурявали покриване на непредвидени разходи за физическото и финансовото изпълнение. 3/4 от бенефициентите с финансирани проекти не е трябвало да осигурят собствено финансиране. В случаите, когато бенефициентите е трябвало да осигурят такова, повече от половината са използвали банкови кредити. Друг популярен източник на финансиране е FLAG.

14% от бенефициентите, които са имали недопустими разходи, са посочили банковите кредити като източник на тяхното финансиране. 80% от бенефициентите, имали недопустими разходи, са отговорили, че са използвали средства от общинския бюджет.

Приблизително 80% от бенефициентите с финансирани проекти са отговорили, че не биха финансирали проектите без наличието на европейското финансиране.

Вътрешни и външни фактори, свързани с изпълнението на проекта

- Относно вътрешните проблемни области, които неблагоприятно са повлияли върху гладкото изпълнение на проекта, повече от половината от бенефициентите са отговорили, че основната проблемна област са техните финансови възможности.
- На второ място, с 32.6% е времевата ефективност на вътрешните процедури.
- Административния капацитет на бенефициента е класиран като проблемна област с най-малко неблагоприятно влияние.

- Един от бенефициентите посочва времетраенето на вътрешните процедури като друга вътрешна пречка.
- Тръжните процедури са основната проблемна област за половината бенефициенти.
- 21.5% са посочили икономическата криза като втората най-проблематична област, неблагоприятно повлияла върху гладкото

изпълнение на проекта, следвана от регулаторни и други проблеми.

- Най-малко проблематичната област от външните фактори според бенефициентите е издаването на разрешителни документи.
- Други вътрешните проблемни области, които неблагоприятно са повлияли върху гладкото изпълнение на проекта, са забавяне в плащанията, проблеми с партньорите, непредвидени разходи и недостатъчна яснота на въпросите, свързани с ДДС.

Бенефициентите бяха помолени да изброят други фактори, които не са включени във въпросника, но може да имат негативно въздействие върху изпълнението на проектите. Повечето отговори включват: забавяне в плащанията, непредвидени дейности, забавяне, причинено от процедури по обжалване и форсмажорни обстоятелства, като лоши климатични условия.

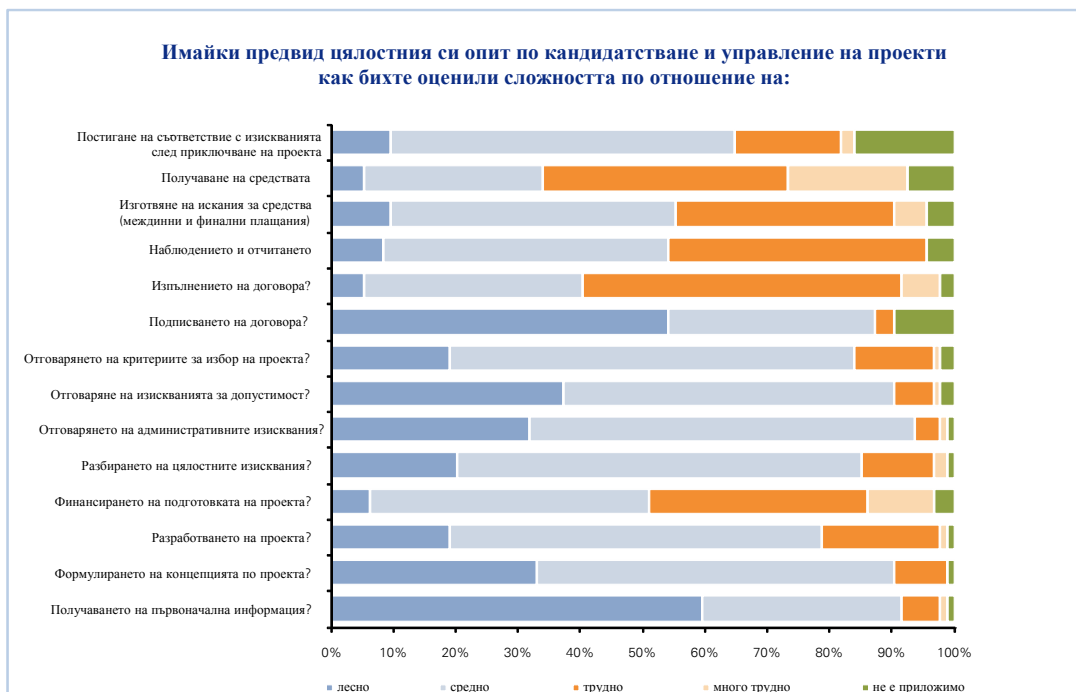
Съдействие при приключване на проекта

- Повече от 90% от бенефициентите са оценили помощта от УО по време на приключване на проектите като удовлетворителна/много удовлетворителна.
- Помощта, предоставена от външни експерти, е оценена по-ниско от гл.т. на удовлетвореност, като повече от 20% от бенефициентите са неудовлетворени/много неудовлетворени.

8.11.8 Цялостна оценка

Бенефициентите направиха цялостна оценка на процеса на кандидатстване и процеса на управление.

- Като най-лесни са оценени получаването на първоначална информация и подписването на договора.
- Като трудни/ много трудни са оценени получаването на средства, изпълнението на проекта и финансиране на подготовката на проекта.
- Като трудни са оценени също така изготвяне на искания за средства, както и наблюдение и отчитане.

- Приблизително 90% от бенефициентите очакват да постигнат напълно планираните продукти, резултати и въздействия.
- Отговорите на бенефициентите показват същото положително мнение относно планираните резултати.

Европейско финансиране

78% от бенефициентите посочват, че не биха предприели изпълнение на проекта при липса на европейско финансиране. Останалите бенефициенти се разделят поравно между алтернативите: използване на кредит или собствени средства за финансиране на проекта.

Всички бенефициенти, които имат финансиран проект, отговарят че биха обмислили възможността за бъдещо кандидатстване за финансиране. Също така повече от 90% от тези

бенефициенти са заявили, че сега, след изпълнението на проекта, биха отново кандидатствали за финансиране на същия проект. Бенефициентите, които са отговорили отрицателно, са оценили като основна причина факта, че техните проекти са постигнали желаните цели и резултати, но са налице тежки административни процедури на УО за подготовка, докладване и верифициране на докладите и искания за плащания, които блокират нормалното изпълнение на проекта.

Само 14% от бенефициентите, които биха реализирали своите проекти ако не е налице европейско финансиране, са отговорили, че биха се нуждаели от по-голям бюджет. Половината от бенефициентите са отговорили, че същият бюджет би бил достатъчен за изпълнението му. Повече от 70% от бенефициентите биха изпълнили проекта със същата техническа спецификация. Тези бенефициенти, които не биха изпълнили проекта при отсъствие на европейско финансиране, посочват като основна причина липсата на достатъчни финансови средства в общинския бюджет. Някои от отговорите посочват също така икономическата криза като пречка.

Двама от бенефициентите са отговорили, че европейското финансиране е много по-добра възможност за финансиране от заемите. Друг бенефициент е заявил, че заем с благоприятни финансови условия би бил полезен за финансиране на друг приоритетен проект.

8.12 Списък с проведени интервюта

Таблица 75– Списък с проведени интервюта и срещи

Име	Позиция	Организация
Експертна среща с Управляващия орган на Оперативна програма Регионално развитие(ОПРР), проведена на 7 септември 2010		
Деница Николова	Главен Директор, Главна дирекция “Програмиране на регионалното развитие”	МРРБ
Снежина Славчева	Заместник Главен директор, Главна дирекция “Програмиране на регионалното развитие”	МРРБ
Иван Попов	Началник отдел “Програмиране и оценка”	МРРБ
Людмила Тозева	Началник сектор “Оценка”	МРРБ
Татяна Миланова	Главен експерт, Дирекция “Програмиране на регионалното развитие”	МРРБ
Ася Агова	Асистент на Ръководителя на Управляващия орган	МРРБ
Встъпителна среща с Управляващия орган на Оперативна програма Регионално развитие(ОПРР), проведена на 13 септември 2010		
Лиляна Павлова	Заместник министър и Ръководител на Управляващия орган	МРРБ
Иван Попов	Началник отдел “Програмиране и оценка”	МРРБ
Людмила Тозева	Началник сектор “Оценка”	МРРБ
Татяна Миланова	Главен експерт, Дирекция “Програмиране на регионалното развитие”	МРРБ
Интервюта с Управляващия орган, проведени на 14 септември 2010		
Снежина Славчева	Заместник Главен директор, Главна дирекция “Програмиране на регионалното развитие”	МРРБ
Елица Николова	Заместник Главен директор, Главна дирекция “Програмиране на регионалното развитие”	МРРБ
Мария Станевска	Началник отдел “Изпълнение на програмните приоритети”	МРРБ
Виолетка Донева	Началник отдел “Мониторинг”	МРРБ
Силвия Бончева	Държавен експерт, отдел “Организационно развитие, информация и публичност”	МРРБ
Пламенка Кодова	Началник сектор, отдел “Финансово управление и контрол”	МРРБ
Милена Атанасова	Началник на отдел “Законодателство, оценка на риска и нередности”	МРРБ
Иван Попов	Началник отдел “Програмиране и оценка”	МРРБ
Людмила Тозева	Началник сектор “Оценка”	МРРБ
Среща по Дейност 4 Оценка на влиянието върху околната среда на Оперативна програма Регионално развитие(ОПРР) проведена на 17 Септември 2010		
Иван Попов	Началник отдел “Програмиране и оценка”	МРРБ
Людмила Тозева	Началник сектор “Оценка”	МРРБ
Интервюта с представители на Управляващия орган, проведени на 28 - 29 Септември 2010		
Мария Станевска	Началник отдел “Изпълнение на програмните приоритети”	МРРБ

Име	Позиция	Организация
Александър Генчов	Експерт, сектор „Финансов контрол”, отдел “Финансово управление и контрол“	МРРБ
Георги Стоев	Държавен експерт, отдел „Мониторинг”	МРРБ
Юлия Спиридонова	Директор на дирекция в Националния център за териториално развитие	НЦТР
Людмила Тозева	Началник сектор “Оценка”	МРРБ
Иван Попов	Началник отдел “Програмиране и оценка”	МРРБ
Среща на високо ниво, проведена на 28 септември 2010		
Деница Николова	Главен Директор на Главна дирекция “Програмиране на регионалното развитие”	МРРБ
Лиляна Павлова	Заместник министър и Ръководител на Управляващия орган	МРРБ
Среща на високо ниво с Ръководителя на Управляващия орган на Оперативна програма Регионално развитие (ОПРР) проведена на 25 октомври 2010		
Лиляна Павлова	Заместник министър и Ръководител на Управляващия орган	МРРБ
Людмила Тозева	Началник сектор “Оценка”	МРРБ
Срещи, проведени на 25 октомври 2010		
Деница Николова	Главен Директор на Главна дирекция “Програмиране на регионалното развитие”	МРРБ
Людмила Тозева	Началник сектор “Оценка”	МРРБ
Срещи с конкретни бенефициенти проведени в периода 3-5 ноември 2010		
Адриана Каишева	Старши правен експерт	Агенция за социално подпомагане
Стойко Иванов	Младши експерт	Агенция за социално подпомагане
Управленски екип на Агенция по заетостта		Агенция по заетостта
Радмила Котева	Началник отдел "Проекти по ОПРР"	Агенция “Пътна инфраструктура”
Николина Чапова	Координатор проекти	Агенция “Пътна инфраструктура”
Катя Гайдарова	Координатор проекти	Агенция “Пътна инфраструктура”
Тони Милева	Отдел "Проекти"	Министерство на културата
Борислава Кузманова	Координатор проекти	Министерство на културата
Десислава Димитрова	Заместник министър на здравеопазването	Министерство на здравеопазването
Красимир Христов	Началник на отдел"Международни дейности и протокол"	Министерство на здравеопазването

Име	Позиция	Организация
Мария Недялкова	Дирекция „Обществено здраве“	Министерство на здравеопазването
Бояна Димитрова	Старши експерт	Министерство на образованието
Диян Цветков	Ръководител Средносрочна рамкова програма	Министерство на образованието
Йовко Йовчев	Правен експерт	Министерство на образованието
Николай Николов	Началник на дирекция "Пожарна безопасност и спасяване"	Министерство на вътрешните работи
Тошко Бързилов	Началник на сектор	Министерство на вътрешните работи
Сергей Кръстев	Правен експерт	Министерство на вътрешните работи
Стефан Мирчев	Експерт, Тръжни процедури	Министерство на вътрешните работи
Ива Якимова	Координатор на Средносрочна рамкова програма	Министерство на икономиката, енергетиката и туризма
Владимир Туджаров	Главен секретар на Министерство на икономиката, енергетиката и туризма	Министерство на икономиката, енергетиката и туризма
Стоян Георгиев	Координатор проекти	Министерство на икономиката, енергетиката и туризма

Източник: КПМГ